

Published by

ပွဲပြားစရီးမဏ္ဍိုင်ကဏ္ဍ
Local Resource Centre

Published with the support of Rosa-Luxemburg Stiftung with financial means
of the Federal Ministry of Economic Cooperation and Development

Not for Sale

ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုကျော်လွန်ရခြင်း
လက်တင်အမေရိကမှကွဲပြားခြားနားသောအမြင်များ

Permanent Working Group on Alternatives to Development

First translated edited edition: Transnational Institute / Rosa Luxemburg Foundation. August 2013

Originally printed in Spanish 'Mas alla del desarrollo' by Fundación Rosa Luxemburg/Abya Yala Ediciones in November 2011.

Fundación Rosa Luxemburg Miravalle N24-728 y Zaldumbide (La Floresta) Quito – Ecuador
email: info@rosalux.org.ec www.rosalux.org.ec

Transnational Institute PO Box 14656 1001 LD Amsterdam The Netherlands Email:
tni@tni.org www.tni.org

Coordinators of Spanish edition: Miriam Lang y Dunia Mokrani Coordinators of English edition: Miriam Lang, Lyda Fernando, Nick Buxton Translators: Sara Shields, Rosemary Underhay Editor: Imre Szúcs Cover/Design: Guido Jelsma Cover photograph: Lou Dematteis

2

ISBN (paperback): 978-90-70563-24-0

August 2013

Contents

အမှာစာ- လူ့ယဉ်ကျေးမှု၏အကျပ်အတည်းနှင့်လက်ဝဲသမားများအတွက်စိန်ခေါ်မှုများ 4

လက်တင်အမေရိကအတွက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်၎င်းအစားထိုးရွေးချယ်စရာများ-
 သမားရိုးကျမဟုတ်သောအတွေးအခေါ်ပေါင်းစုံလမ်းညွှန် 14

ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆကိုဝေဖန်မှုများနှင့်အစားထိုးရွေးချယ်စရာများ 39

သယံဇာတတူးဖော်ရေးဝါဒလက်ဟောင်းနှင့်လက်သစ်- မျက်နှာစာနှစ်ဖက်နှင့်ကြိမ်စာ 58

ဗဟုစုံလူမှုအဖွဲ့အစည်းများရှိသဟဇာတနှင့်ပဋိပက္ခအသွင်ပြောင်းလဲရေးပရောဂျက်များ 81

အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ်များအတွင်းရှိပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍ 97

သယံဇာတတူးဖော်ရေးဝါဒနှင့်အစားထိုးစရာများ- လက်တင်အမေရိက၏ဖွံ့ဖြိုးရေးအမြင်များ..... 108

နိုင်ငံတော်နှင့်စီးပွားရေးအတွက်စံပုံစံတစ်ရပ်အဖြစ်ကျင့်သုံးရမည့်သမ္မာအာဇီဝ (Buen Vivir)..... 129

“သမ္မာအာဇီဝ” အတွက်ကိုလိုနီပြုမှုကိုဆန့်ကျင်ခြင်းနှင့်အဖကြီးစိုးသောခေတ်ကိုဖျက်သိမ်းခြင်း 145

သယံဇာတထုတ်ယူရေးခေတ်အလွန်သို့အသွင်ကူးပြောင်းမှုများလမ်းကြောင်းများရွေးချယ်စရာများ
 ပြားလုပ်ဆောင်ရမည့်နယ်ပယ်များ 151

အဓိကဝေါဟာရများ 191

အမှာစာ- လူ့ယဉ်ကျေးမှု၏အကျပ်အတည်းနှင့်လက်ဝဲသမားများအတွက်စိန်ခေါ်မှုများ

မီရီယမ်လမ်း¹

ကမ္ဘာကြီးကိုသိမ်းကျိုးတိုက်စားနေသောမျက်နှာစာပေါင်းစုံရှိသည့်အကျပ်အတည်းကြီးသည်မကြာသေးမီက ကာသေးမီနှစ်များကပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ ဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်များကလည်းစက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးကမ္ဘာ၏အားအဝေးအကောင်းဆုံးစီးပွားရေးများကိုပင်ချိန့်သွားစေခဲ့သည်။ စိုက်ပျိုးမြေများကိုဈေးကစားရန်အတွက်သော်လ အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ဇီဝလောင်စာထုတ်လုပ်ရေးအတွက်သော်လည်းကောင်း သိမ်းယူခြင်းကြောင့်စားခြင်းကြောင့်စားနပ်ရိက္ခာဈေးများတက်မှုကိုပိုဆိုးစေပြီးကမ္ဘာကြီးကိုစားနပ်ရိက္ခာအကျပ်အတည်းဆီသို့တွန်းပို့တွန်းပို့နေသည်။ ကမ္ဘာဂြိုဟ်၏အစွန်အဖျားဆုံးဒေသများပါမကျန်ရေနံ့သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့်ဓာတ်သတ္တုများ သတ္တုများထုတ်လုပ်ရာတွင်သုံးနေသောနည်းပညာများမှာလည်းတစ်နေ့တခြားပိုမိုဈေးကြီးလာပြီးအန္တရာ ပီးအန္တရာယ်လည်းများလာကာသဘာဝကိုဖျက်ဆီးမှုလည်းပိုမိုတိုးပွားလာသည်။ သမုဒ္ဒရာကြမ်းခင်းအေ ခင်းအောက်ကီလိုမီတာပေါင်းများစွာအထိအောင်ထိုးဖောက်ခြင်း၊ ရေနံထုတ်ရာတွင်သုံးသောကတ္တရာရာနုန် ဘကတ္တရာရာနုန်မဆိုစလောက်ပါရှိဖြင့်ဧရာမသေထုကြီးကိုတူးဖော်ထုတ်နေခြင်း၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထွက်လာ ငွေ့ထွက်လာရန်အလို့ငှာကျောက်လွှာများထဲသို့ဓာတုပစ္စည်းများထိုးထည့်ခြင်း၊ မြေလွှာထဲရှိ ၀.၁ % သောကြေး ကးနီသတ္တုကိုထုတ်ယူရန်အတွက်ဧရာမကျင်းချိုင့်ကြီးများဖြစ်သွားသည်အထိမြေကြီးများကိုတူးထုတ်ခြင်းစ တ်ခြင်းစသည်တို့ကိုဆောင်ရွက်ကြသည်။ ထိုလုပ်ရပ်များကိုဘဝနေထိုင်မှုပုံစံအမျိုးအစားတစ်ခုတည်းကိုထိန်းသိ ဝ်န်းသိမ်းရန်အတွက်ဆောင်ရွက်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ အောင်မြင်မှုနှင့်ပျော်ရွှင်မှုများကိုသတ်မှတ်ရာတွင်လ တ်မှတ်ရာတွင်လက်ရှိအချိန်အထိကမ္ဘာကိုဗိုလ်ကျလွှမ်းမိုးထားဆဲဖြစ်သောမြောက်ကမ္ဘာခြမ်း၏အတွေးအခေ အတွေးအခေါ်တစ်ခုတည်းဖြင့်သာသတ်မှတ်ပြီးထိုဘဝနေထိုင်မှုပုံစံကိုထိန်းသိမ်းနေကြခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာကြီး၏အစွန်အဖျားဒေသများအထိအောင်သက်ရောက်သောအရင်းရှင်စနစ်၏အဖျက်စွမ်းအားများ၏အ များ၏အကျိုးဆက်များကိုအမှန်တကယ်ခံစားရသူများမှာနိမ့်ကျသောကမ္ဘာဒေသများမှပြည်သူများပင်ဖြစ်သ ဖစ်သည်။ ဥစ္စာဓနများကိုအဆုံးအမဲ့စုဆောင်းနိုင်သည်ဟူသောအယူအဆသည်ကမ္ဘာကြီးကိုပင်ထည့်သွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုတော့ပေ။ မြေယာများပေါ်၌ပိုမိုစီးပွားဖြစ်သောလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်ဟူသော ဘင်ရွက်ရန်ဟူသောအကြောင်းပြချက်ဖြင့်သူတို့၏မြေယာများပေါ်မှနှင်ထုတ်ခြင်းခံရသောလယ်သမားင ရသောလယ်သမားငယ်များအများအပြားရှိသည်။ ထိုလယ်သမားများသည်ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့်လက်မဲ့ဖြစ်မှုတို့ ၊ တို့ကိုကြုံတွေ့ရပြီးအခြေခံစားသောက်ကုန်ဈေးများတက်ခြင်းကင်းတို့ကိုအငတ်ဘေးသို့တွန်းပို့ပေးသည်။ ပို့ပေးသည်။ အလားတူပင်ကမ္ဘာကြီးပိုမိုပူဇွန်းလာမှုကြောင့်ဖြစ်ပွားသောမိုးခေါင်ခြင်း၊ ကန္တာရဖြစ်ထွန်းခြင်း၊ ရေငြ ဖစ်ထွန်းခြင်း၊ ရေကြီးခြင်းနှင့်မုန်တိုင်းများကြောင့်သေဆုံးရသူမှာလည်းထောင်ပေါင်းများစွာရှိလာသည်။ ရာသီ ပွားစွာရှိလာသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းအကြောင်းကိုဤနေရာတွင်အကျယ်ဆွေးနွေးမည်မဟုတ်သော်လ နွေးမည်မဟုတ်သော်လည်းယင်းသည်နက်ရှိုင်းသောလူမှုစီးပွားအကျိုးဆက်များကိုဖြစ်ပေါ်စေကာအခြားအ ၊ စေကာအခြားအကျပ်အတည်းများကိုပိုမိုဆိုးရွားစေခြင်း၊ ဈေးကစားသောဈေးကွက်အသစ်များဖြစ်ပေါ်စေခြင် ပါ်စေခြင်းကြောင့်အဆုံးမရှိသောအကျပ်အတည်းသံသရာများကိုဖြစ်ပေါ်စေမည်ဖြစ်သည်။

¹The Rosa Luxemburg Foundation ၏အင်ဒီးစ်တောင်တန်းနိုင်ငံများဒေသ ဒါရိုက်တာဖြစ်သည်။ the Free University of Berlin မှ လူမှုရေးပါရဂူဘွဲ့နှင့် လက်တင်အမေရိကလေ့လာရေး မဟာဘွဲ့ ရရှိခဲ့သည်။ အမျိုးသမီး များနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းအများအပြားနှင့် လက်တွဲအလုပ်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့အစွန်အဖျားနိမ့်ကျသောဒေသများမှကြည့်သော်ထိုသို့မျက်နှာစောပေါင်းစုံရှိသောအကျပ်အတည်းကို
'လူ့ယဉ်ကျေးမှု၏အကျပ်အတည်း'
အဖြစ်ရှုမြင်ကြမည်ဖြစ်သည်။ကမ္ဘာ့တောင်ခြမ်းဒေသများရှိလူထုလှုပ်ရှားမှုများသည်အရင်းရှင်စနစ်၏ဥစ
ဥစနစ်ဆောင်ရွက်မှုပုံစံဖြစ်သော 'သူတပါးပိုင်ဆိုင်မှုများကိုသိမ်းယူသောပုံစံ'
ကိုအပြင်းအထန်ဆန့်ကျင်ကြရုံသာမကလက်ရှိကမ္ဘာ့စနစ်ကိုအခြေခံကျကျပြောင်းလဲရန်လိုအပ်နေကြ
ကြောင်းကိုလည်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ထိုသို့ပြောင်းလဲရေးသည်လက်ငင်းလိုအပ်လျက်ရှိပြီးဖွံ့ဖြ
ဖြိုးရေးမဏ္ဍာန်အောက်မှအဖျက်စွမ်းအားများ၏အရှိန်အဟုန်မှာမြန်ဆန်လှသည့်အပြင်အရင်းရှင်စနစ်ကို
ကိုမောင်းနှင်သောငွေကြေးဈေးကွက်ကလည်းအကျိုးအမြတ်များကိုပိုမိုတိုးတောင်းသောအချ
ချိန်အတွင်းပြန်လည်ရရှိရန်အပြင်းအထန်ဖိအားပေးလျက်ရှိသည်။

သို့ရာတွင်လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသောအတွေးအခေါ်များကမ္ဘာ့ဂြိုဟ်၏ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကန့်အသတ်-
အညစ်အကြေးများနှင့်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကိုလက်ခံသန့်စင်နိုင်စွမ်းအကန့်အသတ်-
နှင့်အရင်းရှင်စီးပွားရေးစနစ်ကအားထားအသုံးချနေရသည့်သဘာဝအရင်းအမြစ်များ၏အကြွင်းမ
မဲ့အကန့်အသတ်ရှိသည့်သဘောကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ပျက်ကွက်လျက်ရှိသည်။အရင်းရှင်စနစ်ကမိမိ
မိတို့အားပိုမိုချဲ့ထွင်ခြင်း၊ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးခြင်းနှင့်သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့်စွမ်းအင်အကျပ်အတည
တည်းကိုဖြေရှင်းရန်အတွက်တနေ့တခြားပိုမိုထူးခြားဆန်းပြားလာသောနည်းပညာများကိုသာ
သာဆက်လက်ကမ်းလှမ်းလျက်ရှိသည်။

'အစိမ်းရောင်စီးပွားရေး' ကြွေးကြော်သံနှင့်အတူနောက်တစ်ကြိမ်အလုံးအရင်းနှင့်ခေတ်မ
မီဆန်းသစ်ရေးနည်းလမ်းတစ်ခုကိုကြွေးကြော်လျက်ရှိသည်။ယင်းမှာသဘာဝဝန်းကျင်နှ
နှင့်သဘာဝဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကိုဈေးကွက်ဘောင်အတွင်းသွတ်သွင်းရေးပင်ဖြစ်သည်။ညစ်ညမ်း
မ်းမှုပါမစ်များပြန်ပြည့်မြဲစွမ်းအင်နှင့်ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးနည်းပညာများကိုတီထွင်
ဖော်ထုတ်ပြီးအနာဂတ်ဈေးကွက်များအတွက်အကျိုးအမြတ်ရှိမည့်တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများအဖြစ်
ကြေညာနေကြသည်။အရင်းရှင်စနစ်၏အစဉ်အလာအတိုင်းပင်အကျပ်အတည်းတိုင်းကိုအခွင့်အလ
အလမ်းအဖြစ်မှတ်ယူသည်။ဆုံးရှုံးသူများရှိမည် (အရေအတွက်အားဖြင့်ပိုတောင်များလာနိုင်သည်)
မှန်သော်လည်းစနစ်တစ်ခုလုံးအနေနှင့်ပြန်လည်ရှင်သန်လည်ပတ်လာပြီးအခြားသောရွေးချယ်စရ
စရာနည်းများထက်အမြဲတမ်းပိုမိုသာလွန်ကြောင်းကိုသက်သေပြဖို့ကြိုးစားမည်သာဖြစ်သည်။

ဤကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်းတွင်လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများမှာတစ်မျိုးတစ်ဘာသာဖြစ်နေသည်။အင်ဒီးစ်
တောင်တန်းရပ်ဝန်းဒေသတစ်ခုတည်းမှာပင်နိုင်ငံပေါင်းငါးနိုင်ငံအနက်ဇီလေးနိုင်ငံတွင်နီယို
လ်ဘာရယ်မော်ဒယ်မှခွဲထွက်မည်ဟုကြွေးကြော်ထားသောအစိုးရသစ်များတက်လာကြသည်။မ
မကြာသေးခင်နစ်များကအထိအုပ်စိုးသူအီလစ်များကျင့်သုံးခဲ့သောအရက်တရားမဲ့လောဘဇာတိုက်သိမ်း
ပိုက်မှုများကိုရပ်တန့်ကရပ်တော့မည်ဟုကြေညာကြသည်။ဘိုလီဗီးယား၊အီကွေဒေါနှင့်ပင်နီဖွဲလားနီ
ိုင်ငံတို့သည်ဖွံ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကိုစုပေါင်းရေးဆွဲကြသည်။ထိုနိုင်ငံများရှိအစိုးရသစ်များ
များသည်ကာလရှည်ကြာလူမှုတိုက်ပွဲများကိုဆင်နွှဲပြီးမှရွေးကောက်ပွဲအောင်မြင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ထိုတို
တိုက်ပွဲများကိုဦးဆောင်သူများသည်အစဉ်အလာလက်ဝဲသမားများနှင့်နိုင်ငံရေးပါတီများမဟုတ်ကြပ
ကပဲလယ်သမားငယ်များ၊အမျိုးသမီးများ၊မြို့ပြလူတန်းစားများနှင့်ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဖြစ်
နေကြသည်။၎င်းတို့သည်မိမိတို့၏လိုလားချက်ကိုယ်စီကိုတောင်းဆိုလာကြရုံမျှမကနိုင်ငံတစ်ခုလံ
လုံးအတွက်အဆိုပြုချက်အသစ်များကိုလည်းတင်သွင်းကြသည်။ထိုအာဏာရအစိုးရများအားလုံးကိုအစဉ

စဉ်အလာနိုင်ငံရေးပါတီများကကျောထောက်နောက်ခံပေးထားခြင်းမဟုတ်ပဲနိုင်ငံရေးဖွဲ့စည်းမှုပုံစံအသစ်များကထောက်ခံပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုနိုင်ငံရေးလူတန်းစားသစ်တစ်ရပ်သည်ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်းပထမဦးဆုံးအကြိမ်အဖြစ်ဖြစ်ပညာရေးဆင်းရဲမှုလျော့ချရေးနှင့်ဘဝအရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးအပါအဝင်နိုင်ငံ၏အနာဂတ်အတွက်အမှန်တကယ်စိုးရိမ်ပူပန်မှုများရှိလာကြသည်။ထို့အပြင်နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးကီးများအတွက်ကစားပွဲစည်းမျဉ်းသစ်များကိုလည်းအဆိုပြုလာကြသည်။ယင်းတို့သည်ထိုနိုင်ငံများ၏သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို၎င်းတို့၏ဘိုးဘွားပိုင်များကဲ့သို့အစဉ်အဆက်ခေါက်ရိုးကျိုးသဘောထားခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။နီယိုလစ်ဘရယ်စနစ်များနှင့်မတူပဲကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကိုပိုမိုအာမခံချက်ပေးသောဒေသဆိုင်ရာပေါင်းစည်းရေးအမြင်သစ်များကိုတင်ပြလာကြသည်။ရာစုနှစ်ပေါင်းငါးခုခကြာတည်ရှိခဲ့သည့်သဘာ

ဝမှထုတ်ယူသုံးစွဲရေးမိုဒယ်နှင့်ကွဲပြားခြားနားသောစီးပွားရေးမိုဒယ်သစ်များကိုဖော်ထုတ်လာလာသည်။အရင်းရှင်စီးပွားရေးမိုဒယ်ဟောင်းတွင်လက်တင်အမေရိကမြောက်ကမ္ဘာခြမ်းကြွယ်ဝချမ်းသာရေးအတွက်လိုအပ်သောကုန်ကြမ်းများထုတ်လုပ်ပေးရာနေရာသက်သက်သာဖြစ်နေသည်။

သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများတွင်ကျင်းပသောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာညီလာခံများသည်ဒီမိုကရေစီနည်းအကျကျဆုံး၊လူထုစိတ်ထက်သန်မှုအများဆုံးနှင့်ပူးပေါင်းပါဝင်မှုအားအကောင်းဆုံးအပြောင်းအလဲအလဲဖြစ်စဉ်များဖြစ်သည်။အီကွေဒေါနှင့်ဘိုလီဗီးဗီးယားနိုင်ငံများတွင်လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုလိုနီခေတ်တိလွန်လူ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ်မှလူမျိုးစုများကွဲပြားစုံလင်မှုကိုအသိအမှတ်ပြုသောလူမျိုးစုံနိုင်ငံတော် plurinational state

အဖြစ်ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။သို့ရာတွင်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်ပြဌာန်းခြင်းနှင့်ပြဌာန်းပြီးသည့်အခြေခံဥပဒေကိုလက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းကိစ္စများတွင်ထိုနိုင်ငံများအတွက်ကံတည်ဆဲကမ္ဘာ့စနစ်အတွင်းပါဝင်နေရခြင်းကြောင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖိအားများစွာကိုကြုံတွေ့ရသည်။စီစီးပွားရေးအဆောက်အဦး၏အတွင်းအပြင်နှစ်မျိုးစလုံးမှဖိအားများအပြင်ကိုလိုနီစရိုက်လက္ခဏာများအလအလွန်အမင်းဖုံးလွှမ်းနေပြီးလူမှုစွမ်းအားကိုကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက်ပြောင်းလဲသုံးစွဲရာတွင်အလွန်နိကျမ်းကျင်နေပြီဖြစ်သောပြည်နယ်များကြောင့်လည်းအခက်အခဲများကြုံတွေ့ရသည်။

နောင်နှစ်အတန်ငယ်အကြာတွင်ဘိုလီဗီးယား၊အီကွေဒေါနှင့်ပင်နီဖွဲ့လားနိုင်ငံများရှိအပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်များမှာနီယိုလစ်ဘရယ်အတွေးအခေါ်များမှသိသိသာသာခွဲထွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားသောသက်လည်းအန္တရာယ်များနှင့်အကန့်အသတ်များရောပြွမ်းနေသည်မှာလည်းအမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ထိုနိုင်ငံများရှိအစိုးရများသည်ခက်ခဲသောပဋိပက္ခများကိုရင်ဆိုင်နေကြရပြီးအချို့အမြင်တွင်ထိုပဋိပက္ခများသည်ထိထိုအစိုးရများကို (အနည်းဆုံး) ရွေးကောက်ပွဲရုံးပြီးနိဋ္ဌိတံသွားစေနိုင်သည်ဟုပင်ယူဆနေကြသည်။

ထိုပဋိပက္ခများကြောင့်ပျက်ဆီးဆုံးရှုံးရမည့်အရာများသည် 'လူ့အဖွဲ့အစည်း၏အကျပ်အတည်း'ဟုအထက်တွင်ညွှန်းဆိုခဲ့ဖူးသောအခြေအနေတစ်ရပ်ဆီသို့ခေါ်ဆောင်သွားလျက်ရှိသည်။ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်ဥပဒေရေးရာပြဌာန်းချက်အသစ်များဖြစ်သောလူမျိုးစုစုပေါင်းနှင့်ပိုင်နက်နယ်မြေပိုင်ခွင့်များ၊ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ကြိုတင်အတိုင်ပင်ခံပိုင်ခွင့်၊သဘာဝတရားကြီး၏ပိုင်ခွင့်နှင့်ဌာနေယနယံကြည်ကိုးကွယ်မှု Pachamama

ကိုလေးစားခြင်းစသည်တို့သည်ကမ္ဘာ့ဗိုလ်ကျစိုးမိုးမှုပဟိုချက်အဟောင်း၊အသစ်များမှကုန်ကြမ်းကိုအငမ်းမရတောင်းဆိုမှုများနှင့်ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်လာရသည်။ပညာရေး၊ကျန်းမာရေးနှင့်အခြေခံ

ခမ်အဆောက်အဦများတိုးတက်စေရန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့်ဆင်းရဲသားများလူ့အဖွဲ့အစည်းအတတ်အတွင်းလူရာဝင်စေရေးကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများမှာလည်းရန်ပုံငွေလိုအပ်သည်ဖြစ်ရာယင်းတို့ကိုကိုအစဉ်အလာသယံဇာတတိုးမြှင့်ထုတ်ယူသည့်ပုံစံဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ပကြွေးမြီမြီအလုံးအရင်းချေးယူခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်းဆောင်ရွက်ရမည့်အခြေဆိုက်လာပြန်သည်။

အီကွေဒေါတွင် ၂၀၀၉ခုနှစ်ကအသစ်ပြဌာန်းခဲ့သောမိုင်းတွင်းနှင့်ရေအရင်းအမြစ်ဥပဒေများကြောင့်လူမှုပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားသည်။ အလားတူဘိုလီဗီးဗီးယားတွင်လည်း TIPNIS

အမျိုးသားဥယျာဉ်နှင့်ဌာနေလူမျိုးစုများ၏ရှေးဟောင်းနယ်မြေအတွင်းဖြတ်၍ဖောက်လုပ်မည့်မည့်အဝေးပြေးလမ်းမကြီးနှင့်ပတ်သက်ပြီးထိပ်တိုက်တွေ့မှုများအကြီးအကျယ်ဖြစ်ပွားသည်။ ထိုပဋိပက္ခများသည်အပြောင်းအလဲကိုအဟန့်အတားဖြစ်စေပြီးအပြောင်းအလဲဖော်ဆောင်သောတိုတိုးတက်သည့်အစိုးရများအတွင်း၌အကွဲအပြားကိုစတင်ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ တစ်စုတစ်စည်းတည်းအဖွဲ့ဖြစ်စေမည့်အစားထိုအစိုးရများသည်မတူညီသောအကျိုးစီးပွားအမျိုးမျိုးရှိကြသည့်ဂိုဏ်းဂဏများအကြားစစ်စစ်မြေတလင်းသဖွယ်ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့်အစိုးရများကိုယ်တိုင်ပင်များမကြာမီကမှုတ်တို့၏နိုင်ငံငံရေးအောင်မြင်မှုကိုကိုယ်စားပြုပေးခဲ့သောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြန်လည်ချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်ပါလာသည်။ ထို့အပြင်၎င်းတို့ကိုအာဏာရအောင်အဓိကပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသောအခြေခံလူထုလူတန်းစားများနှင့်လည်းထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများဖြစ်လာကြသည်။ ထိုလူထုလူတန်းစားများ၏မဲပေးခြင်းသက်သက်သက်ကြောင့်မဟုတ်ပဲ၎င်းတို့သမိုင်းစဉ်တစ်လျှောက်လှုပ်ရှားရုန်းကန်ခဲ့ကြခြင်း၏အသီးအပွင့်အဖြစ်ထိုအစိုးရများပေါ်လာခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

ယနေ့ကာလတွင်မူတိုးတက်သောပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအမြင်ရှိသည့်အစိုးရများထဲမှာပင်လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာမိုဒယ်များ၊ ဘမိုဒယ်များကိုအခြေခံကျကျပြင်ဆင်လိုကြသည့်အုပ်စုများမှာတစ်နေ့တခြားလူနည်းစုဖြစ်လာနေပြီးရှေ့တန်းရောရှုတန်းရောက်လာသောအုပ်စုများမှာလက်တွေ့ကျသောအပြောင်းအလဲကိုသာလိုလားပြီးအရင်းရှင်ဝါဒကိုဝါဒကိုခေတ်မီအောင်သာပြုပြင်လိုကြသည်။

ထိုနိုင်ငံများရှိဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်များကို Boaventura de Sousa Santos ကအောက်ပါအတိုင်းမှန်မှန်ကန်ကန်ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။

"အခုကျွန်တော်တို့မှလွန်ခဲ့တဲ့ဆယ်နှစ်ကမရှိခဲ့တဲ့အယူအဆအတွေးအခေါ်တွေရှိလာပြီ။ ဒါတွေကိုလျှော့တွက်လို့မရဘူး။ ဥပမာ Buen Vivir အယူအဆ (ကောင်းစွာနေထိုင်ခြင်း)၊ Pachamama အယူအဆ၊ သဘာဝတရား၏အခြေခံရပိုင်ခွင့်၊ ဌာနေဒေသခံတွေရဲ့ လူမျိုးစုဘုံမြေတွေကိုဥပဒေအရအရအသိအမှတ်ပြုပေးခြင်းစတဲ့အယူအဆတွေပဲ။ ပိုင်ဆိုင်မှုမှာနိုင်ငံတော်နဲ့ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုအပြင်ပင်အခြားသောပိုင်ဆိုင်မှုပုံစံတွေရှိနေသေးတယ်ဆိုတာအတော်ထူးခြားတဲ့အတွေးအခေါ်ဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဘိုလီဗီးဗီးယားမှာဆိုဒီမိုကရေစီရဲ့ပုံစံသုံးမျိုးကိုတွေ့ရမယ်။ ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီ၊ ပါဝင်ဝင်ဆောင်ရွက်မှုဒီမိုကရေစီနဲ့လူထုဒီမိုကရေစီတို့ပဲ။ သူတို့မှာကိုယ်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းမူပုံစံတွေရှိပြီးအချင်းချင်းခ

²အီကွေဒေါအမတ်အဖွဲ့ဝင်အများအပြားက ၂၀၀၉ မိုင်းတွင်းဥပဒေသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ဆန့်ကျင်သည်ဟုဆိုကြသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံရုံးက ၂၀၁၀ တွင် ထိုဥပဒေမှာ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်ကိုက်ညီရန်အတွက် အချို့သောအချက်များကိုကြိုတင်ဖြည့်ဆည်းရန်လိုသည်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်။

ချိတ်ဆက်မှုပုံစံတွေလည်းရှိတတ်တယ်။ဒါကြောင့်ကျွန်တော်တို့မှာအတွေးအခေါ်တိုက်ပွဲကိုတိုက်
က်စရာနည်းလမ်းတွေအများကြီးရှိနေတယ်လို့ဆိုရမယ်။³¹

ဘိုလီးဗီးယားနှင့်အီကွေဒေါတို့၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် Plurinational State
(မတူညီသောနိုင်ငံရေးဖွဲ့စည်းမှုပုံစံအမျိုးမျိုးယှဉ်တွဲနေသောနိုင်ငံ)
များအဖြစ်ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားရာကိုလိုနီနှောင်ကြီးမှုများဖြေလျှော့ထားသောလူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အင်စတီ
ဂျစ်များနှင့်အင်စတီကျူးရှင်းများကိုတရားဝင်ထူထောင်လာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ယင်းတို့၏ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၊
ည်းတည်ဆောက်ပုံ၊အသိပညာထုတ်လုပ်ပုံနှင့်လက်တွေ့ကျင်ကြံပုံတို့တွင်မတူကွဲပြားမှုများထင်ဟပ်နေမည်
ထင်ဟပ်နေမည်ဖြစ်သည်။

မျက်မှောက်ခေတ်အရှင်းရှင်စနစ်၏သားရိုင်းဆန်ဆန်ကမူရှူးထိုးဝါးမျိုနေမှုကိုဝေဘန်ခြင်းနှင့်ဆန့်ကျင်ကန့်ကွ
့ကျင်ကန့်ကွက်ခြင်းတို့အပြင်လက်ဝဲအုပ်စုအနေနှင့်အဆိုပြုချက်အသစ်များနှင့်အမြင်သစ်များကိုလည်းဖော်ထု
လည်းဖော်ထုတ်နိုင်ရန်လိုအပ်သည်။စားသုံးသူဝါဒ၏အကန့်အသတ်မရှိသောဘဝနေထိုင်မှုပုံစံနှင့်ဗိုလ်ကျလွ
င့်ဗိုလ်ကျလွှမ်းမိုးမှုကိုစိန်ခေါ်နိုင်မည့်အတွေးအခေါ်များကိုလည်းဖော်ထုတ်ရမည်။ထိုသို့ဖော်ထုတ်ရန်အတွ
ထုတ်ရန်အတွက်ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုနှင့်ဘဝအရည်အသွေးတို့ကဲ့သို့သောအယူအဆများကိုအခြားသောအမြင်ရှု
ာအမြင်ရှုထောင့်များမှဖွင့်ဆိုပြခြင်းနှင့်ထိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုအသစ်များကိုလက်တွေ့ကြံဆတွေးခေါ်နိုင်မည့်က
ွေးခေါ်နိုင်မည့်ကမ္ဘာလောကသစ်တစ်ခုအဖြစ်အသွင်ကူးပြောင်းရေးပင်ဖြစ်သည်။

ကွဲပြားခြားနားသောဖွံ့ဖြိုးမှုပုံစံများအတွက်အမြဲတမ်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့

အထက်ဖော်ပြပါတာဝန်ဝတ္တရားများကိုအကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက်အင်ဒီစီတောင်တန်းဒေသနိုင်ငံများ
ိုင်ငံများသည်အမြဲတမ်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို ၂၀၁၀ခုနှစ်တွင်စတင်တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ထိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို
Rosa Luxemburg Foundation ၏ဒေသတွင်းရုံးခွဲဖြစ်သော Quito
မှချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ပြီးလက်တင်အမေရိကနှင့်ဥရောပနိုင်ငံပေါင်းရှစ်နိုင်ငံမှအမျိုးသားအမျိုးသမီးများပါဝ
သမီးများပါဝင်သည်။အဖွဲ့၏လေ့လာဆန်းစစ်မှုများကိုအီကွေဒေါ၊ဘိုလီးဗီးယားနှင့်ပင်နီဖွဲလားနိုင်ငံသုံးနိုင်ငံတွ
သုံးနိုင်ငံတွင်သာအဓိကထားသည်။ထိုအဖွဲ့သည်ဂေဟဗေဒအမျိုးသမီးဝါဒအရင်းရှင်ဝါဒကိုဆန့်ကျင်သောဘော
ကျင်သောဘောဂဗေဒ၊ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ၊ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့်အနောက်တိုင်းအတွေးအခေါ်မူကွဲများအ
ကွဲများအပါအဝင်ပညာရပ်ဆိုင်ရာအုပ်စုများနှင့်အတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းများမှအသိပညာထုတ်လုပ်မှုများကိုချိ
ချိတ်ဆက်ရန်အဓိကဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ထိုအတွေးအခေါ်သစ်များသည်ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအယူအဆ
အယူအဆကိုအခြေအမြစ်မှမေးခွန်းထုတ်ပြီးလက်ရှိလွှမ်းမိုးထားသောဖွံ့ဖြိုးရေးမော်ဒယ်နှင့်ကွဲပြားခြားနား
ပြားခြားနားသည့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆသစ်များကိုတည်ဆောက်ပြရန်ဖြစ်ပါသည်။

လုပ်ငန်းအဖွဲ့သည်ခိုင်မာသောလက်တွေ့အတွေ့အကြုံများပေါင်းစပ်ထားသည့်အသိပညာဂေဟအဆောက်အ
ဟအဆောက်အအုံကိုလက်တွေ့ကျင့်သုံးရန်ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ထိုအတွေ့အကြုံများသ
အကြုံများသည်အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှလာသည့်အပြင်သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏အင်စတီကျူးရှင်းများ၊လွှမ်းမိုး
မ်းမိုးထားသောစနစ်၏အပြင်ဖက်တွင်ရှိနေသည့်ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အသိပညာများနှင့်
များနှင့်မတူညီသောပညာရပ်နယ်ပယ်အသီးသီးမှဖောက်ထွက်တွေးခေါ်မှုများမှလာခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

³¹Boaventura de Sousa Santos နှင့် အင်တာဗျူး “El cuento de la economía verde” (América Latina en
Movimiento, September-October 2011, Quito, Ecuador)

ယခုစာအုပ်သည်လုပ်ငန်းအဖွဲ့၏ပထမဦးဆုံးသောလက်တွေ့ရလဒ်ဖြစ်သည်။စာအုပ်တွင်အဓိကဆွေး
ကဆွေးနွေးမည့်အကြောင်းအရာမှာလက်ရှိလိုအပ်နေသောအပြောင်းအလဲအမျိုးမျိုးနှင့်နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာများ
ရေးမဟာဗျူဟာများသည်ဖွံ့ဖြိုးရေး၏လက်ဝါးကြီးအုပ်လွှမ်းမိုးသောအယူအဆဘောင်အတွင်းမှအဆိုပြုသ
ဆိုပြုသည့်နည်းလမ်းသစ်များ၏အကန့်အသတ်မှကျော်လွန်ပြီးဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်နေသည်ဟူသောအချ
ဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။ထို့ကြောင့်လုပ်ငန်းအဖွဲ့၏အမည်ဖြစ်သော "ကွဲပြားခြားနားသောဖွံ့ဖြိုးမှု"
ဟူသည်မှာနိုင်ငံရေးရပ်တည်မှုပုံစံတစ်ခုဖြစ်ပြီးလက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများတွင်သမိုင်းကြောင်းအရအပြုသ
အရအပြုသဘောဆောင်သောအတွေးအခေါ်အဖြစ်လက်ခံထားကြသည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုဟူသည်သရုပ်သကူကန်အားဖြင့်ဘဝသာယာဝပြောမှု၊ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုနှင့်ပိုမိုကောင်းမွန်သောဘဝအ
င်းမွန်သောဘဝအရည်အသွေးကိုအာမခံချက်ပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။သို့ရာတွင်ဤလုပ်ငန်းအဖွဲ့ဝင်များကဖွံ့ဖြိုး
ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆသည်မိမိတို့အားတစ်ခုသောတွေးခေါ်မှုပုံစံအတွင်းချောင်ပိတ်သိမ်းသွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု
င်းဖြစ်သည်ဟုယူဆကြသည်။ထိုတွေးခေါ်မှုပုံစံမှာအနောက်တိုင်း၊အရင်းရှင်၊ကိုလိုနီတွေးခေါ်မှုပုံစံပင်ဖြစ်သည်
ပင်ဖြစ်သည်။ထိုအတွေးအခေါ်ကဖွံ့ဖြိုးပြီးမြောက်ပိုင်းကမ္ဘာကလျှောက်လှမ်းခဲ့ပြီးသောလမ်းကြောင်းအတိုင်းလို
အတိုင်းလိုက်ရန်ကျန်သောအုပ်စုများအားလုံးကိုသိမ်းသွင်းပြီးတစ်ခုတည်းသောဘဝနေထိုင်မှုပုံစံကိုအားလံ
့စံကိုအားလုံးကလိုက်ပါစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းသာဖြစ်သည်။

သမိုင်းကြောင်းအရဆိုရသော်ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးနောက်တွင်ခေတ်ဟောင်းကိုလိုနီဆက်ဆံရေးကို
ကမ္ဘာတောင်မြောက်ဆက်ဆံရေးပုံစံသစ်ဖြင့်အစားထိုးခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ထိုဆက်ဆံရေးသစ်
သစ်တွင်ကမ္ဘာကြီးအားဖွံ့ဖြိုးပြီးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုနောက်ကျသောနိုင်ငံများဟူ၍နှစ်ပိုင်းခွဲခြားလိုက်သည်။Michel
Foucault ၏သီအိုရီနှင့် Arturo Escobar ၏သုံးသပ်မှု⁴အရဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာကမ္ဘာကြီးကိုပြန်လည်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မည့်အာဏာ၏လက်
က်နက်တစ်ခုသာဖြစ်ပြီးတွေးခေါ်မှုပုံစံ discourse
နှင့်လက်တွေ့ကျင့်ထုံးအများအပြားကိုသုံးကာနိုင်ငံတကာအလုပ်အကိုင်ခွဲခြားခြင်းကိုအရေ
ရင်းရှင်တွေးခေါ်မှုပုံစံအောက်တွင်တရားဝင်အောင်အသစ်တဖန်ပြုလုပ်ခြင်းသာဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။^၅
ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုလူထုမူဝါဒဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်အဖြစ်ပြောင်းလဲရုံဖြင့်ကြသည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုဒေသတွင်
င်းနိုင်ငံအဆင့်နှင့်နိုင်ငံတကာတို့တွင်မြှင့်တင်အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက်ဘတ်ဂျက်များကိုခွဲ
ဝချထားပြီးမရေမတွက်နိုင်သောအင်စတီကျူးရှင်းများကိုတည်ထောင်ကြသည်။တက္ကသိုလ်များတွင်လည်
ည်းဖွံ့ဖြိုးရေးကိုကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေးနိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးစသ
စသည်ဖြင့်မရေမတွက်နိုင်သောခေါင်းစဉ်များတပ်ကာဖွံ့ဖြိုးရေးကျွမ်းကျင်သူများကိုမွေးထုတ်နေ
နေကြသည်။ဖွံ့ဖြိုးပြီးမြောက်ပိုင်းနိုင်ငံများတွင်အစဉ်အလာအားဖြင့်ကိုလိုနီနယ်ပယ်များနှင့်ပတ်
တ်သက်သည့်စီးပွားရေးမူဝါဒများကို 'နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု'
ဟူသည့်ခေါင်းစဉ်အသစ်တပ်ကာဆောင်ရွက်ကြသည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးသည်တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒနယ်ပယ်တွင်တက်ကန်ရက်ပုံစံ၊အရေအတွက်အဓိက
ကပုံစံနှင့်ဘောဂဗေဒပုံစံနည်းနာများဖြင့်ချိတ်ဆက်ထားကာကမ္ဘာကြီး၏အကန့်အသတ်များကိုရ
ခြိမ်းခြောက်နေသည့်ပျက်စီးမှုသဘောဆောင်သောလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နည်းများဆီသို့မောင်းသွင်
င်းလျက်ရှိသည်။ထိုယန္တရားစနစ်ကြီး၏နောက်ထပ်သက်ရောက်မှုတစ်ခုမှာတောင်ပိုင်းကမ္ဘာခြမ်းတွင်

⁴ဖူးကိုလ်း၏ ပါဝါဆိုင်ရာ အရေးအသားများနှင့် Arturo Escobar ၏ Encountering Development: The Making and Unmaking of the Third World (Princeton: Princeton University Press, 1995) ကိုကြည့်ပါ။

ဝင်ရှိနေသောဘဝနေထိုင်မှုပုံစံများ၊ လူမှုဆက်သွယ်မှုများနှင့်အသိဉာဏ်စနစ်များကို 'နောက်ပြန်ဆွဲ' သည်ဟုသတ်မှတ်ကာတန်ဖိုးဖျက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အနေနှင့် 'ဖွံ့ဖြိုးမှုနှိမ်ကျခြင်း' ဟုအမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းကတောင်ကမ္ဘာခြမ်းတွင်အမှန်တကယ်မဖွံ့ဖြိုးမှုကိုပုံသွင်းပေးနေသည်။

အရင်းရှင်စီးပွားရေးမိုဒယ်နှင့် ၂၀ ရာစုအတွင်းအရင်းရှင်စနစ်မှခွဲထွက်သော အဓိကပရောဂျက်ကြီးနှစ်မျိုး 'စလုံးမှာဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအယူအဆပေါ်တွင်ရေသောက်မြစ်ခံခြင်းဖြစ်သည်။ အရှေ့ဥရောပရှိ 'ဆိုရှယ်လစ်အစိုးရစစ်စစ်များ'

နှင့်လက်တင်အမေရိကရှိလက်ဝဲအတွေးအခေါ်ရှင်အတော်များများတူညီသောအချက်မှာနယ်ချဲ့ဝါဒနှင့်အရင်းရှင်ဝါဒကိုဆန့်ကျင်ကြသည်မှန်သော်လည်း 'ဖွံ့ဖြိုးရေး' အယူအဆကိုပြည်သူလူထုတိုးတက်ရေးအတွက်ဦးတည်သောလမ်းကြောင်းအဖြစ်မသိမသာလက်ခံထားကြသောအချက်ဖြစ်သည်။ ယင်းအယူအဆကိုအရင်းရှင်စနစ်ကိုအခြေခိုင်အောင်သရွတ်ကိုင်ပြီးကိုလံဘိုလိုနီတည်ဆောက်မှုယူတ္တီကိုချဲ့ထွင်ရန်သုံးသောအသုံးချခံတစ်ခုအဖြစ်မရှုမြင်ကြချေ။ အရင်းရှင်ကိုလိုနီယူတ္တီပေဒတွင်လူတစ်ဦး၏ဘဝသာယာဝပြောမှုမှာသူ၏ဝယ်ယူနိုင်စွမ်းနှင့်အတူတူပင်ဖြစ်နေသည်။

သို့သော်နောက်ပိုင်းတွင်အပြောင်းအလဲဖြစ်လာသည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များမှစပြီးဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ဝေဖန်မှုများစတင်ပေါ်ထွက်လာသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်းက Buen Vivir ဟူသောအယူအဆ

(စပိန်ဘာသာဖြင့်ဘဝသာယာဝပြောမှုဟုအဓိပ္ပါယ်ထွက်သော်လည်းလက်တင်အမေရိကနှင့်ဥာနယနယဉ်ကျေးမှုများတွင်အခြားသီးသန့်အဓိပ္ပါယ်ရှိသည်)

နှင့်ပတ်သက်သည့်ဆွေးနွေးမှုများပေါ်ထွက်လာပြီးဖွံ့ဖြိုးရေး၊ မော်ဒန်၊ ဘောဂပေဒနှင့်အပြေဖြောင့်စဉ်းစားခြင်းဘောင်များမှကွဲထွက်သောစဉ်းစားတွေးခေါ်မှုပုံစံများပေါ်ထွက်လာသည်။ Eduardo Gudynas ကယခုစာအုပ်ပါအက်ဆေးဖြစ်သော

'ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆနှင့်ပတ်သက်သောအငြင်းအခုံများနှင့်လက်တင်အမေရိကရှိကွဲပြားသောစဉ်းစားပုံများ- တယူသန်မဟုတ်သောတွေးခေါ်မှုလမ်းညွှန်'

တွင်ထိုကိစ္စကိုဆွေးနွေးထားသည်။ ဤစာအုပ်၏ဒုတိယအခန်းဖြစ်သော 'ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုဝေဖန်စောကြောခြင်းနှင့်အခြားရွေးချယ်စရာများ- အမျိုးသမီးဝါဒအမြင်ရှုထောင့်' တွင်လည်းအမျိုးသမီးဝါဒရှုထောင့်မှနေပြီးထိုသုံးသပ်ချက်ကိုဖြည့်စွက်ဆွေးနွေးထားသည်။

သီအိုရီနှင့်အကယ်ဒမစ်နယ်ပယ်မှဝေဖန်သုံးသပ်မှုများအပြင်ဖွံ့ဖြိုးရေးဂျီဒူစွဲတွေးခေါ်မှုကိုဒေသဒသန္တရအလိုက်ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်သည့်ပုံစံများလည်းအစဉ်အဆက်ရှိခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့်မတူညီသောနောက်ခံအခြေအနေပေါင်းစုံတွင်ကွဲပြားခြားနားသောလက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုပုံစံများကတို့ပေါ်ထွက်လာစေသည်။ ဥပမာများမှာဘဝစီမံကိန်းများ၊ ဂေဟစိုက်ပျိုးရေးစနစ်၏ထုတ်လုပ်မှုနှင့်ဈေးကွက်တင်မှုကွန်ရက်များ၊ ဖလှယ်မှုကွန်ရက်များ၊ မတူကွဲပြားသောရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများနှင့်မြို့ပြစုဖွဲ့မှုပုံစံများစသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအတွေးအကြံများသည်အမှန်တကယ်အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်ပေါ်ပါစေရေးအတွက်အရေးကြီးသောအခြေခံများပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ထဲမှအချို့ကိုမတူကွဲပြားသောဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုိုင်ရာအမြဲတမ်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့ကကိုယ်စားပြုပေးပြီးယင်းတို့မှလေ့လာမှုဖြစ်စဉ်ကိုပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်ရည်ရွယ်သည်။

ပြီးခဲ့သောနှစ်များအတွင်းကလက်တင်အမေရိကတစ်ဝှမ်းတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သောအရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ဆန့်ကျင်မှုလှုပ်ရှားမှုများမှာဂေဟပထဝီလှုပ်ရှားမှုဟုသတ်မှတ်နိုင်ပြီး၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ပိုင်နက်

နက်နယ်မြေများနှင့်သဘာဝအရင်းအမြစ်တို့ကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့်လှုပ်ရှားမှုအဖြစ်ပြ
ပြန်လည်ပုံဖော်သတ်မှတ်လာသည်ကိုတွေ့ရသည်။ယင်းကို Maristella Svampa
က 'သယံဇာတထုတ်ယူမှုဝါဒနှင့်အခြားရွေးချယ်စရာများ-
လက်တင်အမေရိကဖွံ့ဖြိုးရေးအပေါ်ရှုမြင်ချက်များ' ခေါင်းစဉ်ဖြင့်သူမ၏အခန်းတွင်ဆန်းစစ်သုံးသပ်
ပံထားသည်။

အမြဲတမ်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့၏အချေအတင်ဆွေးနွေးမှုများတွင်အဓိကကျသောအကြောင်းအရာမှာ
'လက်တင်အမေရိကပါရာဒေါက်'
ဟုသမုတ်ထားသောတိုးတက်သောအမြင်ရှိပါသည်ဟုကြွေးကြော်ထားသောအစိုးရများသည်၎င်းတို့တ
တိုင်းပြည်များအတွက်အခြေခံဖွံ့ဖြိုးရေးမိုဒယ်အဖြစ်ရောမိုင်းလုပ်ငန်းများနှင့်ရေနံသဘာဝဓာတ်ငွေ
ငွေတို့ကိုသို့သောသဘာဝသယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်သည့်လုပ်ငန်းများကိုအားပေးနေသည့်အချ
ချက်ပင်ဖြစ်သည်။အဖွဲ့ကလက်ရှိအနေအထားတွင်စိုက်ပျိုးရေးအခြေခံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ဖီလေ
လောင်စာတို့ကိုလည်းထည့်သွင်းသုံးသပ်သင့်ပြီးယင်းလုပ်ငန်းများသည်သဘာဝသယံဇာတတင်ပို့သည်
ည့်စီးပွားရေးမိုဒယ်ကိုမိုဒိုအားကောင်းအောင်မြှင့်တင်ပေးခြင်းသာဖြစ်သည်ဟုသုံးသပ်သည်။ယင
ယင်းတို့ကြောင့်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကသိမ်းပိုက်ထားသည့်မြေပမာဏပိုတိုးလာပြီးအဓိကသီးနှံတစ်
တစ်မျိုးတည်းကိုသာဇောက်ချစိုက်ပျိုးသည့်စနစ်ကိုဖြစ်ထွန်းစေသည်။

ထိုသယံဇာတအခြေပြုမိုဒယ်၏နောက်ထပ်ပီသေသတစ်ခုမှာဒေသတွင်းစီးပွားရေးများကိုအခြေခံ
ခံကုန်စည်များထုတ်လုပ်သည့်လုပ်ငန်းတစ်မျိုးတည်းတွင်သာဦးစိုက်စေကာဒေသတွင်းအပြန်အလှန်စီး
ပွားဆက်နွယ်မှုများကိုအားနည်းစေပြီးနိုင်ငံတကာဈေးကွက်နှင့်တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်သောန
နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီကြီးများကလွှမ်းမိုးသည့်စီးပွားရေးဖြစ်စေသည်။ထိုကုမ္ပဏီကြီးများသည်အခွ
ခွန်တာဝန်ယူမှုလည်းမရှိသလောက်ဖြစ်သည်။ Alberto Acosta က
'သယံဇာတထုတ်ယူရေးဝါဒနှင့်နီယိုသယံဇာတထုတ်ယူရေးဝါဒ- ကြိမ်စာတစ်ခု၏မျက်နှာစာနှစ်ဖက်'
ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့်အခန်းတွင်ကုန်စည်များ၏တန်ဖိုး၌၎င်းတို့နှင့်ဆက်စပ်နေသည့်လူမှုနှင့်ပတ်
တ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာစရိတ်များကိုထည့်သွင်းမှုမရှိသည့်ဝါဒများဟုဖော်ပြထားသည်။ယင်းအစားထိုစရ
စရိတ်များကိုသက်ဆိုင်ရာလူ့အဖွဲ့အစည်းများကသာကျခံရပြီးထိုလူ့အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်းနိုင်ငံ
င်တကာကော်ပိုရိတ်ကမ္ဘာလောကကြီးတွင်ဒီမိုကရေစီနည်းကျပြောရေးဆိုခွင့်တစ်စုံတရာမရှိသူများ
များသာဖြစ်နေသည်။ Acosta

ကဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များနှင့်သယံဇာတထုတ်လုပ်ရေးဝါဒအကြားနက်စပ်မှုများကိုဖော်ထုတ်ပြီ
ပီးထိုဆက်နွယ်မှုများကြောင့်ဖြစ်ရသောနိုင်ငံရေးနှင့်လူမှုရေးအကျိုးဆက်များကိုပါသုံးသပ်ပြထားသည်။

လက်တင်အမေရိကပါရာဒေါက်နှင့်ဆိုင်သောငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများကို Edgardo Lander နှင့် Ulrich Brand
တို့ကပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်တွင်နိုင်ငံများ၏အခန်းကဏ္ဍကိုသုံးသပ်ခြင်းအားဖြင့်ပိုမိုလေးနက်
က်သွားစေသည်။ဘိုလီးဗီးယား၊အီကွေဒေါနှင့်ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံများရှိဖြစ်စဉ်များသည်နိုင်ငံတော်၏ထ
၏ထိန်းချုပ်မှုနှင့်စီမံခန့်ခွဲမှုအခန်းကဏ္ဍများကိုပြန်လည်ဖော်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သော်လည်းယင
ယင်းကြောင့်လက်ရှိလွှမ်းမိုးနေသောဖွံ့ဖြိုးရေးမိုဒယ်ကြီးတစ်ခုလုံးကိုကျော်လွန်နိုင်ခြင်းမရှိ
ပါ။လူထုထောက်ခံမှုအားဖြင့်တရားဝင်မှုမြင့်မြင့်မားမားရှိနေသောအစိုးရတစ်ရပ်ရှိယုံမျှဖြင့်အ
အမြစ်တွယ်နေသောကိုလိုနီစိတ်ဓာတ်ကိုပြောင်းလဲပစ်နိုင်မည်ဟုမယူဆနိုင်ပါ။လုပ်ငန်းအဖ
အဖွဲ့၏ဆွေးနွေးမှုများကနိုင်ငံသုံးခုရှိအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအကြားကွဲပြားမှုကိုသုံးသပ်ရ
ရန်နှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းများကိုဖွံ့ဖြိုးရေးဝါဒလွန်ခေတ်ဆီသို့ဦးတည်ပြီးအသွင်ပြောင်းရန်စဉ်ဆက်

က်မပြတ်တိုက်တွန်းနှိုးဆော်လျက်ရှိသည်။လူမျိုးစုံနိုင်ငံတော်ဟူသောမူဘောင်တွင်မည်သို့
ိုသောအသွင်ပြောင်းမှုများကဖြစ်နိုင်ပြီးလိုလားအပ်သနည်း၊သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွင်းမှာပင်အစ
အပြောင်းအလဲကိုဖော်ဆောင်နိုင်ပါမည်လား၊မိုင်းတွင်းတူး၊မြေကြီးငှား၊သယံဇာတထုတ်လုပ်လာ
လာခဲ့သည့်နိုင်ငံများကအပြောင်းအလဲ၏အေးဂျင့်များအမှန်တကယ်ဖြစ်လာနိုင်မည်လား၊နီ
နိုင်ငံတော်ယန္တရားများမည်မျှကွဲပြားသနည်း၊မည်သည့်ယန္တရားများကအပြောင်းအလဲကို
ကိုအားပေးပြီးမည်သည်တို့ကနှောင့်နှေးစေသနည်းစသည်တို့ကိုလည်းဆွေးနွေးထားပါသည်။

အစိုးရများ၏အပြောင်းအလဲဟူသောခေါင်းစဉ်အောက်တွင်နိုင်ငံတော်၏ကဏ္ဍကအရေးပါ
ပါလေရာယင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီးမည်သို့သောငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများရှိသနည်း၊မည်သို့သောအကျိုးစီး
ီးပွားများကနောက်ကွယ်တွင်ရှိနေသနည်းစသည်တို့ကိုလေ့လာဆန်းစစ်နိုင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်၏နောက်ဆုံးအခန်းတွင်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အစားထိုးရွေးချယ်စရာများကိုတည်ဆောက်ပြရန်အတွ
တွက်လမ်းကြောင်းအသွယ်သွယ်ကိုချပြဆွေးနွေးထားသည်။ဘိုလီးဗီးယားမှ Raúl Prada
သုံးသပ်ပြထားသော buen vivir သို့မဟုတ် vivir bien
အယူအဆကိုမျှော်လင့်ချက်မိုးကုတ်စက်ဝိုင်းအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီးဆွေးနွေးထားပါသည်။ထိ
ထိုအယူအဆသည်အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးအတွေးအခေါ်ကိုဝေဖန်ကန့်ကွက်ထားပြီးဘဝနေထိုင်မှုပုံစံသစ်များ
ျားဖြစ်လာစေမည့်လူယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအတွေးအခေါ်သစ်များကိုဖော်ထုတ်ထားခြင်းဖြစ်သ
သည်။ယင်းသည်ဆင်ခြင်တုံတရားအဓိကပါဒ်၏စည်းနှောင်မှုများကိုရိုက်ချိုးပြီးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများတစ်ဆ
ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်သည်ဟူသောအစဉ်အလာသမိုင်းရေးအယူအဆကိုပါမေးခွန်းထုတ်ထား
ထားခြင်းဖြစ်သည်။ Buen vivir

ဆိုသည်မှာရပ်ရွာလူ့ဘောင်အတွင်းရှိလုပ်ရပ်များမှပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်ပြီးကိုလိုနီနှင့်အဖိုကြီးစိုးမှုများ
ားထဲမှဆန့်ကျင်ခွဲထွက်လာသောပုဂ္ဂလလှုပ်ရှားမှုများကိုဆိုလိုသည်။ Buen vivir
သည်လက်တွေ့အတွေ့အကြုံများ၊မတူညီသောနောက်ခံအကြောင်းတရားများနှင့်ဖြစ်တည်မှုများ
ားအခြေအနေများနှင့်အညွှန်းပြုမှုများမတူကွဲပြားသည့်အပေါ်တွင်အခြေခံထားခြင်းဖြစ်သည်။ Elisa Vega
၏အရေးအသားများမှဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပြီးဌာနေတိုင်းရင်းသူတစ်ဦးဖြစ်သောသူမ၏ပုဂ္ဂလဘဝအတွေ့အကြုံ
များနှင့်ဘိုလီးဗီးယားတွင်ဖိုဝါဒလျှော့ချရေးနှင့်ကိုလိုနီဝါဒဖယ်ရှားရေးဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများတွင်တာ
တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရင်းဖော်ထုတ်ခဲ့သောပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများကိုအခြေခံထားသည်။

လိုလားအပ်သောအသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာမူဘောင်များဆွေးနွေးရာတွင် Eduardo Gudynas
ကသူ၏ဒုတိယအက်ဆေးဖြစ်သော 'သယံဇာတတူးဖော်ရေးဝါဒအလွန်-
မဟာဗျူဟာလမ်းကြောင်းများ၊ရွေးချယ်စရာများနှင့်လုပ်ဆောင်ရမည့်နယ်ပယ်များ'
တွင်ဖြစ်နိုင်ဖွယ်လမ်းကြောင်းများကိုခြေရာခံပြထားသည်။သူကလက်ရှိတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးမ
းမိုဒယ်နှင့်ဝေးရာသို့တစ်ဆင့်ချင်းရွေ့လျားထွက်ခွာသွားနိုင်မည့်ပုံစံကိုအဆိုပြုထားရာတွင်လက်ရှိ
ရှိအရိုင်းအစိုင်းဆန်သောတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးမှသည်နားလည်/တာဝန်ယူမှုရှိသောထုတ်လုပ်ရေးထိုမှသည်
ည်နောက်ဆုံးတစ်နေ့တွင်ဒေသလိုအပ်ချက်အတွက်မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရသောထုတ်လုပ်မှုအဆင့်ဆီ
ဆီသို့သွားမည့်ပုံစံကိုတင်ပြထားသည်။

ဤစာအုပ်သည်အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးကိုအစားထိုးရွေးချယ်စရာများကိုတည်ဆောက်ရာတွင်ပါဝင်ကူညီခြ
ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ယင်းသည်လက်တင်အမေရိကတိုက်ရှိလူမှုလှုပ်ရှားသူများအပြားလက်ခံထားသော
သာလမ်းကြောင်းပင်ဖြစ်ပြီးလူ့အဖွဲ့အစည်း၏အကျပ်အတည်းထဲမှရုန်းထွက်နိုင်မည့်လမ်းကြောင

၎င်းအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသည်။အမြဲတမ်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့တွင်အဓိကအချေအတင်ဆွေးနွေးမှုအကြောင်းအရာတစ်ခုမှာ Buen Vivir
ကိုလူအများစုနေထိုင်ပြီးဘဝဟန်ပန်တစ်မျိုးတည်းရှိလေ့ရှိသောမြို့ပြလူ့ဘောင်တွင်မည်သို့ပြုစုပျိုးထောင်ထောင်မည်ဟူသောအချက်ပင်ဖြစ်သည်။

အဆိုပြုချက်များဖော်ထုတ်ရေးနှင့်လမ်းကြောင်းသစ်များရှာဖွေဖော်ထုတ်ရေးသည်အစဉ်အလာအား ဘေးဖြင့်ဝေဖန်ရှင်းနှိုင်းမှုတွင်သာအားသန်သောလက်ဝဲသမားတစ်ဦးအတွက်စိန်ခေါ်မှုပင်ဖြစ် ဖစ်သည်။ထိုအခြေအနေတွင်မိမိတို့အနေနှင့်အချင်းချင်းကြားအားနည်းချက်များကိုအဓိကထားပဲအား ဘေးသာချက်များကိုသာရှေ့ရှုပြီးယခင်ကစဉ်းစား၍ပင်မရသောအရာများကိုစတင်စဉ်းစားနိုင်ရန်အတွက် က်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည့်အချိန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

လက်တင်အမေရိကအတွက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်၎င်းအစားထိုးရွေးချယ်စရာများ-
သမားရိုးကျမဟုတ်သောအတွေးအခေါ်ပေါင်းစုံလမ်းညွှန်
Eduardo Gudynas¹

လွန်ခဲ့သောနှစ်သုံးဆယ်ကျော်ခန့်ကဘရာဇီးမှစီးပွားရေးပညာရှင်ဆယ်လ်ဆိုဖာတာဒိုကဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာ
ိုသည်မှာစိတ်ကူးယဉ်ဒဏ္ဍာရီတစ်ခုသာဖြစ်ပြီး

'ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ပို့ကုန်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုစသောခြပ်မဲ့ဆန်သည့်အယူအဆများပေါ်တွင်အခြေပြုထားခြင်းဖြစ်သည်'
ဟုဆိုခဲ့သည်။ထိုခြပ်မဲ့အယူအဆပန်းတိုင်များကိုပင်ယခုအချိန်၌လက်တင်အမေရိကရှိနိုင်ငံရေးအတွေးအ
တွေးအခေါ်အုပ်စုများအားလုံးထံမှကြားနေရသည်။ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ဆိုင်သောအမေးပုစ္ဆာမှယနေ့အချိန်အထိအဖြေ
ထိအဖြေမရှိသေးသောပုစ္ဆာတစ်ခုဖြစ်နေသည်။ဖာတာဒိုက

'ဆင်းရဲသူများသည်အဆုံးတစ်နေ့တွင်ယနေ့လူချမ်းသာများနေထိုင်ကြသောလူနေမှုအဆင့်များအတိုင်းနေထို
င်းနေထိုင်နိုင်ကြလိမ့်မည်'

ဟူသောဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆမှာမဖြစ်နိုင်သောအတွေးအခေါ်တစ်ခုသာဖြစ်သည်ဟုဆိုသည် (Furtado,
1975)။ထိုအတွေးအခေါ်ကိုသုံးပြီးကမ္ဘာ့အစွန်အဖျားဒေသများမှာလူများကိုကြီးမားသောပေးဆပ်မှုများပြုစေ
ြားပြုစေခြင်း၊ရေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကိုဖျက်ဆီးခြင်းနှင့်ကုန်ထုတ်လု
်နှင့်ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးစနစ်၏လောဘဇောတိုက်သောပုံစံကိုအားပေးသည့်မီဒီယံပုံစံများကိုဖြစ်စေခြင်းစသည်တု
်စေခြင်းစသည်တို့ကိုဖန်တီးယူကြသည်။၂၁ရာစုအဝင်သို့ရောက်သည့်တိုင်အောင်ဖွံ့ဖြိုးရေးပြဿနာမျက်
သနာမျက်နှာစာအများအပြားတည်ရှိနေကြသေးသည်။

အထက်ပါဝေဖန်ချက်နှင့်အခြားဝေဖန်ချက်များကလက်တင်အမေရိကတွင်ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအယူအဆ၊၎င်း
အယူအဆ၊၎င်း၏နည်းလမ်းများ၊ပန်းတိုင်များနှင့်ပတ်သက်ပြီးအခြေအတင်ဆွေးနွေးမှုများကာလအတန်ကြာ
းကာလအတန်ကြာကတည်းကစတင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရမည်။ယခုစာတမ်းတွင်ဆွေးနွေးမှုများကိုထပ်မံပေါ
ကိုထပ်မံပေါင်းထည့်ပေးရန်ရှိပြီးဖွံ့ဖြိုးရေး၏ပြဿနာများနှင့်၎င်း၏အစားထိုးရွေးချယ်စရာများအကြောင်းနှင့်
အကြောင်းနှင့်ပတ်သက်သည့်အဓိကအတွေးအခေါ်အယူအဆများကိုလည်းသုံးသပ်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ရှိ
ပါသည်။ရှိသမျှအတွေးအခေါ်မူကွဲများအားလုံးကိုဝေဖန်ဆန်းစစ်သွားမည်မဟုတ်ပဲအထူးသဖြင့်အစားထိုးရွေး
ွေးရွေးချယ်စရာများဖော်ထုတ်ပေးနိုင်မှုအရာတွင်လက်တင်အမေရိကတွင်ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုအရှိဆုံးအတွေးအ
ိုဆုံးအတွေးအခေါ်များကိုလေ့လာသွားမည်ဖြစ်သည်။ယခုသုံးသပ်မှုမှာဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအတွေးအခေါ်တ
အတွေးအခေါ်တစ်ရပ်၏နောက်ကွယ်ရှိအခြေခံအယူအဆများကိုလေ့လာစောကြောသွားမည်ဖြစ်ရာသ
ဖစ်ရာသမားရိုးကျမဟုတ်သောသုံးသပ်မှုတစ်ခုလည်းဖြစ်ပါသည်။ 14

ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအယူအဆကိုတည်ဆောက်ခြင်း

'ဖွံ့ဖြိုးရေး'
၏ပုံမှန်အဓိပ္ပါယ်မှာစီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးဘဝများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းကိုဆိုလိုလေ့ရှိသည်။အော
အောက်စဖို့ဒ်အဘိဓာန်ကယင်းကိုပိုမိုကြီးထွားပြည့်ဝ၊ရင့်ကျက်လာခြင်း၊ပိုမိုတက်ကြွမြင်သာလာခြင်း၊သိ
သို့မဟုတ်မြို့ပြဖြစ်ထွန်းမှုကဲ့သို့ဖြစ်စဉ်များဟုဖွင့်ဆိုသည်။တော်ဝင်စပိန်အကယ်ဒမီအဘိဓာန်ကဖွံ့ဖြိုးရေး
ရးကိုစီးပွားရေးဝေါဟာရတစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး
'ပိုမိုမြင့်မားသောလူနေမှုအဆင့်အတန်းများဆီသို့တက်သွားသည့်စီးပွားရေးအဆောက်အဦ၏အဆင့်

¹ Centro Latino Americano de Ecología Social (CLAES), Montevideo, Uruguay (www.ambiental.net)
မှသုတေသနပညာရှင်၊ MSc in social ecology

ဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု' ဟုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုသည်။ လူတို့ကိုရည်ညွှန်းရာတွင်တိုးတက်သော၊ ပြောသော၊ ခေတ်မီသော၊ စီးပွားရေး ရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေးစသည်တိုးတက်သော ဟူ၍ဖွင့်ဆိုသည်။ ထိုဝေါဟာရသည် ဇီဝဗေဒက ဒက္ခသို့သော အခြားသော ပညာရပ်နယ်ပယ်များမှလာခြင်းဖြစ်ပြီး သက်ရှိသတ္တဝါတစ်ကောင်၏ ရင့်ကျက် ကြီးထွားမှုအဆင့်များကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ လူမှုသိပ္ပံနှင့် နိုင်ငံရေးတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်မှာ အကယ်ဒမီနှင့် လက်တွေ့အသုံးများစွာရှိနေပြီး အချို့သော အဖွဲ့အစည်းများ ဥပမာ- အမေရိကတိုက်လုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ် Inter-American Development Bank (IDB) စသည်တို့အမည်တွင်လည်းပါဝင်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးသို့မဟုတ် 'ဖွံ့ဖြိုးရေးဘောဂဗေဒ' ဟူသော ဝေါဟာရ၏ အစဉ်အလာ ဖွင့်ဆိုချက်မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်းမှ ခေတ်စားလာခြင်းဖြစ် စသည်။ ယင်းကို စီးပွားရေးသီအိုရီများဖြင့် ကျားကန်ထားပြီး ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် ခေတ်မီမှုတို့ကို သို့သော် ဘစ်နီအေ မှုများကို လက်တွေ့ ဖြေရှင်းနိုင်မည့်နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် လက်ခံယူဆထားကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုး ပြီးတိုင်းပြည်များနှင့် (လက်တင်အမေရိကအပါအဝင်) ဖွံ့ဖြိုးဆဲတိုင်းပြည်များအကြား ခွဲခြားမှုကိုလည်း စတင်သတ်မှတ်ကြသည်။ ၁၉၄၉ ဇန်နဝါရီ ၂၀ တွင် ပြောကြား ကားခဲ့သော အမေရိကန် သမ္မတ ထရူးမင်း၏ မိန့်ခွန်းတွင် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းရှိ 'ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသော' နိုင်ငံများသည် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများ လျှောက်လှမ်းခဲ့သော လမ်းကြောင်းအတိုင်း လိုက်သင သင့်ကြောင်း ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့ရာ ယင်းကို ဖွံ့ဖြိုးရေးမိုဒယ် စတင်ပေါ်ပေါက်လာခြင်း၏ အဓိ ဓိက ဥပမာ တစ်ခုအဖြစ် တင်စားကြသည် (Esteva, 1992)။ ထို့ကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်နေပြီး အကျိုးဆက် ဆက်အနေနှင့် လူသားဘဝသာယာဝပြောရေးမှာ နောက်တန်းရောက်လာခဲ့သည်။ မညီမျှမှုနှင့် ဆင်းရဲ ရဲမွဲတေမှု ပြဿနာများမှာလည်း စီးပွားရေးပညာနည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်မည့် ပြဿနာများဟ ဟု ရှုမြင်ခံလာရသည်။ ထိုအတွေးအခေါ်များသည် မိုက်ကယ်ကာလက်ကီ၊ ဂျွန်မေဆတ်ကီနီးစ်နှင့် နီကီ ကိုလပ်ကယ်လ်ဒေါ်တို့ကဲ့သို့သော စီးပွားရေးတွေးခေါ်ရှင်များထံသို့ ရောက်သွားသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် ခေတ်မီ မိမှုကိုချိတ်တွဲထားခြင်းအား လက်တင်အမေရိကတွင် ၁၉၇၀ ကတည်းက တွေ့ရှိရပြီး ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆကို စီ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအဆင့်ဆင့်တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုအယူအဆနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည်။

၂၀ ရာစုအလယ်ပိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုတို့မှာ ခွဲခြားမရသော အယူအဆများဖြစ်လာ လာသည်။ ယင်းတို့ကို အပြန်အလှန်ဖလှယ်၍ ရသော ဝေါဟာရများအဖြစ် တင်သုံးစွဲလာကြသည် (ဥပမာ Lewis, 1976)။ တိုးတက်မှုမှာ ရောစတိုး (1961) ပြောသလို တစ်ဆင့်ချင်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပြီး နောက်ကောက်ကျသော တိုင်းပြည်များက ဖွံ့ဖြိုး ဖြီးပြီးတိုင်းပြည်များ၏ ခြေလှမ်းအတိုင်းလိုက်ခြင်းကို ရည်ရွယ်သည်။ ယင်းတို့အတွက် အဓိကကိစ္စမှာ ဝ ဝင်ငွေခွဲဝေမှုမဟုတ်ပဲ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်းပြည်တွင်းထုတ်ကုန် GDP ကဲ့သို့သော အတိုင်းအတာများကို ပန်းတိုင်များအဖြစ် ပြောင်းလဲမှတ်ယူသော အခြေသို့ဆိုက်သွားစေသည်။

ထို့ကြောင့် ၂၀ ရာစုအလယ်ပိုင်းမှစပြီး ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် စီးပွားရေးအဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စဉ် ည်ကိုရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်လာသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုသည် သဘာဝသယံဇာတများကို သုံးကာ ကာစီးပွားရေးတွက်ချက်မှုနှင့် အကျိုးအမြတ်အယူအဆများ၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် အနောက်တိုင်းပ ပုံစံလူနေမှုဘဝကို ဦးတည်ရည်မှန်းသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုသာ ဖြစ်သည် (Bustelo, 1998; Unceta, 2009)။

ကနဦးသတိပေးချက်များနှင့်မိခိုမှုအပေါ်ဝေဖန်ချက်များ

ဖွံ့ဖြိုးမှုဟူသောအယူအဆခေတ်စားလာပြီးမကြာခင်မှပထမဦးဆုံးသောဝေဖန်မှုစတင်ပေါ်ထွက်လာသည်။ ကုလသမဂ္ဂမျက်နှာစာတွင် 'ကုလဖွံ့ဖြိုးမှုရာစု- လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက်အဆိုပြုချက်များ' (၁၉၆၂)

ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုစီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့်ခွဲခြားရန်နှင့်အရည်အသွေးနှင့်အရေအတွက်ဆိုင်ရာအတိုင်းအတာအတာများကိုခွဲခြားရန်တောင်းဆိုသည်။ ဘောဂပေဒကိန်းဂဏန်းများသက်သက်မဟုတ်ပဲလူမှုရေးနှင့် ငွေယဉ်ကျေးမှုကိစ္စများကိုပါထည့်သွင်းရန်ဟူသောအယူအဆစတင်ကျယ်ပြန့်လာခြင်းဖြစ်သည်။

အကယ်ဒမစ်နယ်ပယ်တွင်၁၉၆၅နှင့်၁၉၆၉အတွင်းများစွာသောဝေဖန်ရေးလေ့လာမှုများပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ အီးဂျေမစ်ရှန်ကစီးပွားရေးတိုးတက်မှု၏လျှို့ကျဆိုးကျိုးများဟူသောနာမည်ကျော်လေ့လာမှုတွင်မြို့ပြပြန့်ကားမှု၊ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှင့်ယဉ်ကျပ်တည်းမှုစသောတွဲဖက်ဆိုးကျိုးများအကြောင်းကိုဆွေးနွေးခဲ့သည် (Mishan, 1983)။ ထို့နောက်ကြွယ်ဝမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး Galbraith (1992) နှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေး၏လူမှုအကန့်အသတ် Hirsch (1976) စသောဝေဖန်ရေးအယူအဆများဆက်လက်ပေါ်ထွက်လာသည်။

ထိုသတိပေးခေါင်းလောင်းသံများလက်တင်အမေရိကသို့ရောက်လာသော်လည်းကြိုဒေသတွင်အခါအခါကဆွေးနွေးငြင်းခုံကြသောအကြောင်းအရာမှာ Raúl Prebisch ကအစပြုပေးသောအကြောင်းအရာဖြစ်သည်။ အဆောက်အဦဝါဒဟုလူသိများသောသူ၏အယူအဆတွင်လက်တင်အမေရိကစီးပွားရေးများ၏အလွှာစုံအဆင့်စုံတည်ရှိမှုကိုထောက်ပြထားပြီးခေတ်တစ်သောကဏ္ဍများနှင့်ခေတ်နောက်ကျသောကဏ္ဍများတစ်ပိုင်တနိုင်လုပ်ငန်းများယှဉ်တွဲတည်ရှိနေခြင်းကိုဖော်ပြသည်။ ထိုစီးပွားရေးများသည်ကုန်ကြမ်းအမျိုးအမည်အနည်းငယ်တင်ပို့ခြင်းကိုအခါအခါကထားသော်လည်းခေတ်မီသောအစိတ်အပိုင်းငယ်များလည်းပူးတွဲတည်ရှိသည်။ ထိုအယူအဆမဆမတစ်ဆင့်စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများရှိသောဗဟိုနှင့်ကျန်နိုင်ငံများရှိသောဝန်းရံဒေသများအကြားအကြားမမျှတသောဆက်ဆံရေးကိုထောက်ပြသည့်အယူအဆများဆက်လက်ပေါ်ထွက်လာသည် (Rodríguez, 2006)။ ထိုဗဟို-ဝန်းရံသီအိုရီမှာအလွန်သြဇာကြီးပြီးပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းများအားဖြင့်သွင်းကုန်အစားထိုးမဟာဗျူဟာဗျူဟာများ၏လက်သည်ရေသောက်မြစ်လည်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင်အထူးလိုအပ်နေသောဖွံ့ဖြိုးရေး၏နိုင်ငံတကာအမြင်ကိုလည်းပေးစွမ်းသည်။

နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင်မိခိုမှုသီအိုရီဟုခေါ်တွင်သောအယူအဆဆက်လက်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုသီအိုရီ၏အခြေခံမှာဖွံ့ဖြိုးမှုသည်ဖွံ့ဖြိုးမှုမတိုင်ခင်ရှိခဲ့သောအဆင့်တစ်ခုမဟုတ်မူ၍ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အကျိုးဆက်တစ်ခုသာဖြစ်ကာအဓိကအားဖြင့်ကိုလိုနီဝါဒနှင့်နယ်ချဲ့ဝါဒ၏ဆိုးကျိုးရလဒ်တစ်ခုသာဖြစ်သည်ဟူသောအယူအဆဖြစ်သည်။ အရင်းရှင်ဝါဒနှင့်နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး၏အချိုးမညီမှုများမှာမညီညီမျှမျှ၏လက်သည်တရားခံဖြစ်ပြီးတိုးတက်မှုကိုဟန့်တားသောဘရိတ်သဖွယ်ဖြစ်နေသည်။ မိခိုမှုသီအိုရီသည်မူကွဲများစွာအဖြစ်ဆက်လက်ကျယ်ပြန့်သွားသည် (Bustelo, 1998)။ နိုင်ငံတကာအခြေအနေများနှင့်ပြည်တွင်းသမိုင်းရေး၊ နိုင်ငံရေးနောက်ခံအခြေအနေများကိုကောက်ယူမှုအပေါ်မူတည်ပြီးကွဲပြားသွားခြင်းဖြစ်သည် (ဥပမာများမှာ- Gunder Frank, 1970; Furtado, 1964; Cardoso and Faletto,

1969)။အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးဘောဂဗေဒကသမိုင်းရေးနောက်ခံနှင့်ပါဝါဆက်နွယ်မှုများကိုထည့်သွင်းမစဉ်းစားသော်လည်းမိန့်မှုသီအိုရီကင်းတို့ကိုရှေ့တန်းတင်တွေးခေါ်သည်။

ထိုဝေဖန်ရေးအတွေးအခေါ်များအားလုံးသည်တရွေ့ရွှေ့ချီတက်လာသောဖွံ့ဖြိုးမှုဟူသည့်အယူအဆအဆကိုဝေဖန်ခြေကျောက်ကြသော်လည်းယင်းတို့ကိုယ်၌ကပင်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အဓိကကျောရိုးများဖြစ်သောရုပ်ပိုင်းတိုးတက်မှုလက္ခဏာမှာစီးပွားရေးတိုးတက်မှုဖြစ်သည်ဟူသောအယူအဆကိုမူလက်ခံထားကြသည်။အဓိကအားဖြင့်စက်မှုဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအလေးထားကြပြီးသဘာဝသယံဇာတများကိုတူးဖော်သုံးစွဲရာတွင်ထိရောက်မှုရှိစေရေးကိုလောင်းပေးသည်။အဓိကအခြင်းအခံဖြစ်သောနယ်ပယ်မှာရရှိသောအကျိုးအမြတ်များကိုခွဲဝေသည့်နေရာနှင့်နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမညီမျှမှုကုန်ထုတ်စွမ်းအားစုများပိုင်ဆိုင်မှုထည့်သွင်းပေးခြင်းဖြစ်သည်။သို့သော်တိုးတက်မှု၊ခေတ်နောက်ကျမှု၊ခေတ်မီမှု၊ရှေ့တန်းရေးတိုးတက်မှုသည်အယူအဆများကိုထည့်သွင်းဆွေးနွေးကြခြင်းမရှိပေ။ထို့အပြင်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက်လက်တင်အမေရိက၏ဂေဟဆိုင်ရာကြွယ်ဝမှုများကိုစတေးရသည့်အချက်ကိုလည်းရှေ့တန်းတင်ဆွေးနွေးခြင်းမရှိပေ။ထို့ကြောင့်အခြားတစ်ပါးသောဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာအဆိုများသည်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကိုကင်းတို့၏အဓိကပန်းတိုင်အဖြစ်ဆက်လက်ထားရှိပြီးမည်သည့်နည်းလမ်းများကအေအကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဆိုသည်ကိုသာငြင်းခုံနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဂေဟစနစ်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အကန့်အသတ်များ

မိန့်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့်ဆွေးနွေးမှုများနှင့်မရှေးမနှောင်းတွင်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာရာသတိပေးခေါင်းလောင်းသံများလည်းကျယ်လောင်စွာပေါ်ထွက်လာသည်။မက်ဆာချူးဆက်ကနည်းပညာတက္ကသိုလ်မှဉာဏ်ကြီးရှင်အဖွဲ့ဖြစ်သောရောမကလာပ်သည် 'ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အကန့်အသတ်များ' (Meadows et al., 1972)

ဟူသောစာတမ်းကို၁၉၇၂တွင်ထုတ်ပြန်လိုက်ချိန်မှစ၍ခေါင်းလောင်းသံများပိုမိုဆူညံလာခဲ့သည်။ထိုစာတမ်းသည်ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေကိုဆန်းစစ်ခြင်းမဟုတ်ပေ။ရည်ရွယ်ချက်မှာကမ္ဘာ့လူဦးရေ၊စက်မှုဖွံ့ဖြိုးမှု၊စားသောက်ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့်သဘာဝသယံဇာတများထုတ်ယူမှုစသောကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးမှုလမ်းကြောင်းများကိုလေ့လာဆန်းစစ်ရန်သာဖြစ်သည်။

ထိုအစီရင်ခံစာအရဖွံ့ဖြိုးမှုသည်အကန့်အသတ်မရှိစဉ်ဆက်မပြတ်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ဟူသောအယူအဆအဆကိုမေးခွန်းထုတ်ထားသည်။လက်ရှိလမ်းကြောင်းများအတိုင်းမိုဒယ်ထုတ်ရာတွင် 'ဤကမ္ဘာကြီးပေါ်တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အကန့်အသတ်ကိုလာမည့်နှစ်တစ်ရာအ¹⁷တွင်းရောက်ရှိနိုင်သည်' ဟုဟောကိန်းထုတ်သည်။

'ဖြစ်နိုင်ချေအရှိဆုံးရလဒ်မှာလူဦးရေနှင့်စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားများရုတ်တရက်ထိုးကျခြင်း' ပင်ဖြစ်သည်ဟုလည်းဆိုသည် (ibid.

1972)။အစီရင်ခံစာမှာပထဝီနိုင်ငံရေးခံစားမှုများကင်းမဲ့ပြီးလက်ရှိလူဦးရေတိုးနှုန်း၊စက်မှုဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုတိုးနှုန်း၊သယံဇာတကုန်ခမ်းမှုစသည်တို့သည်ကမ္ဘာကြီး၏အကန့်အသတ်ရှိရာရာသို့ချဉ်းကပ်လာနေကြခြင်းကိုထောက်ပြခြင်းဖြစ်သည်။အဆုံးမရှိတစ်ဆင့်ချင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမဆိုသည်မှာမဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

ထိုအချိန်ကအစီရင်ခံစာပါကောက်ချက်များသည်အကျိုးသက်ရောက်မှုအလွန်ကြီးမားသည်။အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးဘောဂဗေဒ၏ထောက်တိုင်ကြီးတစ်ခုမှာအကြီးအကျယ်တိုက်ခိုက်ခံနေရပြီးအပြန်အလှန်အားဖြင့်ထိုအစီရင်ခံစာကိုလက်ဝဲလက်ယာဘက်ပေါင်းစုံမှပြန်လည်ဝေဖန်တိုက်ခိုက်ကြသည်။အဓိကစွပ်စွဲချက်မ

မှာမောလ်သယျူးဝါဒသစ်ဖြစ်သည်ဟုသမုတ်မှုဖြစ်သည်။ကုန်ခမ်းသွားသောသယံဇာတများ၏နေရ နရာကိုအစားထိုးနိုင်မည့်သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၏အခန်းကဏ္ဍကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမရှိခြင်း၊ဘူဇာသိ သို့မဟုတ်ကိုလိုနီဖွံ့ဖြိုးမှုဝါဒအခြေခံဘောင်အတွင်းမှသာစဉ်းစားခြင်းစသည်တို့အတွက်တိုက်ခိုက်ခြင်း ဝ်းကိုခံရသည်။

လက်တင်အမေရိကရှိလက်ဝဲပညာရှင်အများအပြားသည်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အကန့်အသတ်များအစီရင်ခံစာ၏စိန်ခေါ် ျမှုကိုခံစားကြရသည်။ယင်းသည်၎င်းတို့ကောင်းမွန်သည်ဟုယူဆထားသောခေတ်မီရေး၊ဂေဟဗေဒကြွယ်ဝမှုများ မှုများကိုသုံးစွဲရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအယူအဆများကိုအခြေအမြစ်ကျကျတိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်နေသည်။

လက်ဝဲသမားအများအပြားစုစည်းပြီးအခြားစဉ်းစားစရာမီဒီယံတစ်ခုကိုပြန်လည်တင်ပြခဲ့သည်။ Amílcar O. Herrera ၏ဦးဆောင်မှုအောက်၌ရှိသော Bariloche Foundation က 'ကပ်ဘေးဆိုက်မှုလား၊လူ့ဘောင်သစ်လား- လက်တင်အမေရိကကမ္ဘာ့မီဒီယံ' အမည်ရှိစာတမ်းကို၁၉၇၅တွင်စပိန်နိုင်ငံ၏ပုံနှိပ်ခဲ့သည်။ထိုစာတမ်းမှာအနာဂတ်သို့မျှော်ရည်ပြီးအခြေ အခြေပါထုတ်ပေးသောစာတမ်းမျိုးဖြစ်သည်။ယင်းကပြဿနာများသည် 'ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာမဟုတ်ပဲလူမှု- နိုင်ငံရေးဗေဒပြဿနာများဖြစ်သည်။နိုင်ငံတကာနှင့်နိုင်ငံများအတွင်းအာဏာခွဲဝေမှုမ မညီမျှခြင်းကြောင့်အဓိကဖြစ်ရခြင်းဖြစ်သည်' ဟုတင်ပြသည်။အခြေအနေနှင့် 'တရားမျှတမှုနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင်အဖွဲ့အစည်းဝင်အားလုံးပါဝင်မှုကိုအခြေခံ ခံသောဆိုရှယ်လစ်လူ့ဘောင်' တစ်ခုတည်ထောင်ရေးကိုတင်ပြသည်။ယင်းတွင်ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများသုံးစွဲမှုနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု မှုကိုသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်သဟဇာတဖြစ်အောင်ထိန်းကျောင်းခြင်းလည်းပါဝင်သည် (Herrera, 1975)။²

ထိုမီဒီယံတွင်ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများကျင့်သုံးခဲ့သောဖွံ့ဖြိုးမှုပုံစံကိုငြင်းပယ်ခြင်းကဲ့သို့အားသာချက်အချို့ရှိသည်။သို့ ရှိသည်။သို့သော်အားလုံးအတွက်လက်ခံနိုင်သောလူနေမှုအဆင့်အတန်းတစ်ခုကိုရရှိပြီးနောက်မှသဘာဝပတ်ဝ မှုသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကိုဆောင်ရွက်မည်ဟုလက်ခံထားခြင်းလည်းရှိသည်။အချို့သောအစား သောအစားထိုးအဆိုပြုချက်များမှာမေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နေသည်။ဗျူကလီယစွမ်းအင်ကိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြန့်ပြန့်သုံးစွဲရေးနှင့်ဖီဝါမျိုးစုံကြွယ်ဝမှုအပေါ်မည်သို့ထိခိုက်နိုင်သည်ကိုမစဉ်းစားပဲသဘာဝမြေများကိုစိုက်ပျိုး ဝ်းကိုစိုက်ပျိုးခြေအဖြစ်ပြောင်းလဲရေးသည်တို့ဖြစ်သည်။ထိုစာတမ်းကစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအခြားသောနည်းလ ဓားသောနည်းလမ်းများဖြင့်ကာကွယ်ရန်ကြိုးစားပြီးဆိုးကျိုးများကိုဖြေရှင်းရာတွင်နည်းပညာအခြေထုတ်ပေးန ဖြေထုတ်ပေးနိုင်သည်ဟုတင်ပြနေခြင်းဖြစ်သည်။

လက်တင်အမေရိကရှိယင်းအစားထိုးမီဒီယံမှအချို့သောအစိတ်အပိုင်းများသည်နောင်နှစ်အတန်ကြာတွင်အ တွင်အချို့သောတိုးတက်သည့်အစိုးရများ၏မူဝါဒများတွင်အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ်ပြန်လည်ပါဝင်လာသည်ကို ဝ်းကိုသတိချပ်သင့်သည်။

ပြန်လည်ဖွံ့စည်းတည်ဆောက်မှု၊အနက်ကွဲပြားမှုနှင့်မတူခြားနားမှုများ

စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၏ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာအကန့်အသတ်များအကြောင်းဆွေးနွေးမှုများနှင့်အပြိုင် ပိုင်အခြားသောဝေဖန်ဆန်းစစ်သည့်တွေးခေါ်မှုများကတိုးတက်မှု၏စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးမျက်နှ နှာစာများကိုပြန်လည်ပုံဖော်သတ်မှတ်ရန်ကြိုးပမ်းအားထုတ်လာသည်။အဓိကထားသင့်သည့်

²နီဒါန်းတွင်ဖော်ပြထားသော Celso Furtado ၏အယူအဆများမှာလည်းဖွံ့ဖြိုးရေး၏သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအကန့်အသတ်များကိုဝေဖန်ဆွေးနွေးထားသည်။

၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များမှစတင်ခဲ့သောပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအကြားအခြားအဆုံးအမများမှာဆက်လက်ပြု
ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေး sustainable development
အယူအဆ၏ပထမဦးဆုံးအမျိုးအစားများမှာ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

အစဉ်အဆက်တည်ရှိမှု sustainable
ဟူသောဝေါဟာရသည်မျိုးစိတ်ဦးရေဖိစီးမှုဒဏ်ရာများဖြစ်ပြီးပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးနိုင်သောအရင်
င်းအမြစ်များကိုထုတ်နှုတ်သုံးစွဲရာတွင်ယင်းတို့၏ပြန်လည်မျိုးပွားဖြည့်တင်းနိုင်သောနှုန်းထား
ားကိုကျော်လွန်ခြင်းမရှိပဲထုတ်ယူနိုင်မည့်အလားအလာကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ထိုသို့ထုတ်
တ်ယူခြင်းများသည်လည်းလူသားလိုအပ်ချက်များဖြည့်ဆည်းရေးနှင့်ဘဝအရည်အသွေးမြှင့်တင်
င်ရေးတို့အတွက်သာဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီးပွားရေးတိုးတက်မှုသက်သက်အတွက်မဟုတ်စေရပါ။ယင်း
်းအယူအဆကို၁၉၈၀ “World Conservation Strategy” (IUCN, UNEP and WWF, 1981)
တွင်စတင်တွေ့ရှိရသည်။ယင်းစာတမ်းတွင်အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆမူဘောင်အတွင်း၌သ
၌သာဝတ်ဝန်းကျင်ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်နေရာမရှိသဖြင့်အယူအဆအသစ်တစ်ခုကိုပြန်လည်
ည်သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန်လိုအပ်သည်ဟုဆိုထားသည်။

နောက်တစ်ဆင့်မှာကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကကြီးမှူးကျင်းပသော World Commission on Environment and
Development (WCED) ဖြစ်သည်။ယင်း၏အဆုံးသတ်အစီရင်ခံစာဖြစ်သော Our Common Future
တွင်ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေးဝေါဟာရ၏လူသုံးအများဆုံးအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ပါဝင်သည်။ယင်
င်းဖွင့်ဆိုမှုသည်အနာဂတ်မျိုးဆက်များအတွက်မျှော်ရည်သောဖွင့်ဆိုချက်အဖြစ်လူပြောများသော်လည်
လည်းမူရင်းမှရှည်လျားပြီးပိုမိုရှုပ်ထွေးကာ (WCED, 1988) သီးခြားလေ့လာဆန်းစစ်ဖို့လိုအပ်သည်။

ယင်းသည်ခေတ်ပြိုင်အခြားသောအယူအဆများကဲ့သို့ပင်ဖွံ့ဖြိုးမှုသည်လူသားလိုအပ်ချက်များအတွက်ဦးတည်
ည်ရမည်ဟုဆိုပြီးယင်းကိုအနာဂတ်မျိုးဆက်များသို့ချဲ့ထွင်ခြင်းဖြစ်သည်။ဒုတိယအချက်မှာ
(ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက်) အကန့်အသတ်များရှိနေသည့်အချက်ကိုအသိအမှတ်ပြုပြီး Club of Rome
အစီရင်ခံစာနှင့်ဆင်တူသော်လည်းတင်းကျပ်သောအကန့်အသတ်များ (ဥပမာဂေဟစနစ်၏အကန့်အသတ်)
နှင့်ပြင်လွယ်ပြောင်းလွယ်သောအကန့်အသတ်များ

(နည်းပညာ၊လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ဖွဲ့စည်းပုံစံသောလူသားနှင့်ဆိုင်သည့်ကိစ္စများ)
ဟူ၍ခွဲခြားစဉ်းစားသည်။နောက်ဆုံးတွင်မတူညီသောလားရာနှစ်ခုကိုပေါင်းစည်းပေးရန်ဂဏဝယ်ကွေ့ပြု
ပြန်ကွေ့ပြီးရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေးသည်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကိုဦးတည်ရမည်ဟုဆိုသည်။ဤ
။ဤနည်းအားဖြင့်တိုးတက်မှုနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှုသဘာဝနှင့်ဘောဂဗေဒအကြားရှိနေသည့်
ည့်ပဋိပက္ခများကိုဖြေလျှော့ပြီးသားဖြစ်သွားစေသည်။ထို့အပြင်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်မှာစီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို
ကိုဆိုလိုပြီးယင်းကိုအောင်မြင်ရန်အတွက်သဘာဝအရင်းအမြစ်များကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြေ
ခြင်းမဖြစ်အနေလိုအပ်သည်ဟုဆိုသည်။ယခင်ကဆန့်ကျင်ဘက်များအဖြစ်ရပ်တည်ခဲ့သောအရာနှစ်ခုမှ
မှာယခုအခါအပြန်အလှန်အမိသဟာပြုရသောအရာများဖြစ်လာသည်။

ထိုအစီရင်ခံစာတွင်ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှုကိုဖွင့်ဆိုမှုမှာအနက်အမျိုးမျိုးထွက်နိုင်ပြီးမတူညီသောဖွံ့ဖြိုး
်းရေးလမ်းကြောင်းအသီးသီးသို့ရောက်သွားနိုင်သည့်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အများအပြားကို
ိုပေါ်ထွက်လာစေသည်။ယင်းကြောင့်ပင်ထိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည်ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှုမရှိဟုဝေဖ
ဝေဖန်ကြခြင်းဖြစ်သည်။သို့ရာတွင်ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ထွက်နေခြင်းမျိုးမဟုတ်ပဲအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင်
င်ပါဝင်သောအစိတ်အပိုင်းများအချင်းချင်းမည်သို့မည်သို့ဆက်စပ်နေသနည်းဆိုသည်ကအဓိကဖြစ်နေသည်။

WCED

၏စဉ်းစားပုံတွင်အကန့်အသတ်များကိုကောင်းစွာသဘောပေါက်ပြီးအစိတ်အပိုင်းများအချင်းချင်းဆက်ဆံဆက်စပ်ယှဉ်တွဲနိုင်သည်ဟုနားလည်ထားကြသည်။နောက်နှစ်အနည်းငယ်အကြာတွင်လက်တင်အမေရိကမရိကစားရှင်းအစီရင်ခံစာဖြစ်သော "Our Own Agenda" (CDMAALC, 1990) ပေါ်ထွက်လာသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေရေရှည်တည်တံ့မှုအယူအဆကိုစီးပွားရေးအချက်အလက်များအဖြစ်တည်ဆောက်ပြုခြင်းကြောင့်ဝေဖန်မှုအများအပြားကိုကြုံတွေ့ရသည်။ဥပမာအားဖြင့်၁၉၉၁တွင်ထုတ်ဝေသောဒုတိယအကြိမ် World Conservation Strategy

တွင်ဘရန့်တလန်အစီရင်ခံစာ၏အကန့်အသတ်များကိုရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားသည်။ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်မှာအတွင်းပဋိပက္ခရှိနေသောဝေါဟာရတစ်ခုသာဖြစ်ပြီးမည်သည့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်မှအဆုံးအမရှိဖွံ့ဖြိုးကြီးထွားနိုင်ခြင်းမရှိဟုဆိုသည်။ယင်းအစီရင်ခံစာတွင်ပိုမိုတိုတောင်းတိကျသောရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုဖော်ပြထားပြီး 'လူသားဘဝအရည်အသွေးကိုမြှင့်တင်ပြီးတချိန်တည်းမှာပင်ယင်းကိုထောက်ပံ့ပေးနေသောဂေဟစနစ်များ၏ပြန်လည်မျိုးပွားသန့်စင်ထုတ်လုပ်နိုင်သောအကန့်အသတ် carrying capacity အတွင်းနေထိုင်ခြင်း'

ဟူသောတိကျသောဂေဟဖွင့်ဆိုချက်များပါဝင်သည်။ယင်းဖွင့်ဆိုချက်သည်အခြားမျက်နှာစာများတွင်ပါသြဇာသက်ရောက်ပြီးကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲများကိုလည်းတောင်းဆိုသည် (IUCN, UNEP and WWF, 1991)။

ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသည့်ဝေါဟာရသည်အနက်အမျိုးမျိုးထွက်နေခြင်းကြောင့်အမျိုးမျိုးသုံးစွဲခြင်းခံရကာရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုးဖြင့်ဆောင်ရွက်သောလူကြိုက်များရေးကမ်ပိန်းများမှသည်အရင်းရှင်ဆန့်ကျင်ရေးအထိအသုံးတော်ခံနေရသည်။ဤနည်းအားဖြင့်ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှု sustainability

ဟူသောဝေါဟာရသည်မူလလာရာဖြစ်သောဂေဟဗေဒမှတဖြည်းဖြည်းကင်းကွာလာကာဖွံ့ဖြိုးရေးဝါဒီများ၏လက်သုံးတော်ဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ယနေ့အချိန်တွင် 'လူမှုရေးရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှု' သို့မဟုတ် 'ရေရှည်တည်တံ့နိုင်သောစီးပွားရေးတိုးတက်မှု' စသည့်ထူးဆန်းသောအခေါ်အဝေါ်များတွင်ကျယ်နေပြီဖြစ်သည်။

နောက်ပြန်ဆုတ်မှုများနှင့်ဆန့်ကျင်မှုများ

၁၉၈၀ပြည့်လွန်နှစ်များအဆုံးအရှေ့ဥရောပမှလက်တွေ့ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကျဆုံးသွားသောအခါယခယခင်ကအစားထိုးစရာများအဖြစ်တင်ပြခဲ့သောအတွေးအခေါ်များအပေါ်ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့လာခဲ့သည်။တပြိုင်နက်ထဲမှာပင်နီယိုလစ်ဘရယ်နှင့်နီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒများလက်တင်အမေရိကတွင်စတင်အခြေကျကျလာသည်။ထိုနှစ်များမှာဈေးကွက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဝါရှင်တန်သဘောတူညီမှု Washington Consensus

နှင့်ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုရေးတွင်ကျယ်နေသောကာလဖြစ်သည်။ထိုအယူအဆများကိုဒေသတွင်းလွှမ်းမိုးကြီးစိုးစိုးသူလူတန်းစားများနှင့်အကယ်ဒမီအင်စတီကျူးရှင်းများကထောက်ခံကြသည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးအကြောင်းဆွေးနွေးမှုများအထူးတလည်မလိုအပ်တော့သလိုဖြစ်လာပြီးဈေးကွက်မှာဖွံ့ဖြိုးရေးကိုအနည်းနားနှင့်အများဆိုသလိုအလိုအလျောက်ဖန်တီးပေးမည်ဟုယူဆလာကြသည်။ထို့ကြောင့်စီမံကိန်းရေးဆွဲ

ခြင်းနှင့်ဈေးကွက်ကိုကြားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းများသည်အဓိပ္ပါယ်မရှိရုံမျှမကအန္တရာယ်လည်း
ဦးများသောကိစ္စများအဖြစ်သတ်မှတ်လာကြသည်။

နီယိုလစ်ဘရယ်ဝါဒ၏သက်ရောက်မှုမှာကြီးမားလွန်းသောကြောင့်သမားရိုးကျမဟုတ်သောချဉ်းကပ်ပုံကိုယ်
ပုံကိုယ်၌ကလေးကိုလက်ခံပြီးလိုက်လျောညီထွေချိန်ညှိလာရသည်။ဥပမာတစ်ခုမှာ၁၉၉၀ပြည့်နှစ်များအစတွင်
Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC) ကအဆိုပြုလာသော
Productive Transformation with Equity (PTE) ဖြစ်သည်။ PTE
သည်နီယိုအဆောက်အအုံဝါဒ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး Prebisch
၏အယူအဆများပေါ်တွင်အခြေခံကာနိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍကိုနီယိုလစ်ဘရယ်ဝါဒက၏တိုက်ခိုက်မှုမှာ
ကိစ္စမှာကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ယင်းကဘဏ္ဍာရေးနှင့်ငွေကြေးဆိုင်ရာမူဝါဒများတွင်ပြင်လွယ်ပြောင်းလွယ်
လွယ်ပြောင်းလွယ်ဖြစ်မှုကိုတောင်းဆိုပြီးပြိုင်ဆိုင်နိုင်စွမ်းကိုစနစ်တကျဖော်ဆောင်နိုင်သည့်ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ်
ညွှန်ပြဆိုခြင်းဖြစ်သည်။စက်မှုထုထောင်မှုနှင့်ပို့ကုန်ဈေးကွက်အတွင်းဝင်ရောက်မှုတို့ကိုလည်းဦးစား
ညွှန်ပြဆိုပေးသည်။

သို့ရာတွင် PTE
ကိုအသေးစိတ်ဆန်းစစ်ကြည့်သောအခါဖွံ့ဖြိုးမှုကိုသာအဓိကဦးစားပေးထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။နီယိုလစ်
ဘရယ်ဝါဒ၏အခြေခံဝါဒကိုဆန့်ကျင်သည်မှန်သော်လည်းဈေးကွက်ကိုလူမှုရေးနှင့်သဘာဝဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ
ဆိုင်ရာနယ်ပယ်များအထိချဲ့ထွင်ခြင်းကိုအားပေးထောက်ခံသည်။ထို့အပြင်ကမ္ဘာ့ပြုမှုဖြစ်စဉ် globalization
ကိုဒေသဆိုင်ရာတံခါးဖွင့်ဝါဒကြွေးကြော်သံဖြင့်ထောက်ခံခဲ့သည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်လူမှုသို့မဟုတ်နိုင်ငံရေးနောက်
ခံနိုင်ငံရေးနောက်ခံများကအရေးပါသည်ဆိုသောအချက်ကိုလျှစ်လျူရှုသို့မဟုတ်သေးငယ်အောင်ဆောင်ရွက်သ
ဆောင်ရွက်သည်။နောက်ဆုံးအနေနှင့်ယင်းသည်တက္ကနစ်ဆက်လုပ်နည်းကိုကိုင်နည်းတစ်ခုသာဖြစ်ပြီးစစ်မှန်သော
ပီးစစ်မှန်သောဖွံ့ဖြိုးရေး၏အစားထိုးရွေးချယ်စရာမဟုတ်ခဲ့ပေ။ထိန်းချုပ်ထားပြီးတစ်ကမ္ဘာလုံးပြန့်ပွားရေးဖွံ့ဖြိုး
ဖွံ့ဖြိုးရေးဖြစ်စဉ်ကိုအားပေးထောက်ခံသည်။

ထိုနှစ်ကာလများအတွင်းတွင်အခြားသောအယူအဆများမှာအစားထိုးစရာရှုထောင့်များကိုဆက်လက်ထိန်း
နန်းသိမ်းပေးနေသည်။မတူညီသော်လည်းတန်းတူအရေးပါသောဖြစ်ရပ်သုံးခုကိုတင်ပြလိုပါ
ပါသည်။ပထမဦးဆုံးအမျိုးသမီးဝါဒမှနေ၍ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုဝေဖန်ဆန့်ကျင်မှုကိုဆွေးနွေးပါမည်³။လက်တင်အမေ
ရိကတွင်နိုင်ငံများ၏စီးပွားရေးကိုအမျိုးသမီးများကပံ့ပိုးပေးသည့်အခန်းကဏ္ဍကိုအများစုအသိအမှတ်
တတ်ပြုကြသော်လည်းဖွံ့ဖြိုးမှုဟူသောအယူအဆကိုဝေဖန်ကန့်ကွက်သည့်အဆင့်အထိတော့မရောက်ပေ
ပေ။အမျိုးသမီးဝါဒကအမျိုးသားကိုဗဟိုပြုသည့်ဘက်လိုက်မှုကိုဝေဖန်ပြီးတိမ်မြုပ်ဖုံးကွယ်ခံထားရသည့်
အမျိုးသမီးများ၏ထည့်ဝင်မှုကိုမီးမောင်းထိုးပြသည်။ဥပမာစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့်စီးပွား
ပွားဖြစ်မဟုတ်သောစီးပွားရေးကဏ္ဍများဖြစ်သည် (Carrasco, 2006)။အီကိုအမျိုးသမီးဝါဒသည်လည်းဖွံ့ဖြိုးရေးအပေါ်အခြေအမြစ်ကျကျဝေဖန်ကန့်ကွက်မှုများဆောင်
င်ရွက်သည် (Merchant, 1989 ကြောင့်ပေါ်ပေါက်လာသောအယူအဆများ)။

ပြင်သစ်စီးပွားရေးပညာရှင်များကတည်ထောင်သောဈေးကွက်ကိုထိန်းချုပ်ရမည်ဟူသည့်အယူအ
ဆသည်လည်းလက်တင်အမေရိကတွင်လက်ခံသူများလာသည်။ဥပမာအားဖြင့် Alain Lipietz (1997)
၏အရေးအသားများကိုကြည့်နိုင်သည်။ယင်းအယူအဆသည်နိုင်ငံရေးဘောင်အဖွဲ့အစည်းအရပ်

³ယခုအပိုင်း၏ "Development Critiques and Alternatives: A Feminist Perspective" အခန်းတွင်အသေးစိတ်ဖော်ပြနိုင်သည်။

ပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းသို့မဟုတ်နိုင်ငံတော်ဆန်းစစ်မှုကိုယှဉ်တွဲလုပ်ဆောင်ပြီးအရင်းဆက်သွယ်ချက်ကိုပံ့ပိုးမှုနှင့်အောင်မြင်မှုသို့ထိန်းကျောင်းသည်ကိုလေ့လာသည်။ထို့အပြင်ပဋိပက္ခနှင့်ထိုက်ထိုက်တွေ့တွေ့မှုသဘောဆောင်သောအရင်းစုဆောင်းမှုကိုမည်သို့ထိန်းချုပ်ရမည်ကိုလည်းဖော်ပြသည်⁴။

၁၉၉၀ပြည့်နှစ်များနှောင်းပိုင်းတွင်ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ရုပ်ဝတ္ထုဆန်မှုကိုလျှော့ချရေးအယူအဆများလက်တင်အမေရိကတွင်ခေတ်စားလာသည်။ယင်းကိုရုပ်ဝတ္ထုများနှင့်စွမ်းအင်သုံးစွဲမှုလျှော့ချရေးအမြဲမြင်ဖြင့်သုံးစွဲပြီးလူသားလိုအပ်ချက်များကိုဖြည့်စွမ်းရန်စီးပွားရေး၏လမ်းကြောင်းများကိုပြန်ပန်လည်တည်မတ်ရမည်ဟုယူဆသည်။အထင်ရှားဆုံးမိုဒယ်မှာဂျာမနီမှ Wuppertal Climate Institute တင်ပြသော “Factor 10” သို့မဟုတ် “Sustainable Europe” အဆိုပြုချက်ဖြစ်သည်။ယင်းသည်ပညာရှင်များနှင့်အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများကို^၅ အားပေးသည်။ယင်းအယူအဆ၏အစိတ်အပိုင်းများကိုအင်ဒီးစ်တိုင်းပြည်များတွင်တူးဖော်သုံးစွဲမှုဝါဝါအလွန်ဆွေးနွေးမှုများတွင်ပြန်လည်မြင်တွေ့ရသည်။

လက်ဝဲအယူအဆဘက်သို့ပြန်လှည့်ခြင်းနှင့်ပိရောမီများ

၁၉၉၀ခုနှစ်မှစပြီးလက်တင်အမေရိကတွင်နီယိုလစ်ဘရယ်ဈေးကွက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများမှန်နိုင်ငံရေးအရနောက်ပြန်ဆုတ်လာကြသည်။မြင်သာသောသက်သေပြစရာအချက်မှာ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့တိုးတက်သောလက်ဝဲယမ်းအစိုးရများအဖြစ်သတ်မှတ်သည့်အစိုးရများအာဏာရလာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။^၆ ထိုသို့အာဏာရလာခြင်းတွင်အကြောင်းအမျိုးမျိုးရှိရာနီယိုလစ်ဘရယ်မဟာဗျူဟာများကိုပြင်းထန်စွာဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်မှုများပေါ်လာခြင်းနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာအငြင်းအခုံများ၏ဘောင်ကျယ်လာခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်နိုင်သည်။

နီယိုလစ်ဘရယ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများတစ်ခန်းရပ်ပြီးဈေးကွက်ထိန်းချုပ်မှုများနှင့်အကန့်အသတ်အများအပြားအသတ်အများအပြားကိုစတင်ကျင့်သုံးလာသည်။နိုင်ငံတော်အခန်းကဏ္ဍကိုပိုမိုအားကောင်းလာစေရန်အတွက်လာစေရန်အတွက်နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများပြန်လည်ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့်ဆင်းရဲမှုပပျောက်ရေးအတွက်ပိုမိုစိမ်းစားအတွက်ပိုမိုစိတ်အားထက်သန်သောစီမံကိန်းများဖော်ဆောင်ခြင်းစသည်တို့ကိုဆောင်ရွက်ကြသည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်သည့်အငြင်းအခုံများအတွက်နောက်ခံကားချပ်မှာအကြီးအကျယ်ပြောင်းလဲသွားပြီဖြစ်သောလဲသွားပြီဖြစ်သည်။

တိုးတက်သောအစိုးရများအချင်းချင်းကြားတွင်လည်းကွဲပြားခြားနားမှုများကြီးမားသည်။ဥပမာအားဖြင့်ဗင်ဗင်နီဇွဲလားတွင်ကျင့်သုံးသောငွေကြေးဈေးကွက်နှင့်စားသုံးကုန်ကုန်သွယ်မှုတို့ကိုတင်းတင်းကျပ်

⁴ Bob Jessop (1994), in Hollingsworth, Schmitte, Streeck, Governing Capitalist Economies, (Oxford, OUP)

⁵ ဥပမာများမှာ Southern Cone ရှိအန်ဂိုအိုအများအပြားပါဝင်သော the Sustainable Southern Cone programme CLAES ကဦးဆောင်သော the Sustainability 2025 programme စသည်တို့ဖြစ်သည်။ယင်းသည်အလွန်အားကောင်းသော sustainability အယူအဆများကို ၂၀၂၅ခုနှစ်အတွက်ဦးတည်ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်သည်။

⁶ အာဂျင်တီးနားရှိ Néstor Kirchner and Cristina Fernández de Kirchner၊ ဘိုလီဗီးယားရှိ Evo Morales၊ ဘရာဇီးရှိ Lula da Silva နှင့် Dilma Rousseff၊ အီတလီရှိ Rafael Correa၊ ဥရူဂွေးရှိ Tabaré Vázquez နှင့် José Mujica in Uruguay၊ ဗင်နီဇွဲလားရှိ Hugo Chávez အစိုးရများဖြစ်သည်။အချို့ကချီလီရှိ Ricardo Lagos နှင့် Michelle Bachelet နှင့်ပါရာဂွေးရှိ Fernando Lugo အစိုးရများကိုလည်းထည့်သွင်းလိုကြသည်။နောက်ဆုံးပီရူးရှိ Ollanta Humala အစိုးရလည်းဤစာရင်းတွင်ပါဝင်သည်။

ပြင်ကျပ်ထိန်းချုပ်မှုမျိုးမှသည်ဘရာဇီးနှင့်ဥရုဂွေးတို့ရှိအစဉ်အလာကျမ်းရိုးစီးပွားရေးမူဝါဒများချမှတ်မှုအထိအ
ခါမျိုးမျိုးရှိနေသည်။

ဘိုလီးဗီးယား၊အီကွေဒေါနှင့်ဗင်နီဇွဲလားတို့တွင်အရင်းရှင်ဝါဒကိုဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်မှုများပိုမိုအားကောင်း
င်းလာပြီး ၂၁ရာစုဆိုရှယ်လစ်ဝါဒတည်ထောင်ရေးအဆိုပြုမှုများအားကောင်းလာခဲ့သည်။ ၂၁ရာစုဆိုရှယ်လ
စ်ဝါဒသီအိုရီများကိုအဓိကအားဖြင့် A. Borón (2008), H. Dieterich (1996) နှင့် J.C. Monedero
(2008)

တို့ကဦးဆောင်ဖော်ထုတ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ယင်းတို့အားလုံးကအရင်းရှင်ဝါဒနှင့်နီယိုလစ်ဘာရ
ဘရယ်အတွေးအခေါ် တို့ကိုကိုယ်ပိုင်ဟန်ဖြင့်ဝေဖန်ချေချွတ်ကြသည်။အားလုံးကအရင်း၏အခန်း
နန်းကဏ္ဍကိုထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ရန်ရည်ရွယ်ပြီးနိုင်ငံတော်၏ကဏ္ဍကိုပိုမိုအရေးပါလာအောင်ဆောင်ရ
ရွက်လိုကြသည်။သို့ရာတွင်၎င်းတို့၏အယူအဆများကိုယ်တိုင်ကချွတ်ယွင်းချက်များရှိနေပြီးသဘာဝပတ်ဝန်း
ဝန်းကျင်၊ယဉ်ကျေးမှုဆက်နွယ်မှုများနှင့်ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအရေးစသည်တို့ကိုထည့်သွင်းစဉ်
စဉ်းစားရန်ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။

အခြားနိုင်ငံများတွင်လည်းအခြေအနေမတူညီကြပေ။အာဂျင်တီးနားတွင်လူများကြိုက်အမျိုးသားရေးအခြေခံ
ခံဖွံ့ဖြိုးရေးလှုပ်ရှားမှုစတင်ပေါက်ဖွားလာသည်။ယင်းကဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ပို့ကုန်တင်ပို့မှုကိုမြှင့်တင်ပြီးပြည်သူများ
ဘေးအကျိုးအတွက်နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍကိုကြီးကြီးမားမားထားရှိသည်။ဘရာဇီးတွင်မူ “novo
desenvolvimento” (new developmentalism)

မှာအခြေတည်ဆဲသာဖြစ်ပြီးနိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍကိုမြှင့်တင်သော်လည်းဈေးကွက်၏လည်ပတ်
တတ်မှုကိုထိခိုက်ခြင်းမရှိစေရန်သတိပြုသည်။နီယိုလစ်ဘာရယ်ဝါဒကိုဆန့်ကျင်သော်လည်းအစဉ်အလာလူ
လူများကြိုက်လက်ဝဲအယူအဆကိုတော့လက်မခံချေ။ဘရာဇီးကကိုယ့်ကိုယ်ကိုလစ်ဘာရယ်အဖြစ်ကြေညာ
ညာထားသည် (Bresser Pereira, 2007)။

ထိုသီအိုရီများမှာတစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံများစွာကွဲပြားခြားနားသည်။သို့ရာတွင်ဘုံတူညီသောအချက်မှာ
ဖွံ့ဖြိုးမှုပိုကုန်နှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊သဘာဝတရားကြီးကိုအသုံးချရန်အတွက်စီမံဆောင်ရွက်
က်ခြင်းများစသည်တို့ကိုပြန်လှန်မေးခွန်းထုတ်ရန်ပျက်ကွက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ဆင်းရဲမှုကဲ့သို့လူ
လူမှုပြဿနာရပ်များကိုဖြေရှင်းရန်ကြိုးစားသော်လည်းယဉ်ကျေးမှုဆက်နွယ်မှုဆိုင်ရာချဉ်းကပ်
ကပ်မှုနည်းလမ်းများကိုအသုံးမပြုချေ။အဓိကဆွေးနွေးကြသောအချက်များမှာဖွံ့ဖြိုးမှုကိုဆောင်ကြ

ကြဉ်းပေးမည့်နည်းလမ်းများ၊နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍ
(ထိန်းချုပ်ခြင်းသို့မဟုတ်နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများအားဖြင့်တိုက်ရိုက်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း)
နှင့်ပိုလှုံ့သောအကျိုးအမြတ်များကိုမည်သို့ခွဲဝေမည်စသည်တို့ဖြစ်သည်။ထိုမှတစ်ဆင့်လက်တွေ့မ
ဟာဗျူဟာများနှင့်လူပြိုင်းကြိုက်ဝါဒပုံစံတစ်မျိုးပေါ်ပေါက်လာသည်။လူပြိုင်းကြိုက်ဝါဒမှာတက်ကြွပြီးစည်
စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုသဘောတော့ဆောင်သည်။စီးပွားရေးအသိုင်းအဝိုင်းနှင့်ဆက်ဆံရေးမှာဘရာဇ
ဇီးတွင်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပံ့ပိုးပေးပြီးအာဂျင်တီးနားတွင်ကန့်သတ်ချက်များနှင့်ပံ့ပိုးသည်။

တိုးတက်သောအစိုးရများလက်တွေ့ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ပုံများနှင့်အစီအမံများကိုလေ့လာပါကပ
ကပို၍ပင်ထွေပြားသေးသည်။အချို့က (ဒါဆေးလ်ဗားနှင့်ဗက်စ်ကွက်စ်အစိုးရများ)
မက်ခရိုစီးပွားရေးဆိုင်ရာကျမ်းရိုးနိယာမများကိုအကောင်အထည်ဖော်ကြသည်။ဗင်နီဇွဲလားကဲ့သို့သောနိုင်ငံ
ငံများတွင်မူပိုမိုကြီးမားသောကြားဝင်ထိန်းချုပ်မှုများကိုဆောင်ရွက်ကြသည်။သို့ရာတွင်အားလုံးမှာစီးပွားရေး
ရေးတိုးတက်မှုကိုဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ထပ်တူပြုပြီးထိန်းသိမ်းကာကွယ်ကြကာပို့ကုန်တိုးမြှင့်ခြင်းနှင့်ရင်းနှီး

မိုးမြုပ်နှံမှုတိုးချဲ့ခြင်းနည်းလမ်းများဖြင့်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဟုလည်းယုံကြည်ကြသည်။ယင်းတို့မှာ Celso Furtado ထောက်ပြခဲ့သောဖွံ့ဖြိုးမှု၏ယုတ္တိလွန်အယူအဆများပင်ဖြစ်သည်။အလားတူစိတ်ကူးမျိုးကို၁၉၆၆ ဇူလိုင်လနှင့်၇၀ပြည့်လွန်နှစ်များကကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးပြီးယခုတစ်ကျော့ပြန်လည်လာခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

တိုးတက်သောအစိုးရများနှင့်ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကဲ့သို့သယံဇာတတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကိုအဓိက များကိုအဓိကအားပေးခြင်းမှာပို့ကုန်အခြေပြုဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်အရေးပါသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ထိုမှတစ်ဆင့်တိုး စံဆင့်တိုးတက်သော neoextractivism ပေါ်ပေါက်လာသည် (Gudynas, 2009b)။ယင်းမှာယခင်ကွန်ဆာဗေးတစ်အစိုးရများလက်ထက်ကနိုင်ငံတကာကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများကိုအဓိ ဘားကိုအဓိကဦးတည်ပြီးနိုင်ငံတော်ကိုနောက်တန်းဖို့နှင့်ကွာခြားသော်လည်းသဘာဝကိုအလုံးအရင်းလိုက်အသံ အလုံးအရင်းလိုက်အသုံးချခြင်း၊ကွက်ကြားစီးပွားရေးအဝန်းအဝိုင်းများနှင့်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင်အောက်တန်းမှပါ င်အောက်တန်းမှပါဝင်ခြင်းစသည့်ပိသေသများနှင့်များစွာကွဲပြားသည်။တိုးတက်သောအစိုးရများကနိုင်ငံပိုင်လုပ်င င်ပိုင်လုပ်ငန်းများဖြင့်ဖြစ်စေ၊အခွန်နှင့်ခိုင်ကြေးများကိုမြင့်မားစွာကောက်ခံခြင်းနည်းဖြင့်ဖြစ်စေနိုင်ငံတော်၏ ဖွံ့ဖြိုးဖြစ်စေနိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍကိုဆွဲတင်ကြသည်။အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံခြင်းသည်ထိုအစိုးရများအ ထိုအစိုးရများအတွက်ဆင်းရဲမှုတိုက်ဖျက်ရေးနှင့်လူမှုဖူလုံရေးအစီအမံများအတွက်အဓိကရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ရေး ဘက်ပုံရေးနည်းလမ်းပင်ဖြစ်သည်။ဤနည်းအားဖြင့်သတ္တုတွင်းနှင့်ရေနံတွင်းများသည်ဆင်းရဲသူများအတွ ခ်ဆင်းရဲသူများအတွက်အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ရန်မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောလုပ်ငန်းများဖြစ်လာကြသည်။

ထိုသို့သယံဇာတထုတ်ယူမှုဝါဒမှာအလွန်ခေတ်စားလှသည်ဖြစ်ရာအီကွေဒေါအစိုးရသည်ဧရာမမိုင်းတွင်းစီမံချ ခ်စီမံချက်ကြီးကိုဆောင်ရွက်ရန်ပြင်ဆင်နေသလိုအစဉ်အလာအားဖြင့်စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးအဓိကလုပ်ကိုင်သော င်ကိုင်သောဥရုဂွေးနိုင်ငံတွင်လည်းသမ္မတလုပ်သူကသံသတ္တုရိုင်းတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းမှာ၎င်း၏ဦးစားပေးတစ်ခု ဝ်းစားပေးတစ်ခုဖြစ်ကြောင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်။

သို့ရာတွင်ထိုအစိုးရများအားလုံးသည်တွင်းထွက်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးဝါဒကြောင့်ဖြစ်ရသောလူမှုနှင့် င်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများကိုငြင်းပယ်ကြသည်။ထို့ကြောင့်ယင်းကိစ္စများနှင့်ပတ်သက် သက်ပြီးသင့်လျော်စွာကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းမရှိကြသောကြောင့်ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများပိုမိုပြ ပြင်းထန်လာသည်။အနီးစပ်ဆုံးဥပမာတစ်ခုမှာဘိုလီဗီးဗီးယားနိုင်ငံရှိ Isoboro Sécure Indigenous Territory and National Park (TIPNIS) အမျိုးသားဥယျာဉ်အတွင်းလမ်းဖောက်လုပ်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီးဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ကန့်ကွက်မှု မှုဖြစ်သည်။ယင်းကိုအီဗိုမိုရေးစ်အစိုးရကအလေးတယူမပြုပဲလူမှုဖူလုံရေးများကိုဆောင်ရွက်ရန် အတွက်ရန် န်ပုံငွေလိုသောကြောင့်မိုင်းတွင်းနှင့်ရေနံလုပ်ငန်းများကိုအားပေးမြှင့်တင်ရမည်ဟုသာဆိုသည်။⁷

တူးဖော်မှုဝါဒသစ်အောက်တွင်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်သောအငြင်းအခုံများကိုပြန်လည်ပုံစံချထ ၂ ထားလာကြသည်။အတိတ်ကာလကကွက်ကြားတည်ရှိသော (နိုင်ငံခြားပိုင်) စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာကုန်သွယ်ရေးမိန့်မှုနှင့်နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းများနှင့်ချိတ်ဆက်လျ

⁷ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏တောင်းဆိုမှုများကိုအစိုးရကငြင်းဆိုသည်။အကြောင်းမှာစွမ်းအင်လုပ်ငန်းများအားလုံးရပ်ဆို င်းသွားနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။အစိုးရက 'အမြိမ်းစားခြောက်သိန်းကျော်တို့အတွက်ပေးသောပင်စင်လစာများနှင့်ကျောင်းသားငယ်၁.၈သန်းမီခိုသောပညာရေးအထောက် က်အကူအစီအစဉ်များရပ်တန့်သွားနိုင်သည်' ဟုထောက်ပြခဲ့သည်။ယင်းမှာသယံဇာတတူးဖော်မှုများသည်ဆင်းရဲမှုပျောက်ရေးကိုကူညီသောကြောင့်လက်ခံရမည်ဟု ဟုဆိုလိုရာရောက်နေသည်။ Statements in Página Siete, 20 September 2011, La Paz.

လျက်ရှိသည်။အတိတ်ကာလကသယံဇာတတူးဖော်မှုဝါဒကိုစွန့်လွှတ်ရန်နှင့်အမျိုးသားပိုင်စက်မှုလုပ်ငန်းမျှ များထွန်းကားရေးကိုတောင်းဆိုခဲ့ကြသော်လည်းယခုအခါထိုကွက်ကျားစက်မှုဒေသများကိုပို့ကုန်တင်ပို့ ပို့မှုအတွက်အောင်မြင်သည့်ဇာတ်လမ်းများအဖြစ်မှတ်ယူနေကြသည်။လက်ရှိအချိန်တွင်သမိုင်းတစ် တစ်လျှောက်စံချိန်တင်ကုန်ကြမ်းများတင်ပို့နေခြင်းကိုဂုဏ်ယူနေကြသည်။ကုန်သွယ်မှုတွင်နိုင်ငံတကာ တကာကုမ္ပဏီများနှင့်ကမ္ဘာ့ပြုမှုဖြစ်စဉ်၏လက်ဝေခံဘဝကျရောက်နေခြင်း၊ကမ္ဘာ့စနစ်ကြီးကိုလက်ခံလိ လိုက်နာကျင့်သုံးနေခြင်းများသည်တစ်ချိန်ကကဲ့သို့ဝေဖန်စရာများမဟုတ်တော့ပဲလက်သင့်ခံလိုက် က်ကြပြီဖြစ်သည်။သယံဇာတထုတ်လုပ်မှုဝါဒကြောင့်လူမှုနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများကြီး ကီးမားလာသောအခါလက်ဝဲအစိုးရများသည်လူမှုတရားမျှတမှုထောင့်မှချဉ်းကပ်ခြင်းမပြုပဲလူမှုဖူ ဖူလုံရေးအကျိုးခံစားခွင့်များပေးခြင်းဖြင့်တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေရန်ကြိုးပမ်းကြသည်။သို့ရာတွင်လူမှုတ တရားမျှတမှုနှင့်မတူပဲအလွယ်တကူလှည့်ဖျားနိုင်သည့်စီးပွားရေးတရားမျှတမှုသာဖြစ်ပြီးအလှူဒါနပြု ပါမှုများနှင့်စိတ်ကောင်းနလုံးကောင်းများနှင့်သာဆင်တူသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများကိုလျော့ချခြင်းသို့မဟုတ်လျှစ်လျူရှုထားခြင်းများရှိပြီးနိုင်ငံသာ သားများ၏ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများကိုနှိမ်နင်းရန်ကြိုးစားကြသည်။မကြာခဏဆိုသလိုဒေသတွင်းမကုန်ခမ ခမ်းနိုင်သောချမ်းသာကြွယ်ဝမှုဟူသည့်မစားရဝခမန်းများကိုကြားနေရပြီးယင်းတို့ကိုထိထိရေ ရောက်ရောက်၊အပြင်းအထန်ထုတ်ယူရန်ကြိုးပမ်းနေကြသည်ကသာများသည်^၈။

ထိုအခြေအနေများကြောင့်ဂွတီးဂွကျကြုံတွေ့ရသည်။တိုးတက်သောအစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆမျှ များမှာအစဉ်အလာလွတ်လပ်သောဈေးကွက်အယူအဆမှခွဲထွက်ခြင်းဖြစ်သော်လည်းယင်းသည် ည်အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးအတွေးအခေါ် အများအပြားနှင့်အံဝင်ဝင်ကျဖြစ်နေသောအချက်ပင်ဖြစ်သည်။အမျှ မျိုးသားဖွံ့ဖြိုးရေးဦးတည်ရည်မှန်းချက်များသည်၁၉၆၀ပြည့်လွန်နှစ်များကစီမံကိန်းများနှင့်ဆင်တူပြီးအမျှ မျိုးသားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်သွင်းကုန်အစားထိုးမှုဝါဒမရှိခြင်းသာကွာသည်။ဆင်းရဲမှုတိုက်ဖျက်ရေးကို ကိုပိုမိုအားတက်သရောဆောင်ရွက်သော်လည်းအဓိကအားဖြင့်စားသုံးကုန်များတင်သွင်းခြင် ခင်းနှင့်သဘာဝအရင်းအမြစ်များကိုစီးပွားဖြစ်ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းကိုအဓိကထားရသည်။ထို့ဝေ ကြောင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပန်းတိုင်များသို့မဟုတ်ပို့ကုန်ရည်မှန်းချက်များစသည်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြ ပြီးဝေဖန်မေးခွန်းထုတ်နေ၍မရပဲအစိုးရပိုလျှံငွေကိုမည်သို့သုံးစွဲမည်နည်းဆိုသည်ကိုသာဆေ ဆွေးနွေးနိုင်တော့သည့်အခြေအနေဖြစ်သည်။ဥရုဂွေးသမ္မတဟိုဆေးမူဂျီကာက 'နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလိုအပ်သည်မှာယုံမှားသံသယရှိစရာမလိုပေ' ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီးဆွေးနွေးစရာအကြောင်းမရှိ။နောက်ပိုင်းတွင်ထိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ ။၏အသီးအပွင့်များ၊အခွန်နှင့်အကျိုးအမြတ်များရရှိလာမှသာယင်းတို့ကိုကောင်းစွာပြန်လည်ခွဲဝေသုံးစွဲနိုင်ခြင်းရှိ /မရှိဆွေးနွေးငြင်းခုံကြရန်ဖြစ်သည်^၉ဟုရင်းလင်းစွာပြောဆိုဖူးသည်။

ယင်းမှာယနေ့ခေတ်အရင်းရှင်ဝါဒကိုလက်ခံထားသောဖွံ့ဖြိုးရေးပုံစံပင်ဖြစ်ပြီးနိုင်ငံတော်အနေန နှင့်ယင်း၏အလုပ်မဖြစ်သောမျက်နှာစာများနှင့်အခန်းကဏ္ဍများကိုလျော့ချရန်သာရှိသည်။ယင်းမှာ 'စိတ်ကောင်းနလုံးကောင်းအရင်းရှင်ဝါဒ'

^၈ရွှေပုံပေါ်ခွဲထိုင်ပြီးသူတောင်းစားမလုပ်ကြရန်အီကွေဒေါသမ္မတ Rafael Correa ကပြောဆိုခဲ့ဖူးသည်။ထိုအယူအဆကိုသုံးပြီးအပွင့်မိုင်းတွင်းများတူးဖော်ရေးကိုအားပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ Statements in El Universo, 16 January 2009, Quito.
^၉ El Observador, 12 February 2010, Montevideo

ပင်ဖြစ်ပြီးဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့်မညီမျှမှုတို့ကိုထောက်ပံ့ကြေးပံ့ပိုးမှုပုံစံများ၊အခွန်စည်းကြပ်မှုများဖြင့်
ကိုိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးခြင်းသာဖြစ်သည် (Gudynas, 2010a)။

ထိုအခြေအနေမှာအက်ကွဲကြောင်းရာများထင်လာပြီဖြစ်သည်။အထက်ကမဟာဗျူဟာများကြောင့်ဖြစ်
ဖစ်လာသောလူမှုနှင့်သဘာဝဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများစုပုံလာပြီးစီးပွားရေးအရပံ့ပိုးထောက်ပံ့ခြင်း
ခင်းများ၏ကောင်းကျိုးများလည်းတဖြေးဖြေးပါးလျားလာပြီဖြစ်သည်။ယင်းမှာဖွံ့ဖြိုးမှု၏အနှစ်သာရကို
ကိုမဖြစ်မနေအချေအတင်ဆွေးနွေးရန်လိုအပ်ကြောင်းသက်သေပြမှုပင်ဖြစ်ပြီးတိုးတက်သောအစိုးရမ
ရများ၏စွမ်းဆောင်ရည်များကိုသီးခြားလွတ်လပ်စွာနှင့်ဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုရှိသောရှုမြင်မှုများလည်
ည်းလိုအပ်ကြောင်းထောက်ပြမှုပင်ဖြစ်သည်။

စဉ်ဆက်မပြတ်အငြင်းပွားမှုပြတ်တောင်းပြတ်တောင်းဒိုင်ယာလော့ခ်နှင့်ဆွဲဆောင်သိမ်းသွင်းခြင်း

ယခုအခန်းတွင်ဖော်ပြထားသောဥပမာများသည်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ပတ်သက်သည့်အငြင်းပွားမှုများ၊ဝေဖန်မ
မှုများနှင့်အစားထိုးစရာများနှင့်ပတ်သက်၍ရည်လျားသောသမိုင်းကြောင်းရှိကြောင်းဖော်ပြ
ပနေခြင်းဖြစ်သည်။လက်တင်အမေရိကမှာထိုသမိုင်းတွင်နီးနီးစပ်စပ်ပါဝင်သည်။အငြင်းအခုံများတွင်
င်ဘက်နှစ်ဖက်ရှိသည်။တစ်ဖက်မှာဖွံ့ဖြိုးမှု၏နိယာမများနှင့်ပတ်သက်ပြီးအတွင်းမှဝေဖန်ခြင်းဖြစ်
စ်သည်။ကျန်တစ်ဖက်မှာဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆကိုအပြင်မှဝေဖန်ခြင်းဖြစ်သည်။ပထမအမျိုးအစားတွင်နီယိုဂစ်
ဂန္ထဝင်ဝါဒီများနှင့်မက်စ်ဝါဒီများအကြားအငြင်းအခုံ၊ဈေးကွက်ကိုခုခံသူများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်
က်နိုင်ငံတော်ကြားဝင်စွက်ဖက်မှုကိုလိုလားသူများအကြားအငြင်းအခုံများဖြစ်သည်။အပြင်းထန်ဆုံး
းဝေဖန်မှုများမှာမူပြင်ပမှလာသည်။အထူးသဖြင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဘောဂဗေဒသမားများမဟုတ်သူများထံမှလာ
လာခြင်းဖြစ်သည်။ဥပမာအားဖြင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင်လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအကန့်အသတ်များရှိ
ှိကြောင်းထောက်ပြသူများဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင်ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများမှာလွတ်လွတ်လပ်လပ်အပြန်အလှန်သိပ်မရှိလှပေ။အကြောင်းမှာဖွံ့ဖြိုး
ဖြိုးရေးဘောဂဗေဒသမားများကအခြားအယူအဆများအကြောင်းနားထောင်ရန်စိတ်သိပ်မပါကြသောကြောင့်
ကြောင့်ဖြစ်သည်။ဆန့်ကျင်ဘက်အနေနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကိစ္စရပ်များတွင်စိတ်ပါဝင်စားကြသောမနုဿဗေဒပညာ
ညာရှင်များ၊လူမှုရေးပညာရှင်များနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်သမားများကအခြားသောအရပ်ဖက်အဖွဲ့အ
့အစည်းများနှင့်အတူငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများတွင်ပါဝင်လာကြသည်။အငြင်းအခုံများမှာတစ်ခါတရ
တရပြင်းထန်လာပြီးအချိန်တစ်ခုကြာပါကတစ်ခုပြန်ကျဆင်းသွားတတ်ကာနောင်နှစ်အတန်ကြာတွင်
င်ပုံစံတစ်မျိုးဖြင့်ပြန်ပေါ်ထွက်လာတတ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ကတိကဝတ်များမှာလည်းလက်တွေ့တွင်ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်းပိုမိုပေါ်လ
်လွင်ထင်ရှားလာသည်။အစိုးရစီမံကိန်းများအလုပ်ဖြစ်ခဲ့သလိုကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့်နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးဘ
းဘဏ်တို့ကဲ့သို့အင်စတီကျူးရှင်းများ၏စီမံကိန်းများမှာလည်းအကျိုးမဖြစ်လှပေ။ထင်သလိုမဖြစ်မှုများနှင့်လ
့မှုနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများဖြစ်ပေါ်မှုမှာဘုံပီသသလိုဖြစ်နေသည်။ထိုပြဿနာမျ
များနှင့်ပတ်သက်ပြီးလေ့လာသုတေသနပြုမှုများရာနှင့်ချီပြီးရှိသည်။ထို့ကြောင့်ထိုဆယ်စုနှစ်များတွင်
င်ကြုံတွေ့ရသောအရာမှာဖွံ့ဖြိုးမှုမဟုတ်ပဲမမှန်ကန်သောဖွံ့ဖြိုးမှု
maldevelopment
သာဖြစ်သည်မှာပေါ်လွင်ထင်ရှားသည် (Tortosa, 2011)။

ထို့ကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်မှာမျှော်လင့်ခံရသလိုငြင်းပယ်ဆန့်ကျင်ခြင်းလည်းခံရသောအိပ်မက်တစ်
တစ်ခုဖြစ်နေသည်။ဖွံ့ဖြိုးမှုစိတ်ကူးကိုလက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်လိုက်၊အဝေဖန်ခံရလိုက်၊ပုံစံသ

သစ်အဖြစ်ပြန်လည်ပြင်ဆင်တည်ဆောက်လိုက်၊များမကြာမီကြိုနေကျအကျပ်အတည်းများထဲသို့ပြန်ရောက်သွားလိုက်နှင့်သံသရာလည်လျက်ပင်ရှိသည်။

၁၉၈၀ပြည့်လွန်နှစ်များမှစ၍ဖွံ့ဖြိုးမှုကျဆုံးသွားပြီဖြစ်ကြောင်းကြိမ်ဖန်များစွာထုတ်ဖော်ကြေညာခဲ့ရသည်။ Wolfgang Sachs (1992) ၏ဩဇာကြီးသော Development Dictionary တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ခေတ်မှာကုန်သွားပြီဖြစ်ကြောင်းနှင့်ယင်းကိုသေစာရင်းထုတ်ပေးရန်သာလိုကြော တောင်းရေးသားခဲ့သည်။ Gustavo Esteva (1992) ကဆိုလျှင်ထိုစိတ်ကူးစိတ်သန်းတစ်ခုလုံးကိုလက်လျှော့လိုက်ရန်ပြောဆိုခဲ့သည်။၁၉၉၀ပြည့်လွန်နှစ်များ တစ်လျှောက်လုံးတွင်လက်ဝဲအယူအဆဘက်မှတိုက်ခိုက်မှုကြောင့်မဟုတ်မူပဲပြင်းထန်သောနီယံ ယိုလစ်ဘရယ်ဆန့်ကျင်ရေးရေစီးကြောင်းများကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအယူအဆကြီးတစ်ခုလုံးအသ အသုံးမဝင်၊ဘောင်မဝင်ဖြစ်သွားခဲ့ရသည်။

သို့ရာတွင်ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောအယူအဆကလည်းခံနိုင်ရည်အလွန်မြင့်မားသည်။အရပ်ဖက်လူ့ဘောင်တစ် ခုလုံးကကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကန့်ကွက်နေကြသော်လည်းယင်းကိုအလိုရှိနေသောအခြားကဏ္ဍများလည် လည်းရှိနေပြန်သည်။သယံဇာတထုတ်ယူရေးဝါဒသစ်နှင့်အတူဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်အသစ်မျ များလည်းဆက်လက်ပေါ်ထွက်နေသဖြင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအိမ်မက်မှာဆက်လက်ရှင်သန်နေခဲ့သည်။

တိုးတက်မှုဆိုင်ရာအိုင်ဒီယိုလော်ဂျီ

ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆ၏ကြံကြံခံရပ်တည်နိုင်စွမ်းကိုပုံစံအမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုကြသည်။အချို့ကဆိုလျှင်ယင်းကိုဒဏ္ဍာ က္ကာရီသို့မဟုတ်ဘာသာရေးတစ်ခုနှင့်ပင်တင်စားကြသည် (Rist, 2006)။ယခုအက်ဆေးတွင်မူလက်တင်အမေရိက၏အတွေ့အကြုံများကိုအခြေခံပြီးအိုင်ဒီယိုလော်ဂျီဆိုင ့်ရာအယူအဆအဖြစ်ဆွေးနွေးတင်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။အမှန်စင်စစ်လည်းခေတ်ပြိုင်ဖွံ့ဖြိုးရေး ရေးအယူအဆများမှာတိုးတက်မှု၏အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီများပင်ဖြစ်သည်။

အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီဆိုသည်မှာယုံကြည်မှုများ၊ပုဂ္ဂလအစွဲများနှင့်တန်ဖိုးများကိုယုတ္တိနည်းကျစုစည်းန နိုင်မည့်အခြေခံမူဘောင်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ဤနည်းအားဖြင့်ပုဂ္ဂလိကအဆင့်မှအင်စတီကျူးရှ ရှင်းအဆင့်အထိမျက်နှာစာပေါင်းစုံအကျုံးဝင်သောလူမှုဆက်နွယ်ဖွဲ့စည်းမှု Socail Order ကိုအကြိမ်ကြိမ်ထုတ်လုပ်၊ပြန်လည်ထုတ်လုပ်ခြင်းပြုနိုင်သည် (Eagleton, 1991)။ထိုအိုင်ဒီယိုလော်ဂျီအခြေခံသည်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသောအယူအဆကိုမျှတစွာလွတ်ခံစားမှုသက်သက်ဖြင့်စွဲ ကပ်ငြိတွယ်ခြင်းသာဖြစ်ပြီးသတိပေးချက်များနှင့်အတွင်းပဋိပက္ခများကိုအစဉ်အဆက်မျက်နှာလွ လွဲ၊ပစ်ပယ်လေ့ရှိသည်။

လူ့အဖွဲ့အစည်း၏တိုးတက်မှုဟူသောအယူအဆမှာရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းကတည်ရှိခဲ့ခြင်းဖြ ဖြစ်ပြီးအထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သောဥပမာများအားလုံးထက်လည်းရှေးကျသည် (Nisbet, 1981; Burns, 1990)။လက်တင်အမေရိကတွင်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်၌သိသာထင်ရှားသည်။အမိခိုခံသီအိုရီန နှင့်၁၉၆၀ပြည့်လွန်နှစ်ဝါဒီများ၊၁၉၈၀ပြည့်လွန်နှစ်ယိုလစ်ဘရယ်များနှင့်မကြာသေးမီကပေါ်လာ လာသောတိုးတက်ရေးဂိုဏ်းများအပါအဝင်အတွေ့အခေါ်ဂိုဏ်းများအားလုံးကအဆုံးမရှိစဉ်ဆက်မပြတ် ပတ်ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင်အကန့်အသတ်ရှိသည်ဆိုသည်ကိုလက်မခံခဲ့ကြချေ။သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုကိုလျှော့တွ တွက်ပြီးယင်းကိုစီးပွားရေးနည်းဖြင့်ပြန်လည်ပြုပြင်တည့်မတ်နိုင်သည်ဟုလက်ခံကြသည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင်အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီအခြေခံရှိသည်မှန်သော်လည်းအစားထိုးရွေးချယ်စရာများကိုတွေးဆလာနိုင်
တွေးဆလာနိုင်သောအခါယင်းကိုပါပြန်လည်သုံးသပ်ဆွေးနွေးရန်အကြောင်းဖန်လာသည်။ဘောဂဗေဒသုံးသ
သည်။ဘောဂဗေဒသုံးသပ်မှုကဲ့သို့သောအစဉ်အလာနည်းလမ်းများသည်အပေါ်ယံမျက်နှာပြင်တွင်သာအလုပ်
ဝင်သာအလုပ်ဖြစ်ကာအိုင်ဒီယိုလော်ဂျီနယ်ပယ်အတွင်းထဲထိဝင်ရောက်ထိုးဖောက်သုံးသပ်နိုင်စွမ်းတော့မရှိ
စွမ်းတော့မရှိပေ။ထို့ကြောင့်နက်ရှိုင်းသောဝေဖန်ရေးပုံစံတစ်မျိုးလိုအပ်နေသည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်ဝေဖန်ရေး

ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီအရင်းခံအပါအဝင်အနှစ်သာရများကိုလေ့လာသုံးသပ်ခြင်းသည်၁၉၈၀ပြည့်လွန်
၀ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်စတင်ပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီးဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်ချဉ်းကပ်ပုံ post-development approach
ဟုခေါ်သည်။ယင်းချဉ်းကပ်မှုလမ်းကြောင်းတွင်လက်တင်အမေရိကပညာရှင်အများအပြားပါဝင်ပြီးမက္ကဆီကို
ဆီကိုမှ Gustavo Esteva (1992) နှင့်ကိုလံဘီယာမှ Arturo Escobar (1992, 2005) တို့မှာထင်ရှားသည်။

ထိုအတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းကဖွံ့ဖြိုးမှုဟူသောအယူအဆသည်စဉ်းစားပုံစဉ်းစားနည်းနှင့်ခံစားနားလည်
ည်မှုပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်လာသည်အထိကျယ်ပြန့်လာခဲ့ကြောင်းနားလည်သည်။၎င်းတို့၏ချဉ်းကပ်ပုံမှာဖူးကို
ကိုးလ်၏အဆောက်အအုံဝါဒလွန်နည်းလမ်းနှင့်ဆင်တူသည်။ယင်းကလွှမ်းမိုးထားသောတွေးခေါ်စဉ်းစားပုံ
discourse

နှင့်တကွစနစ်တကျရှိနေပြီးသောစိတ်ကူးအတွေးအခေါ်များအင်စတီကျူးရှင်းများနှင့်အလေ့အကျင့်မျှ
များကိုပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ထို့ကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်အတွေးအခေါ်သည်မတူညီသောဖွံ့ဖြိုး
ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွေးအခေါ်သစ်တစ်ခုမဟုတ်ပါ။ 'လွန်'
ဟူသောစကားဆက်သည်ပြင်သစ်အဆောက်အအုံလွန်ဝါဒမှ (အထူးသဖြင့်မိုက်ကယ်ဖူးကိုးလ်)
မှအနက်ကောက်အတိုင်းကောက်ယူရသည်¹⁰။ယင်းသည် Raúl Prebisch
၏ဘောဂဗေဒအဆောက်အအုံဝါဒနှင့်လည်းကောင်း၊လက်တင်အမေရိကနီယိုအဆောက်အအုံဝါဒ
ါဒနှင့်လည်းကောင်းဆက်စပ်ခြင်းမရှိပေ။

ထိုဝေဖန်ရေးဂိုဏ်းသည်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီဆိုင်ရာအခြေခံတစ်ခုလုံးကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်သုံးသပ်ပြီးနောက်
ုံးသပ်ပြီးနောက်ထပ်ဖွံ့ဖြိုးမှုပုံစံတစ်မျိုးကိုဖော်ထုတ်ပေးမည်လည်းမဟုတ်ချေ။ယင်းသည်ကျန်အတွေးအခေါ်
န်အတွေးအခေါ်များကမေးခွန်းထုတ်နိုင်ခြင်းမရှိသောနယ်ပယ်များကိုထိတွေ့ကာယခင်ကမကြုံဖူးသောအ
ကံဖူးသောအစားထိုးစရာအသစ်များဆီသို့ခေါ်ဆောင်သွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များ၊
က်များ၊ထောက်ပံ့ရေးစီမံကိန်းများ၊အင်စတီကျူးရှင်းဖွဲ့စည်းပုံများ²⁹
(ပညာရေးအင်စတီကျူးရှင်းများမှသည်ကမ္ဘာ့ဘဏ်အထိ)၊ကျွမ်းကျင်သူများနှင့်ပညာရှင်ဆိုသူများ၊အသိပ
သိပညာထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးအတည်ပြုပုံ၊အခြားသောအသိပညာ၊နားလည်မှုများကိုဘေးဖယ်ထုတ်သည့်စနစ်
သည့်စနစ်များစသည့်ကျယ်ပြန့်သောအရာများအားလုံးအတွက်မေးခွန်းများထုတ်သည် (Rahnema,
1997)။

ထို့ကြောင့် 'အခြားတပါးသောဖွံ့ဖြိုးမှုပုံစံများ' နှင့် 'ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုလုံးဝအစားထိုးပစ်ခြင်း'
အကြားတွင်ကွဲပြားခြားနားရန်လိုအပ်လာသည်။ပထမဝေါဟာရမှာခေတ်ပြိုင်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွေးအခေါ်က
ကိုအတည်ပြုခြင်း၊ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း၊အသွင်ပြောင်းခြင်းစသည့်နည်းလမ်းအသွယ်သွယ်ကို

¹⁰ဖူးကိုးလ်အယူအဆအရအတွေးအခေါ်အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီနှင့်လွှမ်းမိုးသောအကြောင်းတရား discourse
တို့မှာရောနှောသွားပြီးအာဏာဆက်နွယ်ချက်အတွင်း၌အလုပ်လုပ်သည်။

ကိုဆိုလိုပြီးယင်း၏အခြေခံအယူအဆများဖြစ်သောစဉ်ဆက်မပြတ်အဆုံးမရှိဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်သဘာဝတဝတရားကြီးကိုအသုံးချရေးစသည်တို့ကိုလက်ခံသည်။ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကိုမည်သို့အကောင်းဆုံးရှေ့ဆက်သင့်သည်ကိုသာအဓိကထားဆွေးနွေးခြင်းဖြစ်သည်။ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအစားထိုးခြင်းတွင်မူအထကထက်ပါအိုင်ဒီယိုလော်ဂျီအခြေခံများကိုလက်ခံခြင်းမရှိပေ။ယင်းအစားဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆနှင့်လုံးဝကွဲပြားခြားနားသည့်လူမှုရေး၊စီးပွားရေးနှင့်နိုင်ငံရေးဖွဲ့စည်းမှုစနစ်များကိုလေ့လာသုံးသပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်ဆန်းစစ်မှုများကိုစတင်သည်နှင့်အစဉ်အလာလက်ခံနားလည်ထားသောဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆများနှင့်ပြင်းထန်သောထိပ်တိုက်တွေ့မှုများဖြစ်ပွားသည်။ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်အတွေးအခေါ်ကအခြေအမြစ်ကျကျကျကျတူးဖော်ဆန်းစစ်မှုများပြုခြင်းကိုလက်မခံနိုင်ပဲအပေါ်ယံဆန်ဆန်ဖွံ့ဖြိုးမှုဘောင်ထဲမှအခြားရွေးချယ်စရာများကိုသာဇာတင်းပေးလိုခြင်းများလည်းရှိလာသည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်ဝေဖန်ရေးသည်လစ်ဘရယ်နှင့်ကွန်ဆာဗေးတစ်အတွေးအခေါ်များအပြင်မာကစ်ဝါဒထဲတွင်ရရှိသောအခြေခံအယူအဆများကိုပါဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်သည်။ယင်းသည်ယနေ့ခေတ်လက်တင်အမေရိကကဲ့သောလက်ဝဲယိမ်းတိုးတက်သောအစိုးရများအုပ်ချုပ်နေသောအခြေအနေတွင်အထူးအရေးပါသည်။ထိုအစိုးရများကိုလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ထောက်ခံထားသလိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွေးအခေါ်ကိုလည်းစဉ်ဆက်မပြတ်ပြန်လည်မွေးထုတ်နေကြသည်။ဂန္ထဝင်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကအရင်းရှင်စနစ်ကိုဝေဖန်ဆန်းစစ်ရာတွင်ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်အတွေးအခေါ်နှင့်အချို့သောနေရာများတွင်ဆင်တူသည်။သို့ရာတွင်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကသမိုင်းရေးတစ်ဆက်တည်းဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုနှင့်သဘာဝတဝတရားကြီးကိုအသုံးချရေးစသည်တို့တွင်မူဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်ဝါဒနှင့်ကွဲပြားသည်။ဆိုရှယ်လစ်အတွေးအခေါ်သမိုင်းတွင်ပြောင်းလဲရွှေ့လျားမှုအများအပြားရှိပြီးအချို့မှာအခြေခံကျကျပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်သဖြင့်ဥပမာဂေဟဆိုရှယ်လစ်ဝါဒအဆုံးသတ်ရလာဒ်မှာဆိုရှယ်လစ်စနစ်ဟုတ်သေးသလောဟုမေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာသည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်ဝါဒနှင့်တိုးတက်မှုပြန်လည်လျှော့ချခြင်း
အတွေးအခေါ်ကြားတွင်လည်းဆက်စပ်မှုရှိသည်။
မှာဖွံ့ဖြိုးမှုကိုဆန့်ကျင်ရှုတ်ချသောနိုင်ငံရေးကြွေးကြော်သံဖြစ်သော်လည်း (Latouche, 2009)
လက်တင်အမေရိကတွင်မည်မျှဩဇာလွှမ်းမည်ကိုပြောရန်ခက်ခဲသည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်ဝါဒသည်ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဘက်မှလာသောဝေဖန်ရေးအမြင်များနှင့်လည်းဆင်တူမှုများစွာရှိသည်။ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီမှာစဉ်ဆက်မပြတ်တိုးတက်မှုအပေါ်အခြေမခံသောကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။ထိုအသိဉာဏ်ပုံစံများကဖွံ့ဖြိုးမှုကိုလုံးဝအစားထိုးနိုင်မည့်အတွေးအခေါ်များအတွက်အခြေခံများကိုဖန်တီးပေးသည်။

ထိုဝေဖန်ဆွေးနွေးချက်များကြောင့်လက်ရှိအချိန်အထိစမ်းသပ်ကျင့်သုံးခဲ့ကြသောဖွံ့ဖြိုးရေးနည်းလမ်းအသွယ်သွယ်သည်ယနေ့ခေတ်၏လူမှုရေးနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာရပ်များကိုဒေသဆိုင်ရာအတိုင်းအတာနှင့်ဖြစ်စေ၊တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနှင့်ဖြစ်စေဖြေရှင်းခြင်းမပြုနိုင်ကြောင်းပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်။တိုးတက်ရေးဆိုသည့်အိုင်ဒီယိုလော်ဂျီမူဘောင်အတွင်းအဖြေရှာခြင်းနှင့်အပြောင်းအလဲလုပ်ခြင်းများသည်အကြောင်းရင်းခံပြဿနာရပ်များကိုဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပဲထိရောက်မှုကိုသေသေချာချာမသိရသောဆေးမိုးတိုများသာဖြစ်နေသည်။ထို့ကြောင့်လက်တင်အမေရိကအခြေအနေတွင်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အစားထိုးစရာများဆိုသည်မှာဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆတစ်ခုလုံးကိုအစားထိုးစရာဖြစ်ဖို့လိုအပ်သည်။

ခေတ်မီတိုးတက်ခြင်းအယူအဆကိုဆန့်ကျင်ပြီးဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆကိုမေးခွန်းထုတ်ခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးမှုလွန်အတွေးအခေါ်များကိုကျော်ပြီးနောက်ထပ်တစ်ဆင့်တက်လှမ်းနိုင်သည်။ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုဝေဖန်ခြင်းသည်ဖွံ့ဖြိုးခြင်းသည်ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေခံထားသည့်အတွေးအခေါ်အုတ်မြစ်ကိုပါမြေလှန်တူးဖော်ရခြင်းဖြစ်ရာခေတ်မီရေးဟူရာခေတ်မီရေးဟူသောအယူအဆကိုပါပြန်လည်ဝေဖန်သုံးသပ်ရန်ဖြစ်လာသည်။ထို့ကြောင့်အမှန်တကယ်အမှန်တကယ်အစားထိုးရွေးချယ်စရာများကိုရှာဖွေမည်ဆိုပါကခေတ်မီတိုးတက်ရေးဟူသောရည်ရွယ်ချက်ကိုပြုကိုပြန်ပြောင်းသုံးသပ်ရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

ခေတ်မီတိုးတက်ရေးဟူသောအတွေးအခေါ်၏နောက်ကွယ်တွင်ယဉ်ကျေးမှုများကိုခေတ်မီခြင်း၊မမမမိခြင်းစသည်ဖြင့်ခွဲခြားပြနိုင်သောအရာရာတိုင်းကိုတိုင်းနိုင်သည့်မိဒယ်တစ်ခုရှိနေနေသည်။အမှန်စင်စစ်ထိုမော်ဒယ်မှာဥရောပယဉ်ကျေးမှုကိုအခြေခံသောမိဒယ်သာဖြစ်သည်။ယင်းမှာမှာဒေးကားစ်၏အသိပညာမိဒယ်လ် (ယင်းသည်အမှားနှင့်အမှန်ကိုပိုင်းခြားနိုင်ပြီးအခြားသောအသိပညာပုံစံများကိုငြင်းဆိုသည်) ကိုအခြေခံသည်။ကျင့်ဝတ်အရတန်ဖိုးများကိုလူသားနှင့်ဆိုင်သောဘောင်ကွက်ကွက်သာစဉ်းစားပြီးပျော်ရွှင်မှု /အသုံးဝင်မှုပုံပြုဝါဒ utilitarianism ၏ပုံစံခွဲများကိုအဓိကထားသည်။သမိုင်းကိုကာလရွေ့လျားမှုသဘောအရတစ်ဖြောင့်တည်းယူဆပြီး ပီးအတိတ်ကခေတ်နောက်ကျမှုများမှသည်ပိုကောင်းသောအနာဂတ်သို့အစဉ်ဦးတည်ရွေ့လျားသည်ဟုမှတ်တ်ယူသည်။ထို့အပြင်သဘာဝနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း (ယဉ်ကျေးမှု) တို့စင်ပြိုင်တည်ရှိနေမှုကိုအထူးပြုလက်ခံသည်။¹¹

ခေတ်မီခြင်း၏အဓိကအနှစ်သာရအစိတ်အပိုင်းအားလုံးကိုဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆအတွင်းသွတ်သွင်းပြီးပြန်လည်ပီးပြန်လည်ဖော်ထုတ်သည်။လက်တင်အမေရိကတွင်အခြေတည်သော Iberian အယူအဆလမ်းကြောင်းလည်းအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ Herbert Spencer နှင့် Auguste Comte စသောအတွေးအခေါ်ရှင်များ၏အယူအဆနှင့် positivism အပေါ်အခြေခံပြီးအထက်အောက်အာဏာရှင်ဆန်သော Iberian အတွေးအခေါ်များနှင့်ပေါင်းစပ်ထားခြင်းသာဖြစ်သည် (Burns, 1990)။ထိုစပ်ပေါင်းအယူအဆများသည်လက်တင်အမေရိကအတွက်အထူးသဖြင့်၁၉ရာစုအတွင်း၌အထူးသထူးသက်ရောက်မှုရှိသည်။တိုးတက်မှုအယူအဆနှင့်ဥရောပဗဟိုပြုအတွေးအခေါ်များသည်ကျယ်ပြောလှသော ၁၉ရာစုသောမြေယာများမှသယံဇာတများကိုထုတ်ယူသုံးစွဲရန်နှင့်ဌာနေတို့နှိုးရင်းသားတို့အပေါ်ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရလ်ကျစိုးမိုးရန်အတွက်ရောက်လာသောကိုလိုနီလမ်းစဉ်ကိုအားပေးအားမြှောက်ပြုသည်။ထိုစဉ်ကတိုးတက်ကတိုးတက်ရေးအတွက်အလုပ်မှာ 'အရိုင်းအစိုင်းများ' နှင့်သဘာဝတရားနှစ်ခုလုံးကိုလူ့ယဉ်ကျေးမှုဘောင်အတွင်းသို့ပြုပြင်သွတ်သွင်းရေးပင်ဖြစ်သည်။ယနေ့ခေတ်ဖစ်သည်။ယနေ့ခေတ်တိုင်အောင်ထိုအယူအဆများဆက်လက်ရှင်သန်နေဆဲဖြစ်သည်။ Rafael Correa နှင့် Alan García တို့ကဲ့သို့သောအစိုးရများသည်ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအား 'ခေတ်နောက်ကျ' ပြီးဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက်အတားအဆီးဖြစ်နေသူများအဖြစ်ပုံဖော်နေကြသည်ကိုတွေ့နိုင်သည်။

ထိုခေတ်မီရေးအယူအဆမှာဥရောပတိုက်နှင့်အမေရိကတိုက်တွင်စတင်မွေးဖွားပြီးကိုလိုနီစနစ်နှင့် ငွ်အတူလက်တင်အမေရိကသို့ယူဆောင်လာခြင်းဖြစ်သည်။ထိုပြဿနာကိုအင်အားအခြေပြုကိုလိုနီ

¹¹ယင်းကိုယခုဆောင်းပါးတွင်သုံးမည့်ဖွင့်ဆိုချက်အဖြစ်ရွေးချယ်သည်။မော်ဒန်ဖြစ်မှုကိုအမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုကြပြီးနိုင်ငံအမျိုးမျိုးတွင်ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့်တည်ရှိသည် (del Río, 1997)။

၉ ပြုမှုနှင့်အသိပညာအခြေပြုကိုလိုနီပြုမှုသီအိုရီနှစ်မျိုးဖြင့်လေ့လာနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆအဆင်ပြေအောင်လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ သမိုင်း၊ အသိပညာစသည်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီးအချို့သောအတွေးအခေါ်အယူအဆများကိုအတင်းအကျပ်ပို့ချသည်။ ထိုဖြစ်စဉ်နှင့်အာဏာဆက်သွယ်မှုတို့မှာချိတ်ဆက်နေပြီးကမ္ဘာကြီးကိုမည်သို့မည်ပုံရှုမြင်နားလည်ရမည်ကိုသတ်မှတ်ပြဌာန်းပေးနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအတွေးအခေါ်များမှာအခြားသောအတွေးအခေါ်များထက်သာလွန်ရုံသာမကတစ်ခုတည်းသောအမှန်တရားဖြစ်သည်ဟုဆိုသည့်ပုံစံမျိုးအထိရောက်လာပြီးအခြားအသိပညာအယူအဆများအားလုံးကိုဘေးဖယ်ထုတ်လိုက်သည်။¹² ထိုဖြစ်စဉ်တွင်တိုးတက်ရေးအယူအဆသည်ကျမ်းရိုးဘောင်ပေဒနှင့်သဘာဝကျကျပေါင်းစပ်သွားပြီး ဝိးလက်တင်အမေရိက၏အတွေးအခေါ်အားလုံးကိုလွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်လိုက်တော့သည်။

ထို့ကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုမေးခွန်းထုတ်ရန်နှင့်တိုးတက်မှုအယူအဆကိုဝေဖန်ဆန်းစစ်ရန်အတွက်ဆိုလျှင်ခေတ်မီမှု (ဝါမော်ဒန်ဖြစ်မှု) အယူအဆကိုပါလေ့လာမေးခွန်းထုတ်ရန်လိုအပ်လာသည် (Escobar, 2005)။ ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အစားထိုးရွေးချယ်စရာများသည်အနောက်တိုင်းအယူအဆခေတ်မီမှုကိုလည်းအစားထိုးနိုင်သလိုသည်များဖြစ်ရန်လိုအပ်သည်။ ရှေ့ဆက်သွားနိုင်သောနည်းတစ်နည်းမှာအနောက်တိုင်းအတွေးအခေါ်များထဲအခေါ်များထဲကပင်ရှေ့တန်းသိမ်မရောက်သောအတွေးအခေါ်အချို့ကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ လက်တင်အမေရိကအတွက်ဆိုလျှင်ရာဒီကယ်ဖြစ်သော biocentric environmentalism နှင့်ဝေဖန်ဆန်းစစ်သောအမျိုးသမီးဝါဒတို့ကိုယူရန်ရှိသည်။ ပထမအတွေးအခေါ်ကသဘာဝတရားတွင်သီးတွင်သီးခြားတန်ဖိုးများရှိနေသည်ကိုအသိအမှတ်ပြုသည်။ မော်ဒန်အယူအဆတွင်သဘာဝတရားဆိုသည်မှာလူလူသားတို့အတွက်အသုံးဝင်သောအရာများကိုစုပေါင်းထားသည့်အစုအဝေးသာဖြစ်နေသည်။ အဓိကဦးအဓိကဦးဆောင်သောအတွေးအခေါ်ရှင်များထဲတွင်နော်ဝေးမှ Arne Næss (1985) လည်းပါဝင်သည်။ အမျိုးသမီးဝါဒမှာမူဥပမာပြုစေရန်အတွက်အခြေပြုစီးပွားရေးစနစ်ကဲ့သို့ကျင့်ဝတ်အရအစားတိအရအစားထိုးရွေးချယ်စရာကိုဖန်တီးပေးသည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏အတွေးအခေါ်များ၏အခန်းကဏ္ဍကိုလည်းချန်လှပ်ခဲ့၍မရချေ။

အထက်တွင်ဖော်ပြထားသောဥပမာများမှာဥပမာအနေအခြေမှခွဲထွက်သောစကြာဝင်္ဂဌာလုံးဆိုင်ရာအယူအဆခေတ်မီမှုအယူအဆများဖြစ်ပြီးတိုးတက်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုစသောအယူအဆများပါရှိမနေပေ။ မတူကွဲပြားသောအသိဉာဏ်အဆောက်အအုံပုံစံများမှာများပြားလွန်းသောကြောင့်အားလုံးကိုသုံးသပ်ပြရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။ သို့သော်၎င်းတို့ရှိသည့်သို့သော်၎င်းတို့ရှိနေကြောင်းကိုမူစိတ်ထဲတွင်မှတ်သားထားရန်လိုသည်။

ယာယီခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ပတ်သက်သည့်ခေတ်ပြိုင်အငြင်းအခုံများမှာသည်တိုးတက်မှုနှင့်ခေတ်မီမှု (မော်ဒန်ဖြစ်မှု) အယူအဆများကိုပါသုံးသပ်ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးဖြစ်ရာလက်တင်အမေရိက၏အတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းများကိုအုပ်စုတူအုပ်စုတူအမျိုးအစားစတင်ခွဲခြားနိုင်ပြီဖြစ်သည်။ ထိုသို့အုပ်စုတူခွဲခြားမှု၏အခြေခံမှာလည်းကျယ်ပြန့်ပြီးဖွံ့ဖြိုးမှုလွှဲလွှဲမှုလွန်ဝါဒကိုဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုပေါ်တွင်အခြေခံထားသည်။ (ယင်းနှင့်အတူတန်ပြန်ဖွံ့ဖြိုးမှု degrowth နှင့်ကိုလိုနီစွန့်လွှတ်မှု decolonialization အယူအဆများကိုလည်းပါဝင်ထင်ဟပ်ဆွေးနွေးထားသည်။)

ထိုဝေဖန်ရေးရှုထောင့်မှကြည့်ပါကတစ်ဖက်တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှုသည်တိုးတက်မှု၏သက်သေအထောက်အထားအဖြစ်သည်ကိုလက်ခံပြီးမှထိုတိုးတက်မှုကိုမည်သို့ရှာဖွေသင့်သည်နှင့်ပတ်သက်ပြီးအလွန်ကျဉ်းပြာ

¹²အဓိကအတွေးအခေါ်ရှင်များမှာပီရူးမှ Anibal Quijano (2000) နှင့်အာဂျင်တီးနားမှ Walter Mignolo (2007) တို့ဖြစ်သည်။ Restrepo and Rojas (2010) တို့၏သုံးသပ်ချက်ကိုကြည့်ပါ။

ဟားသောအစားထိုးစရာရွေးချယ်စရာများကိုဆွေးနွေးခြင်းရှိသည်။အခြားတစ်ဖက်တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှု မှုသည်တိုးတက်ခြင်း၊ကြီးထွားခြင်းစသည်တို့သို့သွားရာလမ်းဖြစ်သည်ဟူသောအစဉ်အလာတွေးခေါ်ပုံ ပုံကိုရိုက်ချိုးပြီး 'ဖွံ့ဖြိုးမှုမဟုတ်သောအခြားရွေးချယ်စရာများ' ကိုရှာဖွေသည့်လမ်းကြောင်းဖြစ်သည်။အောက်ပါဇယား- ၁တွင်အမျိုးအစားခွဲခြားမှုသဘောကိုအနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားသည်။

ဇယား- ၁။တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှုဘောင်အတွင်းမှအခြားနည်းလမ်းများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအစားထိုးမည့်နည်းလမ်းများကိုအကြ ကြမ်းဖျဉ်းအားဖြင့်ခွဲခြားထားသည်။အဓိကအတွေးအခေါ်လမ်းကြောင်းများကိုဥပမာများအဖြစ်ဖော် ဖော်ပြထားသည်။

(၁) တိုးတက်မှုနှင့်ခေတ်မီမှုအယူအဆဘောင်အတွင်းမှအခြားနည်းလမ်းများ	
ကျမ်းရိုးအသုံးချမှုပစ္စည်းအခြေခံချဉ်းကပ်ပုံ	- ဆိုးကျိုးများကိုပြင်ဆင်တည့်မတ်ခြင်း (ဥပမာ- ဆိုရှယ်ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် 'တတိယလမ်း')၊လူများကြိုက်အမျိုးသားရေးအခြေခံဖွံ့ဖြိုးရေး၊ဖွံ့ဖြိုး မှုမူဝါဒသစ်နှင့်တိုးတက်သောနီယိုတွင်းထွက်ဝါဒ
စီးပွားရေးစနစ်၏ဖွံ့စည်းပုံနှင့်လုပ်င ျငန်းစဉ်များ၊အရင်း၏အလုပ်လုပ်ပုံတို့ တို့ကိုလေ့လာသောအခြားချဉ်းကပ်ပုံ	- ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒလမ်းကြောင်း၊အစောပိုင်းအဆောက်အဦဝါဒ၊ ဒါ၊မာကစ်စ်နှင့်နီယိုမာကစ်စ်လမ်းကြောင်းများ၊မိခိုမှုသီအိုရီ၊နီယို ျပုအဆောက်အဦဝါဒ၊ ၂၁ရာစုဆိုရှယ်လစ်ဝါဒအစိတ်အပိုင်းများ
လူမှုမျက်နှာစာကိုအဓိကထားသော သာအခြားနည်းလမ်းများ	- ဖွံ့ဖြိုးမှု၏လူမှုအကန့်အသတ်၊စီးပွားရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆကိုခွ ခွဲထုတ်ခြင်း၊အလုပ်အကိုင်နှင့်ဆင်းရဲမှုကိုအဓိကအာရုံစိုက်ခြင်း - အတွင်းမှလာသောဖွံ့ဖြိုးရေး၊အသွားဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်လူသားစကေး ကးဖွံ့ဖြိုးရေး - အခြားစီးပွားရေးများ (အိမ်တွင်း၊စည်းပြင်၊အသေးစားနှင့်ဌာနရင်းလုပ်ငန်းများ)၊လစ်ဘ ရယ်ယဉ်ကျေးမှုစုံဝါဒ
ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်သက်ရောက်မှုကိုတု တုန်ပြန်သောအခြားနည်းလမ်းများ	- ဂေဟ- ဖွံ့ဖြိုးရေး၊အားပျော့/အားပြင်းသောရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆများ

(၂) တိုးတက်မှုနှင့်ခေတ်မီမှုအယူအဆဘောင်ကိုကျော်လွန်သောအစားထိုးရွေးချယ်စရာများ	
- Conviviality	
- အလွန်အားကောင်းသောရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆ၊ ဇီဝဗဟိုပြုချဉ်းကပ်ပုံ၊ နက်ရှိုင်းဂေဟဝါဒ	
- အမျိုးသမီးဝါဒဝေဖန်ရေးရှုထောင့်၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုအခြေပြုစီးပွားရေး	
- စီးပွားရေးတွင်ရုပ်ဝတ္ထုတန်ဖိုးများကြီးစိုးခြင်းကိုတန်ပြန်ခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုလျော့ချခြင်း	
- ဗဟုယဉ်ကျေးမှုဝါဒ၊ ဗဟုဝါဒ၊ နှိုင်းရသဘောတည်ရှိမှုဝါဒ၊ ကျယ်ပြန့်သောနိုင်ငံသားဖြစ်မှုပုံစံများ	
- Buen Vivir	

စာရေးသူကိုယ်ပိုင်ဖန်တီးမှု။

ပထမအုပ်စုမှာလစ်ဘရယ်၊ ကွန်ဆာဗေးတစ်နှင့်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒတည်းဟူသောခေတ်သစ်အတွေးအခေါ်ဂိုဏ်
 ခေါ်ဂိုဏ်းများအတွင်းတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သောအငြင်းအခုံများကိုထင်ဟပ်နေသည်။ ထိုအုပ်စုအတွက်အခြားတပါး
 ဆားတပါးသောရွေးချယ်စရာများဆိုရာ၌ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင်နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍ၊ ဈေးကွက်ကိုဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု
 က်စွက်ဖက်မှုအတိုင်းအတာ၊ တရားမျှတမှုအယူအဆနှင့်ဆင်းရဲမွဲတေမှုကိုကိုင်တွယ်သည့်နည်းလမ်းများစသည်တို့
 စသည်တို့အပေါ် အဓိကထားကွဲလွဲကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအငြင်းအခုံများမှာအပေါ်ယံအသေးအဖွဲ့များတော့မဟု
 တာ့မဟုတ်ချေ။ သို့ရာတွင်အဓိကထောက်ပြလိုသည်မှာထိုဂိုဏ်းများအားလုံးသည်ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်မှာရုပ်ဝတ္ထုပို
 ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုစုဆောင်းခြင်းအားဖြင့်အစဉ်အဆက်တစ်ဖြောင့်တည်းတိုးတက်သွားသောဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ်
 ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ်ထပ်မံစဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းမရှိပဲမှတ်ယူထားကြသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော်ယင်းတို့အားလံ
 ိုအားလုံးသည်ခေတ်မီရေးဟူသောစီမံချက် Project Modernity
 ၏အကန့်အသတ်အတွင်း၌ပင်ရှိနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယအုပ်စုမှာဖွံ့ဖြိုးမှုကိုလုံးဝအစားထိုးပစ်မည့်အုပ်စုဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အနက်ပထမဦးဆုံးထင်ရှာ
 ှားလာသောအယူအဆတစ်ခုမှာ၁၉၇၀ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်ပေါ်ထွက်ခဲ့သောမက္ကဆီကိုမှ Ivan Illich ၏
 'Conviviality'¹³ အယူအဆဖြစ်သည်။ ထို့နောက်နီယိုကွန်စတိတူးစီးပွားရေးအယူအဆဖြစ်သောစဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုး
 ဝိုးရေးကိုလုံးဝဆန့်ကျင်သည့်ရာဒီကယ်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဝါဒီများပေါ်ထွက်လာသည်။ ယင်းတို့တွ
 တွင်ပြင်ထန်သောသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အဓိကဝါဒီများ¹⁴၊ ဇီဝဗဟိုပြု
 ဝါဒ¹⁵နှင့်နက်ရှိုင်းဂေဟဗေဒစသည်တို့ပါဝင်ပြီးယင်းတို့၏အနက်ဖွင့်များကို Naess
 (1989)¹⁶ တွင်လေ့လာနိုင်သည်။ ယင်းတို့ကိုအချို့သောလူမှုလှုပ်ရှားမှုများတွင်ကိုင်စွဲတောင်းဆိုကြပြန်

¹³ ကုန်ထုတ်ဆက်သွယ်မှုနှင့်နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်သည်။ ကုန်ထုတ်ဆက်သွယ်ရေးတွင်လူသားတို့၏တုန့်ပြန်မှုကို conditioned reflex ဟုခေါ်သောအလိုအလျောက်တုန့်ပြန်မှုမျိုးဖြစ်အောင်ပုံသွင်းပြီး Conviviality အယူအဆတွင်မူလူမှုဘဝကိုကိုယ်တိုင်ဖန်တီးသူများပါဝင်သောဆက်သွယ်မှုဖြစ်သည်။ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားမှ conviviality သို့ကူးပြောင်းခြင်းဖြင့်နည်းပညာတန်ဖိုးများကိုကျင့်ဝတ်တန်ဖိုးဖြင့်အစားထိုးပြီးရုပ်ဝတ္ထုတန်ဖိုးများကိုရုပ်ဝတ္ထုမဟုတ်သောတ ဘာဝတန်ဖိုးများဖြင့်အစားထိုးနိုင်သည် (Illich, 2006)။

¹⁴ The strand of sustainable development characterised by rejecting the reductionism of the concept of natural capital, and using the category of patrimony in its place. It maintains that there are multiple ways of valuing the environment, it accepts the values intrinsic to nature, and its approach is participatory, among other aspects.

¹⁵ သဘာဝတရားတွင်ကိုယ်ပိုင်တန်ဖိုးရှိပြီးအသက်ဇီဝတွင်လည်းပကတိတန်ဖိုးရှိသည်ဟူသောအယူအဆ

¹⁶ A. Naess (1989) ဦးဆောင်သောအတွေးအခေါ်နှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှု

ကပြီးအီကွေဒေါနိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်တွင်
အခန်းအောက်၌ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

'သဘာဝတရားဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်များ'

အမျိုးသမီးဝါဒီများဘက်မှလည်းအမျိုးသားကြီးစိုးသောလူ့အဖွဲ့အစည်းကိုပြန်လှန်မေးခွန်းထုတ်ပြီးဖွံ့ဖြိုး
ဖိုးရေးဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာများသည်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိအချိုးမညီမှုများနှင့်ထက်အောက်ဖွဲ့စည်းမှု
များကိုမျိုးပွားထုတ်လုပ်ပြီးခိုင်မာအောင်လုပ်ခြင်းသာဖြစ်သည်ဟုဆိုသည် (Saunders,
2002)။စီးပွားရေးအဆောက်အဦအတွင်းမှရှုပ်ထွေးသုံးစွဲရေးကိုလျော့ချရေးအဆိုပြုမှုများမှာလည်းယ
းယခုခေါင်းစဉ်အောက်တွင်အကျုံးဝင်ပြီးစားသုံးမှုနှင့်ဘဝနေထိုင်မှုပုံစံများကိုပြောင်းလဲရေးမျ
များကိုဇောင်းပေးပြောဆိုကြသည်။ယင်းခေါင်းစဉ်အောက်တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှုပြန်လည်လျော့ချရေးအယူ
ယူအဆများနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာတရားမျှတရေးလှုပ်ရှားမှုများလည်းပါဝင်သည် (Sachs and
Santarius, 2007)။

အထက်ပါအယူအဆလမ်းကြောင်းများမှာခေတ်မီရေးစီမံချက်နှင့်အနီးအဝေးအမျိုးမျိုးမှခပ်ခွာခွာ
၁ပြုထားကြသည်။ဥပမာဖွံ့ဖြိုးမှုပြန်လည်လျော့ချရေးနှင့်ရှုပ်ထွေးအားကိုးမှုလျော့ချရေးတို့သည်ခပ်ခွာ
ခွာခွာနေရာတွင်ရှိကြသော်လည်းဇီဝဗဟိုပြုဝါဒမှာမူလုံးဝဖြောင့်ဖြောင့်ကြီးဆန့်ကျင်တည်ရှိသည်။ယခ
ယင်းတို့ဘုံတူညီသောအချက်မှာအသုံးချဝါဒနှင့်ပျော်ရွှင်မှုစံပြုဝါဒဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များကိုဆန့်ကျင်
င်ငြင်းပယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

နောက်ဆုံးအနေနှင့်အထက်ပါအယူအဆများနှင့်ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏စကြာဝဠာအယူအဆမ
ဆများကိုပေါင်းစပ်ထားသောအဆိုများလည်းရှိသည်။ယင်းမှာအစဉ်အလာယဉ်ကျေးမှုစုံဝါဒဘောင်
င်အတွင်း၌ဖြစ်နိုင်ပဲယဉ်ကျေးမှုများပေါင်းစပ်ရောနှောခြင်းအယူအဆရှိဖို့လိုအပ်သည်။

အထက်ပါချဉ်းကပ်ဆင်ခြင်ပုံများကြောင့်မော်ဒန်ဖြစ်မှုသည်တစ်ခုသောရှိမှုပေဒကိုတည်ဆောက်ကြေ
ကြောင်းထင်ရှားစွာသိမြင်လာရသည်။ထိုရှိမှုပေဒမူဘောင်ထဲတွင်လူ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သဘာဝတရားကြီးကိုစ
စည်းခြားထားကာသဘာဝတရားကဦးစားပေးအဆင့်အောက်ဖြစ်ပြီးယင်းကိုလူသားအကျိုးအတွက်လွ
လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်သည်ဟုလက်ခံထားသည်။ထို့ကြောင့်နောက်ပေါ်အတွေးအခေါ်များ
းကဉ္စရောပပဓာနရှိမှုပေဒမှခွဲထွက်ပြီးအခြားအစားထိုးစရာများကိုရှာဖွေရန်လိုအပ်သည်ဟုယူဆလ
လကြသည်။လက်တလောတွင်အာရုံထားခံရသောအယူအဆတစ်ခုမှာ 'နိုင်ငံရရှိမှုပေဒ' ဖြ
ဖစ်သည်။ယင်းတွင်သဘာဝနှင့်မော်ဒန်ဖြစ်မှုဆန့်ကျင်အစွန်းအယူအဆမရှိပေ။သဘာဝတရားန
နှင့်အဓိကဆက်စပ်နေသောအေဂျင်စီ

(ပုဂ္ဂလရွေးချယ်မှု)ကျင့်ဝတ်တန်ဖိုးနှင့်နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ဖော်ထုတ်မှုစသည်တို့ကိုအဓိ
ဓိကထားလေ့လာစောကြောသည်။အနောက်တိုင်းအသိပညာကသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အဖြစ်သတ်မှတ်
တ်သောလူမှုပေဒအစိတ်အပိုင်းများကိုလည်းပြန်လည်ဖော်ထုတ်ကြသည် (Blaser and de la Cadena,
2009)။နိုင်ငံရရှိမှုပေဒ၏အထက်ပါဝိသေသများကိုလက်တင်အမေရိကရှိဌာနေတိုင်းရင်းသားမျ
များအကြားတွင်အဓိကတွေ့ရသည်။သဘာဝကိုဖျက်ဆီးမှသာဖြစ်နိုင်သောတိုးတက်မှုအယူအဆများကိုလိ
လိုက်နာကျင့်သုံးရန်မည်မျှခက်ခဲကြောင်းသိမြင်နိုင်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါအယူအဆများနှင့်အခြားဆက်စပ်သောအယူအဆများကိုစုပေါင်းပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးကိုအစ
အစားထိုးနိုင်သော Buen Vivir (လူမှုနှင့်ဂေဟအမြင်များအပေါ် အခြေခံသည့်ကောင်းမွန်သောဘဝဟုအဓိပ္ပါယ်ရသောစပိန်စကားလုံး
းသမ္မာအာဇီဝနှင့်အနက်ဆင်တူသည်)

အယူအဆခေါင်းစဉ်အောက်တွင်စုပေါင်းမိသည်။ယင်းသည်ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသောစကားလုံးကိုဖယ်ရှားနိုင်ပြီးအနာဂတ်အတွက်အလားအလာအလွန်ကောင်းသောစကားလုံးလည်းဖြစ်သည် (Acosta, 2008; Gudynas, 2011b)။အစဉ်အလာစဉ်းစားပုံများဖြစ်သောစဉ်ဆက်မပြတ်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊မျဉ်းဖြောင့်သဘောတရားတိုးတက်မှုနှင့်လူသားဗဟိုပြု anthropocentric အယူအဆမှသည်အာရုံခံစားမှုနှင့်ယုံကြည်သက်ဝင်မှုများပါဝင်သောပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့်ဘဝသာယာဝပြောမှုဆီသို့ချဉ်းကပ်သွားနိုင်သည်။လူသားအကျိုးစီးပွားပဓာနဝါဒမှခွဲထွက်ခြင်းကြောင့်သဘာဝတရား၏ပကတိတန်ဖိုးများကိုပြန်လည်ဖော်ထုတ်နိုင်သည့်အပြင်သဘာဝ/ယဉ်ကျေးမှုခွဲဆန့်ကျင်သဘောကိုကျော်လွှားနိုင်ပြီးရပ်ရွာလူ့ဘောင်များကိုလည်းနိုင်ငံရေးနှင့်ကျင့်ဝတ်လူသားများ ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသောလူ့ဘောင်များအဖြစ်ရှုမြင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

Buen Vivir သည်အင်ဒီးစ်တောင်တန်းမိရိုးဖလာအသိပညာများမှအမွေဆက်ခံရသောအယူအဆတစ်ခုဖြစ်သည်။ထင်ရှားသောအထောက်အထားများတွင်အီကွေဒေါမှ Kichwa လူမျိုးစု၏ sumak kawsay ဘိုလီးဗီးယားမှ Aymara လူမျိုးစု၏ suma qamaña အယူအဆများပါဝင်သည်။သို့ရာတွင်အခြားသောဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏အယူအဆများလည်းပေါင်းစပ်ပါဝင်မှုရှိသည်။အလားတူပင်ခေတ်မီရေးအယူအဆ၏အနားစွန်းတွင်ရှိသောခေါက်ရိုးကျိုးမဟုတ်ပဲဝေဖန်ဆဲပဲဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုရှိသောအယူအဆများဖြစ်သည့်ဖီဝေဟိုပြုသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဝါဒနှင့်အမျိုးသမီးဝါဒတို့၏ပေါ်ပေါက်မှုပေါင်းစည်းထည့်ဝင်မှုများလည်းပါဝင်သည်။

ထို့ကြောင့် Buen Vivir ဆိုသည်မှာအယူအဆပေါင်းစုံနှင့်အစဉ်အလာပေါင်းစုံစီးဝင်ပေါင်းစပ်သောနိုင်ငံရေးပလက်ဖောင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဘင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆကိုဝေဖန်ခြေကျောက်သည့်အတွေးအခေါ်များနှင့်လုံးဝအစားထိုးပစ်မအစားထိုးပစ်မည့်အယူအဆများဆုံစည်းရာလည်းဖြစ်သည်။ခေတ်မီရေးအတွေးအခေါ်ကနောင်တည်းထားဘင်တည်းထားသည့်နောင်ကြီးများကိုချိုးဖျက်ပစ်ပြီးလူမှုနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့စည်းမှုအသစ်များကိုတည်ဆောက်ရန်ကြံတည်ဆောက်ရန်ကြိုးပမ်းမှုလည်းဖြစ်သည်။

ယာယီသဘောဆန်းစစ်ခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆနှင့်ပတ်သက်သည့်အငြင်းအခုံများကိုယာယီသဘောအားဖြင့်ဆန်းစစ်ခြင်းသည် သည်အလွန်အပြုသဘောဆောင်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ဆိုင်သောမေးခွန်းများသည် ည်ဆွေးနွေးမှုများ၏ဗဟိုချက်တွင်ရှိနေပြီးတိုးတက်သောအစိုးရများအုပ်ချုပ်သည့်တိုင်းပြည်များတွင် ပညာရှင်အသိုင်းအဝိုင်းနှင့်လူမှုလှုပ်ရှားမှုများ၌ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ပညာရှင်များနှင့်တက်ကြွ ကွလွပ်ရှားသူများအကြားတွင်ထိုမေးခွန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီးအချိတ်အဆက်ရှိကာဌာနေတိုင်းရင်းသား သားများ၏အသိပညာများမှာလည်းအရှိန်အဟုန်ဖြင့်ပြန်လည်နိုးကြားလာနေသည်။¹⁷

ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအစားထိုးမည့်အယူအဆများနှင့်ပတ်သက်သည့်ဆွေးနွေးမှုများသည်တဖြည်းဖြည်းနှင့် ဝ်ဗဟိုချက်သို့ရောက်လာကြသည်။ဥပမာအားဖြင့်အီကွေဒေါနှင့်ပီရူးနိုင်ငံများတွင်ပိုမိုသယံဇာတတူးဖော်မှု

¹⁷ဥပမာတစ်ခုမှာ the Latin American Critical Development Studies Alliance ကိုတည်ထောင်ခြင်းဖြစ်သည်။<http://www.otrodesarrollo.com>ကိုကြည့်ပါ။

ဖော်ထုတ်လုပ်ရေး

ဝါဒကိုဆွေးနွေးကြခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆသည်အချို့နေရာတွင်ပြန်လည်
ည်ရှင်သန်နေပြီးအချို့နေရာတွင်သေဆုံးလုနီးပါးဖြစ်နေပြီဖြစ်သည်။ဆွေးနွေးမှုများတွင်ဖွံ့ဖြိုးမှုက
ကိုအစားထိုးရေးသည်ဆွေးနွေးရမည့်အကြောင်းအရာတစ်ခုအဖြစ်လက်ခံလာကြပြီးအပြောင်းအလဲမ
များမှာဖွံ့ဖြိုးမှု၏မူကွဲပုံစံများလား၊ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုလုံးဝအစားထိုးမည့်နည်းလမ်းများလားဟူ၍ရွေးချယ်
ယ်ဆုံးဖြတ်ရန်သာဖြစ်လာသည်။

ဆွေးနွေးကြသောအကြောင်းအရာများတွင်ရှေးကအကြောင်းအရာများဖြစ်သောနိုင်ငံတော်န
နှင့်ဈေးကွက်တို့၏အခန်းကဏ္ဍများပါသလိုမေးခွန်းအသစ်များဖြစ်သောနိုင်ငံရေးရရှိမှုပေဒနှင့်ချဲ့
ထွင်ထားသောနိုင်ငံသားဖြစ်မှုပုံစံတို့လည်းပါဝင်သည်။အစဉ်အလာမေးခွန်းများဖြစ်သောဈေး
ကွက်နှင့်နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍများကိုပင်ရှုထောင့်အသစ်များမှပြန်လည်သုံးသပ်
ပုံဆွေးနွေးနေကြပြီဖြစ်သည်။ဒေသတွင်း၌အပြန်အလှန်ဖလှယ်မှုနှင့်ဘာတာစနစ်တို့ကိုအခြေခံသော
သာဈေးကွက်များလည်းရှိနေသေးကြောင်းအသိအမှတ်ပြုထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမျိုးဖြစ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုဟူသည်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုတစ်ခုတည်းကိုသာဦးတည်ချက်မထားအပ်ဘဲဘဝအရည်အသွေးနှင့်
င့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုတို့ကိုပါဦးတည်ချက်ထားရန်လိုအပ်လာသည်။ဘဝသ
ဝသာယာဝပြောမှုဟူသည်ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းနှင့်တစ်သီးပုဂ္ဂလမျက်နှာစာသက်သက်မဟုတ်ပဲစုပေါင်းန
နှင့်စိတ်ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာမျက်နှာစာများနှင့်ဂေဟဗေဒဆိုင်ရာမျက်နှာစာများလည်းပါဝင်သည်။

ယင်းကသဘာဝလောကကြီးနှင့်လူတို့ဆက်ဆံရေးတွင်နက်ရှိုင်းသောပြောင်းလဲမှုများကိုတောင်
င်းဆိုသည်။အနာဂတ်သည်ရှားပါးမှုနှင့်ချိုးခြံချွေတာမှုတို့၏ခေတ်ဖြစ်ရန်ရှိရာသဘာဝသယံဇာတများကို
ကိုကျဉ်းမြောင်းစွာအသုံးပြုပြီးဘဝအရည်အသွေးကိုထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်ကြိုးပမ်းရမည်ဖြစ်သည်။ဇီ
ဇီဝမျိုးကွဲစုံများကိုထိန်းသိမ်းရေးဆိုသည်မှာလည်းပကတိတန်ဖိုးသဘောဆောင်သောအခြားသောကျင့်
င့်ဝတ်ဆိုင်ရာရှုထောင့်တစ်ခုဖြစ်လာသည်။ထိုလမ်းကြောင်းတွင်ဇီဝပဓာနဝါဒကိုဦးတည်ထားပြီးအနာ
နာဂတ်တိုင်းအစဉ်အလာဖြစ်သောယဉ်ကျေးမှု/သဘာဝဒွိသဘောမှသိသိသာသာလမ်းခွဲထွက်ခြင်းလည
လည်းဖြစ်သည်။

ကျင့်ဝတ်နယ်ပယ်တွင်လည်းငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများအပြင်းအထန်ဖြစ်ပွားသည်။အသုံးချတန်ဖိုး
ိုးအပေါ်အခြေခံသောတန်ဖိုးသတ်မှတ်ချက်ကိုစိန်ခေါ်မှုအများအပြားရှိလာသည်။ယင်းကြောင့်စီ
စီးပွားရေးအဆောက်အဦကိုပြန်လည်ဆန်းသစ်ရန်လိုအပ်လာသလိုအသုံးဝင်မှုပုံပြုဝါဒကျော်လွန်သည့်တ
တန်ဖိုးသတ်မှတ်ချက်များလည်းလိုအပ်လာသည်။ယင်းတွင်သဘာဝတရားကြီးအတွက်ပကတိတန်ဖိုးသတ်မ
မှတ်ချက်များလည်းပါဝင်သည်။

တပြိုင်နက်တည်းမှာပင်အနောက်တိုင်းသိပ္ပံနှင့်နည်းပညာကပြဿနာများအားလုံးကိုဖြေရှင်းပြီးအရာ
ရာအားလုံးကိုရှင်းပြနိုင်သည်ဆိုသည်ကိုလည်းဆန့်ကျင်စေဒကတက်ကြသည်။လွှမ်းမိုးချယ်လှယ်
ယ်ပြီးအသုံးပြုပဓာန
ဆန်သောအတွေးအခေါ်များကိုစွန့်လွှတ်ပြီးမရေရာမှုနှင့်ဆုံးရှုံးနိုင်ချေတို့ကိုအသိအမှတ်ပြုကြသည်။

အစားထိုးစရာများအကြောင်းဆွေးနွေးကြရာတွင်နိုင်ငံရေးဇာတ်ကောင်များ၊၎င်းတို့၏သက်ဝင်လှုပ်ရှ
ရှားပုံများနှင့်အင်စတီကျူးရှင်းများအကြောင်းကိုအဓိကအာရုံစိုက်လေ့ရှိသည်။ယနေ့ဆွေးနွေးငြင
ငင်းခုံမှုများသည်ထိုမေးခွန်းဟောင်းများအတွက်အဖြေသစ်များကိုပေးသည်။လယ်သမားငယ်များ၊ဌာ
ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၊မြို့ပြဆင်းရဲသားများနှင့်အမျိုးသမီးများစသည့်အစဉ်အလာအပယ်ခံများကို

ို အဓိကနေရာပေးခြင်း၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် တရားမျှတမှုတို့ကို သို့သော် အယူအဆများကို ပြန်လည်
ည်ဖွင့်ဆိုခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။

ယခင်က ပစ်ပယ်ခြင်းခံရသော 'အခြားသော'
အသိပညာစနစ်များ ဖြစ်သည့် လက်တင်အမေရိက ဌာနေတိုင်းရင်းသား စသူတို့၏ အသိပညာအဆောက်
က်အဆုံများကို အဓိကဦးတည်ပြီး ဆွေးနွေးလာသည်။ မည်သို့သော အစားထိုးစရာ ဖြစ်စေ ယဉ်ကျေးမှုလ
ုလွှမ်းမိုးချယ်လှယ်မှုဘောင်အတွင်း၌ ဖြစ်မလာနိုင်ပေ။ ယဉ်ကျေးမှုအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဖလှယ်
ယ်ခြင်းများ မဖြစ်မနေရှိဖို့လိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျင်ဒါဆိုင်ရာ အမြင်ရှုထောင့်များကိုလည်း ထည့်သွင်းရန်လို
ိုပြီး ယင်းမှာ (တောင်းဆိုမှုများကို) အလျော့ပေးရုံသာ သက်တည်သွင်းပေးထားခြင်းထက် ပိုလွန်သည်။

အသုံးချပဓာနဝါဒအပေါ် အခြေခံသော (ဘသာဝတရားကိုလွှမ်းမိုးချယ်လှယ်၊ အသုံးချ၊ သီးခြားခွဲထုတ်)
အစဉ်အလာဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆများ အဓိပ္ပာယ်ကင်းမဲ့ကြောင်းကို အထက်ပါအတွေးအခေါ်များက ထော
ထက်ပြနေကြသည်။ အစားထိုးအယူအဆအားလုံးက မော်ဒန်အတွေးအခေါ်က ဖန်တီးပေးသော တိုးတ
းတက်မှုအယူအဆနှင့် လမ်းခွဲသည်။ ထိုအပြောင်းအလဲသည် ရိုးစင်းမှုတော့မရှိပေ။ ယင်းမှာ အတိတ်ကတန
တန်ဖိုးရှိသော အရာများနှင့် လမ်းခွဲခြင်းမဟုတ်ပဲ အပြောင်းအလဲကမည်သည့်လမ်းကြောင်းကို ဦး
ိုတည်ရမည်ကို ဖော်ပြနေသည်။ Buen Vivir (ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်ခြင်း ဝါသမ္မာအာဇီဝ)
အယူအဆက ထိုအပြောင်းအလဲများမည်မျှဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်ကို ဖော်ပြနေသည်။

ထို့ကြောင့် အစဉ်အလာနိုင်ငံရေးအမျိုးအစားခွဲခြားမှုများ ဖြစ်သော လစ်ဘယ်ဝါဒ၊ ကွန်ဆာဗေးတစ်နှင့်
င့်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ စသည်များသည် ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အစားထိုးစရာများပေါ်ထွက်လာအောင် စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်
ိုခြင်းမရှိတော့ပေ။ တစ်နည်းဆိုသော် အပြောင်းအလဲသည် ပိုမိုအရင်းရှင်နှင့် ပိုမိုဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ
ါဒအသွင်ဆောင်မည်ဖြစ်ပြီး အဆင့်ဆင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆမှ ရှင်းလင်းစွာ လမ်းခွဲထွက်လာပြီဖြစ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆကိုဝေဖန်မှုများနှင့်အစားထိုးရွေးချယ်စရာများ
အမျိုးသမီးဝါဒအမြင်ရှုထောင့်

Margarita Aguinaga¹, Miriam Lang², Dunia Mokrani³, Alejandra Santillana⁴

ယနေ့ခေတ်အမျိုးသမီးဝါဒအတွေးအခေါ်သည်တန်းတူရေးနှင့်လွတ်မြောက်ရေးအယူအဆပေါ်တွင်အခြေခံ
င်အခြေခံသည်။မတူကွဲပြားခြင်း၊ဘဝ၏ဖြစ်တန်စွမ်းနှင့်အလုံးစုံလွှမ်းခြုံသောချဉ်းကပ်မှုပုံစံတို့မှပေါက်ဖွားလာ
တို့မှပေါက်ဖွားလာခြင်းလည်းဖြစ်သည်။တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုရေစီးကြောင်းအသစ်ဖြစ်လာရေးကိုဦးတည်ချ
ရားကိုဦးတည်ချက်ထားခြင်းကြောင့်တည်ရှိနေသောပါဝါဆိုင်ရာဆက်နွယ်မှုအားလုံးကိုလေ့လာဆန်းစစ်ရန်လို
စစ်ရန်လိုအပ်ပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးကိုအမျိုးသမီးဝါဒရှုထောင့်မှဝေဖန်ဆန်းစစ်ရာတွင်ပေါင်းစည်းညီညွတ်သောဝေဖန်
တ်သောဝေဖန်ရေးဖြစ်ရန်လည်းလိုသည်။ယင်းဝေဖန်ရေးတွင်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊စီးပွားရေး၊ကုန်ထုတ်လု
ကုန်ထုတ်လုပ်မှုပုံစံ၊ကိုလိုနီဝါဒနှင့်ဖိုကြီးစိုးသောလောကကြီးအားလုံးပါဝင်သည်။

သမိုင်းစဉ်တစ်လျှောက်ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီးယခုအခန်းသည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆတွင်အမျိုးသမီးဝါဒ၏ထည်
ဝါဒ၏ထည့်ဝင်ပံ့ပိုးမှုပုံစံအမျိုးမျိုးကိုဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။စာရေးသူများအနေနှင့်ဂန္ထဝင်အကယ်ဒမီ
ဝင်အကယ်ဒမီနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုလမ်းကြောင်းများနှင့်ကွဲပြားခြားနားသောဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုပုံစံကိုပေးနိုင်ရ
ပုံစံကိုပေးနိုင်ရန်အလွန်အရေးကြီးသည်ဟုယူထားကြသည်။အမျိုးသမီးဝါဒသည်အစဉ်အလာဗိုလ်ဟိုပြုအေ
အတွေးအခေါ်များကိုတော်လှန်ရန်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ဗိုလ်ဟိုပြုအတွေးအခေါ်များသည်သိပ္ပံနည်းကျ
နည်းကျပြီးအမြဲတမ်းမှန်ကန်သည်ဟုဆိုကြသော်လည်းအခြားသောအသိပညာများကိုစနစ်တကျနှိပ်ကွ
နှိပ်ကွပ်ထားသည်။ထို့အပြင်အမျိုးသမီးများ၏ခန္ဓာကိုယ်နှင့်စကားပြော၊ဆေးပညာနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာသရုပ်ခွဲ
င်ရာသရုပ်ခွဲပညာ၊ဒဿနနှင့်မနုဿဗေဒစသည့်နယ်ပယ်အများအပြားတွင်လွှမ်းမိုးထားနိုင်သည် (Dorlin,
2009)။

အကယ်၍အမျိုးသမီးဝါဒကိုအသိပညာတစ်ရပ်အဖြစ်နှင့်ဘဝကိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပြောင်းလဲပေးန
နိုင်မည့်အယူအဆတစ်ရပ်အဖြစ်သတ်မှတ်ပါကအကယ်ဒမီနိုင်ငံရေးနယ်ပယ်နှင့်မညီမျှ။မတရ
တရားသောနိုင်ငံရေး၊စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးစနစ်များကိုပြောင်းလဲရန်အမျိုးသမီးများ၏ကြိုးပမ်းဆောင်
င်ရွက်မှုများနှင့်ပါပေါင်းစပ်ခြင်းပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ထို့အပြင်လက်တင်အမေရိကတွင်ပေါ်ထွက်ခ
ွဲသောအငြင်းအခုံများမှစိတ်ကူးအကြံဉာဏ်အချို့ကိုလည်းပေးစွမ်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။အထူးသဖြ
ဖြင့်လတ်တလောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေလှုပ်ရှားမှုများမှပေါ်ထွက်လာသည့်အတိုင်းလက်တင်အေ

¹ Margarita Aguinaga Barragán သည်တက်ကြွသောလူမှုဗေဒပညာရှင်နှင့်အမျိုးသမီးဝါဒီတစ်ဦးဖြစ်ပြီး the Ecuador Women's
Assembly (AMPDE) တွင်ဦးဆောင်ပါဝင်သည်။သူမသည် the Institute of Ecuadorean Studies (IEE)
တွင်သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်ပြီး the Standing Committee on Alternatives to Development တွင်လည်းအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။
² Miriam Lang သည် the Andean Regional Office of the Rosa Luxemburg Foundation
၏ဒါရိုက်တာတစ်ဦးဖြစ်သည်။သူမသည် the Free University of Berlin
မှလူမှုဗေဒဘာသာရပ်ဖြင့်ပါရဂူဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့ပြီး Latin American Studies ဖြင့်လည်းမဟာဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့သည်။
³ Dunia Mokrani Chávez သည် the San Andrés University (CIDES-UMSA)
တွင်ဒဿနနှင့်နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဘာသာရပ်များ၌ကထိကအဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။ the Samka Sawuri (Dream Weavers)
အမျိုးသမီးအဖွဲ့တွင်တက်ကြွစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ပြီး the Rosa Luxemburg Foundation
၏အင်ဒီးစ်နိုင်ငံများဆိုင်ရာရုံးသိုလီဗီးယားတွင်စီမံချက်ညှိနှိုင်းရေးမှူးအဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။
⁴ Alejandra Santillana သည် the Latin American Faculty of Social Sciences (FLACSO) မှလူမှုဗေဒမဟာဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့ပြီး
the Ecuadorean Women's Assembly (AMPDE) ၏တက်ကြွဦးဆောင်သူတစ်ဦးဖြစ်သည်။ the Rosa Luxemburg
Foundation ၏အင်ဒီးစ်နိုင်ငံများဆိုင်ရာရုံးအီကွေဒေါ၏စီမံချက်ညှိနှိုင်းရေးမှူးအဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။

အမေရိကသည်

Buen

Vivir ကောင်းစွာရှင်သန်ခြင်း/သမာအာဖီဝအယူအဆကိုဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆမှကွဲထွက်သည့်ပန်းတိုင်တစ်ခုအ
အဖြစ်သတ်မှတ်လာကြသည်။အမျိုးသမီးဝါဒသည် Buen Vivir
ကိုအားပေးပြီးကိုလိုနီဆန့်ကျင်တန်ပြန်လှုပ်ရှားမှုများကိုဖော်ထုတ်ကာဖခင်ကြီးစိုးရေးဝါဒကိုတစ်စစီဖြု
ဖျက်ပစ်ရန်လည်းကြိုးစားသည်။

၁၉၇၀ပြည့်လွန်နှစ်များ- ဖွံ့ဖြိုးမှုရေစီးကြောင်းအတွင်းမှအမျိုးသမီးများ

ဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆကိုအမျိုးသမီးများကစတင်ဝေဖန်မှုများမှာ၁၉၇၀ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်စတင်သည်။အမေ
မေရိကန်သမ္မတဟယ်ရီထရူးမင်း^၅ကမြောက်နှင့်တောင်ကမ္ဘာခြမ်းဆက်ဆံရေးပုံစံအသစ်တစ်ခုက
ကိုစတင်အသက်သွင်းပြီးနှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ခန့်အကြာတွင်ဖြစ်သည်။၁၉၆၈အံ့ကြွမှုကြီးများနှင့်ဆက်
ဆက်စပ်ပြီး၁၉၇၀ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများတွင်သာမကလက်တင်အမေရိကတွင်ပါအမျ
မျိုးသမီးဝါဒလှုပ်ရှားမှုဒုတိယလှိုင်းပေါ်ပေါက်လာသည်။ယင်းတွင်လက်ဝဲယမ်းဆန့်ကျင်ယဉ်ကျေးမှုအမျိုးသမီး
မီးဝါဒပါဝင်သလိုလက်ဝဲရယ်အမျိုးသမီးဝါဒလည်းပါသည်။

၁၉၇၀နှစ်များတွင်ဂျန်ဒါနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့နှင့်ဆက်စပ်သောဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိသည့်အတွေးအခေါ်ကိုစတင်တ
ကိုစတင်တည်ထောင်သူမှာဒိန်းမတ်စီးပွားရေးပညာရှင် Ester Boserup ဖြစ်သည်။သူမ၏စာအုပ်ဖြစ်သော
Woman's Role in Economic Development တွင်ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာအမျိုးသမီးများကိုဘေးဖယ်ထုတ်လေ့ရှိသောဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်ပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးအတွေး
ရးအတွေးအခေါ်များတွင်ပါဝင်လေ့ရှိသည့်တစ်ယူသန်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမှလမ်းခွဲထွက်ရန်စတင်ဆော်ဩခဲ့သူ
သခဲ့သူဖြစ်သည်။၁၉၄၅နောက်ပိုင်းဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ၏ရလဒ်ကိုမေးခွန်းထုတ်ရန်အတွက်အာဖရိကတွ
ဖရိကတွင်လက်တွေ့ သုတေသနပြုလေ့လာခဲ့ပြီးအမျိုးသမီးများ၏ပါဝင်မှုနှင့်သာယာဝပြောမှုအပေါ် ဆိုးကျိုးများ
များကျရောက်စေကြောင်းထုတ်ဖော်နိုင်ခဲ့သည်။၁၉၇၀ပြည့်နှစ်များအထိဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင်အမျိုးသမီး
သမီးများကိုလက်ဝဲခံသက်သက်အနေနှင့်သဘောထားပြီးသင်တန်း၊နည်းပညာနှင့်ရန်ပုံငွေတို့ကိုအမျိုးသား
အမျိုးသားများကအဓိကစီမံဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများမှတစ်ဆင့်အိမ်ထောင်စုကိုအ
စုကိုအခြေခံသောအနောက်တိုင်းမော်ဒယ်စတင်ရောက်လာကာအမျိုးသားများကိုအဓိကဝင်ငွေရှာသူများအ
ဘသူများနှင့်လခစားအလုပ်သမားများအဖြစ်ရှုမြင်လာသည်။အမျိုးသမီးများမှာမိခင်ဖြစ်ပြီးအိမ်ထောင်ရှင်မလ
ရှင်မလည်းဖြစ်သည်။ထိုမော်ဒယ်ကလူ့အဖွဲ့အစည်းတော်တော်များများတွင်အမျိုးသမီးများမှာစိုက်ပျိုးရေးနှင့်ကုန်ထု
နှင့်ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးတွင်ပါဝင်လုပ်ကိုင်ကြပြီးအနောက်တိုင်းနှင့်မတူဘဲ၊ပိုမိုစုံလင်ကွဲပြားသောကျားမအလှ
သောကျားမအလုပ်ခွဲခြားမှုပုံစံများရှိတတ်သည်ကိုလျစ်လျူရှုသည်။ထို့အပြင်အိမ်ထောင်စုဆိုသည်မှာလည်
မှာလည်းအာဏာခွဲဝေကျင့်သုံးမှုပုံစံတစ်မျိုးပင်ဖြစ်ပြီးအမျိုးသားများသို့ဦးတည်ပေးအပ်လိုက်သောအထောက်
အထားအထောက်အပံ့များသည်အမျိုးသမီးများအကျိုးအတွက်အလိုအလျောက်ဖြစ်မသွားတတ်သည်ကို
လည်းသတိမမူမိကြပေ။

Boserup

နှင့်အခြားခေတ်ပြိုင်များ၏ဝေဖန်ရေးအရေးအသားများမှာထိရောက်ခဲ့ပြီးမက္ကဆီကိုနိုင်ငံတွင်၁၉၇၅၇။

^၅၁၉၄၅တွင်ထရူးမင်းအကြံပြုသောဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအမံတွင်ဥရောပအတွက်စီးပွားရေးပြန်လည်ထူထောင်မှုအစီအမံများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှု
ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်ကုန်သွယ်မှုအတားအဆီးများဖယ်ရှားရေးတို့ပါဝင်သည်။ထိုစီမံကိန်းတွင်ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမ
များဖြင့်တောင်ကမ္ဘာခြမ်းရှိစက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်ရေးအားကိုးတိုက်စေရေးပါဝင်သည်။ဤနည်းအားဖြင့်ဆင်းရဲသောတို
င်းပြည်များ၏လူနေမှုအဆင့်အတန်းများမြင့်မားအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဟုယူဆခြင်းဖြစ်သည်။

World Conference on Women
ကိုကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကွန်ဖရင့်တွင်ကုလသမဂ္ဂကအမျိုးသမီးများဆယ်စုနှစ်ကိုတရားဝင်သတ်မှတ်ပြဌ
ပဋ္ဌာန်းပြီးအမျိုးသမီးများ၏ရှုထောင့်များကိုဖွံ့ဖြိုးရေး၏အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ်တရားဝင်လက်ခံခဲ့သည်။⁶ မူလ
အစကဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆကိုအကြီးအကျယ်ဝေဖန်ကွဲလွဲရန်မရည်ရွယ်ပေ။ ဖွံ့ဖြိုးရေးအရင်းအမြစ်များမှအမျိုး
သမီးများကိုပစ်ပယ်ထားခြင်းကိုသာပြန်ပြောင်းရန်ကြိုးစားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင်အမျိုးသမီးများ
ဘေးအန္တရာယ်လုပ်မှုနှင့်မျိုးဆက်ပွားမှုသည်နိုင်ငံများ၏စီးပွားရေးကိုထည့်ဝင်မှုကြီးကြီးမားမားရှိသည်နှင့်အမျိုး
(Safa, 1995) ယင်းကိုအသိအမှတ်မပြုမှုများရပ်ဆိုင်းသွားစေရန်ကြိုးပမ်းခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

Women in Development- WID
'ဖွံ့ဖြိုးမှုထဲမှအမျိုးသမီးများ'
ဟူသောအယူအဆကိုကိုင်စွဲပြီးအမျိုးသမီးအန်ဂျီအိုအများအပြားပေါ်ပေါက်လာကာဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်ရည်ရွ
ည်ရွယ်သောရန်ပုံငွေများကိုအမျိုးသမီးများလည်းလက်လှမ်းမီသုံးစွဲနိုင်စေရန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ပေးကြသည်
ရွက်ပေးကြသည်။ ထို့အပြင်စီမံကိန်းဒီဇိုင်းများတွင်လည်းအမျိုးသမီးအစိတ်အပိုင်းများပါဝင်လာစေရန်ဆော
လာစေရန်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများမှလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းစောင့်ရှောက်သူများအဖြစ်သတ်မှ
တ်သတ်မှတ်ထားရာ၎င်းတို့၏တာဝန်ယူစိတ်ကိုအကြောင်းပြု၍ရန်ပုံငွေများကိုထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန်အကော
န်အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟုလည်းသတ်မှတ်ကြသည်။ ထို့အပြင်အမျိုးသမီးများကို
'ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင်အလားအလာအလွန်ကောင်းသောမပျက်ဆီးသေးသောအင်အားစု'
ဟူ၍ပင်တင်စားပြောဆိုမှုများရှိသည် (Jackson, 1992: 89)။ ယင်းမှတစ်ဆင့်အမျိုးသမီးများအတွက်အဓိကရည်ရွယ်သောအသေးစားချေးငွေကဲ့သို့စီမံချက်များပေါ်ထွက်လာ
ထွက်လာပြီးကုန်ထုတ်စီးပွားရေးတွင်အမျိုးသမီးများ၏ထည့်ဝင်မှုကိုအသိအမှတ်ပြုလာကြသည်။ သို့ရာတွင်
Women in Development
အယူအဆသည်လစ်ဘရယ်နိုင်ငံရေးအယူအဆနှင့်နီးယှိပ်စွာဝင်ဘောဂဗေဒတို့ပေါင်းစပ်ပြီးခေတ်မီရေးကြေး
ခတ်မီရေးကြေးကြော်သံအောက်တွင်ဆောင်ရွက်သောဖွံ့ဖြိုးရေးမူ
ဝါဒများနှင့်ပတ်သက်၍လေးလေးနက်နက်မေးခွန်းထုတ်နိုင်ခြင်းတော့မရှိပေ။

နောက်ထပ်အတွေးအခေါ်လမ်းကြောင်းတစ်ခုမှာအမျိုးသမီးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေး Women and Development- WAD
ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ၁၉၇၀နှောင်းပိုင်းခေတ်များတွင်ပေါ်ထွက်လာပြီးမော်ဒန်ဝါဒ၏အကန့်အသတ်မျ
များကြောင့်ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အရင်းအမြစ်မှာမာကစ်စ်အမျိုးသမီးဝါဒနှင့်မီခိုမူသီအိုရီဖြစ်သည်
ည်။ မြောက်ပိုင်းကမ္ဘာ၏ဖွံ့ဖြိုးရေးမှာတောင်ကမ္ဘာလောကကိုဂုတ်သွေးစိုက်ရာမှရရှိလာခြင်းဖြစ်
စ်သည်ဟုယူဆသည်⁷။

ယခုစာရေးသူများ၏အထက်ပါအယူအဆနှစ်မျိုးစလုံးကိုဝေဖန်ပြီးအမျိုးသမီးများသည်သက်ဆိုင်ရာလူ့အဖ
အဖွဲ့အစည်းများတွင်ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ခွဲခြားမရသောအစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည်ဟုလက်ခံထားကြသည်။ ၎င်းတို့
တို့၏အရေးအသားများသည်လူ့အဖွဲ့အစည်းများတည်တံ့ရေးကိုအစဉ်ထောက်ခံပြီးအမျိုးသမီးများပါဝင်လာရ
၇ရုံသက်သက်ဖြင့်မညီမျှသောနိုင်ငံတကာစနစ်ကြီးကိုတည်တံ့အောင်လုပ်နိုင်မည်မဟုတ်ဟုအခိုင်
င်အမာဆိုကြသည်။

⁶ထိုကွန်ဖရင့်မှတစ်ဆင့် the International Research and Training Institute for the Advancement of Women (INSTRAW) နှင့် the United Nations Development Fund for Women (UNIFEM) တို့စတင်ပေါက်ဖွားလာခြင်းဖြစ်သည်။
⁷ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုမော်ဒန်ဝါဒအတွေးအခေါ်တစ်ခုအဖြစ်ဆွေးနွေးမှုကိုယခုစာအုပ်ပါ Eduardo Gudynas ၏ "Debates on Development and its Alternatives in Latin America: a brief heterodox guide" အခန်းတွင်လေ့လာနိုင်သည်။

အမျိုးသမီးများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆ WAD သည် WID ထက်ပိုပြီးဆန်းစစ်ဆင်ခြင်မှုရှိသော်လည်း WID ကဲ့သို့ဖွံ့ဖြိုးရေးမူဝါဒများနှင့်ပတ်သက်ပြီးသတ်သတ်မှတ်မှတ်အဆိုပြုချက်များထုတ်ပေးနိုင်ခြင်းတော့မရှိပေ။ WAD

သည်လူမှုလူတန်းစားများအတွင်းကျားမခွဲခြားမှု၏အခန်းကဏ္ဍကိုဆန်းစစ်ခြင်းမပြုသလိုလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာထက်အောက်ဆက်ဆံမှုများကိုစိတ်ပါဝင်စားခြင်းလည်းမရှိပဲ (မက်စ်ဝါဒနှင့်ယေဘုယျအားဖြင့်တူညီသည်)

လူတန်းစားကွဲပြားမှုနှင့်နိုင်ငံတကာစနစ်အတွင်းမှဖိနှိပ်မှုများကိုပိုမိုအလေးထားသည်။ WAD
သည်ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကိုအမျိုးသမီးများ၏မျိုးဆက်ပွားလုပ်ငန်းထက်ပိုမိုတန်ဖိုးထားသည်။ WAD
သည် WID

နှင့်အလားတူစွာပင်အမျိုးသမီးများ၏ဝင်ငွေတိုးရေးကိုဦးတည်ချက်ထားပြီးယင်းသည်အမျိုးသမီးများအတတ်အတွက်အလုပ်ချိန်နှစ်ဆဖြစ်သွားစေနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားထားခြင်းမရှိပေ။ထို့ကြောင့်ယင်းအမျိုးသမီးဝါဒသည် 'ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေး' လုပ်ငန်းများကိုပုဂ္ဂလိကဘဝနယ်ပယ်အတွင်း၌သာထားရှိပြီးထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးတစ်စုံတရာမရှိသောကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်ရွယ်ချက်နှင့်သီးခြားစီဖြစ်သည်ဟုယူဆသည်။ထို့ကြောင့်ဖိုဗဟိုပြုအတွေးအခေါ်များ၏မီဒီယံမူဝါဒစင်စီနှင့်နိုင်ငံရေးဘောဂဗေဒသီအိုရီများနှင့်ထူးခြားနားသာဖြစ်သည် (Rathgeber, 1990)။

၁၉၈၀ပြည့်လွန်နှစ်များ- ဖွံ့ဖြိုးမှုထဲမှဂျင်ဒါအယူအဆနှင့်ဆိုရှယ်လစ်အမျိုးသမီးဝါဒ

၁၉၈၀ပြည့်လွန်နှစ်များကိုအမျိုးသမီးဝါဒလှုပ်ရှားမှု၏တတိယလှိုင်းအဖြစ်သတ်မှတ်နိုင်သည်။ Amelia Valcárcel (2008) ပြောခဲ့သလိုဂျင်ဒါဟူသောအမျိုးအမည်အယူအဆသည်ကမ္ဘာ့ပြုမှုဆိုင်ရာဆွေးနွေးမှုများ၏ပဟိုချက်ကိုရောက်ရှိလာသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

၁၉၈၀ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်းကပင်တောင်အမေရိကတိုက်၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းစက်မှုဖွံ့ဖြိုးမှုအသီးအပွင့်ဖြစ်သောလူမှုဖူလုံရေးအစီအမံများကိုအမျိုးသမီးများကလည်းတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းစတင်ခံစားခဲ့ကြရသည်။သို့သော်ထိုသို့ခံစားရသည့်ပုံစံမှာအိမ်ထောင်ဦးစီးအမျိုးသားများအတွက်သာခွင့်ပေးသည့်အခွင့်အရေးဖြင့်ခံစားကြရခြင်းသာဖြစ်သည်။အမျိုးသမီးများကိုလူမှုဖူလုံရေးရသင့်သူများစီးပွားရေးအရအရသက်ရောက်မှုရှိသူများနှင့်တင်းပြည့်ကျပ်ပြည့်နိုင်ငံသားများအဖြစ်မှတ်ယူခြင်းမရှိပေ။မိသားစုများနှင့်ဇနီးသည်များကိုအိမ်ထောင်ဦးစီးအမျိုးသားများမှတစ်ဆင့်သာရှုမြင်ကြပြီးအမျိုးသမီးများကိုမိသားစုမျိုးဆက်ပွားရေးတာဝန်ထမ်းဆောင်သူများအဖြစ်သာအဓိကရှုမြင်သည်။အမျိုးသားများကိုကုန်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့်လခစားလုပ်ငန်းခွင်ဘောင်အတွင်းမှကြည့်ကြပြီးအမျိုးသမီးများကိုမူမျိုးဆက်ပွားရေးဘောင်အတွင်းမှရှုမြင်သည်။ထိုကွာဟချက်ကွက်လပ်သည်၁၉၈၀ပြည့်နှစ်များတွင်ဂျင်ဒါနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးGender and Development- GAD ချဉ်းကပ်မှုအသစ်နှင့်အတူတဖြည်းဖြည်းကျဉ်းမြောင်းလာခဲ့သည်။

ထိုအတွေးအခေါ်သစ်မှာဆိုရှယ်လစ်အမျိုးသမီးဝါဒနှင့်ပိုမိုအဆောက်အဦဝါဒဝေဖန်ရေးများတွင်မြစ်ဖျားခံသည်။ဆိုရှယ်လစ်အမျိုးသမီးဝါဒကအရင်းရှင်စနစ်နှင့်ဖခင်ကြီးစိုးသည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုတပြိုင်နက်တည်းစိန်ခေါ်ပြီးလက်ဝဲဝါဒအတွင်းရှိအပြစ်အနာအဆာမကင်းသောအရင်းနှင့်လုပ်အားပဋိပက္ခ secondary contraction

ကိုကျော်လွှားသွားခဲ့သည်။ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့်မျိုးဆက်ပွားထုတ်လုပ်မှုအကြားလူမှုသဘောအရခွဲခြားစားထားခြင်းကိုအမျိုးသမီးများအပေါ်ဖိနှိပ်မှု၏အခြေခံအဖြစ်သတ်မှတ်ကြပြီးလက်ဝဲယိမ်းအမျိုးသမီးဝါ

ဝါဒီဘောဂဗေဒအတွက်အခြေခံများကိုဖန်တီးပေးထားသည်
နှင့်စာရေးသူ၏အခြားကျမ်းများကိုကြည့်။

(Rowbotham,

1973

GAD

သည်ကျယ်ပြန့်သောသုံးသပ်မှုများမှစတင်သည့်ပညာရေးဒဿနတစ်မျိုးပင်ဖြစ်ပြီးလူ့အဖွဲ့အစည်း၏န
၏နိုင်ငံရေး၊စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးဖွဲ့စည်းမှုများအားလုံးကိုလေ့လာသည်။

GAD

သည်လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင်အမျိုးသမီးများကိုဗဟိုတွင်မထားသော်လည်းအမျိုးသမီးများသည်တသမ
သမတ်တည်းသောလူမှုအမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်သည်ဟူသောယူဆချက်ကိုစတင်မေးခွန်းထုတ်သည်။ကျ
ကျား၊မလိင်နှစ်မျိုးစလုံးသည်ဇီဝဗေဒဘောထက်ကျော်လွန်ကာလူမှုတည်ဆောက်မှုဖြစ်ပြီးအမျိုးသမ
သမီးများကိုကျားမလိင်သဘောသာမကပဲလူမျိုး၊ယဉ်ကျေးမှု၊လိင်တိမ်းညွတ်မှုနှင့်အသက်အရွယ်စသည်
သည့်အချက်များကပါလွှမ်းမိုးနေကြောင်းအလေးအနက်ဆိုသည်။ထို့နောက်လူမှုအလွှာအသီးသီးတွင်ရှ
ရှိနေသောပါဝါဆက်သွယ်ချက်များကိုသေချာစွာလေ့လာရန်တောင်းဆိုပြီးအမျိုးသမီးများလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်
စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်းကိုနိုင်ငံရေးအရအမြဲတမ်းဆောင်ရွက်ရမည့်ဦးစားပေးတစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ်သည်။

GAD

ကစီးပွားရေးတိုးတက်မှုတစ်ခုတည်းကသာအမျိုးသမီးများကိုအားပေးမြှင့်တင်နိုင်သည်ဟူသောအမျ
များလက်ခံနေသည့်အယူအဆကိုကန့်ကွက်သည်။ထို့ကြောင့်၎င်းတို့ကြုံတွေ့နေရသည့်အခြားသောလွှမ
မ်းမိုးဖိနှိပ်မှုများကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုပဲဆင်းရဲသောအမျိုးသမီးများအားအသေးစားချေး
ပူးငွေပေးနေသောလူမှုပေါ်လစီများကိုလည်းကန့်ကွက်သည်။ယင်းတွင်အခြေခံအဆောက်အအုံချို့တဲ့မှုနှင့်
ှင့်အမျိုးသမီးများ၏ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းငယ်များတွင်အောင်မြင်မှုရရှိစေနိုင်သောလူမှုပြန်လည်ခွဲဝေ
ဝမှုများကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုပေ။

အသေးစားချေးငွေပေါ်လစီများကအမျိုးသမီးများကိုအကြွေးတင်စေပြီး၎င်းတို့သဘောဆန္ဒသိပ်မပါသောစ
ဘုပေါင်းတာဝန်ခံခိုင်းခြင်းမျိုးကိုအတင်းအကျပ်ဖန်တီးလေ့ရှိသည်။

GAD

ကရင်ဒါဆိုင်ရာစနစ်အတွင်းရှိအခန်းကဏ္ဍများ၊ဆက်နွယ်မှုများကိုလေ့လာပြီးစနစ်ဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှု
မှုများကိုတွန်းအားပေးသည်။ယင်းကဆင်းရဲမှုတိုက်ဖျက်ရေးမှု
ဝါဒများကိုချမှတ်ရာတွင်ကရင်ဒါကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသောသီးခြားပေါ်လစီများလိုအပ်ကြောင
င်းထောက်ပြသည်။ရည်ရွယ်ချက်မှာတရားမျှတမှုဖြစ်သည်။ယင်းကအမျိုးသမီးများအလုပ်ဝန်နှစ်ထပ်
ထပ်ပိခြင်းကိုထောက်ပြပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးသိပ္ပံဆိုင်ရာလေ့လာမှုများတွင်အိမ်ထောင်စုကိုတစ်ခုတည်
ည်းသောယူနစ်အဖြစ်သုံးသပ်မှုမပြုသင့်ကြောင်းလည်းဆိုသည်။အခြားသောအမျိုးသမီးဝါဒီများန
နှင့်ကွဲပြားသောအချက်မှာတန်းတူညီမျှမှုကိုလိုလားသောအမျိုးသားများ၏ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု
မှုကိုလည်းဖိတ်ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၈၀ပြည့်လွန်ဆိုရှယ်လစ်အမျိုးသမီးဝါဒီများနှင့်

GAD

နှစ်မျိုးစလုံးတို့ကအများပြည်သူဆိုင်ရာနှင့်ကိုယ်ပိုင်ဝန်းကျင်နှစ်မျိုးခွဲခြားခြင်းကိုဆန့်ကျင်ပြ
ပြီးအိမ်ထောင်ရေးဆက်နွယ်မှုများတွင်အခြေခံသောမိသားစုသို့မဟုတ်အိမ်ထောင်အတွင်းဖိနှိပ်မှုမ
များကိုအလေးအနက်ထားသည်။အမျိုးသမီးများသည်အပြောင်းအလဲဖော်ဆောင်သူများဖြစ်ပြီးဖွံ့ဖြိုး
ရေးကိုလက်ဝေခံသူများမဟုတ်ဟုရှုမြင်ကြသည်။အမျိုးသမီးများနိုင်ငံရေးကိုယ်စားပြုမှုပိုမိုရရှိရ
ရန်အတွက်စနစ်တကျဖွဲ့စည်းမြှင့်တင်မှုပြုရန်တိုက်တွန်းသည်။ထိုအချိန်မှစပြီးအမျိုးသမီးဝါဒီများသည်လူ

ဂျင်ဒါ၊ လူမျိုးနှင့် လူတန်းစားဆိုင်ရာ ဖိနှိပ်မှုများကို စတင်ထည့်သွင်းသုံးသပ်လာကြပြီး ယင်းနှင့်ဆက်ဆက်စပ်ကာ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဖော်ပြနိုင်လာကြသည် (Maguire, 1984; Sen y Grown, 1988)။

လက်တွေ့နှင့် မဟာဗျူဟာလိုအပ်ချက်နှစ်မျိုး

အမျိုးသမီးဝါဒီပညာရှင် Caroline Moser (1986, 1993)

ကအမျိုးသမီးများ၏ လက်တွေ့နှင့် မဟာဗျူဟာလိုအပ်ချက်များကို ခွဲခြားထားသော ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းစီမံချက်များအတွက် ဂျင်ဒါ ခွဲခြားတွက်ချက်သည့် စီမံကိန်းရေးဆွဲမှုပုံစံတစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲဖော်ထုတ်တတ်သည်။ ယင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုကြသည်။ လက်တွေ့လိုအပ်ချက်များတွင် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အစာအာဟာရစသည်တို့ပါဝင်ပြီး မဟာဗျူဟာလိုအပ်ချက်များတွင် မူသက်ဆိုင်ရာ လူမှုနောက်ခံပေါ်မူတည်ပြီး ဂျင်ဒါစနစ်အတွင်း ထက်အောက်ဖိနှိပ်မှုများကို မေးခွန်းထုတ်ခြင်းဖြစ်ဖစ်သည်။ ယင်းတွင် အလုပ်တူလျင်လုပ်ခတူရမည်ဆိုသော တောင်းဆိုချက်၊ ဂျင်ဒါအကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေးနှင့် အမျိုးသမီးများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကလေးမည်မျှမွေးမည်စသည်တို့ကို ကိုလွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ရွေးချယ်နိုင်ခွင့်စသည်တို့ပါဝင်သည်။

Moser

၏ မိုဒယ်က စီမံကိန်းရေးဆွဲရာတွင် သက်ဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ခုကို ဖော်ပြနိုင်ရန် အတွက် ပိုမိုခက်ကဲခဲရှုပ်ထွေးသော အချက်အလက်များကို လက်ခံရယူနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်းမိုဒယ်ကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ကြသော ကုလသမဂ္ဂနှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ် စသည်တို့က တရားဝင် လက်ခံကျင့်သုံးကြသည်။ လက်တွေ့တွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းလက်ကားရေးဆွဲသူများ၏ လက်တွဲတွင်းကျရောက်နေသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ရည်မှန်းချက်များကို လက်တွေ့တွင် ပေါက်ရောက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။

Moser

၏ မိုဒယ်သည် တက်ခန့်ကရက်ဆန်ပြီး ရှုပ်ထွေးကျယ်ပြန့်သော ပြဿနာများကို နေရာတကာ အသုံးတညတည မည့်ဖော်မြူလာနည်းချက်များဖြင့် ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ လက်တွေ့တွင် ယင်းမှာ အနောက်တိုင်း သို့မဟုတ် လက်ခံယုံကြည်မှုများကို သီးခြားအခြေအနေ ရှိသော တောင်ကမ္ဘာခြမ်းသို့ တင်သွင်းလာခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

နီယိုလစ်ဘရယ်ပေါ်လစီများနှင့် အမျိုးသမီးများကို ဆင်းရဲတွင်းသွတ်သွင်းမှု

နီယိုလစ်ဘရယ်ပေါ်လစီများအောက်တွင် အမျိုးသမီးများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ ပြဌာန်းခံများအဖြစ် ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာသော်လည်း လူမှုမူဝါဒများတွင် မူအတိအလင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခံရခြင်းမရှိပေ။ လက်တင်အမေရိကတိုက်အကြွေးနွံနစ်စဉ်က အတင်းအကျပ်ပြဌာန်းခြင်းခံရသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များသည် အမျိုးသမီးများကို အဓိကအထိနာစေခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများကို ယုံအလုံလုပ်ကိုယ်ရှာရသလို အလုပ်အကိုင်ဈေးကွက်အတွင်း ဝင်ရောက်ရာတွင် လည်း လုပ်အားခမညီမျှမှုကဲ့သို့သော မညီမျှမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည်။ ထို့အပြင် ပိုကုန်အခြေပြုစီးပွားရေးအတွင်း၌ အစဉ်အလာမိန်းမသားများ လုပ်ကိုင်သော မိသားစုကို ကျွေးမွေးပြုစုခြင်းကိစ္စမှာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးခက်ခဲလာသည်။ အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် ပါဝင်သည်ဟု လက်ခံသတ်မှတ်ထားသော်လည်း မိသားစုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရှိနေသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစိုးမှုက အမျိုးသမီးများအတွက် ဆင်းရဲခြင်းသံသရာစက်ဝိုင်းအသစ်ကို လည်ပတ်စေပြီး အမျိုးသမီးများကို ဆင်းရဲတွင်းသို့ သွတ်သွင်းကာ တစ်ပိုင်တနိုင်စီးပွားရေးများအတွင်း၌ သာပိတ်မိနေစေသည်။

တောင်ကမ္ဘာခြမ်းမှ အစားထိုးစရာများ

၁၉၈၅ခုနှစ်နိုင်ငံရှိဘီတွင်ကျင်းပသောဒုတိယအကြိမ်မြောက် World Conference on Women တွင် Development Alternatives with Women for a New Era (DAWN) ဟုအမည်ပေးထားသောတောင်ကမ္ဘာ့ခြမ်းမှအမျိုးသမီးများကွန်ရက်သည်ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်တိုးတက်မှုလှလမ်းကြောင်းများတွင်အမျိုးသမီးများကောင်းစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသောပြဿနာသာဖြစ်သည်ဟုယူဆထားခြင်းများကိုစတင်စိန်ခေါ်သည်။ထိုလှုပ်ရှားမှုကတိုးတက်မှုဟုသည်မှာစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်သည်ဟုကျဉ်းမြောင်းစွာဖွင့်ဆိုထားခြင်းများကိုကန့်ကွက်ပြီးတောင်ကမ္ဘာ့ခြမ်းရှိအမျိုးသမီးများ၏ဘဝကိုနိမ့်ပါးသွားစေသောအဓိကအကြောင်းမှာစားသုံးသူဝါဒနှင့်ကြွေးတင်မှုကြောင့်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ထို့အပြင်အမျိုးသမီးများကိုဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်းသို့ပေါင်းစည်းသည်ဟုဆိုကာအမျိုးသမီးများကိုအလွန်အကျွံခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းများကိုကန့်ကွက်သည်။ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး structural adjustment ခေါင်းစဉ်အောက်မှပြည်သူ့အသုံးစရိတ်များဖြတ်တောက်လျော့ချခြင်းအကျိုးဆက်ကို ကိုလျော့ပါးစေရန်အတွက်အမျိုးသမီးများကိုဖိအားပေးအလုပ်လုပ်ခိုင်းခြင်းကိုရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုအမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုများကဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအောက်ပါအတိုင်းပြန်လည်ဖွင့်ဆိုသည်။ 'ဖွံ့ဖြိုးမှုသည်လူမှုတာဝန်ယူမှုရှိသောသယံဇာတစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်သုံးစွဲမှုဖြစ်သည်။ထို့အပြင်ဂျန်ဒါအထ အထက်အောက်ဖိနှိပ်မှုနှင့်လူမှုမညီမျှမှုတို့ကိုဖယ်ရှားနိုင်ရန်အတွက်အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာပြန်လည် ပြင်ဆင်တည်ဆောက်မှုလည်းပါဝင်သည်' (Sen and Grown, 1987)။၎င်းတို့ကစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုသည်လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက်ဦးတည်ရမည်ဖြစ်ပြီးလူသားကဖွံ့ဖြိုးမှုအတွ တွက်စတေးခြင်းမဖြစ်စေရဟုဆိုသည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးမူဝါဒများသည်ကိုလိုနီဝါဒကိုအသက်ဆက်ခြင်းဖြစ်ပြီးဖွံ့ဖြိုး မှုနှိမ်နင်းကျသည်ဟုသမုတ်ခြင်းခံရသောတိုင်းပြည်များမှအစဉ်အလာအင်စတီကျူးရှင်းများနှင့်တွေ့ဆုံမ ၏အမျိုးသမီးများကိုစနစ်တကျတန်ဖိုးနိမ့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းဝေဖန်ကြသည်။

၁၉၈၀ပြည့်လွန်နှစ်များမှအမျိုးသမီးဆိုရှယ်လစ်ဝါဒီများသည်အမျိုးသားများထက်လုပ်ခနိမ့်ပါးလေ့ရှိသောအမ အမျိုးသမီးအလုပ်အကိုင်များနှင့်ပတ်သက်၍ဝေဖန်ကြပြီးယင်းမှာ WID မူဝါဒများကလုပ်ကိုင်စေခြင်းသောအလုပ်အကိုင်များလည်းဖြစ်သည်။၎င်းတို့ကတူညီသောအလုပ်အတွက်တ နှုတ်တူညီသောလုပ်ခကိုတောင်းဆိုကြပြီးအထူးသဖြင့်လုပ်ခနိမ့်ပါးစွာဖြင့်အမျိုးသမီးများလုပ်ကိုင်လေ့ရှိသည့် maquila တပ်ဆင်ရေးစက်ရုံများရှိအမျိုးသမီးများ၏လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများကိုလေ့လာဆန်းစစ်ကြသည်။လုပ်င န်းခွင်တစ်ခုသို့အမျိုးသမီးများအဓိကဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ပါကယင်းလုပ်ငန်းခွင်အမျိုးအစားကိုမိန်းမသားမျ များလုပ်သောအလုပ်ဟုသတ်မှတ်လေ့ရှိကာအရေးပါမှုအဆင့်ကိုနိမ့်လိုက်ကြပြီးလုပ်ခနှင့်အဆင် င့်အတန်းပါလိုက်ပါနိမ့်ပါးသွားကြောင်းတွေ့ရှိကြသည်။ယင်းကိုမိန်းမသားအလုပ်ဟုသမုတ်ခြင်းဖြစ်စဉ် feminization of work ဟုခေါ်သည်။စာသင်ကြားသည့်အလုပ်မှာထင်ရှားသောဥပမာဖြစ်သည်။တောင်အမေရိကတွင်အမျိုးသမီးမ ံများစာသင်ကြားသည့်လုပ်ငန်းခွင်များသို့၁၉၅၀ပြည့်လွန်နှစ်များမှစတင်ကာဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ကြ ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ပိုစ်ကိုလိုနီအမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုများ

၁၉၉၀ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်ပိုစ်ကိုလိုနီအမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုထင်ရှားလာပြီး၎င်းတို့ကအခြေခံအမျိုးသမီးဝါဒ- အမျိုးသမီးများတွင်ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာကြီးမြတ်မှုရှိသည်ဟုယူဆခြင်း-

ကိုစတင်ဝေဖန်သည်။ ထို့အပြင်မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းအမျိုးသမီးဝါဒအတွေးအခေါ်ဖြစ်သောတတိယကမ္ဘာအမ
အမျိုးသမီးများအပေါ်ဖွံ့ဖြိုးရေးမှလက်ဝေခံသည့်အုပ်စုဟုသတ်မှတ်ကာကြီးစိုးလိုသည့်လူမျိုးရေးအခြေခံအမ
အမျိုးသမီးဝါဒကိုလည်းဆန့်ကျင်သည်။ ပိုမိုကိုလိုနီအမျိုးသမီးဝါဒီများသည် deconstruction
နှင့်၁၉၈၀ပြည့်လွန်အမေရိကမှလူမည်း၊ Chicana
နှင့်လိင်တူဆက်ဆံသူအမျိုးသမီးများ၏ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကိုခံရသည်။ ၎င်းတို့မှာ (အများနှင့်)
မတူကွဲပြားမှုကိုပထမဦးဆုံးအကြိမ်ရပ်ခံခဲ့ကြသူများလည်းဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့်အိန္ဒိယနိုင်ငံမှအမျိုးသမီးဝါဒီဖြစ်သူ Chandra Talpade Mohanty
ကအမျိုးသမီးသတ်မှတ်ချက်တွင်လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသောအမျိုးအစားတစ်ခုတည်းကိုသာသတ်မှတ်ခြင်
င်းသည်အမျိုးသမီးဖြစ်မှုကိုရန်ဒါဆိုင်ရာအမှတ်လက္ခဏာတစ်ခုသက်သက်အဖြစ်သို့ယုတ်လျော့စေပြီးလူတ
ူတန်းစားနှင့်လူမျိုးစသောအခြားသောအရေးပါသည့်အမှတ်လက္ခဏာများကိုလျှစ်လျူရှုရာရောက်
က်သည်ဟုထောက်ပြခဲ့သည်။ Mohanty
ကအကယ်၍တတိယကမ္ဘာမှမိန်းမသားများကိုအဖိနှိပ်ခံရမှုအဖြစ်သတ်မှတ်ပါကယင်းသို့သတ်မှတ်ခြင်း
်သည်ပထမကမ္ဘာမှမိန်းမသားများကိုပြုပြင်စီရင်သူများအဖြစ်သတ်မှတ်ကာတတိယကမ္ဘာမှမိန်းမများကို
ကိုအပြုပြင်အစီရင်ခံရမှုအဖြစ်သတ်မှတ်သကဲ့သို့ဖြစ်နေမည်ဟုဆိုသည်။ ယင်းသည်လူတန်းစားအလွှာအမျ
မျိုးမျိုးနှင့်လူမျိုးအသီးသီးတို့တွင်ရှိနေသောအမျိုးသမီးထုကြီးများ၏မတူကွဲပြားခြားနားမှုများကိုကိုလိုနီပြုမ
မှုနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအရသိမ်းသွင်းဖျက်ဆီးမှုနှင့်မည်သို့မျှမခြားပေ။ လူမျိုးရေးကိုအခြေခံပြီးကွဲပြားမှုမျ
များကိုလက်ခံခြင်းမရှိသည့်အမျိုးသမီးဝါဒသည်တောင်ကမ္ဘာခြမ်းယဉ်ကျေးမှုများရှိဘာသာရေး၊ မိသားစ
းစု၊ တရားရေးစနစ်နှင့်စီးပွားရေးဖွံ့စည်းပုံများကိုအနောက်တိုင်းစံနှုန်းများကိုစံထား၍တန်ဖိုးဖြတ်
တ်ကာယင်းတို့အားဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသို့မဟုတ်ဖွံ့ဖြိုးဆဲဟုသတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာပထ
ပထမကမ္ဘာ၏ဖွံ့ဖြိုးရေးပုံစံတစ်မျိုးတည်းသာရှိပြီးအခြားသောခုခံဆန့်ကျင်မှုအတွေ့အကြုံများအားလုံးကိုဖိ
ဖိနှိပ်ဖုံးကွယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ (Portolés, 2004)။ Mohanty
ကယဉ်ကျေးမှုများကိုဖြတ်ကျော်သောအမျိုးသမီးဝါဒကိုအဆိုပြုပြီးယင်းမှာကိုလိုနီဝါဒ၊ နယ်ချဲ့ဝါဒနှင့်လူ
လူမျိုးရေးဝါဒများမှကင်းလွတ်သည်
(1997)။ ယဉ်ကျေးမှုအမျိုးမျိုးနှင့်ကွဲပြားခြားနားမှုများကိုအသိအမှတ်ပြုခြင်းသည်ပြောင်းလဲ
လဲခြင်း၏အခြေခံရေသောက်မြစ်ဖြစ်သည်။

ဘင်္ဂါလီလူမျိုးပိုင်ကိုလိုနီအမျိုးသမီးဝါဒီ Gayatri Spivak
ကဖွံ့ဖြိုးမှုသည်နယ်ချဲ့ခေတ်ကယဉ်ကျေးမှုနှင့်မိတ်ဆက်ပေးမည်ဟုဆိုကာနယ်မြေသိမ်းပိုက်ခဲ့ခြင်းမျ
မျိုးကိုနယ်ချဲ့လက်သစ်ဝါဒအားဖြင့်ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ သူမကဖွံ့ဖြိုးရေးသိ
သို့မဟုတ်ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးရေးခေါင်းစဉ်ဖြင့်အားနည်းသောနိုင်ငံများ၏စီးပွားရေးစနစ်
စ်များသို့ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်ကာလူအဖွဲ့အစည်းအတွင်းပြန်လည်ခွဲဝေခြင်းများကိုနှောက်ယှက်
က်ဖျက်ဆီးသည့်နီယိုလစ်ဘရယ်ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးစနစ်ကြီးကိုဝေဖန်ပြစ်တင်သည်။ သူမကဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ
ိုင်ငံများသည်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုးရွားစွာပျက်ဆီးခြင်းကိုကြိုရာသူများအချင်းချင်းညီညွတ်ကြရသလိုဖွံ့ဖြ
ံ့ဖြိုးရေးကိုကြွေးကြော်သောဒေသတွင်းအာဏာရှိသူများနှင့်ကမ္ဘာ့အရင်းရှင်များအကြားထပ်တူ
တူညီမျှရေးကြောင့်လည်းသွေးစည်းကြရသည်ဟုဆိုသည်။ အမျိုးသမီးထုများအကြားတွင်လက်ရှိမတူကွဲပြားမှု
မှုများကိုကျော်လွန်ရန်အတွက်မဟာဗျူဟာအချက်အချာကျမှု strategic essentialism
အတွက်တိုက်ပွဲဝင်ရန်လှုံ့ဆော်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်ဆက်ပွားမှုနှင့်ပတ်သက်သည့်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကဲ့သို့
ဲ့သောစစ်မျက်နှာများတွင်မဟာမိတ်ဖွဲ့ရန်ဖြစ်သည်။

'ကမ္ဘာ့အရင်းအမြစ်များထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းဒဏ်ကိုတောင်ကမ္ဘာခြမ်းတစ်ခုတည်းကထမ်းပိုးထားရပြီ
ရပြီးတောင်ကမ္ဘာခြမ်းမှအမျိုးသမီးများကလည်းခါးဆီးခံရသည်' ဟုရေးသားခဲ့သည်
(1999)။ ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုခေါင်းစဉ်တပ်ပြီးတောင်ကမ္ဘာခြမ်းမှအမျိုးသမီးများ၏မျိုးဆက်ပွားပိုင်ခွင့်များကိုထိ
ထိန်းချုပ်ရန်ကြိုးစားခြင်းသည်မြောက်ကမ္ဘာခြမ်း၏အလွန်အကျွံသုံးစွဲမှုများမှအာရုံလွှဲအောင်ကြိ
ကျိုးပမ်းခြင်းသာဖြစ်သည်။ Spivak

အလိုအရကမ္ဘာမှုပြုခြင်းဆိုသည်မှာလိင်မှုရေးရာဆင်ခြင်တုံတရားခေါင်းစဉ်ဖြင့်လူဦးရေထိန်းချုပ်ရ
ရန်ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်ပြီးအိမ်တွင်း၌လည်းအရင်းရှင်ခေတ်မတိုင်ခင်ကလုပ်အားကဲထုတ်လုပ်မှုများကို
ကိုစက်မှုအရင်းရှင်ခေတ်နောက်ခံတွင်အတင်းအကျပ်သွတ်သွင်းခြင်းသာဖြစ်သည်ဟုဖွင့်ဆိုသည်
(Portolés, 2004)။

ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုဝေဖန်မှုဘောင်အတွင်း၌ကိုလိုနီနှင့်ဖိုကြီးစိုးသောဖိနှိပ်လွှမ်းမိုးမှုစနစ်အတွင်းတွင်မျိုးဆက်
က်ပွားမှုနှင့်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းပုံများကိုလည်းကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်
ဝေဖန်စောကြောရန်လိုအပ်လေသည်။

ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒ

အမျိုးသမီး

ဝါဒလှုပ်ရှားမှုများအတွင်းဖွံ့ဖြိုးမှုအယူအဆကိုဝေဖန်စောကြောသောအထူးသဖြင့်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အစားထိုးရွေး
ွေးချယ်စရာများကိုဖွင့်ဟပြသောအရေးပါသောအယူအဆတစ်ခုမှာဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒဖြစ်သည်။ ထိုအ
ယူအဆကအမျိုးသမီးများနှင့်သဘာဝလောကကြီးအပေါ် ဂုတ်သွေးစုပ်ခေါင်းပုံဖြတ်မှုများသည်သမ
သမိုင်းရေးဆိုင်၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနှင့်သင်္ကေတသဘောအားလုံးတွင်ထပ်တူဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ဖ
ဖိုဝါဒအယူအဆများတွင်မိန်းမနှင့်ယောက်ျားအကြားကွာဟမှုမှာသဘာဝနှင့်လူ့ယဉ်ကျေးမှုအကြား၊ စိ
စိတ်ခံစားချက်နှင့်ဆင်ခြင်တုံအကြား၊ ရှေးရိုးစွဲနှင့်ခေတ်မီမှုအကြားကွာဟသလိုပင်ဖြစ်သည်
ည်ဟူသောအကောက်အယူများလည်းရှိသည်။

ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒသည်၁၉၇၀ပြည့်လွန်နှစ်များတွင်ဆန့်ကျင်-
ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်အဖြစ်ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ ယင်းကမိန်းမနှင့်သဘာဝကိုထပ်တူပြုသောဖိုဝါ
ဝါဒ၏နိမိတ်ဆက်ဆံမှုကိုရှုတ်ချသည်။ အလားတူပင်လက်ဝဲလှုပ်ရှားမှုများသည်လည်းထိုအချက်ကိုမျက်ကွ
ကွယ်ပြုသောကြောင့်ဝေဖန်ခြင်းခံရသလိုစစ်မှန်သောဆိုရှယ်လစ်ဝါဒနှင့်ကွန်မြူနစ်ပါတီများအတွင်း
်းလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေမှုများကိုလည်းမေးခွန်းထုတ်သည်။ 47

ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒအတွင်းရှိလမ်းကြောင်းတစ်ခုမှာ Essentialism
ပဓာနဝါဒဖြစ်သည်။ ယူဆချက်မှာအမျိုးသမီးများတွင်သဘာဝနှင့်ပိုမိုနီးစပ်စေသောမဓာတ်အခြေခံတစ်မျိုးရ
ရှိသည်ဟုချီဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်မိန်းမသားများသည်လူသားမျိုးနွယ်နှင့်သဘာဝလောကကြီးကိုထိ
ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်ရန်အတွက်မျှော်လင့်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော
သက်သိမင်ဗီဇစိတ်အရမိန်းမသားများသည်သက်ရှိများကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပြီးစောင့်ရှောက်မှုတန
တန်ဖိုးရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

နောက်ထပ်ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒခွဲတစ်ခုကမူထိုသဘာဝပဓာနဖြစ်မှုကိုလက်မခံပဲပိုမိုနက်နဲကျယ်ပြန့်သော
သောအယူအဆများကိုဖော်ထုတ်သည်။ Vandana Shiva၊ Maria Mies နှင့် Bina Agarwal
စသောစာရေးသူများကအမျိုးသမီးများသဘာဝနှင့်ပိုမိုသဟဇာတဖြစ်မှုသည်လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆီ

ဆိုင်ရာတည်ဆောက်မှု၏ရလဒ်သာဖြစ်သည်ဟုဆိုကြသည်။ ၎င်းတို့ကသမိုင်းရေးဆိုင်ရာဂျန်ဒါနှင့်လူတန
တန်းစားစနစ်များကအလုပ်ခွဲခြားမှုနှင့်လူမှုအခန်းကဏ္ဍများကိုခွဲခြားပေးပြီးဂျင်ဒါသဘောဆောင်
ဝင်သောသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အသိစိတ်ပေါက်ဖွားလာခြင်းသာဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ နောက်ကွယ်တွ
တွင်ခေတ်ပြိုင်နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာပါဝါဆက်နွယ်ချက်များနှင့်လည်းချိတ်ဆက်လျက်ရှိသည်
ည်။ အမျိုးသမီးအိမ်ထောင်စုများသို့မဟုတ်မိန်းမအသိုင်းအဝိုင်းကိုထင်းရှာ၊ ရေခပ်နှင့်သစ်ခွမွေးကဲ့သို့
သို့သောတာဝန်များကိုသီးခြားပေးထားခြင်း၏ရလဒ်သာဖြစ်သည်ဟုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည် (Paulson,
1998)။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်မှာအမှန်စင်စစ်အနောက်တိုင်းကိုလိုနီဗျူဟာတစ်ခုသာဖြစ်ပြီးအမျိုးသမီးများနှင့်
င့်သဘာဝအပေါ်လွှမ်းမိုးဖိနှိပ်မှုများတွင်အခြေခံထားသည်။ Vandana Shiva
ကအောက်ပါအတိုင်းရေးသားခဲ့သည်။

လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်ငါးခုကိုလမ်းကြောင်းမှားသောဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးနာမည်ခံပြီးအ
အနောက်တိုင်း၏ရေရှည်မတည်တံ့နိုင်သောစက်မှုပုံစံများကိုတင်သွင်းလာခြင်းဟုပိုသေသ
သပြနိုင်သည်။ လက်ရှိလမ်းကြောင်းမှာသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကိုခွဲခြားဖိနှိပ်မှု environmental
apartheid
တစ်မျိုးပင်ဖြစ်ပြီးစီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံများကကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသောနိ
ိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများကအဓိကအကောင်အထည်ဖော်သည့်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာမူဝ
ုဝါဒတစ်ခုလည်းဖြစ်နေသည်။ အဓိကမှာမြောက်ကမ္ဘာခြမ်း၏နေအင်အားနှင့်ချမ်းသာသ
ာသူများ၏အလေအလွင့်အလွန်များသောဘဝဟန်ပန်များကိုထိန်းသိမ်းရန်သာဖြစ်သည်။ ယ
ယင်းအတွက်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်စရိတ်များကိုတတိယကမ္ဘာသို့တင်ပို့ရသည် (2001:1)။

ဂျာမနီမှဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒီ Maria Mies
ကအမျိုးသမီးများ၏ခန္ဓာကိုယ်သည်ကိုလိုနီနိုင်ငံများနှင့်သဘာဝတရားကြီးပြီးနောက်တတိယကိုလိုနီနယ်
ယ်ပယ်ဖြစ်ရသည်ဟုယူဆသည်။ ယင်းကကိုလိုနီပြုမှုနှင့်ဖိဝါဒကြီးစိုးသောဖိနှိပ်မှုပုံစံများကိုရှုတ်ချပြီး
ိုတစ်ဆက်တည်းဖွံ့ဖြိုးမှုကိုပါဝေဖန်ကန့်ကွက်မှုပြုသည်။ ယင်းတွင်ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ဝါဒနှင့်ဖိဝါဒဆ
ဆဆက်ဆံရေးများကိုဖြိုခွဲခြင်းများလည်းပါဝင်သည်။

ထိုအယူအဆတွင်အမျိုးသမီးများ၏သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်သိစိတ်ကိုဆွဲဆောင်နိုင်သောဖွံ့ဖြိုးမှုအစားထိ
ထိုးအတွေးအခေါ်များပါဝင်လာသည်။ လိင်အကြောင်းပြုအလုပ်ခွဲခြားခြင်းနှင့်ယင်းမှတစ်ဆင့်ဂျင်ဒါ၊ လူ
လူမျိုးနှင့်လူတန်းစားပေါ် အခြေခံ၍အာဏာနှင့်ခန့်တို့ထုတ်လုပ်ခြင်းကိုထူထောင်ပိုင်နက်တည်းဝေဖန်မှုပြုသည်။
Buen Vivir

တွင်ဌာနေတိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးများကရိုးရာဝတ်စုံများကိုဝတ်ဆင်ပြီးယဉ်ကျေးမှုများကိုထိန်းသိ
သိမ်းစောင့်ရှောက်နေချိန်တွင်အမျိုးသားများကအနောက်တိုင်းဝတ်စုံများဝတ်ကာအရင်းရှင်မြို့ပြကြီးမျ
များသို့ရေကြည်ရာမြက်နုရာထွက်ခွာလေ့ရှိသည့်သဘောမှာထင်ရှားသည်။ ထို့ကြောင့်ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုခု
ချင်းစီအတွင်း၌ဂျန်ဒါဆိုင်ရာမညီမျှမှုများကိုဝေဖန်ဆန့်ကျင်မည်ဟူသောပဓာနဝါဒ၏ရည်မှန်းချက်နှင့်
င့်ကွဲပြားနေသည်။

Maria Mies
ကမက်စ်ဝါဒအပါအဝင်ဘောဂဗေဒသိပ္ပံဘာသာရပ်များကိုလေ့လာသုံးသပ်ပြီးနောက်၎င်းတို့အားလုံးသည်
ည်လုပ်ခစားစနစ်ကိုပေါ်ထွန်းလာစေသောနောက်ခံအခြေအနေများအားလုံးကိုဖုံးကွယ်ထားပြီးအရင်
ရင်းရှင်နေစုစည်းမှုပုံစံအတွင်းအတိအလင်းဖော်ပြခြင်းမပြုသည့်အချက်ကိုတွေ့ရှိခဲ့သည်။ အမျိုးသား

များလုပ်ခစားအလုပ်လုပ်နိုင်ရန်အတွက်စောင့်ရှောက်မှုများ၊အမျိုးသမီးများ၏မျိုးဆက်ပွားအလုပ်မ
များနှင့်ဒေသလိုအပ်ချက်ကိုဖြည့်ဆည်းရန်လယ်သမားငယ်များ၏ထုတ်လုပ်မှုများစသည်တို့လိုအပ်ပြ
ပြီးယင်းတို့ကိုထည့်သွင်းတွက်ချက်ခြင်းမပြုကြပေ။ထိုမျှသာမကသဘာဝအရင်းအမြစ်များကိုထုတ်
တံပေးသောသဘာဝလောကကြီးတစ်ခုလုံးကိုပါထည့်သွင်းတွက်ချက်ခြင်းမပြုပေ။ထိုနောက်ခံဝန်ဆေး
ဆောင်မှုများမရှိပဲနှင့်အရင်းရှင်နေစုစည်းမှုများဖြစ်လာနိုင်သော်လည်းယင်းတို့မှာလွှမ်းမီ
မိုးသောအတွေးအခေါ်များနှင့်စီးပွားရေးပေါ်လစီများ၏နေရာပေးခြင်းကိုမခံရပဲ 'အခမဲ့'
အရာများအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည်။ထို့ကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးမှု၏လူမှုနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာကုန်ကျစရိတ်မျ
များကိုလျှစ်လျူခြင်းဖြစ်သည်ဟု Mies
ကဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ဂျီဒီပီကဲ့သို့သောအတိုင်းအတာများကလည်းနေတိုးစေမည့်အလုပ်များကိုသာထည
ထည့်သွင်းတွက်ချက်ပြီးလူသားဘဝသာယာပြောမှုဝန်ဆောင်မှုများနှင့်လုံးဝဆက်စပ်မှုမပြုချေ။

နိဂုံးအနေနှင့် Mies
ကရေရှည်တည်တံ့မှုသည်ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေခံစီးပွားရေးစနစ်နှင့်အတူယှဉ်တွဲမဖြစ်နိုင်ဟုကောက်ချက်
ချသည်။ယင်းမှတစ်ဆင့်ဘဝသာယာပြောရေးအတွက်ဘောဂဗေဒကအဓိကစွမ်းဆောင်မည်
ည်ဟူသောအယူအဆကိုဆက်လက်မေးခွန်းထုတ်သည်။သူမကဘဝကိုပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းအပေါ်
ပါအခြေခံသောအစားထိုးမိုဒယ်တစ်ခုကိုအဆိုပြုသည်။မျိုးဆက်ပွားလုပ်ငန်းများကိုအမျိုးသား၊အမျိုးသမီး
မီးနှစ်ဦးစလုံးမျှဝေတာဝန်ယူရန်လိုပြီးနေရှင်ဝါဒကဖယ်ထုတ်ထားသောသဘာဝတရားကြီးကိုပြန်လည်
ည်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အဆိုပြုသည်။သူမကဘုံဝန်ဆောင်မှုအရင်းအမြစ်များ၏တန်ဖိုးကိုအခ
အလေးအနက်ထားပြီးရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများအကြားသွေးစည်းမှုကိုတိုက်တွန်းသည်။ထို့အပြင်ဘုံအက
အကျိုးစီးပွားများကိုစောင့်ရှောက်ရန်စုပေါင်းဆုံးဖြတ်သည့်စနစ်ကိုလည်းတိုက်တွန်းသည်။လုပ်
ပုံအားနှင့်သဘာဝအကြားဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေမှုကိုကျော်လွှားပြီးကမ္ဘာဈေးကွက်များအစား
ဒေသတွင်းနှင့်ဒေသန္တရဈေးကွက်များကိုပိုမိုဦးစားပေးရန်တိုက်တွန်းသည်။အကြောင်းမှာထုတ်လုပ်မ
မှုနှင့်စားသုံးမှုအကြားတိုက်ရိုက်ဆက်နွယ်ပတ်သက်မှုကိုပြန်လည်ဖော်ထုတ်ပြနိုင်ရန်အတွက်ဖြစ်သည်
(Mies, 1998)။

Ivone Gebara
မှာဘရာဇီးမှာဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒီတစ်ဦးဖြစ်ပြီးခေတ်မီရေးအယူအဆ၏လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုကိုထောက်ပြပြီးဖွံ့
ဖြိုးရေးကိုဝေဖန်သူဖြစ်သည်။ Gebara
ကခေတ်မီရေးသည်စုန်းမများကိုနှိပ်စက်ကလူပြုရေးနှင့်သိပ္ပံနည်းကျစနစ်ကိုမိတ်ဆက်ပေးသည်ဟ
ဟုဆိုသည်။အမျိုးသမီးများသည်အိမ်တွင်းနယ်ပယ်တွင်လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှုနှင့်မိသားစုတန်ဖိုးမျ
များအောက်တွင်နေထိုင်ရကာအလားတူပင်သဘာဝလောကကြီးကလည်းအမျိုးသားများ၏သိပ္ပံနည်းကျန
ည်းလမ်းများကိုအရုံးပေးရသည်နှင့်အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ Gebara
အတွက်ဖိနှိပ်ခံရမှုများဖြစ်သောမိန်းမနှင့်သဘာဝနှစ်မျိုးစလုံးတို့သည်အရင်းရှင်ဝါဒပေါ်ပေါက်ရာအခ
အနောက်တိုင်းမှနိုင်ငံရေး၊ဒဿနနှင့်ဘာသာရေးပညာအားလုံး၏လွှမ်းမိုးဖိနှိပ်ခြင်းကိုခံရခြင်းငှ
းဖြစ်သည်နားလည်သဘောပေါက်သည်။ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒကအဖိနှိပ်ခံရမှု၏ကံကြမ္မာသည်ကမ
ကမ္ဘာလောကကြီး၏ကံကြမ္မာနှင့်ဆက်စပ်နေသည်ဟုယူဆပြီး
'လူမှုတရားမျှတမှုနှင့်သက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များအားလုံးသည်ဂေဟတရားမျှတမှုနှင့်ဆက်စပ်နေသည်'
ဟုဆိုသည် (quoted in Pobierzyn, 2002)။

ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒီများသည်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွင်းရှိမိန်းမသားများ၏လက်ရှိအခြေအနေကိုမေးမေးခွန်းထုတ်သောမျက်နှာစာတစ်ဖက်လည်းရှိသေးသည်။ယင်းကို၁၉၉၀ပြည့်လွန်နှစ်များကနီနိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအေဂျင်စီများ၏အားပေးမြှင့်တင်သည်။အမျိုးသမီးများဖိနှိပ်ခြင်းခံရမှုကိုအကြောင်းပြုပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးအပေါ်နောက်ထပ်ဝေဖန်မှုများခံရသည်။၎င်းတို့သည်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကိုစောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းခြင်းတည်းဟူသောလူ့အသိအမှတ်ပြုမခံရသည့်အလှလုပ်ကိုခါးဆည်းလုပ်ကြရသည်။သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်လျင်မိန်းမသားများကအဓိကဟုသတ်မှတ်ခြင်းခံရပြီးထိုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီးမိန်းမသားများကြုံတွေ့ရသောခေါင်းပုံဖြတ်ခံရမှုနှင့်အေအောက်ကျဖိနှိပ်ခံရမှုများကိုမူအသိအမှတ်ပြုခြင်းမခံကြရပေ (Nieves Rico, 1998)။

အမျိုးသမီးဝါဒီဘောဂဗေဒနှင့်ပြုစောင့်ရှောက်မှုစီးပွားရေး

အမျိုးသမီးဘောဂဗေဒ

ဝါဒီများကသဘာဝတရား၊အရင်းရှင်ထုတ်လုပ်ရေးပုံစံနှင့်မျိုးပွားမှုနယ်ပယ်နှင့်ထုတ်လုပ်မှုတို့အကြကြားဆက်စပ်ပုံကိုလေ့လာဆန်းစစ်ကြသည်။အမျိုးသမီးဝါဒီဘောဂဗေဒပညာရှင်များသည်ဘောဂဗေဒသိသိပ္ပံ၏လျှို့ဝှက်ချက်အချို့ကိုစတင်ဖြည့်ထုတ်ကြသည်။၎င်းတို့ကဈေးကွက်သည်ဂတိကင်းစွာအလုပ်လုပ်ပြီးအမျိုးသားအမျိုးသမီးအားလုံး၏အကျိုးစီးပွားကိုခွဲခြားမှုမရှိပဲဖြည့်ဆည်းပေးသည်ကိုမယုံပေ။ပ။၎င်းတို့ကဘောဂဗေဒကြောင့်မည်သည့်တန်ဖိုးများပေါက်ဖွားလာသည်ကိုလေ့လာပြီးမည်သူတို့အတွက်ဖြစ်သည်ကိုလည်းစောကြောသည်။ဒုတိယအချက်မှာဈေးကွက်ကိုပဟိုပြုခြင်းဖြစ်သည်။၎င်းတို့ကစကစီးပွားရေးဆိုင်ရာကိစ္စများအားလုံးသည်ဈေးကွက်တွင်ဖြစ်ပွားခြင်းမဟုတ်ပဲပုဂ္ဂလိကဈေးကွက်၊နီနိုင်ငံတော်၊အကျိုးအမြတ်မယူသောလုပ်ငန်းများ၊စည်းပြင်ကဏ္ဍ Informal Sector နှင့်အိမ်ထောင်စုစသည်တို့နှင့်လည်းဆက်စပ်နေသည်ဟုဆိုသည် (Knobloch, 2010)။

Maria Mies

ကဲ့သို့ပင်၎င်းတို့ကအခကြေးငွေမရသောအိမ်တွင်းအလုပ်များသည်အပြင်ထွက်အလုပ်လုပ်သောလုပ်သားအင်အားအားစုအလုပ်လုပ်နိုင်အောင်ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြစ်သဖြင့်စီးပွားရေးတန်ဖိုးရှိသည်ဟုယူဆကြသည်။ထိုတန်ဖိုးကိုနိုင်ငံများ၏ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာကိန်းဂဏန်းများတွင်ထင်ဟပ်နိုင်အောင်ကြိုးစားသလိုအိမ်မှုကိစ္စများကိုဦးစီးလုပ်ကိုင်ရသောမိန်းမအများစု၏အလုပ်အားကိုခေါင်းပုံဖြတ်ခံရသည့်ကိစ္စများကိုလည်းလည်းဖော်ထုတ်သည်။လေ့လာမှုများအရစက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးအနောက်တိုင်းကမ္ဘာ၌ပင်လုပ်ခမရသောအလုပ်များကအမျိုးသားစီးပွားရေးအပေါ် ထည့်ဝင်မှုမှာလုပ်ခရသောအလုပ်များ၏ထည့်ဝင်မှုထက်ပင်မြင့်မားနေကြောင်းတွေ့ရသည် (Winkler, 2010)။နီနိုင်ငံတော်ကစောင့်ရှောက်ရေးဝန်ဆောင်မှုများမပေးသလောက်ဖြစ်သောလက်တင်တင်အမေရိကတွင်ဖိနှိပ်မှုမှာပိုဆိုးပြီးပိုက်ဆံတတ်နိုင်သူများသာပုဂ္ဂလိကစောင့်ရှောက်မှုကိုရသဖြင့်လူတန်းစားခွဲခြားမှုအခြေခံလည်းရှိသည် (Rodríguez, 2005)။ထို့ကြောင့်အမျိုးသမီးဝါဒီဘောဂဗေဒပညာရှင်များကပုဂ္ဂလိကတရားမျှတမှုကိုလည်းလိုလားပြီးအိမ်တွင်းနှင့်အခြားနေရာများတွင်အလုပ်ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးခွဲဝေခြင်းကိုတောင်းဆိုသည်။

လက်ရှိကာလအထိဂျီဒီပီနှင့်အခြားတရားဝင်ကိန်းဂဏန်းများတွင်ပြုစောင့်ရှောက်ရေးအလုပ်များ၏တန်ဖိုးနှင့်ထုတ်လုပ်မှုကိုထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းမရှိပေ။ယင်းမှတစ်ဆင့်ဂန္ထဝင်ခေတ်မှသည်ယနေ့တိုင်လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသောမိုက္ကရိုမူဝါဒများကိုသာချမှတ်ပြီးမက်ခရိုမူဝါဒများနှင့်ပတ်သက်လျင်အမြင်ကွယ်နေတတ်သောသဘောကိုထောက်ပြ

ပြပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးကိုကန့်ကွက်သည်။ထို့အပြင်တိုးတက်မှုကိုဦးတည်သည့်ဖွံ့ဖြိုးရေးမဟာဗျူဟာများ၊အမျိုးသမီးများကိုဈေးကွက်သို့ပေါင်းစည်းရေးနှင့်ဆင်းရဲမှုတိုက်ဖျက်ရေးစသည့်မဟာဗျူဟာများသည် သည်ဘဝသာယာဝပြောမှုကိုဖန်တီးနိုင်ခြင်းရှိ/မရှိသံသယရှိနေသည်။နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ အစည်းများကအမျိုးသမီးများကိုဖွံ့ဖြိုးရေးဗျူဟာများ၏ပဟိုချက်မတွင်နေရာချထားခြင်းကို လိုလည်းလက်မခံချေ။

Annemarie Sancar

၏စကားကိုကိုးကားရသော်အမျိုးသမီးများ၏အထူးစွမ်းဆောင်ရည်များဟူသည့်အယူအဆသည်ဖီဝေဒ ဗဒသဘောအရဘောင်ခတ်ကြည့်ခြင်း stereotyping ပင်ဖြစ်ကာ 'ယနေ့ခေတ်တွင်အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးထက်စာလျင်နီယိုလစ်ဘရယ်စီးပွားရေးအယူအဆများကဦးဆောင် နေခြင်းဖြစ်သည်။ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏စမတ်ကျသောစီးပွားရေးအယူအဆအရဆိုလျှင်အမျိုးသမီးများသည်စီးပွား ရေးကိုဦးဆောင်ခြင်းနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုမောင်းနှင်ခြင်းတို့တွင်လည်းထက်မြက်ကြောင်းတွေ့ရသည်' (Sancar, 2010)။

ပြုစေတင့်ရှောက်ခြင်းဘောဂဗေဒတွင်ကလေးသူငယ်များ၊မနာကျန်းသူများ၊ခြားနားသန်စွမ်းသူများ ဘေးနှင့်အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သူများကိုစောင့်ရှောက်ခြင်းလည်းပါဝင်သည်။ထိုသို့စောင့်ရှောက် ဘက်ခြင်းသည်ဘဝကိုဂုဏ်သိက္ခာအပြည့်နှင့်ဖြစ်သန်းခြင်းဟူသောအရေးအပါဆုံးလူသားတန် တန်ဖိုးကိုဖြည့်ဆည်းခြင်းလည်းဖြစ်သည်။သို့ရာတွင်ထိုအချက်ကိုနိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးနယ် ယ်ပယ်နှစ်ရပ်စလုံးမှလျှစ်လျူရှုကြသည်။ပြုစေတင့်ရှောက်မှုစီးပွားရေးနှင့်ပတ်သက်သော

Buen Vivir

ကပြောင်းလဲမှုများ၏ပန်းတိုင်အဖြစ်သတ်မှတ်သည်။အမျိုးသမီးဝါဒီစီးပွားရေးပညာရှင် Ulrike Knobloch (2010) ကထိရောက်မှုပန်းတိုင်တစ်မျိုးတည်းအတွက်မဟုတ်ပဲ Buen Vivir

ဆီသို့ဦးတည်သွားနိုင်မည့်စီးပွားရေးဆောင်တာများကိုအဆိုပြုဖူးသည်။၎င်းကစီးပွားရေး၏အခြေခံ ခံအကျဆုံးရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်မှာအဘယ်နည်းဟုမေးခွန်းထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ Knobloch ကစီးပွားရေးဆိုသည်မှာပိုမိုမြင့်မားသောပန်းတိုင်တစ်ခုအတွက်နည်းလမ်းသာဖြစ်သင့်သည်ဟုဆိုသည် ဖြစ်သည်။ယင်းမှာပညာရပ်နယ်ပယ်ကိုကျော်လွန်သောဒဿနပုစ္ဆာတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ဈေးကွက်ကလူသားတို့ ၏လိုအပ်မှုများကိုအလိုအလျောက်ဖြည့်ဆည်းပေးသည်ဟုဆိုရာတွင် Knobloch

ကမူဈေးကွက်သည်အမျိုးသား၊အမျိုးသမီးနှင့်ကလေးများအတွက်ဘဝကိုပြည့်ဝစွာနေထိုင်နိုင်ရန်လိုအပ်ခ န်ချက်များကိုအလိုအလျောက်ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်းမရှိဟုယူဆသည်။ထို့အပြင်ဈေးကွက်အတွင်းမျှ ျတစွာယှဉ်တွဲနေထိုင်ခြင်းကိုလည်းမေးခွန်းထုတ်ကာစီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှုများကမည်သူတို့အတွက်တန် တန်ဖိုးကိုထုတ်လုပ်သနည်းဆိုသည်ကိုစောကြောသည်။လုပ်ခစားလုပ်အားအပေါ် အခြေခံ၍တည် ည်ထောင်ထားသောခေတ်သစ်ဈေးကွက်အယူအဆသည်လျင်ဒါဆိုင်ရာမညီမျှမှုအပေါ်တွင်လည်းအခြေ အခြေခံထားကြောင်းဖော်ထုတ်သည်။ကျားမသဘောမပါသောစီးပွားရေးသတ္တဝါ homo economicus ဆိုသည်မှာမရှိပဲယောကျ်ား၊မိန်းမအားလုံးတို့အား၎င်းတို့၏သီးခြားနေထိုင်မှုများနှင့်လူမှုဘဝအခြေ အခြေအနေများကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်သည်။

နီယိုလစ်ဘရယ်ဝါဒအောက်တွင်စောင့်ရှောက်ပြုစုမှုလုပ်ငန်းများကိုပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုခြင်းနှင့်တစ်ဦးချ ချင်းစားသုံးမှုအသွင်ပြောင်းခြင်းများဆောင်ရွက်ရာပြုစောင့်ရှောက်မှုစီးပွားရေးအယူအဆက ဆကပြည်သူ့မူဝါဒများဖြင့်စောင့်ရှောက်မှုပြုရန်တောင်းဆိုသည်။သို့သော်နိုင်ငံတော်ကစော စောင့်ရှောက်ရေးနှင့်လူမှုကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများကိုတစ်ဦးတည်းတာဝန်ယူရမည်ဟုဆိုလိုပဲလူ့အ ဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏လိုအပ်ချက်ကိုခြုံငုံမိစေမည့်ဝန်ဆောင်မှုပေးသူအများအပြားပါဝင်သော

သာစနစ်တစ်ခုကိုတည်ထောင်ရန်သာတိုက်တွန်းခြင်းဖြစ်သည် (Rodríguez Enríquez, 2005: 29)။ နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာများ၏ပဟိုချက်တွင်စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများရှိရမည်ဖြစ်ပြီးအချိန်သုံးစွဲမှုကိုလည်းဒီမိုကရေစီနည်းကျစေကာအမျိုးသမီးများလည်းအားလပ်ချိန်များကိုခံစားရစေမည်ဖြစ်သည်။ ဂ
။ ဂျာမနီဆိုရှယ်လစ်အမျိုးသမီးဝါဒီ Frigga Haug
ကအချိန်စီးပွားရေးအယူအဆကိုတင်ပြပြီးယင်းတွင်ဘဝ၏အချိန်များကိုဝင်ငွေရသောအလုပ်၊ မျိုးဆက်ပွားလုပ်ငန်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်နိုင်ငံရေးပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့တွင်မျှဝေသုံးစွဲရန်အဆိုပြုသည်။ သူမကဝင်ငွေရသောအလုပ်ကိုလိုအပ်သောထုတ်လုပ်မှုပမာဏကိုထိန်းထားနိုင်မည့်လေးနာရီမှ မျှသာထားရှိရန်အဆိုပြုပြီး ဤနည်းအားဖြင့်အလုပ်အကိုင်ကျပ်တည်းမှုကိုလည်းတစ်နည်းတဖုံဖြေရ ဖရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ စောင့်ရှောက်မှုအလုပ်များ၊ တစ်ကိုယ်ရေဝါသနာများနှင့်ဘဝကောင်းဖြစ် ဖစ်စေရန်ကြံစည်ဆောင်ရွက်ခြင်းများအားလုံးကိုယဉ်ကျေးမှုအလုပ်များကိုခြုံငုံခေါ်ဝေါ်ပြီးထို့နောက် နာကိုင်နိုင်ငံရေးတွင်အပြည့်အဝပေါင်းစည်းပါဝင်ခြင်းလည်းပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည် (Haug, 2009)။

စောင့်ရှောက်မှုဘဝပေဒမုပေါ်ထွက်လာသောအယူအဆများကိုဘဝအရည်အသွေးထိန်းသိမ်းရေးဆို ဝိုင်ရာသီအိုရီနှင့်လက်တွေ့လုပ်ငန်းများအဖြစ်ယူဆနိုင်သည်။ တစ်ဦးချင်းအစွမ်းအစဖြင့်စီးပွားရေး ရေးကိုမောင်းနှင်မည်ဟူသောအတွေးအခေါ်အစားပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုမူတည်သည့်နည်းလမ်း များကိုလည်းဦးစားပေးစေသည်။ စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများကိုရောင်းဝယ်ဖောက်ကားစရာ ရာဟုယူဆခြင်းမှာလည်းပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီးကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနှင့်နိုင်ငံစီးပွားရေးများတွင်မညီမှ မျှမှုများကိုဆက်လက်မွေးဖွားထုတ်လုပ်ပေးရာရေသောက်မြစ်လည်းဖြစ်နေသည်။ ထိုဆွေးနွေး နွေးချက်များသည်အချင်းချင်းအပြန်အလှန်ထောက်ပံ့သော၊ တန်းတူညီမျှသောလူ့အဖွဲ့အစည်းမော်ဒယ်မ ျများကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်ရင်း Buen Vivir ဆီသို့ချဉ်းကပ်သွားသည် (Salazar et al., 2010)။

ဆွေးနွေးချက်များမှနေ၍ဆင်းရဲမှုတိုက်ဖျက်ရေးတွင်စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများလိုအပ်ချက်ကိုပြည် ည်သူမူဝါဒအနေနှင့်ဖြေရှင်းရန်အကြံပြုသည်။ စောင့်ရှောက်မှုချို့တဲ့သည့်အကျပ်အတည်းသည်အရ အရင်းရှင်ဝါဒ၏အကျပ်အတည်းလည်းဖြစ်ပြီးဘဝအရည်အသွေးကိုကျဆင်းစေကာဆင်းရဲတွင်းသို့ထပ်မ ျမံနစ်မွန်းစေသောပြဿနာလည်းဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်တိုးတက်မှုတို့အစားအခြေခ ျခံအကျဆုံးလူသားလိုအပ်ချက်များကိုဖြည့်စွမ်းခြင်းသည်လိုလားအပ်သောလူမှုပြောင်းလဲရေးဖြစ် စ်ပြီးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍတော်လှန်ပြောင်းလဲရေးနှင့်လက်ဝဲလှုပ်ရှားမှုများ၏နိုင်ငံရေး ရေးလမ်းကြောင်းပြန်လည်ပုံဖော်တည်ဆောက်ခြင်းစသည်တို့မှာမဖြစ်မနေလိုအပ်ချက်များဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးဝါဒနှင့်လက်တင်အမေရိကမှတိုးတက်သောနီယိုဖွံ့ဖြိုးရေးအစိုးရများ

လက်တင်အမေရိကတွင်နီယိုလစ်ဘရယ်လမ်းကြောင်းမှခွဲထွက်သောတိုးတက်သောအစိုးရများစတင်ပေါ်ထွ ထွက်လာပြီးနေပြန်လည်ခွဲဝေခြင်းကိုကြွေးကြော်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့ပေါ်ထွက်လာခြင်းကြောင့်အမျ မျိုးသမီးဝါဒအတွင်း၁၉၇၀ခန့်မှစ၍ပေါ်ထွက်ခဲ့သောအတွေးအခေါ်ဂိုဏ်းခွဲနှစ်ခုအကြားတင်းမာမှုမှာပိုမိုထင် ျင်ရှားလာသည်။

ပထမလမ်းကြောင်းမှာအမျိုးသမီးဝါဒဘာဝပေဒပညာရှင်များကတောင်းဆိုသောအမျိုးသမီးများအနေနှင့် ငွံဖွံ့ဖြိုးရေး၏အသီးအပွင့်များကိုအတားအဆီးမရှိခံစားခွင့်ရှိသည်ဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကလက လက်ရှိစနစ်အတွင်းရှိဖို့ကြီးစိုးမှုကိုလည်းမေးခွန်းထုတ်ကြသည်။ အသစ်ပေါ်ထွက်လာသောတိုးတက် တ်သည့်အစိုးရများနှင့်၎င်းတို့၏အင်စတီကျူးရှင်းများသည်အမျိုးသမီးများဝင်ငွေတိုးရေးနှင့်ဝယ်ယူနိုင် ျင်စွမ်းတိုးတက်ရေးကိုရည်ရွယ်သောမူဝါဒများတိုက်တွန်းတောင်းဆိုရေးအတွက်ပိုမိုလမ်းဖွင့်ပေးလာသည်။

အပြိုင်ရေစီးကြောင်းမှာလက်ဝဲပိုလိမ့်မည်။ ၎င်းတို့ကဆင်းရဲသောမိန်းမများကိုပိုက်ဆံပေးခြင်းသည်ဖိုကြီးစိုးရေးကြီးစိုးရေးဆန့်ကျင်ရေးထောက်ပံ့ရေးဝါဒလည်းဖြစ်ကာဖိုကြီးစိုးမှုကိုဆက်လက်အားပေးခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ သယံဇာတထုတ်ယူရေးများနှင့်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကိုအဓိကအားထားသောဖွံ့ဖြိုးရေးပုံစံကိုလည်းစံကိုလည်းမေးခွန်းထုတ်သည်။ အမျိုးသမီးဝါဒမှာလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသွင်ပြောင်ပြောင်နိုင်ရေးအတွက်တွန်းအားတစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည်။ သွေးစည်းသောစီးပွားရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာရေး၊ စားနပ်ရိက္ခာအချုပ်အခြာပိုင်မှုနှင့်မြေယာကာကွယ်ရေးများသည်ထိုအတွေးအခေါ်၏ဗဟိုချက်များတွက်များတွင်ရှိနေသည်။ ၎င်းတို့ကအမျိုးသမီးဝါဒကိုဆင်းရဲသားများနှင့်ရပ်ရွာလူထု၏အမြင်မှနေ၍ရှုမြင်ခြင်းဖြစ်သင်းဖြစ်သည်။ ထိုရေစီးကြောင်းနှစ်သွယ်သည်အချို့သောအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းယှဉ်တွဲတည်ရှိတွဲတည်ရှိနေသည်ကိုလည်းတွေ့နိုင်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့်ဖိုဝါဒကြီးစိုးမှုကိုဆန့်ကျင်သောလှုပ်ရှားမှုကိုပိုမိုနက်ပိုမိုနက်ရှိုင်းသောအနက်အဓိပ္ပါယ်များဖြည့်ဆည်းပေးနေသည်။

အင်ဒီးစ်၊ လူထုကြိုက်နှင့်ရပ်ရွာအခြေပြုအမျိုးသမီးဝါဒ

လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များအတွင်း၌လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများသည်နီယိုလစ်ဘရယ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုပုံစံများမှုပုံစံများစွာကိုတွေ့မြင်ခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကြောင့်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးဝါဒနှင့်နိုင်ငံတကာအလုပ်ခွဲငံတကာအလုပ်ခွဲခြားမှုပုံစံတို့ကိုပိုမိုအားကောင်းစေပြီးဆင်းရဲသားလူများစုကြီးကိုဒုက္ခတွင်းထဲသို့ပိုမိုသက်ဆိုင်သက်ဆင်းသွားစေသည်။ ဆင်းရဲသောမိန်းမများ- ဌာနေတိုင်းရင်းသား၊ mestizo ကပြား၊ လူမည်းနှင့်တောနေမိန်းမများကဒုက္ခပိုခံရသည်။ ၎င်းတို့သည်အသိအမှတ်ပြုခြင်းလည်းမခံရလုံခြုံမှုမခံရလုံခြုံမှုလည်းမရှိနိုင်ငံတော်၏လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးရပိုင်ခွင့်များကိုကာကွယ်မှုလည်းမပေးသောအခြေမူလည်းမပေးသောအခြေအနေတွင်အိမ်တွင်းနှင့်ထုတ်လုပ်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကိုခါးဆည်းပြီးဆောင်ရွက်ပြီးဆောင်ရွက်နေကြရသည်။ ထို့အပြင်နီယိုလစ်ဘရယ်ကုန်သည်ဝါဒကြီးစိုးမှုအောက်၌၎င်းတို့၏လိုလားချက်များအားနှင့်ဥပမာအမှတ်လက္ခဏာများပါအစိတ်စိတ်အမွှာအဖြစ်သွားရသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ကော်ပိုရိတ်များကို၎င်းတို့များကို၎င်းတို့အတွက်အခန်းကဏ္ဍသစ်များကိုကောင်းကင်မှချသလိုချပေးပြီး၎င်းတို့မှာမိန်းမအဖြစ်ပိုမိုဘောင်ခိုဘောင်ခတ်ခံရကာအစိုးရမှတာဝန်မယူသောဝန်ဆောင်မှုများ၏မရေရာသောလက်ဝေခံစားသုံးသူများဖြစ်လာများဖြစ်လာကြသည်။

ထိုနှစ်များအတွင်းလက်တင်အမေရိကတွင်စုပေါင်းခုခံတွန်းလှန်လှုပ်ရှားမှုများကိုလည်းမြင်တွေ့ရသည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လူထုများသည်နီယိုလစ်ဘရယ်ဝါဒကိုစတင်ဆန့်ကျင်သည်။ ထို့နောက်နိုင်ငံတော်အားလည်းခန့်ပြန်လည်ခွဲဝေမှုကိုတာဝန်ယူရန်၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်များကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့်နယ်ချဲ့စနစ်ကိုဆန့်ကျင်ရန်ဖိအားပေးတိုက်တွန်းလာကြသည်။ ထို့အပြင်လူမျိုးစုံနိုင်ငံတော်စနစ်ဖြစ်လာစေရေးအတွက်လည်းတတိုက်ပွဲဝင်ကြသည်။ ယင်းကနိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုလုံးကိုပြန်လည်သုံးသပ်ပြီးနိုင်ငံတော်မှာကိုလိုနီလွန်လူနည်းစုအုပ်စိုးသောအဖွဲ့အစည်းဖြစ်နေပြီးလွတ်လပ်ရေးရစဉ်ကတည်းကတကတည်ရှိသောအကန့်အသတ်အတားအဆီးများ၏ထုတ်ကုန်တစ်ခုဖြစ်နေသည်ကိုတွေ့ကြရသည်။ ထိုနောက်ဘက်ခံအခြေအနေတွင်အထူးသဖြင့်အီကွေဒေါနှင့်ဘိုလီဗီးယားတို့၌ရပ်ရွာနှင့်လူထုကြိုက်အမျိုးသမီးဝါဒများ^၅ ပေါက်ဖွားရှင်သန်လာကြခြင်းဖြစ်သည်။

^၅ထိုနိုင်ငံများရှိအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၏နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကိုခြေရာခံ၍ကောက်ချက်ချခြင်းဖြစ်သည်။ အီကွေဒေါတွင် Luna Creciente နှင့် Ecuador Women's Assembly၊ ဘိုလီဗီးယားတွင် Mujeres Creando စသည့်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်။

ယခုအခန်းတွင်ထိုနှစ်နိုင်ငံရှိမတူညီသောနောက်ခံများနှင့်မတူညီသောအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများအကြောင်းကိုသုံးသပ်နိုင်မည်မဟုတ်ပဲဘုံတူညီသောအချက်အချို့ကိုသာဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ပထမအချက်မှာ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားမှုများသည်ဆန့်ကျင်ပုန်ကန်မှု၊ဆန္ဒထုတ်ဖော်မှု၊ထကြွမှုနှင့်ဆင်းရဲသားများ၊ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၊တောနေလယ်သမားများ၊အလုပ်သမားများ၏လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများနှင့်ဆက်စပ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ထို့အပြင်လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းငါးရာစပိန်ကကိုလိုနီကျွန်ုပ်ပြုမှုကာလများအထိပါဘုံတူညီသောသမိုင်းကြောင်းရှိသည်။ထိုလှုပ်ရှားမှုများကအမျိုးသမီးဝါဒသည်မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းမှလာပြီးဖွံ့ဖြိုးပြီးကမ္ဘာမှမိန်းမများ၏လှုပ်ရှားမှုဖြစ်သည်ဆိုသောအယူအဆကိုကိုင်စွဲကြသည်။

ဒုတိယတူညီချက်မှာထိုလှုပ်ရှားမှုများသည်မတူညီမှုနှင့်ညီမျှမှုအခြေခံအမျိုးသမီးဝါဒလမ်းကြောင်းနှစ်ခုအကြားပဋိပက္ခကိုကျော်လွှားနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။၎င်းတို့ကပိုမိုမော်ဒန်ဥပမာအမှတ်လက္ခဏာများပြန့်ကျဲသွားခြင်းနှင့်အထူးပီသသောများခွဲခြားထားမှုဖိုဝါဒအတွင်းထဲမှတရားမျှတမှုနှင့်လက်ခံပေါင်းစည်းမှုနှစ်မျိုးစလုံးကိုမေးခွန်းထုတ်သည်။၎င်းတို့ကလိင်၊လူမျိုးနှင့်နောက်ခံသမိုင်းဆိုင်ရာကြွယ်ဝမှုများကိုကိုလိုနီနှင့်လူတန်းစားအမှတ်လက္ခဏာများကိုပါထည့်သွင်းပြီးဘုံလောကအမြင်တစ်ခုကိုတည်ဆောက်ခြင်းပါဝင်သည်။နိုင်ငံရေးတွင်မူအသိအမှတ်ပြုမှု၊ဒိုင်ယာလော့ခ်နှင့်အသေအသွင်ပြောင်းမှုကိုစုပေါင်းတည်ဆောက်ခြင်းတို့ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည်။တရားမျှတမှုဆိုသည်မှာဖိုကြီကီးစိုးရေးစနစ်ကိုတစ်စစီဖယ်ရှားပစ်ခြင်းနှင့်လူမျိုးစုံနိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ခြင်းတို့တွင်အခြေခံသည်။ထို့ကြောင့်တရားမျှတမှု၏အခြေခံမှာတသီးပုဂ္ဂလရပိုင်ခွင့်များမဟုတ်မူပဲလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးကိုအသွင်ပြောင်းနိုင်ခြင်းသာဖြစ်သည်။

တတိယတူညီချက်လည်းရှိသေးသည်။၎င်းတို့သည်ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ဝါဒ၊ဖိုဝါဒကိုတိုက်ဖျက်ခြင်း၊အရင်းရှင်စနစ်ကိုချေမှုန်းခြင်းနှင့်သဘာဝနှင့်ဆက်သွယ်ခြင်းစသည်များတွင်လည်းဆန်းကျယ်မှုသဘောကိုနားလည်ရာ၌ဘုံတူညီမှုရှိကြသည်။ထိုဆန်းကြယ်နက်ရှိုင်းမှုမှတစ်ဆင့်ရပ်ရွာ၊အများပြည်သူဆိုင်ရာနယ်ယပ်ယံနှင့်လုပ်ဆောင်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးကိုပြန်လည်သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်းပြုသည်။အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုကာလရပ်ရွာလူ့ဘောင်ဆိုသည်မှာသမိုင်းဆိုင်ရာတည်ဆောက်မှုတစ်ခုဖြစ်ပြီးနိုင်ငံရေးနှင့်အာရုံစိုက်မှုများ၏ဆုံချက်လည်းဖြစ်သည်ဟုသတ်မှတ်သည်။လူမျိုးစုံနိုင်ငံတော်တည်ထောင်ရေးတွင်အမျိုးသမီးများအကြားဒိုင်ယာလော့ခ်လိုအပ်သည်။အကြောင်းမှာအမျိုးသားနိုင်ငံတော်များအတွင်းရှိရပ်ရွာနိုင်ငံရေးအသိုင်းအဝိုင်းများကိုထင်ဟပ်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

အင်ဒီးစ်တောင်တန်းအမျိုးသမီးဝါဒမှာ mestizo ကပြား၊ပညာသည်၊လူလတ်တန်းစားအမျိုးသမီးများအတွက်သက်သက်မဟုတ်တော့ပဲအမျိုးသမီးဝါဒီများအဖြစ်ကိုယ့်ကိုယ်ကိုသတ်မှတ်သောဝင်ငွေနှိမ့်သည့်အမျိုးသမီးများအတွက်လည်းဖြစ်လာသည်။ထိုအုပ်စုကလည်းမိမိတို့၏နောက်ခံအတွေ့အကြုံနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာထုတ်လုပ်မှုတို့ကိုအခြေခံပြီးအမျိုးသမီးဝါဒကိုပြန်လည်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ထိုအမြင်တွင်သဘာဝမိခင်ကြီး Pachamama သည်တွေ့ကြုံခံစားရန်နှင့်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရန်နှစ်မျိုးစလုံးဖြစ်နေသည်။

ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒမှဖော်ထုတ်ခဲ့သောသဘာဝတရား၏အရေးပါမှုကိုထောက်ခံသောလယ်သမား၊ဌာနေနန်နှင့်လူမည်းအမျိုးသမီးများလည်းရှိသည်။ Cochabamba ရှိ Tiquipaya တွင်၂၀၁၀ဧပြီ၌ကျင်းပသော World People's Conference on Climate Change ၌ရပ်ရွာလူထုအမျိုးသမီးဝါဒီများကအောက်ပါအတိုင်းကြေညာချက်ထုတ်ပြန်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် Pachamama နှင့် Mapu တို့ကိုတလုံးတဝတည်းသဘောဖြင့်နားလည်ပြီးမြင်ရသောသဘာဝကြီးနှင့်ကမ္ဘာဂြိုဟ်တို့ကိုကျော်လွန်ကျော်လွန်ကာသက်ရှိသတ္တဝါများ၊စွမ်းအင်များ၊လိုအပ်ချက်များနှင့်လိုအပ်ဆန္ဒများဆက်စပ်ထားပုံထားသောဆက်ဆံရေးတစ်ခုအဖြစ်နားလည်သည်။ Pachamama ကိုမိခင်ကမ္ဘာကြီးဟုလျှော့ပေါ့ရှုမြင်သုံးသပ်ခြင်းများအားလုံးကိုရှုတ်ချသည်။ယင်းအမြင်သည်အမျိုးမိခင်သည်အမျိုးသမီးများနှင့်မိခင်သဘာဝကြီးကိုဖိုဝါဒီစနစ်၏ဘောင်အတွင်းသို့သက်ဆင်းကျရောက်သွားကံသွားစေသည်။

မိခင်ကမ္ဘာကြီးဆိုသည်မှာနှစ်ပေါင်းများစွာတည်ရှိခဲ့သောအယူအဆတစ်ခုဖြစ်ပြီး People's Conference on Climate Change တွင် Pachamama ၏အဓိပ္ပါယ်ကိုဖိုကြီးစိုးသောစနစ်အတွင်းထုတ်လုပ်မှုနှင့်မျိုးဆက်ပွားမှုတို့အတွက်ဦးတည်သောကမ္ဘာ့ကမ္ဘာမြေသားအိမ်ကြီးအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းကိုငြင်းဆန်ကန့်ကွက်သည်။အမှန်စင်စစ် Pachamama ဆိုသည်မှာစကြဝဠာကြီးတစ်ခုဖြစ်ပြီးလူသားတို့ကိုယ်တိုင်မှာအစိတ်အပိုင်းငယ်ကလေးသာဖြစ်သည်။

အာကာသ Cosmos ဆိုသည်မှာလည်းဖခင်အာကာသဟူ၍မရှိရပဲ Pachamama ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာဖြစ်သည်။၎င်းတို့နှစ်ဦးလက်ဆက်ရမည်ဆိုသည့်အယူအဆကိုလည်း လက်မခံနိုင်ချေ။ယခုကွန်ဖရင့်တွင်မိခင်ကမ္ဘာမြေကြီး၊မိန်းမများနှင့် Pachamama တို့ကိုတန်းတူထား၍ပြောဆိုနေမှုများကိုလည်းလက်မခံနိုင်ပေ။ Pachamama ဆိုသည်မှာဖိုကြီးစိုးသောကမ္ဘာကြီးအတွင်းမှတည်ရှိမှုတစ်ရပ်မဟုတ်ပဲကျားမသတ္တဝါအရာခပ်သိမ်းတို့သည်သာ Pachamama ၏အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်လေသည်။^၉

နိဂုံး

အမျိုးသမီးများနှင့်အမျိုးသမီး ဝါဒီလှုပ်ရှားမှုသည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆကိုထောင့်ပေါင်းစုံမှဝေဖန်ငြင်းခုံမှုများပြုကြသည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးစနစ်ကြီး ရေးစနစ်ကြီးကလည်းအချို့သောတောင်းဆိုမှုများ၊အထူးသဖြင့်လစ်ဘရယ်အမျိုးသမီးဝါဒီများ၏တောင်းဆိုမှုများ မှုများကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးသည်။အမျိုးသမီးဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက်နည်းစုံလမ်းစုံဆောင်ရွက်ကြသော်လည်း က်ကြသော်လည်းနောက်ဆုံးတွင်အမျိုးသမီးများမှာဒုတိယတန်းစားနေရာတွင်ရှိမြဲရှိလျက်သာဖြစ်သည်။လက်ရှိ ည်။လက်ရှိဖွံ့ဖြိုးရေးမူ ဝါဒများတွင်ဂျင်ဒါပေါင်းစပ်ထားသောဘတ်ဂျက်ရေးဆွဲမှုတို့ကဲ့သို့အမျိုးသမီးများ၏အခြေအနေကိုတိုင်းတာန င်းတာနိုင်သောနည်းပေးများရှိလာသည်။မိသားစုတွင်းမှအစ၊နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးနယ်ပယ်များအဆုံးအမျိုး များအဆုံးအမျိုးသမီးများကြုံရသောဖိုကြီးစိုးသည့်ပါဝါဆက်သွယ်ချက်များကိုမူတစ်စုံတရာပြင်ဆင်နိုင်ခြင်းမ နိုင်ခြင်းမရှိပေ။အကြမ်းစားဘောဂဗေဒသိပ္ပံသမားများကလည်းဂျင်ဒါနှင့်စောင့်ရှောက်မှုစီးပွားရေးအကြောင်း ပွားရေးအကြောင်းထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိပဲဂျီဒီပီကိုသာအဓိကအတိုင်းအတာအဖြစ်ဆက်လက်ကိုင်စွဲကြ ဝိုင်စွဲကြသည်။

⁹ the World People's Conference on Climate Change မှ Declaration of the Community Feminists (Tiquipaya, Cochabamba, April 2010).

အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုအများအပြားသည် ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အစားထိုးစရာအဖြစ် Buen Vivir
အသုံးဝင်နိုင်ခြင်းရှိ/မရှိကိုလည်း ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးငြင်းခုံကြသည်။ လူမျိုးစုံနိုင်ငံတော်အယူအဆ၊ ပ

ပိုင်ဆိုင်မှုကိုလိုနီနိုင်ငံတော်ကို အသွင်ပြောင်းခြင်းနှင့် ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ဝါဒနှင့် ဖိုကြီးစိုးသော ဆက်ဆံရေးများမှ လွတ်မြောက်ရာ လွတ်မြောက်ကြောင်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းဆွေးနွေးကြသည်။
သည်။ ဂေဟအမျိုးသမီးဝါဒီများက သဘာဝနှင့် မသဘာဝကို ထပ်တူပြုခြင်းများကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ပြီး စောစာင့်ရှောက်မှုစီးပွားရေးနှင့် Buen Vivir

အတွက် အရေးပါသော အချိန်အသုံးပြုပုံတို့ကို ဆွေးနွေးကြသည်။ ၎င်းတို့တွင် နေရာတိုင်းအသုံးတည့်နိုင်သော နေခွဲဝေရေးနှင့် ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုဆိုင်ရာ အယူအဆများလည်းလည်း ရှိသည်။ အားလုံးသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အကျပ်အတည်းဟူသော အယူအဆကို ကိုင်စွဲပြီး လွှမ်းမိုးကြီးကြီးစိုးစိုးပေါင်းစုံကို (လူတန်းစား၊ လူမျိုး၊ ဂျင်ဒါနှင့် သဘာဝလောကကြီးအပါအဝင်) ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မှသာ အကျပ်အတည်းကို ကျော်လွှားနိုင်မည် ဟုလည်း လက်ခံထားကြသည်။ အရင်းရှင်ကမ္ဘာ၏ အဓိကပညာရပ်အဖြစ် မှာဘောဂဗေဒကို နန်းချပြီး လူသားများ၏ လိုအပ်ချက်ကို တိုတုနုပြန်ဆောင်ရွက်ပေးမည့် ကျင့်ဝတ်လမ်းစဉ်တစ်မျိုးနှင့် အစားထိုးလိုကြသည်။

ယခုအခန်းတွင် အမျိုးသမီးဝါဒလမ်းကြောင်းအသွယ်သွယ်သည် ဖွံ့ဖြိုးရေးကို မေးခွန်းထုတ်ခြင်းမှ အစ၊ အစယင်းကို အစားထိုးနိုင်မည့် ပုံစံများကို အဆိုပြုတင်ပြခြင်းအထိ ကျယ်ပြန့်ပြီး လက်တင်အမေရိကတစ်ကွက်တွင် အစပြုခဲ့သော ပြောင်းလဲရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ကိုယ်စားပြုသည်။ တိုးတက်သော အစိုးရများအား အာဏာရလာခြင်းကို အကြောင်းပြုပြီး အမျိုးသမီးဝါဒသည် နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုခိုင်မာအောင် တွန်းအားပေးကာ လူမှုရေးနှင့် နေခွဲဝေရေးမူဝါဒများအကောင်အထည်ဖော်ရန် တွန်းအားပေးမည် ဖြစ်သည်။ လူမှုတရား၊ မူတမူ၊ မညီမျှမှုကို ကျော်လွှားခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုပုံစံ၊ ဝါဒသဘာဝတရား၏ ရပိုင်ခွင့်များ စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ လည်း ပြန်လည်စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုများ ရှိသည်။ ဒေသတွင်း အမျိုးသမီးများသည် လူထုကြိုက်အမျိုးသမီးဝါဒဟု ခေါ်သော ဖွဲ့စည်းမှု၊ ရုန်းကန်မှုပုံစံအသစ်များကိုလည်း ဖော်ထုတ်လျက် ရှိသည်။ ယင်းသည် သည်ယခင်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ကလူလတ်တန်းစား၊ လစ်ဘရယ်မိန်းမများ၏ အခန်းကဏ္ဍပိုကြီးသော အမျိုးသမီးဝါဒများနှင့် ကွဲထွက်လာခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်သုံးဆယ်အတွင်း တောင်ကမ္ဘာကြီး၏ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်တွင် ပေါ်ထွက်ခဲ့သော အမျိုးသမီးဝါဒအတွေးအခေါ်များနှင့် လှုပ်ရှားမှုများသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှုကြီးတစ်ခုလုံးအတွက် လမ်းကြောင်းသစ်များနှင့် အတွေးအခေါ်သစ်များ ပေါ်ထွက်လာအောင် အဓိကတွန်းအားပေးနိုင်ခဲ့သည်။

အမျိုးသမီးဝါဒဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ်များ မြောက်ကမ္ဘာကြီး၌ သာမန်အားဖြင့် ခံခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များကို လွန်နံမြောက်ပြီး နောက်တောင်ကမ္ဘာကြီးမှ အမျိုးသမီးလှုပ်ရှားမှုများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အကျပ်အတည်းနှင့် ဖိုကြီးစိုးသော ဝါဒ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိုဒယ်များကို ဆက်စပ်ကာ အစားထိုးရွေးချယ်စရာ လမ်းကြောင်းများကို ပါဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ယနေ့တွင် တောင်ကမ္ဘာကြီးမှ မိန်းမများသည် ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် မျိုးဆက်ပွားလုပ်သားများ ဖြစ်ပေါ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ထောက်ပံ့ကာ ကြိုက်ကြီးနှင့် ဆက်သွယ်မှုများ စွာကို ဆောင်ရွက်ပေးနေသော နယူးများ ဖြစ်ကြသည်။

လယ်သမား၊ လူမည်း၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားနှင့် မြို့ပြဆင်းရဲသားရပ်ကွက်များမှ အမျိုးသမီးများသည် လူမျိုးများကြိုက်အမျိုးသမီးဝါဒ၏ အဓိကမောင်းနှင်အားလက်တံများ ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များတွင် အဆင့်မြင့်နိုင်လက်ဝေခံများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းခံကြရသူများလည်း ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်ကြီးများက ၎င်း

ကင်းတို့၏ဌာနများကိုဖျက်ဆီးနေသောအချိန်တွင်သွေးစည်းသောစီးပွားရေးနှင့်စုပေါင်းအသ
အသံကိုကြွေးကြော်ကာကင်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းကိုမတူညီသောလမ်းကြောင်းသို့သွားရန်တောင
င်းဆိုကြသည်။ဂျင်ဒါသို့မဟုတ်ယဉ်ကျေးမှုပဏာနဝါဒကိုငြင်းပယ်ပြီးဌာနသို့မဟုတ်ခေတ်ပြိုင်တရား
ရေးရေးစနစ်အတွင်းကင်းတို့၏အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများကိုတောင်းဆိုကြသည်။

ထိုအမျိုးသမီးဝါဒလှုပ်ရှားမှုသစ်များမှာတိုးတက်သောအစိုးရများကြောင့်ပေါ်ထွက်လာခြင်းမဟုတ်ပါ။
၂။အပြောင်းအလဲများ၏ပဋိပက္ခနှင့်ကင်းတို့ဘဝထဲတွင်ကြုံရသောအကျပ်အတည်းပေါင်းစုံတို့ကြောင့်သာဖြစ်သည်။ဓန/သယံဇာတခွဲဝေမှုအတွက်ထုတ်လုပ်မှုပိုမိုတိုးမြှင့်ခြင်းနှင့်ထိုသို့တိုးမြှင့်
င့်ရန်အတွက်သဘာဝကိုပိုမိုဖျက်ဆီးခြင်းများမှာကင်းတို့ကြုံရသောအဓိကပဋိပက္ခပင်ဖြစ်သည်။အစိုးရစီမံကိန်းမ
များနှင့်ကော်ပိုရိတ်လုပ်ငန်းများလောက်ဦးစားပေးခံရလေ့မရှိသော Buen Vivir
၏အဓိပ္ပါယ်နှင့်ပတ်သက်၍ဆွေးနွေးရာတွင်လည်းယင်းမှာနောက်ခံကားချပ်ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

ထိုအမျိုးသမီးများသည်အသိပညာဆက်သွယ်ချက်၊လေးစားမှုသင်္ကေတ၊ဉာဏ်ပညာ၊ရပ်ရွာဘုံပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်P
achamama
တို့ကိုယ်စားပြုပြောဆိုနေခြင်းဖြစ်သည်။ဖွံ့ဖြိုးရေး၏သယံဇာတတူးဖော်မှုမိုဒယ်သည်စီးပွားရေးအကျ
ကျိုးအမြတ်နှင့်သဘာဝကြီးကိုအသုံးချခြင်းတို့ပါဝင်နေသည်သာမကလူမျိုးရေးခွဲခြားမှု၊ဖိုကြီးစိုးမှုန
ှုနှင့်လူတန်းစားခွဲခြားမှုပါရှိပြီးပါဝါဆက်နွယ်ချက်များကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းမပြုနှင့်ထိုမိုဒယ်ကို
ကိုကိုင်တွယ်ခွဲခြမ်း၍ရနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။

သယံဇာတတူးဖော်ရေးဝါဒလက်ဟောင်းနှင့်လက်သစ်- မျက်နှာစာနှစ်ဖက်နှင့်ကြိမ်စာ

Alberto Acosta¹

အဲလစ်ကမေးတယ် 'ငါသွားသင့်တဲ့လမ်းကိုညွှန်ပြပါဦး'။ကြောင်ကပြန်ဖြေတယ်။
'အဲဒါမင်းဘယ်ကိုရောက်ချင်သလဲဆိုတဲ့အပေါ်မူတည်တယ်။' အဲလစ်ကပြန်ပြောတယ်။
'ဘယ်ရောက်ရောက်သိပ်အရေးမဟုတ်ပါဘူး' 'ဒါဆိုမင်းဘယ်လမ်းသွားသွားသိပ်မထူးပါဘူး'
ကြောင်ကဖြေတယ်။

လူးဝစ်ကာရိုး၊အဲလစ်နှင့်အံ့ဖွယ်ကမ္ဘာ

ကြွယ်ဝမှုကြိမ်စာထဲချောင်ပိတ်မိခြင်း

ရုတ်တရက်နားလည်ရန်ခက်မည်ဖြစ်သော်လည်းလက်တွေ့အထောက်အထားများနှင့်များပြားလှသောအတွေ့
သောအတွေ့ အကြံများအရကမ္ဘာပေါ်ရှိဆင်းရဲသောနိုင်ငံအများအပြားသည်ကြွယ်ဝသောသယံဇာတများရှိ
ဘဝများရှိခြင်းနှင့်ဆက်စပ်ပြီးဆင်းရဲခြင်းဖြစ်သည်။သဘာဝသယံဇာတကြွယ်ဝပြီးယင်းသယံဇာတများတူး
ဖော်ရေးတူးဖော်တင်ပို့ခြင်းကိုသာအဓိကလုပ်ကိုင်သောနိုင်ငံများသည်ဖွံ့ဖြိုးရန်ပိုမိုခက်ခဲလေ့ရှိသည်။အထူး
သည်။အထူးသဖြင့်သယံဇာတတစ်မျိုးတည်းသို့မဟုတ်အနည်းငယ်ကိုသာအားပြုလေ့ရှိသောနိုင်ငံများသည်မဖွံ့
သည်မဖွံ့ဖြိုးခြင်းကြိမ်စာသင့်လေ့ရှိသည်။ဝင်ငွေအတွက်ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုများတူးဖော်ခြင်းကိုသာအဓိက
ခင်းကိုသာအဓိကအားပြုသောနိုင်ငံများတွင်အခြေအနေမှာပိုမိုရှုပ်ထွေးတတ်သည်။

ထိုနိုင်ငံများသည်ကြွယ်ဝမှု၏စိရောင်မဟုတ်သယံဇာတကြိမ်စာသင့်လေ့ရှိသည်ဟုပညာရှင်များကသမ
သမုတ်ကြသည်။အီကွေတာတိုင်းပြည်များအတွက်ထိုကြိမ်စာမှာရှောင်လွှဲ၍မရပဲလက်ခံရမည့်အရှိတရားတ
တစ်ခုဖြစ်သည်ဟုလည်းအချို့ကဆိုကြသည်။ Inter-American Development Bank
(IDB)ကအစီရင်ခံစာများနှင့်လေ့လာမှုအများအပြားတွင်
'ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုပထဝီကဆုံးဖြတ်သည်။အီကွေတာတကြောတွင်ရှိပြီးသယံဇာတအကြွယ်ဝဆုံးတိုင်းပြည်
ပည်များသည်ခေတ်အနောက်ကျဆုံးနှင့်အဆင်းရဲဆုံးဖြစ်လေ့ရှိသည်။ယင်းကိုအီကွေတာကြိမ်
စာဟုပင်ဆိုနိုင်ပြီးယင်းဒေသရှိနိုင်ငံများမှာဆင်းရဲသည့်ဇာတာပါလာပြီးဖြစ်သည်။ IDB
၏လေ့လာမှုအရနိုင်ငံ၏သယံဇာတကြွယ်ဝလေ့ဖွံ့ဖြိုးမှုနေးကွေးလေ့ရှိနိုင်ငံတွင်းမညီမျှမှုကြ
ကြီးထွားလေပင်ဖြစ်သည်' ဟုဖော်ပြထားသည် (Gudynas, 2009c)။

ထိုသို့ပထဝီနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ပြဌာန်းခံဝါဒမှလမ်းခွဲထွက်ခြင်းသည်သာရွေးစရာဖြစ်နေသည်။သို့သော် IDB
ကိုယ်တိုင်ကလည်းထွက်ရပ်လမ်းကိုပြသထားသည်။ IDB ၏အကြံပြုချက်နှင့်ပတ်သက်ပြီး Gudynas
၏သုံးသပ်ချက်တွင် 'ထွက်ရပ်လမ်းမှာဈေးကွက်နှင့်နီယိုလစ်ဘရယ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသာဖြစ်သည်' ဟု
IDB ကမှတ်ယူထားသည်။

¹အီကွေဒေါစီးပွားရေးပညာရှင်၊ Latin American Social Sciences Faculty (Facultad Latinoamericana de
Ciencias Sociales - FLACSO) တွင် သုတေသနနှင့် ကထိကဖြစ်ပြီး စွမ်းအင်နှင့်
သတ္တုတွင်းဆိုင်ရာဝန်ကြီး ဟောင်းလည်းဖြစ်သည်။
²ထို အီကွေတာကြိမ်စာသီအိုရီကို ထောက်ခံသောစာရေးဆရာများတွင် Michael Gavin, Michel L. Ross, Jeffrey
Sachs, Ricardo Hausmann, Roberto Rigobon နှင့် Ivar Kolstad အစရှိသူတို့ပါဝင်သည်။

ထိုရှုထောင့်မှကြည့်ပါကသယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးဝါဒ၏ပြဿနာနှင့်ပဋိပက္ခများကိုသယံဇာတများ
ယံဇာတများကိုမည်သို့သုံးစွဲသည်ဟူသောသင့်လျော်သောအုပ်ချုပ်မှုပုံစံဖြင့်ဖြေရှင်းနိုင်မည့်ပုံပေါ်သည်။ဖြေရှင်
ည့်ပုံပေါ်သည်။ဖြေရှင်းရမည့်လမ်းကြောင်းမှာရှေးရိုးစွဲကွန်ဆာဗေးတစ်စီးပွားရေးမူဝါဒများပင်ဖြစ်သည်။သယံ
ပင်ဖြစ်သည်။သယံဇာတတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကိုအရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများကပိုမိုစောင့်ကြည့်စေခြင်း၊
ည့်စေခြင်း၊တူးဖော်သောနေရာများတွင်လူမှုရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများပိုမိုဆောင်ရွက်ခြင်း၊သယံဇာတမှရသောဝင်ငွေကို
ယံဇာတမှရသောဝင်ငွေကိုပွင့်လင်းမြင်သာစွာဖော်ပြခြင်းစသည့်နည်းလမ်းများပါဝင်သည်။ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုလျှောက်လှ
းကိုလျှောက်လှမ်းရာတွင်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်ဆီးဆုံးရှုံးခြင်းမှာရှောင်လွှဲမရသောဖြစ်စဉ်ဖြစ်သည်ဟုယူ
စဉ်ဖြစ်သည်ဟုယူဆသည်။ထို့ကြောင့်ပင်ချဉ်းကပ်မှုပုံစံမှာဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုအားနည်းပြီးသမိုင်းရေးအမြင်ပျော
ရးအမြင်ပျောက်ဆုံးကာနောက်ခံအကြောင်းတရားများကိုထိတွေ့ကိုင်တွယ်နိုင်ခြင်းလည်းမရှိနိုင်တော့ပေ။

ကမူးရှူးထိုးနိုင်ခြင်းနှင့်မာန်ထောင်လွှားခြင်းမှာလက်တွဲလျက်ရှိသည်။လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုမသိကျိုးကျွံပြုမှုနှင့်
ိးကျွံပြုမှုနှင့်သတ်လစ်မေ့လျော့မှုများတွင်ကျင့်သားရအောင်ဆောင်ရွက်ထားခြင်းကြောင့်ထိုသို့ဖြစ်ရသည်။ထို
ဖြစ်ရသည်။ထို့ကြောင့်အဦးအစကတည်းကပင်သယံဇာတကြိမ်စာနှင့်အတွေးအခေါ်တို့သည်ရှောင်လွှဲမရမ
ဲ့ဖြစ်ရသောအရာများမဟုတ်ပဲကျော်လွှားသွားနိုင်ကြောင်းအလေးအနက်ပြောဆိုထားလိုပါသည်။

တူးဖော်မှုဝါဒဆိုသည်မှာအဘယ်နည်း

တူးဖော်မှုဝါဒဆိုသည်မှာလွန်ခဲ့သောနှစ်ငါးရာခန့်ကစ၍အလုံးအရင်းနှင့်ပေါ်ပေါက်လာသောနေ
နေစုဆောင်းမှုပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်သည်။³ကမ္ဘာ့စနစ်ကြီးဖြစ်လာသောအရင်းရှင်ဝါဒသည်အမေရိက၊အာဖရိကနှင့်
နှင့်အာရှတို့ကိုကျူးကျော်ကိုလိုနီပြုသည့်နည်းဖြင့်စတင်ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။
⁴။အရင်းရှင်စနစ်စတင်ကာစကပေါ်ထွန်းစမဟာမြို့တော်ကြီးများ၏တောင်းဆိုမှုကိုဖြည့်ဆည်းရင်
င်းတူးဖော်ရေးဝါဒအစပြုခဲ့သည်။အချို့သောဒေသများကသယံဇာတနှင့်ကုန်ကြမ်းများထုတ်လုပ်ရေ
ရေးကိုအဓိကထားပြီးအခြားဒေသများကကုန်ချောထုတ်လုပ်ရေးကိုဆောင်ရွက်သည်။ပထမအုပ်စုက
ကသဘာဝကိုတင်ပို့ပြီးဒုတိယအုပ်စုကတင်သွင်းသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

ကျယ်ပြန့်သောဖွင့်ဆိုမှုကိုရရှိရန်အတွက်ဆိုလျှင်တူးဖော်ရေးဝါဒဆိုသည်မှာသန့်စင်မွမ်းမံထားခြင်း
်းမရှိသောသဘာဝသယံဇာတများကိုပြည်ပသို့တင်ပို့ရန်အလို့ငှာအလုံးအရင်းနှင့်ထုတ်လုပ်ခြင်း
်းကိုဆိုလိုသည်။ယင်းသည်ခါတ်သတ္တုနှင့်ရေနံတင်မကပဲစိုက်ပျိုးရေး၊သစ်တောနှင့်ရေထွက်ကုန်
ုန်များလည်းပါဝင်သည်။⁴

ယနေ့ခေတ်တွင်ပြည်လည်ပြည့်တင်းနိုင်သောသယံဇာတများဆိုသည့်ကိစ္စကိုလည်းစောကြောရန်
ရန်ရှိသည်။ပုံမှန်အားဖြင့်ပြန်လည်ဖြည့်တင်းနိုင်သောသစ်တောနှင့်မြေဆီလွှာကဲ့သို့သ
သယံဇာတများသည်ပမာဏအလုံးအရင်းနှင့်ထုတ်ယူသုံးစွဲပါကပြန်လည်ဖြည့်တင်းနိုင်သောအ
ာအခြေသို့ဆိုက်သည်။အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်သဘာဝအတိုင်းပြည်လည်ဖြည့်တင်းန

³တူးဖော်ထုတ်လုပ်မှု သမန်ရှည်ကြာခဲ့သော်လည်း တူးဖော်ရေးဝါဒဟူသော ဝေါဟာရမှာ the Royal Academy of the Spanish Language တွင် မပါဝင်ချေ။
⁴သတ္တုတွင်းနှင့် ရေနံတွင်းများအပြင် သီးနှံတစ်မျိုးတည်းကို ဇောက်ချလုပ်ကိုင်သော ဧရာမစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကြီး များလည်း အကျုံးဝင်သည်။ ကိုလံဘီယာကော်ဖီလုပ်ငန်းအကြောင်းကို Oeindrila Dube and Juan Fernando Vargas (2006) တွင်ကြည့်ပါ။

နိုင်သောနှုန်းထားထက်များစွာကျော်လွန်ကာသယံဇာတများကိုထုတ်ယူခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ထို့ကြောင့်လက်ရှိနှုန်းထားများအတိုင်းဆိုပါကသယံဇာတပြုန်းတီးခြင်းသည်ပြန်ပြည့်မြဲနှင့်ပြန်ပန်မပြည့်သယံဇာတနှစ်မျိုးစလုံးတွင်အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

လက်တွေ့တွင်တူးဖော်ရေးဝါဒမှာကိုလိုနီနှင့်ကိုလိုနီလက်သစ်ဝါဒများ၏ဖျက်ဆီးသိမ်းသွင်းရေးယန္တရားပင်ယန္တရားပင်ဖြစ်သည်။ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့်ရှိသော်လည်းတူးဖော်ရေးဝါဒသည်မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းစက်မှုလုပ်ငန်းခမ်းစက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့်ကြွယ်ဝချမ်းသာရေးတို့အတွက်ခေါင်းပုံဖြတ်ထုတ်ယူခြင်းတွင်အခြေခံသည်။ထုတ်ယူရေးစီမံကိန်းများရေရှည်တည်တံ့သည်ဖြစ်စေ၊သယံဇာတများပြောင်သလင်းခါသွားခါသွားသည်ဖြစ်စေဖြစ်စဉ်မှာဆက်လက်ဖြစ်ပွားသည်။ပိုဆိုးသောကိစ္စမှာတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများမှထုတ်လုပ်သောကုန်စည်များသည်ဒေသတွင်းဈေးကွက်အတွက်မဟုတ်ပဲပြည်ပပို့ကုန်ဖြစ်နေသောအချက်ပင်ဖြစ်သည်။လုပ်ငန်းပမာဏကြီးမားသလောက်ကာယကံရှင်နိုင်ငံအတွက်အကျိုးခံစားရမှုမှာအမှာအလွန်သေးငယ်သည်။တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတွင်အသုံးပြုသောသွင်းအားစုများနှင့်နည်းပညာများမှာနည်းပညာများမှာလည်းကာယကံရှင်နိုင်ငံတွင်ကုမ္ပဏီများမှဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိသည်ကများသည်။တူးဖော်ရေးအဓိကထားသောနိုင်ငံများတွင်ရသောဝင်ငွေကိုမည်သို့သုံးစွဲသည်ကိုစိတ်ပါဝင်စားမှုပါဝင်စားမှုလည်းနည်းပါးလေ့ရှိသည်။

တူးဖော်ထုတ်ယူရေးဝါဒသည်တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနိုင်ငံများ၏စီးပွားရေး၊လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးဘဝများတွင်မပြောင်းလဲသောအရှိတရားဖြစ်နေတတ်သည်။ဒီကရီအနည်းအများကွာသည်မှလွဲ၍လက်တင်အမေရိကရှိနိုင်ငံများအားလုံးတွင်အခြေအနေမှာခပ်ဆင်ဆင်သာဖြစ်သည်။ဖွံ့ဖြိုးပြီးမြို့တော်ကြီးများသို့ကုန်ကြမ်းများတင်ပို့သည့်လုပ်ငန်းတွင်မိခိုရပ်တည်လာခြင်းမှာယနေ့အချိန်အထိမပြောင်းလဲသောအရှိတရားဖြစ်သည်။အချို့နိုင်ငံများကတူးဖော်ထုတ်ယူရေးလုပ်ငန်းများတွင်နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍနှင့်ထိန်းချုပ်မှုကိုပိုမိုမြှင့်တင်လာကြသည်။သို့သော်ခြုံ၍ဆိုရသော်နီယိုယိုလစ်ဘရယ်နှင့်တိုးတက်သောအစိုးရနှစ်မျိုးစလုံးတို့သည်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးကိုထုတ်လုပ်ပုံပေါ်လစီ၏ပဟိုချက်အဖြစ်ဆက်လက်ထားရှိကြသည်မှာထင်ရှားသည်။⁵

တူးဖော်ရေးဝါဒ၏မကောင်းမှုအချို့

ထိုပြဿနာကိုကြည့်ရှုရန်အတွက်အစမှတ်မှာသယံဇာတများထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှုပုံစံနှင့်အကျိုးအမြတ်များကိုမည်သို့ခွဲဝေသည်ကိုလေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းတွင်ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်ခက်ခဲသောအစွန်းအထင်းများလည်းအမှန်တကယ်ရှိသည်။ဥပမာ⁶အားဖြင့်ဧရာမသံရိုင်းတူးဖော်မှုကဲ့သို့လုပ်ငန်းများသည်ပင်ကိုအနှစ်သာရအားဖြင့်ကိုဖျက်ဆီးမှုသဘောဆောင်သဖြင့်ရေရှည်တည်တံ့အောင်ဆောင်ရွက်၍မရနိုင်ပေ။အမှန်စင်စစ်ရေရှည်တည်တံ့ခြင်းဆိုသည်မှာပြင်ပအကူအညီတစ်စုံတရာမပါပဲထုတ်လုပ်မှုဖြစ်စဉ်ကိုရေရှည်ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ပြီးထိုသယံဇာတရှားပါးပြုန်းတီးခြင်းလည်းမဖြစ်သောအခြေအနေကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။⁷အချို့ကလည်းနည်းပညာတိုးတက်မှုကိုဖွတ်မိတ်ယံ

⁵ Raúl Zibechi (2011) က တိုးတက်သောအစိုးရများ၏ တူးဖော်ရေးဝါဒကို နီယိုလစ်ဘရယ်ဒုတိယလှိုင်းဟုခေါ်သည်။
⁶ Schuldt (2005). Schuldt and Acosta (2006), နှင့် Acosta (2009) တို့ကိုကြည့်
⁷ ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာ အနာဂတ်မျိုးဆက်များ၏ အလားတူအခွင့်အရေးကို မထိခိုက်စေပဲ လက်ရှိ မျိုးဆက်များ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ယုံကြည်မှုမျိုးရှိပြီးအခြေအနေမှန်နှင့်ကင်းကွာသောဝါဒဖြန့်မှုများကိုအတင်းဆောင်ရွက်ကာရေရှည်
ည်တည်တံ့နိုင်ကြောင်းခုခံမှုများလည်းရှိသည်။

လက်တင်အမေရိကအတွေ့အကြုံများအရတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကြောင့်ဆင်းရဲမှုကိုကျယ်ပြန့်စေပြီးစီးပွား
စီးပွားပျက်ကပ်များအချိန်မှန်ဖြစ်ပွားကာစီးပွားရေးလောကတွင်အကျိုးအမြတ်နောက်ကိုသာလိုက်လိုသည့်စိတ်ဓာ
စိတ်ဓာတ်များလည်းထွန်းကားလာစေသည်။ယင်းကိုဒေသအတွင်းရှိဒီမိုကရေစီအင်စတီကျူးရှင်းများရှားပါးမှုန
ားပါးမှုနှင့်အားနည်းချိန့်မှုအဂတိလိုက်စားမှုထွန်းကားမှုလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်ရပ်ရွာအသိုက်အမြို့များပြိုကွဲမှုနှင့်
ပိုကွဲမှုနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုးဆိုးရွားရွားထိခိုက်မှုစသည်တို့ကြောင့်ပိုမိုဆိုးရွားသွားစေသည်။ထို့အပြင်ဆ
ပြင်ဆရာမွေးတပည့်မွေးလက်ဝေခံစနစ်များထွန်းကားပြီးနိုင်ငံသားတန်ဖိုးများထွန်းကားမှုမရှိခြင်းကလည်းပြဿနာ
င်းကလည်းပြဿနာကိုပိုဆိုးသွားစေသည်။

လက်တွေ့အမှန်တရားမှာအကယ်၍ဓာတ်သတ္တုနှင့်ရေနံကဲ့သို့သောအခြေခံကုန်စည်များတင်ပို့မှုကိုသာအဓိ
သာအဓိကမီခိုအားထားနေပါကစီးပွားရေးစနစ်၏ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးသွင်းအားစုများမျှဝေပုံတို့ကို
ဝပုံတို့ကိုထိခိုက်စေသည်။ထို့အပြင်လူနည်းစုလက်ထဲတွင်နေထိုင်နေပြီးဝင်ငွေပြန်လည်ခွဲဝေရာတွင်လ
ဝရာတွင်လည်းဆင်းရဲသူများအနည်းဆုံးရသောပုံစံဖြစ်နေလေ့ရှိသည်။ထိုအခြေအနေကိုသယံဇာတပေါများမှုန
ပါများမှုနှင့်အမြဲယှဉ်တွဲနေလေ့ရှိသောနိုင်ငံတွင်းဖြစ်ပွားသောကူးစက်ရောဂါဆန်ဆန်ဖြစ်စဉ်များကပိုမိုဆိုးရွား
မိုဆိုးရွားသွားစေသည်။

ပထမဦးဆုံး

'ဒတ်ချ်ရောဂါ' ၅ နှင့်ဆွေးနွေးမှုကိုစတင်သည်။ယင်းမှာကုန်ကြမ်းပို့ကုန်တစ်မျိုးတည်းကိုသာအဓိ
ဓိကတင်ပို့သောနိုင်ငံအနေနှင့်ထိုကုန်စည်ဈေးနှုန်းမြင့်မားသောအခါနှင့်သယံဇာတသိုက်အသစ်
သစ်များထပ်မံတွေ့ရှိသောအခါများတွင်ပို့ကုန်ကိုအလုံးအရင်းနှင့်မြှင့်တင်လေ့ရှိသည်။စီးပွားရေး
ရေးစနစ်အတွင်းဟန်ချက်ပျက်ယွင်းမှုကိုဈေးနှုန်းပုံစံများကိုလေ့လာပြီးသိရှိနိုင်သည်။ဆောက်လုပ်
ပံရေးကဏ္ဍကဲ့သို့ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့်မဆိုင်သောကဏ္ဍများအပါအဝင်အကြီးအကျယ်စီးပွ
ပွားဖြစ်နေသာကဏ္ဍအတွင်းသို့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအလုံးအရင်းနှင့်စီးဝင်လာသည်။တပြီ
ပိုင်နက်တည်းတွင်ဈေးကွက်တွင်မပေါက်သောကုန်စည်များ၏ထုတ်လုပ်မှုမှာနိမ့်ကျလာသည်။ယင်းတို့က
ကိုနိုင်ငံခြားမှပြန်လည်တင်သွင်းနိုင်ပြီးနိုင်ငံသုံးငွေဈေးမာနေချိန်တွင်ထိုသို့ပြန်လည်တင်
င်သွင်းရသည်မှာလည်းသက်သာသည်။အကြီးအကျယ်ထိပ်တန်းရောက်ပြီးနောက်တွင်ဈေးနှုန်းနှင့်
င့်လုပ်အားခများကိုအလိုက်သင့်ပြန်လည်ချိန်ညှိခြင်းမှာအလွန်ခက်ခဲရှုပ်ထွေးလာသည်ကိုတွေ့နိုင်
င်သည်။ယင်းမှာရောဂါကွဲကပ်နေပြီဖြစ်ကြောင်းသင်္ကေတတစ်မျိုးပင်ဖြစ်သည်။

အခြေခံကုန်ကြမ်းထုတ်လုပ်တင်ပို့မှုတွင်အထူးပြုကျွမ်းကျင်မှုသည်လည်းကုန်သွယ်မှုအားသာချက်များတပြီ
တဖြည်းဖြည်းနည်းပါးလာခြင်းကြောင့်ရေရှည်တွင်ဆိုးကျိုးကိုဖြစ်ပေါ်စေကြောင်းတွေ့ရသည်။ကု
ကုန်သွယ်မှုသည်နိုင်ငံတွင်းသို့တင်သွင်းရသောစက်မှုကုန်ချောထုတ်ကုန်များဘက်တွင်အားသာပြီးပြည်ပတ
ပတင်ပို့သောအခြေခံကုန်ကြမ်းများကိုမျက်နှာသာပေးလေ့မရှိပေ။အဓိကအချက်မှာအခြေခံကုန်ကြ
ကြမ်းများ၏ဈေးနှုန်းသည်ဝင်ငွေနှင့်အတူလိုက်ပါတက်သွားလေ့မရှိပဲအစားထိုးစရာလူလုပ်ဓာတ်ပေါင
ါင်းပစ္စည်းများလည်းအဆင်သင့်ရှိနေတတ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။၎င်းတို့မှာလက်ဝါးကြီးအုပ်လွှမ်းမိ

^၅Colectivo Voces de Alerta (2011) က နိုင်ငံစုံကုမ္ပဏီကြီးများ၏ မိုင်းတွင်းကြီးများအကြောင်းဖော်ပြသည်။
^၆ဟော်လန်တွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့များမှ ရသောဝင်ငွေ့ကြောင့် နိုင်ငံသုံးငွေ့တန်ဖိုးတက်ပြီး ယင်းကြောင့် တိုင်းပြည်
အတွင်းရှိ ကျန်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများထိခိုက်ရသော အဖြစ်အပျက်ကို ဒတ်ချ်ရောဂါဟုခေါ်သည်။

မိုးနိုင်သောအနေအထားတွင်မရှိပဲကမ္ဘာ့ဈေးကွက်၏စဉ်းစားပုံကသာသင်းတို့၏ဈေးနှုန်းကိုဆုံးဖြတ်ပေးသည်။နည်းပညာနှင့်တီထွင်ဆန်းသစ်မှုဘက်တွင်လည်းပြောရလောက်အောင်မရှိသလို လိုစက်မှုကုန်ချောထုတ်ကုန်များတွင်ကုန်ကြမ်းပါဝင်သုံးစွဲမှုနှုန်းမှာလည်းတစ်နေ့တခြားပိုမိုနည်းပါးလာခဲ့သည်။သို့ရာတွင်လက်တွေ့အရှိတရား၌မူတရုတ်နှင့်အိန္ဒိယကဲ့သို့နိုင်ငံများ၏ဝယ်လိုအားအားကြောင့်အခြေခံကုန်စည်များထုတ်ယူမှုနှင့်တင်ပို့မှုများပြားစွာမြင့်တက်လာမှုရှိနေကြောင်း သတိပြုသင့်သည်။

အစပိုင်းတွင်အခမဲ့နည်းပါးနိမ့်ပါးလွန်းသောသယံဇာတထုတ်ယူမှုများကြောင့် 10 အမြတ်အစွန်းလည်းကြီးမားပြီး ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင်ဈေးတက်ချိန်၌အလွန်အကျွံထုတ်ယူမှုများဖြစ်လေ့ရှိသည်။စီးပွားရေးကျနေချိန်များ ဝး၌ပင်သယံဇာတများကိုတိုးမြှင့်ထုတ်ယူလိုမှုများရှိနိုင်သည်။ဈေးနှုန်းကျမှုကိုကာမိစေရန်အတွက် က်ပမာဏကိုတိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်ခြင်းသည်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရှိကုန်စည်တန်ဖိုးကိုပိုမိုကျဆင်းစေပြီးစက်မှု မှုနိုင်ငံများအတွက်ပိုမိုအကျိုးအမြတ်ထွက်စေသည်။¹¹ထိုဖြစ်စဉ်ကို in-miserizing growth နည်းပညာ၊ဈေးကွက်အခြေအနေသစ်ကြောင့်ထုတ်လုပ်သူများပိုမိုဆင်းရဲသွားခြင်းဖြစ်စဉ်ဟုခေါ်သည် (Bhagwati, 1958)။

ထိုအချက်များသည်တူးဖော်ထုတ်ယူရေးအခြေခံစီးပွားရေးရှိသောတိုင်းပြည်များအနေနှင့်ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး ရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်နည်းပညာတိုးတက်မှု၏အကျိုးကျေးဇူးကိုအဘယ်ကြောင့်အပြည့်အဝမခံစားကြရကြောင်းရှင် ကောင်းရှင်းပြနေသည်။ထိုအချက်ကိုပိုမိုဆိုးရွားစေသောအချက်မှာသယံဇာတထုတ်သောတိုင်းပြည်များသ ည်များသည်သယံဇာတကိုသန့်စင်နိုင်ခြင်းမရှိဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။မြင်သာသောဥပမာတစ်ခုမှာရေနံစိမ် ာရေနံစိမ်းတင်ပို့သောတိုင်းပြည်သည်ဓာတ်ဆီကိုကိုယ်တိုင်ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့်နိုင်ငံရပ်ခြားမှ ိုနိုင်ငံရပ်ခြားမှပြန်လည်တင်သွင်းရသောဥပမာဖြစ်သည်။ထိုသို့တင်သွင်းသောအိန္ဒိယနိုင်ငံသည်တင်သွင်းသော ိုင်သည်တင်သွင်းသောလောင်စာဆီကိုလျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ရန်အတွက်အဓိကတင်သွင်းရခြင်းဖြစ်ရာ၌ ဖြစ်ရာနိုင်ငံတွင်း၌ရေအားလျှပ်စစ်၊နေရောင်ခြည်နှင့်မြေတွင်းအပူဓာတ်စသောပြန်ပြည့်မြဲစွမ်းအင်အလားအလာများ ဝမ်းအင်အလားအလာများရှိနေသောအချက်ကိုထည့်တွက်လျင်အခြေအနေမည်မျှဆိုးရွားကြောင်းခန့်မှန် န်မှန်းနိုင်သည်။

တူးဖော်ရေးအခြေခံစီးပွားရေးစနစ်များ၏အခြားဝိသေသတစ်ရပ်မှာကုန်ထုတ်လုပ်ရေးယန္တရားများအချင်းချင် ချင်းချင်းဆက်စပ်မှုမရှိခြင်းဖြစ်သည်။များသောအားဖြင့်ထိုစီးပွားရေးတွင်ထုတ်လုပ်မှုမြင့်မားပြီးစီးပွားဖြစ်သော စီးပွားဖြစ်သောကဏ္ဍနှင့်ခေတ်နောက်ကျပြီးစီးပွားမဖြစ်သောကဏ္ဍများယှဉ်တွဲတည်ရှိနေလေ့ရှိသည်။ထိုစီးပွား ထိုစီးပွားရေးများတွင်အခြေခံကုန်စည်အနည်းငယ်ကိုသာဦးတည်ပြီးပို့ကုန်တင်ပို့နေသဖြင့်အခြားစီးပွားရေး ဝးရေးကဏ္ဍများနှင့်အဆက်အစပ်မရှိသလိုတန်ဖိုးနှင့်ဈေးကွက်ကွင်းဆက်အတွင်းဆက်စပ်အဆင့်မြင့်တင် ဆင့်မြင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းများလည်းလုံးဝမရှိချေ။

ထိုသို့သောတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးအခြေခံစီးပွားရေးများသည်ငွေရင်းနှင့်နည်းပညာလိုအပ်ချက် က်လည်းမြင့်မားလေ့ရှိပြီးသီးခြားခွဲထွက်သောစီးပွားရေးပုံစံများဖြင့်ရှိနေတတ်သည်။ဆိုလိုသည် ည်မှာအခြေခံကုန်စည်တင်ပို့သည့်လုပ်ငန်းများကိုအခြားစီးပွားရေးကဏ္ဍများ၊လူ့အဖွဲ့အစည်းမျက်နှာစာမ

¹⁰ ရီကာဒိုအခမှာ တီထွင်ဖန်တီးမှုနှင့် ထုတ်လုပ်မှုကြောင့်မဟုတ်ပဲ သဘာဝတရားကိုလက်ဦးမှုယူ တူးဖော်/သုံးစွဲ ရာမှ ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။
¹¹ ရေနံနှင့် သတ္တုဈေးများကျသောအခါ ကုမ္ပဏီများသက်သာရာရစေရန် နိုင်ငံအများအပြားက တိုးထုတ်ခွင့်ပေးလိုကြ သည်။

များနှင့်ဆက်စပ်ပေါင်းစည်းမှုမရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။အကျိုးဆက်အားဖြင့်ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအတကာ
တက်အကျအကျကိုအပြင်းအထန်ခါးဆီးခံရလေ့ရှိသည်။

ထိုအခြေအနေများမှသည်ထွက်လမ်းမရှိသောအခြေအနေသို့ဆိုက်နိုင်သည်။အခြေခံကုန်စည်များထုတ်လုပ်
ထုတ်လုပ်သောတိုင်းပြည်များသည်နိုင်ငံတကာဈေးကွက်ဝယ်လိုအားကာလတစ်ခုအထိလုံလောက်ပြီးနိုင်ငံ
ပြီးနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးကိုတစ်စုံတစ်ခုသောကာလအထိဆက်လက်တိုးတက်နေစေမည်ဟုမျှော်လင့်နိုင်စေသည်။
င့်နိုင်စေသည်။သို့ရာတွင်စိတ်ပူစရာကောင်းသောအချက်မှာအခြေခံကုန်စည်များကိုနှစ်ပေါင်းများစွာထုခွဲရောင်
စွာထုခွဲရောင်းချစားသောက်လာသောတိုင်းပြည်များသည်ထုတ်ကုန်ပမာဏနှင့်ဈေးနှုန်းကိုချိန်ညှိ၍ထုတ်လုပ်
၍ထုတ်လုပ်ရောင်းချရမည်ဆိုသည့်အချက်ကိုကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ကြလေ့မရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။တစ်ခုတည်း
သည်။တစ်ခုတည်းသောရှားရှားပါးပါးခြင်းချက်မှာရေနံရောင်းနိုင်ငံများအဖွဲ့အုပ်စုဖြစ်သည်။အိုပက်သည်ပ
အိုပက်သည်ပင်လျင်ဖြတ်သန်းခဲ့သည့်သမိုင်းတလျှောက်၌အကျပ်အတည်းများနှင့်ထိပ်တိုက်တွေ့မှုများ
မှုအများအပြားကိုရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။

ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင်အခြေခံကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၏ဈေးနှုန်းမတည်ငြိမ်မှုကြောင့်အခြေခံကုန်ကြမ်းများတင်ပို့
များတင်ပို့သောနိုင်ငံများတွင်အစိုးရအသုံးစရိတ်နှင့်ဘဏ္ဍာရေးလိုငွေပြုမှုပြဿနာများအစဉ်အဆက်ကြုံတွေ့ရန်
ဆက်ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။ထိုနိုင်ငံများအနေနှင့်နိုင်ငံခြားဘဏ္ဍာရေးဈေးကွက်များပေါ်တွင်မီခိုအားထားနေရ
င်မီခိုအားထားနေရပြီးအမျိုးသားစီးပွားရေးနှင့်ဆက်စပ်နေသောလူမှု-
နိုင်ငံရေးအခြေအနေများကိုဈေးကစားသူများ၏လက်တွင်းသို့ဝကွပ်အပ်ထားရာလည်းရောက်လေသည်။အထူး
လေသည်။အထူးသဖြင့်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ရုတ်တရက်ကျဆင်းသောအခါတွင်ဈေးကွက်ကောင်းစဉ်ကနိုင်ငံတွင်းသို့
င်တွင်းသို့စီးဝင်ထားသောဘဏ္ဍာအရင်းများအလုံးအရင်းနှင့်ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားမည်ဖြစ်သဖြင့်တိုင်းပြည်လို
င်တိုင်းပြည်လိုငွေအကျပ်အတည်းမှာပိုမိုကြီးမားသွားစေမည်ဖြစ်သည်။နိုင်ငံခြားငွေရင်းများစီးထွက်သွားပြီးမရှေး
က်သွားပြီးမရှေးမနှောင်းမှာပင်ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလည်းဆုတ်ယုတ်သွားရာအစိုးရဘဏ္ဍာရေးလိုငွေ
စီးရဘဏ္ဍာရေးလိုငွေအကျပ်အတည်းမှာအထွတ်အထိပ်သို့ရောက်လေသည်။

အခြေခံကုန်ကြမ်းတင်ပို့မှုဈေးကွက်ကောင်းစားချိန်များတွင်နိုင်ငံတကာဘဏ်များ၏စိတ်ဝင်စားမှုက
ကိုလည်းရရှိပြီးငွေကြေးအလုံးအရင်းနှင့်ချေးငှားရန်ကမ်းလှမ်းလေ့ရှိကာအစိုးရများနှင့်ကုမ္ပဏ
ုကြီးများကလည်းဝမ်းသာအားရလက်ခံချေးယူကြသည်။၎င်းတို့နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးသည်ဈေးကွက်
က်ကြီးထာဝရတည်တံ့ကောင်းစားနေမည်အမှတ်မှားကြခြင်းသာဖြစ်သည်။ထိုသို့ရင်းနှီးမြှုပ်
ပ်နှံမှုအလုံးအရင်းနှင့်စီးဝင်ခြင်းကြောင့်ပိုလျှံထုတ်လုပ်မှုကိုတွန်းအားပေးပြီးသက်ဆိုင်ရ
င်ရာကဏ္ဍအတွက်ဈေးကွက်ကိုကမောက်ကမဖြစ်စေသည်။ဈေးကွက်ကောင်းစားချိန်ခဏတာအတွ
တွင်းအကြွေးပမာဏကြီးမားစွာချေးငှားခြင်းကြောင့်ဈေးကွက်ကျဆင်းချိန်နှင့်ကြွေးမြီများပြန်လည်
ည်ပေးဆပ်ချိန်တိုက်ဆိုင်သောအခါအကြီးအကျယ်ဒုက္ခရောက်ရတော့သည်။ယင်းကိုတိုင်းပြည်၏စီးပွ
ပွားရေးအနာဂတ်ကိုအပေါင်ထားခြင်းဟုခေါ်သည်။¹²

ရေနံဝင်ငွေအများအပြားအပါအဝင်နိုင်ငံခြားမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံငွေအလုံးအရင်းနှင့်ဝင်
ဝင်ရောက်လာခြင်းကြောင့်တိုင်းပြည်အတွင်းအသုံးအဖြုန်းကြီးသောစားသုံးသူဈေးကွ
ကွက်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ထိတ်တိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာလက္ခဏာမှာနိုင်ငံရေးအရသက်ရော
ရာကမှုအလွန်ကြီးမားသည်။ဝယ်ယူစားသုံးမှုမြင့်မားလာခြင်းကိုဘဝအရည်အသွေးမြင့်မားလာခြင်

¹² Ugarteche (1986), Vilate (1986), Calcagno (1988), Marichal (1988) နှင့် Acosta (1994) တို့ကိုကြည့်ပါ

င်းနှင့်လည်းရောထွေးအမှတ်မှားကြပြန်သည်။သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ရှုထောင့်မှဖြစ်စေ၊လူမှုရေးအရ အရဖြစ်စေထိုသို့စိတ်တိုင်းကျသုံးစွဲမှုယုတ္တိများထွန်းကားလာသောအခါအစိုးရအနေနှင့်လည်းတူးဖော် နှိပ်စားရောင်းချမှုများကိုရှေ့ဆက်တိုးလုပ်ဆောင်ရန်သာရှိတော့သည်။

ထိုအခြေအနေတွင်အရင်းအမြစ်များပြုန်းတီးမှုဖြစ်ပေါ်သည်။ပြည်တွင်းထုတ်ပစ္စည်းများအစားနိုင်ငံခြားမှတင်သွင်းခြားမှတင်သွင်းသောပစ္စည်းများကိုပိုမိုသုံးစွဲလာကြသည်။ယင်းကိုပြည်တွင်းငွေတန်ဖိုးမြင့်မှုကတွန်းအားပေးမှုကတွန်းအားပေးသည်။လိုအပ်သောလုပ်ဆောင်မှုများကိုဆောင်ရွက်ထားခြင်းမရှိပါကအများပြည်သူဆိုင်ရာ သူဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့်အသုံးစရိတ်များသည်ပင်လျင်ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုကိုအားမပေးပဲသွင်းကု အားမပေးပဲသွင်းကုန်များကိုသာပိုမိုအားပေးသောသဘောရှိသည်။ထို့ကြောင့်ရန်ပုံငွေများပေါပေါများများရှိတို ခ်းရှိတိုင်းလည်းအကျိုးရှိအောင်အသုံးချရန်မလွယ်ကူပေ။

ဒေသတွင်းရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုထုတ်လုပ်မှုများသည်ညီညွတ်သောစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကိုဖြစ်စေမည့်တက်ကြွစေ မည့်တက်ကြွသောစီးပွားချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုများကိုဖြစ်ပေါ်စေခြင်းမရှိကြောင်းအထောက်အထားများ အထားများအရသိရသည်။ထိုစီးပွားရေးများတွင်ကုန်ကြမ်းအဆင့်ဆင့်ထုတ်လုပ်မှုဖြစ်စဉ် backward linkage တန်ဖိုးမြှင့်ကုန်ချောအဆင့်ဆင့်ထုတ်လုပ်မှုဖြစ်စဉ် forward linkage နှင့်အဆုံးသတ်ဝယ်လိုအားဈေးကွက်အထိချိတ်ဆက်ထားခြင်း၊ဟန်ချက်ညီချိန်သားကိုက်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင် ရွက်နိုင်ခြင်းမျိုးမရှိတတ်ပေ။ထို့အပြင်နည်းပညာလွှဲပြောင်းမှုနှင့်စီးပွားရေးအတွင်းရှိအခြားကဏ္ဍများကိုအ အခြားကဏ္ဍများကိုအကျိုးဖြစ်စေတတ်သောဘေးထွက်ကောင်းကျိုးများကိုဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်းလည်းမရှိပေ။

ထိုမှတစ်ဆင့်ထိုအခြေခံကုန်ကြမ်းတင်ပို့သောစီးပွားရေးများ၏မကောင်းသောဝိသေသတစ်ခုကိုလ လည်းဖြစ်စေသည်။ယင်းမှာကျန်စီးပွားကဏ္ဍများနှင့်လုံးလုံးအဆက်ပြတ်ပြီးသီးခြားစီ စီရှိနေတတ်သောသဘောဖြစ်သည်။ရေနံတွင်းထွက်သတ္တုလုပ်ငန်းစီးပွားဖြစ်ပြည်ပပို့ကုန်စိုက်ခင်းများ ဖွား၊သစ်တောနှင့်ရေလုပ်ငန်းစသောလုပ်ငန်းများတွင်အထက်ပါဝိသေသရှိသည်။နျူကလီးယားနှင့်¹³ဇီဝလော င်စာကဲ့သို့သောစွမ်းအင်လုပ်ငန်းများတွင်လည်းအလားတူသဘောသဘာဝရှိသည် (Houtart, 2011)။

ထိုသယံဇာတအခြေခံလုပ်ငန်းများမှရရှိသောအကျိုးအမြတ်မှာအလွန်ကြီးမားသောကြောင့်တိုင်းပြည်အတွင် ပည်အတွင်းရှိအရင်းအမြစ်ခွဲဝေနေရာချထားမှုမှာပုံပျက်ပန်းပျက်ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ထိုလုပ်ငန်းများကြောင့်နေနှင့် ကာင့်နေနှင့်နိုင်ငံရေးတန်ခိုးအာဏာတို့သည်လူနည်းစုလက်တွင်သာရှိနေသည်။ထိုသို့လုပ်ပိုင်ခွင့်သက်သ င်ခွင့်သက်သက်မှုအကျိုးအမြတ်ရနေသောလက်တစ်ဆုပ်စာလူတစ်စုသည်ပြည်တွင်းစီးပွားရေးတွင်ကိုယ်တိုင်လ ပိုင်လည်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမလုပ်သလိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကိုလည်းအားမပေးချေ။^{၆၄}တို့ကနိုင်ငံခြားမှတင်သွင်းသောကု ကနိုင်ငံခြားမှတင်သွင်းသောကုန်စည်များစားသုံးခြင်းကိုအားပေးပြီးအများစုမှာအကျိုးအမြတ်များကိုနိုင်ငံရပ်ခြား ဝိုင်ငံရပ်ခြားသို့ထုတ်ယူသွားလေ့ရှိသည်။၎င်းတို့အများစုသည်အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်ကြီးမားသောတိုင်းပြည်များတွ ပည်များတွင်အခြေစိုက်ထားသည့်ကုမ္ပဏီများမှတစ်ဆင့်လုပ်ငန်းများကိုစီမံကြခြင်းဖြစ်သည်။

အကျိုးဆက်အနေနှင့်သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ခွင့်ကိုလက်ဝါးကြီးအုပ်ရရှိသောအခွင့်ထူးခံစီးပွားရေးလုပ်ငန် ဝးလုပ်ငန်းများသည်သီးသန့်ရပ်တည်ရှင်သန်ကြပြီးအားနည်းသောနိုင်ငံတော်များအတွင်းရှိအားကောင်းသော အားကောင်းသောကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများဖြစ်လာကြသည်။

¹³နျူကလီးယားစွမ်းအင်မှာ ယူရေနီယမ်သတ္တုပေါ်အခြေခံရပြီး ထိုစွမ်းအင်ကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်လည်သုံးစွဲရသောကြောင့် တူးဖော်ရေးထဲတွင် ပါဝင်သည်။

ထိုလုပ်ငန်းများမှအဓိကအကျိုးအမြတ်ရရှိသူများမှာနိုင်ငံတကာကော်ပိုရေးရှင်းများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည်သတို့သည်သက်ဆိုင်ရာသယံဇာတလုပ်ငန်းတွင် 'ရဲရင့်စွာစွန့်စားလုပ်ကိုင်ခြင်း' ကြောင့်အသိအမှတ်ပြုချီးကျူးခြင်းခံရလေ့ရှိသည်။ ၎င်းတို့ကြောင့်တိုင်းပြည်၏စီးပွားရေးကိုတိုင်းပြည်ကမပိုင်ပညာကမပိုင်တော့သည့်အဖြစ်မျိုးကိုလည်းမည်သူကမှအဖက်လုပ်ပြီးပြောဆိုနေခြင်းမရှိတော့ပေ။ အကြောင်းပ။ အကြောင်းမှာသယံဇာတထုတ်လုပ်နိုင်သည့်အဆင့်ရောက်အောင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကကြီးမားသောကြောင့်ရမှုကကြီးမားသောကြောင့်သို့မဟုတ်အစိုးရကိုယ်တိုင်ကပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများကိုအားလုပ်ငန်းများကိုအားပေးခြင်းမရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင်နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းတစ်ချို့ကတိုင်းပြည်တစ်ချို့ကတိုင်းပြည်၏ဖို့ကုန်သွင်းကုန်ရှင်းတမ်းတွင်၎င်းတို့၏ပါဝင်မှုကြီးမားသည်နှင့်အမျှလမ်းကြောင်းသွင်းကြောင်းသွေဖယ်လိုသောအစိုးရများကိုပါအကျပ်ကိုင်လာနိုင်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

နိုင်ငံရပ်ခြားကုမ္ပဏီများသည်၎င်းတို့အတွက်အသာရသောစည်းမျဉ်း၊ လုပ်ထုံးများကိုခံစားကြရလေ့ရှိပြီပီးအစိုးရအဖွဲ့တွင်း၌၎င်းတို့၏ဒါရိုက်တာသို့မဟုတ်ဥပဒေအကျိုးဆောင်များကရာထူးနေရာများရယူထားခြင်းမျိုးလည်းရှိတတ်သည်။ ၎င်းတို့နောက်တွင်ဥပဒေအကျိုးဆောင်အဖွဲ့များနှင့်တစ်ခါတရံမီဒီယာများပါရှိရှိတတ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့်မူဝါဒနှင့်ဥပဒေအပြောင်းအလဲများမှာလည်း၎င်းတို့အကျိုးအတွက်ဖြစ်စေအောင်ကြံဆောင်နိုင်ကြသည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးကို IDB နှင့်ညီနောင်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သောကမ္ဘာ့ဘဏ်¹⁴၊ နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ စသည်တို့က ကလည်းအားပေးထောက်ခံမှုပြုသည်။

ထိုသို့နိုင်ငံတကာမှုအကြီးအကျယ်ပြုထားသောဖြစ်စဉ်ကြောင့်နိုင်ငံတော်များ၏နယ်နိမိတ်များရှုံ့တွကျဉ်းများရှုံ့တွကျဉ်းမြောင်းလာခြင်းဟူသောရှုပ်ထွေးသည့်ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပွားသည်။ နိုင်ငံတော်ကရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုလှရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်လျက်လက်ရှောင်လေ့ရှိပြီးလူမှုတောင်းဆိုမှုများကိုဖြည့်ဆည်းရကိုဖြည့်ဆည်းရန်တာဝန်မှာကုမ္ပဏီများဖြစ်သည်ဟုဆိုကာရှောင်ထွက်တတ်သည်။ ထို့ကြောင့်သယံဇာတဒေဏာတဒေသများကိုအစိုးရကစနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲနိုင်ခြင်းမရှိပဲလက်တွေ့တွင်နိုင်ငံ၏ဥပဒေများအသက်ဝင်စိုးက်ဝင်စိုးမိုးမှုမရှိသောနေရာများဖြစ်နေလေ့ရှိသည်။ ယင်းကြောင့်အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုများနှင့်တမူများနှင့်ဘေးဖယ်ထုတ်မှုများဖြစ်ပေါ်ပြီးရေရှည်အမြော်အမြင်ကင်းမဲ့သောအစိုးရများကလူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာတာဝန်များကိုကျေပွန်ခြင်းမရှိပဲပုလိပ်ဆန်ဆန်နိုင်ငံတော်အဖြစ်ပြုကျင့်မှုများကိုတွေ့နမှုများကိုတွေ့နိုင်သည်။

အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းနည်းပါးခြင်း၊ ဝင်ငွေနှင့်ခန့်ခွဲဝေမှုမညီမျှခြင်းစွသည်တို့ကထွက်လမ်းမရှိသောထွက်လမ်းမရှိသောထောင်ချောက်ထဲပိတ်မိစေသည်။ ငွေရင်းမြှုပ်နှံပါကအမြတ်အစွန်းများနိုင်သောလုပ်ငန်းနိုင်သောလုပ်ငန်းများတွင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရရန်ခက်ခဲပြီးလုပ်အား၏ကုန်ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းမြင့်မားသောခေတ်မီစွမ်းမြင့်မားသောခေတ်မီလုပ်ငန်းများမှာလည်းပြည်တွင်းဈေးကွက်အာမခံချက်မရှိသောကြောင့်ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ထိုမှတစ်ဖန်နည်းပညာ၊ ကျွမ်းကျင်လုပ်သား၊ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့်အရံငွေငွေနှင့်အရံငွေကြေးစသည်တို့ပါရှားပါးပြတ်လပ်ပြီးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကိုအားမပေးပြန်ချေ။ ဤသို့နယ်ဂျအေးသူ့အမေရိကလျအေးသူ့အမေရိကလျက်ရှိသည်။

¹⁴ကမ္ဘာ့ဘဏ်က နီယိုလစ်ဘရယ်ခေတ်မှသည် ယနေ့တိုင် ဧရာမခိုင်းတွင်းလုပ်ငန်းများကို ထောက်ခံနေဆဲဖြစ်သည် Sinnott, Nash and de la Torre (2010)။

ရေနံနှင့်တွင်းထွက်သတ္တုလုပ်ငန်းများ၏ (မကောင်းသော)
ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာအခြားထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍများကဲ့သို့တိုက်ရိုက်၊ တစ်ဆင့်ခံအလုပ်အကိုင်များဖန်တီးနိုင်စွ
စွမ်းနည်းပါးခြင်းဖြစ်သည်။

(၎င်းတို့ခန့်နိုင်သောအလုပ်အကိုင်များကိုမူလုပ်ခကောင်းကောင်းပေးလေ့ရှိသည်။)
ထိုလုပ်ငန်းများမှာငွေရင်းနှင့်ပြည်ပမှတင်သွင်းရသောနည်းပညာများကိုအဓိကမီခိုရလေ့ရှိပြီးကျွမ
့မ်းကျင်လုပ်သားများနှင့် (ပြည်ပမှ)
စီမံခန့်ခွဲသူများကိုအဓိကခန့်အပ်ရလေ့ရှိသည်။အသုံးပြုသောသွင်းအားစုများနှင့်နည်းပညာမှာနိုင်
ငံခြားမှတင်သွင်းရသည်ကများသည်။ထို့ကြောင့်ကုန်ကြမ်းသယံဇာတတူးဖော်သောလုပ်ငန်းမှနိုင်ငံ
ထဲတွင်းသို့စီးဝင်သောထပ်တိုးတန်ဖိုးသို့မဟုတ်ပြန်ရချက်မှာမရှိသလောက်ပင်ဖြစ်သည်။

ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုကုမ္ပဏီများအဓိကပါဝင်သောတစ်ဖက်ပိတ်စီးပွားရေးများတွင်နိုင်ငံရေးဖွဲ့စည်း
စည်းပုံနှင့်အလေ့အကျင့်များမှာစီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်အခွင့်ထူးခံရလိုခြင်းဖြစ်ပြီးအဆုံးအဖြ
ဖြတ်များကိုလောဘ၊ဂတိတရားနှင့်အာဏာရှင်ဝါဒဖြင့်ချမှတ်သည်။ထို့ကြောင့်အစိုးရအသုံးစရိတ်များအချ
ချိုးမညီတိုးမြှင့်ခြင်းနှင့်ဝင်ငွေခွဲဝေမှုကိုထင်သလိုစီမံခြင်းများဖြစ်ပေါ်သည်။

ထိုအခြေအနေများနှင့်ရေနံ၊ဓာတ်သတ္တုကဏ္ဍတို့၏နည်းပညာဆိုင်ရာလက္ခဏာရပ်များကြောင့်တိုက်ရို
ိုက်အလုပ်အကိုင်များကိုအလုံးအရင်းနှင့်ဖန်တီးပေးနိုင်စွမ်းမရှိပေ။ထိုအချက်သည်ကုန်ကြမ
ကမ်းသယံဇာတများကြွယ်ဝသောတိုင်းပြည်များတွင်အဘယ့်ကြောင့်လူအများဆင်းရဲမွဲတေနေလေ့ရ
ရှိသည်ကိုတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြေပေးနိုင်သည်။

ထိုလုပ်ငန်းများတည်ရှိရာနေရာနှင့်အနီးတဝိုက်ရှိပြည်သူများသည်လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆိုးကျို
ိုးရိုက်ခတ်မှုများကြီးစွာခံစားရလေ့ရှိသည်။လူအများစုအကြွင်းမဲ့ဆင်းရဲမွဲတေခြင်းနှင့်
(လုပ်ပိုင်ခွင့်မှအကျိုးအမြတ်ကြီးမားစွာရရှိသောသဘာဝသယံဇာတပမာဏကြီးမားစွာထွက်ရှိခြင်းသည်
သည်ဆက်စပ်လျက်ရှိသောအချက်များဖြစ်သည်။ထိုထုတ်ယူမှုပုံစံတွင်ပြည်တွင်းဈေးကွက်မလိုအပ်
ပ်သလိုအလုပ်သမားများ၏ကုန်ထုတ်စွမ်းအားတိုးမြှင့်ရေးအတွက်ဆောင်ရွက်စရာလည်းမလိုပေ။အခွင်
င့်ထူးခံလုပ်ပိုင်ခွင့်များရခြင်း၊မရခြင်းကထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများကိုအဆုံးအဖြတ်ပေးပြီးလူမှုဆက်သွယ်မှု
မှုများကိုပါပြဌာန်းပေးသည်။ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုကဏ္ဍသည်နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီကြီးများကိုသာအက
အကျိုးဖြစ်စေသောလက်ဝေခံဆက်ဆံရေးကိုဖြစ်ပေါ်စေပြီးနိုင်ငံနှင့်ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးစ
းစီမံကိန်းများအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကိုအနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည်။

ထိုတူးဖော်ရေးအခြေခံစီးပွားရေးစနစ်ကြောင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုးရွားစွာထိခိုက်ပြီးပြန်လည်ပြင်
ပင်ဆင်၍မရနိုင်သောပျက်ဆီးမှုများကိုပါဖြစ်ပေါ်စေသည်။ထိုအချက်ကိုသက်သေပြနေသောကမ္ဘာအဝှ
ဝှမ်းမှသုတေသနရလဒ်များအများအပြားရှိသည်။လူသားတို့၏နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများမှာလည်းမရေမတ
မတွက်နိုင်ဖြစ်သလိုယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအမွေအနှစ်အများအပြားလည်းပျက်ဆီးဆုံးရှုံးရသည်။ထိုသ
သို့ဖြစ်သော်လည်းစီးပွားရေးဖက်တွင်မည်သည့်မျက်နှာစာကမှတိုးတက်လာသည်ဟုမရှိပေ။
ပ။ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုများတင်ပို့ခြင်းကိုအဓိကအားထားသောနိုင်ငံများသည်များသောအားဖြင့်စီ
စီးပွားရေးအရခေတ်နောက်ကျနေပြီးတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတိုးချဲ့သည်နှင့်အမျှပတ်
တ်ဝန်းကျင်ပြဿနာများလည်းကြီးထွားလာလေ့ရှိသည်။

သတ္တုမိုင်းတွင်းလုပ်ငန်းများအကြောင်းဆွေးနွေးပါမည်။ခေတ်သစ်မိုင်းတွင်းများအားလံ
လုံးသည်တိုတောင်းသောကာလအတွင်းဓာတ်သတ္တုသယံဇာတများကိုများနိုင်သမျှများအောင်ထ

ထုတ်ယူခြင်းပေါ်တွင်အခြေပြုရသည်။သို့သော်ထိုသတ္တုသိုက်များမှာအလွန်ကြာမြင့်သောဘူမိအချ
ချိန်စကေးဖြင့်တဖြည်းဖြည်းချင်းစုစည်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။လက်ရှိအချိန်တွင်ဓာတ်သတ္တု
ပေါင်မူပမာဏမြင့်မားသောသိုက်များမှာတနေ့တခြားရှားပါးလာပြီဖြစ်သည်။သို့သော်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွ
တွင်ဈေးဆက်တက်နေမှုကြောင့်ပေါင်နှုန်းနိမ့်သောသတ္တုသိုက်များတွင်တူးဖော်လုပ်ငန်းစီးပွားဖြစ်
ဖစ်နေသေးသည့်အခြေအနေရှိသည်။ထိုသို့စီးပွားဖြစ်စေရန်အတွက်လည်းပမာဏအလွန်ကြီးမားသောသ
သတ္တုတွင်းကြီးများကိုတူးဖော်ရသလိုဆိုင်ရာနိဂါဆာလ်ဗျူရစ်အက်ဆစ်တို့ကဲ့သို့သောအဆိပ်အ
အတောက်ကြီးသောပစ္စည်းများနှင့်ရေပမာဏအများကြီးကိုသုံးစွဲရသည်။ထုတ်လုပ်မှုဖြစ်စဉ်တွင်ပ
ပမာဏအလွန်ကြီးမားသောစွန့်ပစ်ပစ္စည်းများလည်းထွက်ရှိသည်။

ပမာဏကြီးမားလွန်းသောတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့်ကြီးမားသောပတ်ဝန်းကျင်ဆီ
ဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ဧရာမတွင်းကြီးများတူးပြီးအန္တရာယ်ကြီးသောဓာတ်ပစ္စည်း
ည်းများအများအပြားသုံးစွဲရသည့်လေ့လာခြင်းနှင့်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းအဆင့်များတွင်
င်သာမကစွန့်ပစ်မြေစာပုံများကပင်ပမာဏကြီးမားသောနယ်မြေများကိုနှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးမှုအ
မှုအကြီးအကျယ်ပေးနိုင်သည်။

စွန့်ပစ်မြေစာပုံများသည်ကာလရှည်ကြာစွာဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သဖြင့်သိပ်သည်းသောသတ္တ
တ္တုများနှင့်အက်စစ်များပါဝင်သောအညစ်အကြေးများသည်မြေလွှာနှင့်ရေထုသို့စိမ့်ဝင်ပြီးပတ်ဝန်း
ဝန်းကျင်ကိုအဆိပ်သင့်စေမည်ဖြစ်သည်။အထူးသဖြင့်ဆာလဖာဓာတ်ပါသောသတ္တုအကြွင်းအကျန်မျ
များနှင့်မိုးရေသို့မဟုတ်စိုထိုင်းသောလေထုတို့ဓာတ်ပြုရာတွင်အက်ဆစ်ဓာတ်များပေါက်ဖွားလာ
လာသောအန္တရာယ်မှာအလွန်ကြီးမားသည်။အီကွေဒေါနိုင်ငံရှိသတ္တုတွင်းများတွင်ဆာလဖာဓာတ်
တ်ပါသောကျောက်သားများမြေပေါ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်မြေအောက်ရေများအက်ဆစ်ဓာတ်သင့်
င့်မည့်အန္တရာယ်အကြီးအကျယ်ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည်။

ထိုသို့ညစ်ညမ်းမှုများသည်ရေအရင်းအမြစ်များကိုအဓိကဒုက္ခပေးလေ့ရှိပြီးလူတို့သုံးစွဲရန်သို့မဟုတ်စိုက်ပ
ပျိုးရေးအဖြစ်သုံးစွဲရန်မသင့်တော်သောအခြေအနေသို့ရောက်ရှိသွားစေသည်။ရေအရင်းအမြစ်
စ်များညစ်ညမ်းအဆိပ်သင့်ခြင်းသည်မျက်စိကွယ်ခြင်းနှင့်အရေပြားရောဂါများအပါအဝင်ပြည်သူ
သူ့ကျန်းမာရေးပြဿနာအများအပြားကိုဖြစ်ပွားစေသည်။ယင်းတွင်ဧရာမတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းကြီးများ
များနှင့်ဆက်စပ်၍ဖြစ်ပွားသောလူမှုရေးပြဿနာများမပါဝင်သေးပေ။

တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးတို့သည်အစဉ်အဆက်ကပင်ကမ္ဘာကြီးကိုပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့်ဖျက်ဆီး
ဆီးခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ယနေ့ကာလတွင်စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ၌တွင်းထွက်သယံဇာတများကုန်သလောက်ကြ
ြစ်နေပြီဖြစ်ရာရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုကဲ့သို့သယံဇာတများထုတ်လုပ်ရေးသည်ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအပေါ်
ပေါ်တွင်ဖိအားအဖြစ်သက်ရောက်လာပြီဖြစ်သည်။သက်ဆိုင်ရာလူ့အဖွဲ့အစည်းများရှိသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို
ိုကာကွယ်ကြသူများကကမ္ဘာ့စီးပွားရေးစနစ်ကြီး၏သယံဇာတလိုအပ်ချက်ကိုဖြည့်ဆည်းနိုင်ရေးအတွက်ဖွ
ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများကဆင်းရဲသောဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကိုအတင်းအကျပ်ဖိအားပေးနေကြသည်ဟုပင်ဆိုကြသည်။

နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီကြီးများနှင့်သက်ဆိုင်ရာအစိုးရများကပမာဏကြီးမားသောရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တု
ုသိုက်ကြီးများကိုတွေ့ရှိပြီးဟုကြေညာလေ့ရှိပြီးဈေးကွက်ပေါက်ဈေးဖြင့်မည်ရွှေ့မည်မျှရှိမည်ဟုတ
တွက်ချက်ပြုလေ့ရှိသည်။ထိုကိန်းဂဏန်းများသည်များသောအားဖြင့်ချဲ့ကားထားခြင်းသာဖြစ်ပြီး
ပီးလူထု၏ထောက်ခံမှုရရှိအောင်ဖျားယောင်းစည်းရုံးခြင်းသာဖြစ်လေ့ရှိသည်။ထိုသို့ကြွားဝါသော
သက်ကိန်းဂဏန်းများတွင်ထုတ်လုပ်မှုကြောင့်ဖြစ်ပွားသောလူမှုနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနစ်နာမှုစရိတ်

တံများကိုလည်းထည့်သွင်းတွက်ချက်ရမည်ဖြစ်သည်။ဥပမာအားဖြင့်ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကြောင့် တာဝန်ဖိုမည်မျှနစ်နာဆုံးရှုံးသည်ကိုတွက်ပြဖို့လိုသည်။ယင်းစရိတ်များကိုများသောအားဖြင့် တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးစီမံချက်များတွင်ထည့်သွင်းကျခံလေ့မရှိပဲ၎င်းတို့အစားလူ့အဖွဲ့အစည်းကကျ ကျခံရသည်။ဥပမာချက်ဗရွန်-

တက်စ်ကိုကုမ္ပဏီကြောင့်အီကွေဒေါနိုင်ငံ၏အရှေ့မြောက်အမေရိကဒေသတွင်ပျက်ဆီးမှုများမှာစံနမူ မူနာဖြစ်သည်။နောက်ပိုင်းတွင်ကုမ္ပဏီကိုတရားစွဲဆိုသည်အထိဖြစ်ပွားခဲ့သည်။အလားတူနစ်နာသောစရိတ် တ်များတွင်ဆိုးရွားသောထောက်ပံ့ကြေးများပါဝင်သည်။ဆိုလိုသည်မှာရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရေး ရေးလုပ်ငန်းများသို့လျှပ်စစ်ဓာတ်အားနှင့်ရေလျှော့ဈေးဖြင့်ပေးခြင်း၊လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးအဖေ အဆောက်အဦများပေးခြင်းစသည့်စရိတ်များဖြစ်သည်

(Gudynas,

2011c)။ထိုကုန်ကျစရိတ်များကိုထုတ်ဖော်တွက်ချက်ပြလိုက်မည်ဆိုပါကကုမ္ပဏီများ၏စီးပွားဖြစ်မှုကိုအကြ ကြီးအကျယ်ထိခိုက်စေမည်ဖြစ်ပြီး၎င်းတို့အတွက်လူ့အဖွဲ့အစည်းကကျခံရသောကြီးမားသောစရိတ်စကမူ များကိုပေါ်ထွက်လာစေမည်ဖြစ်သည်။

တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့်ဒေသခံများအလုပ်ရရှိမှုမှာလည်းမဆိုစလောက်သာရှိရာ ရာပြင်းထန်သောလူမှုရေးပဋိပက္ခများလည်းဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးသက်ရောက် ကာက်မှုများကြောင့်ရပ်ရွာလူထုနှင့်မိသားစုများအတွင်း၌ပင်ပဋိပက္ခနှင့်ထိပ်တိုက်တွေ့မှုများဖြစ် စ်ပေါ်သည်။အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ၊လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ရာဇဝတ်မှုနှင့်အကြမ်းဖက်မှု များတိုးပွားခြင်း၊မြေယာမှောင်ခိုရောင်းဝယ်ခြင်းများလည်းဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။

ဒေသတွင်းတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့်ဆယ်စုနစ်များကြာလာသည့်အခါအပြည့်အဝအလုပ် ပ်မရှိခြင်း၊အလုပ်လက်မဲ့နှင့်ဆင်းရဲမွဲတေမှုများဖြစ်ပွားခြင်းတို့မြင့်မားစွာဖြစ်ပွားသည်။ဝင်ငွေနှင့်နေခ နခွဲဝေမှုများမှာလည်းပိုမိုမညီမမျှဖြစ်လာသည်။လုံလောက်သောအလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းနှင့်ဝင် ဝင်ငွေတို့ကိုဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့်ဒေသတွင်းဈေးကွက်များလည်းပေါ်ထွန်းမလာတော့ချေ။ (ဝင်ငွေနှင့်အခွင့်အလမ်းများတစ်ဆင့်ချင်းလွှဲပြောင်းခြင်းဖြစ်ထွန်းခြင်း trickle-down effect ဖြစ်ပွားခြင်းမရှိပေ။) ထို့ကြောင့်စီးပွားရေးကိုပြည်ပကုန်ကြမ်းတင်ပို့ခြင်းသို့သာပိုမိုဦးတည်ရတော့သည်။ပြည်တွင်းဈေးကွက် က်၌ဝယ်ယူတစ်ဦးမှမရှိဟူသောလက်သုံးစကားလည်းပေါ်ထွက်လာသည်။

ထို့သို့ပြည်ပတင်ပို့မှုတစ်ခုတည်းကိုသာဦးစိုက်ထားခြင်းကြောင့်နိုင်ငံတွင်းစီးပွားရေးအသိုင်းအဝိုင်းတ ဘးတွင်တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများနှင့်မက်လုံးများကင်းမဲ့လာသည်။ပြည်ပတင်ပို့မှုမလား၊ကျဆုံးခံမလာ လားဆိုသည့်လက်သုံးစကားမှာထိုသို့သောလူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင်တွေ့ရလေ့ရှိပြီးနိုင်ငံတွင်းရှိစွ စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့်ဖြစ်တန်စွမ်းများကိုအကျိုးမဲ့ဖြုန်းတီးပစ်နေခြင်းသာဖြစ်သည်။

တူးဖော်မှုလက်သစ်ဝါဒ- တူးဖော်ရေးဝါဒ၏ခေတ်သစ်မူကွဲ

စတင်တည်ထောင်စဉ်ကတည်းကလက်တင်အမေရိကရှိအခြေခံကုန်ကြမ်းတင်ပို့သောတိုင်းပြည်များ ဘးသည်ဆင်းရဲတွင်းနှင့်အာဏာရှင်စနစ်များ၏လက်တွင်းမှရုန်းထွက်နိုင်ခြင်းမရှိကြချေ။ယင်းမှ မှာဝိရောမိဖြစ်သည်။ထိုနိုင်ငံများသည်သယံဇာတကိုအကြောင်းပြု၍ကြီးမားသောဝင်ငွေကိုရရှိကြ ကြသော်လည်းတိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်အခြေခံများကိုချမှတ်နိုင်ခြင်းမရှိသလိုဆင် ဆင်းရဲတွင်းမှလည်းလွတ်အောင်မစွမ်းဆောင်နိုင်ကြပေ။၎င်းတို့ဆင်းရဲခြင်းမှာလူသားတီထွင်ဖန် န်တီးမှုနှင့်တာဝန်ဖိုမည်ထုတ်လုပ်မှုများထက်စာလျင်သာဘာဝတရားကြီးမှအညှာတာမဲ့စွာတူးဖော်ထုတ်လုပ် ပ်ရောင်းချခြင်းကိုသာအဓိကဦးစားပေးခဲ့ကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်းကဒေသတွင်းအာဏာရရှိလာကြသောတိုးတက်သောအစိုးရများသည် သည်အထက်တွင်ဖော်ပြထားသောဆိုးကျိုးအချို့ကိုသတိပြုမိကြပြီးတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးပုံစံတွင် တွင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ချို့ပြုလုပ်ရန်ကြိုးစားလာကြသည်။ သို့သော်အစိုးရ၏တရားဝင်ထုတ်ဖော် ဖော်ပြောဆိုမှုများနှင့်အစီအစဉ်အချို့မှလွဲ၍၎င်းတို့တွင်လည်းယင်းသို့ဆိုးကျိုးများသည်နေစုဆောင်းမှုပုံစံကို အခြေအမြစ်မှပြောင်းပြန်လှန်ပစ်ရန်အစီအစဉ်ရှိပုံမပေါ်ပေ။ ထိုအစိုးရများသည်ယခင်ကလျှစ်လျူထူထားခဲ့သောတောင်းဆိုမှုအများအပြားကိုဖြည့်ဆည်းရန်ကြိုးစားရင်း၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်လည်းအာဏာကိုပိ ပိုမိုခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်လာပြီးကျေးဇူးခံကျေးဇူးစားဝါဒနှင့်အာဏာရှင်အလေ့အကျင့်များကျင့် ျင့်သုံးလာကြသည်ကိုလည်းတွေ့ရသည်။

Eduardo Gudynas (2009b နှင့် 2010c) ထောက်ပြခဲ့သလိုပင်တောင်အမေရိကရှိတိုးတက်သောအစိုးရများလက်ထက်တွင်လည်း 'ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များ၏အဓိကကျောထောက်နောက်ခံအဖြစ်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကိုသတ်မှ မှတ်ထားသည်'။ Gudynas

ကဆက်လက်ပြီးတိုးတက်သောအစိုးရများသည်အမှန်စင်စစ်အဟောင်းနှင့်အသစ်ရောနှောပြီးတူးဖော်ရေးဝါဒသစ်ကိုဖော်ထုတ်နေကြခြင်းသာဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် င်လက်ရှိနေစုဆောင်းမှုပုံစံတွင်သိသာထင်ရှားသောအပြောင်းအလဲများပေါ်ပေါက်မလာသောကြော ကာင့်ဖြစ်သည်။ တူးဖော်ရေးလက်သစ်ဝါဒသည်နိုင်ငံတကာကော်ပိုရေးရှင်းများ၏ကမ္ဘာ့မူပြုသ ျသည့်ဖြစ်စဉ်ကိုဆက်လက်ပံ့ပိုးရန်အတွက်နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင်အဆင့်နိမ့်နေရာမှ မှဆက်လက်အသုံးတော်ခံရန်တွန်းအားပေးခြင်းသာဖြစ်နေသည်။ ယင်းကမ္ဘာ့ဈေးကွက်နှင့်တို ှက်ရိုက်ချိတ်ဆက်သော်လည်းပြည်တွင်းစီးပွားရေးနှင့်စည်းခြားနေသောတူးဖော်ရေးလုပ်ငန် ငန်းသီးသန့်အပိုင်းအပိုင်းများကိုဆက်လက်ထုတ်လုပ်နေသည်။ တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ၏လူမှုပတ် ပတ်ဝန်းကျင်သက်ရောက်မှုများလျော့ပါးမသွားသလိုပိုဆိုးလာသည့်ကိစ္စများပင်ရှိသည်။ Gudynas

ကသယံဇာတများပိုင်ဆိုင်မှုအပြင်ပြိုင်ဆိုင်မှု၊ စရိတ်ထိရောက်မှု၊ အကျိုးအမြတ်ရှာဖွေမှုနှင့်ဆိုးကျိုးများကို ကိုလူ့အဖွဲ့အစည်းထံတင်ပို့မှုသည်တို့ပါဝင်သောလုပ်ငန်းလည်ပတ်ထုတ်လုပ်မှုများတွင်လည်းယခင် င်ကအတိုင်းပင်ဖြစ်နေသည်ဟုဆိုသည်။ ထူးခြားသောလက္ခဏာတစ်ရပ်မှာနိုင်ငံတော်ကထဲထဲဝင်ဝင်ပိုမို မိုပါဝင်လာပြီးတိုက်ရိုက်ရောတစ်ဆင်ခံဆောင်ရွက်မှုများပါများပြားလာခြင်းဖြစ်သည်။ အမျိုးသားရေးဝ ဝါဒလည်းဆန်သောထိုဝါဒ၏အဓိကရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်မှာသယံဇာတများနှင့်အကျိုးအမြတ်တို့ကိုန နိုင်ငံတော်ကပိုမိုထိန်းချုပ်နိုင်ရေးပင်ဖြစ်သည်။ လူအားလုံးခံစားရမည့်အကျိုးအတွက်ပတ်ဝန်း န်းကျင့်နှင့်လူမှုထိခိုက်မှုအချို့မှာလက်ခံသင့်သည်ဟုယူဆသည်။ ယင်းအတွက်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး ရေးလုပ်ငန်းမှအကျိုးအမြတ်များကိုနိုင်ငံတော်မှပိုမိုရရှိရန်ကြိုးစားသင့်သည်ဟုမှတ်ယူကြသည်။ ထိုဝင်ငွေမျ များကိုသုံးပြီးဧရာမလူမှုဖူလုံရေးအစီအစဉ်များကိုရေးဆွဲကာ၎င်းတို့တရားဝင်မှုအတွက်မဲဆွယ်ကြလေ့ရှိ ်သည်။ ထို့ကြောင့်တူးဖော်ရေးဝါဒနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးဆင်းရဲမှုတိုက်ဖျက်ရေးမှာခွဲမရသည့်အရာများနယ်ဖြစ်လာသည်။

Gudynas ကတူးဖော်ရေးလက်သစ်ဝါဒသည်တောင်အမေရိက၏ခေတ်ပြိုင်ဖွံ့ဖြိုးရေးဝါဒပင်ဖြစ်သည်ဟုတင်စားပြ ပြီးယဉ်ကျေးမှု- နိုင်ငံရေးအရောအစပ်အသစ်တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်တိုးတက်မှုဟူသည့်ဒဏ္ဍာရီများကိုထည့်သွင်းထားခြင်းသ ဝးသာဖြစ်သည်ဟုရေးသားခဲ့သည် Gudynas (2009b နှင့် 2010c)။

တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကိုနိုင်ငံတော်မှပိုမိုထိန်းချုပ်ရေးမှာအရေးပါသည်မှန်သော်လည်းယင်းသက်သက်မှာ ယင်းသက်သက်မှာမလုံလောက်ပေ။တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကြီးကြီးမားမားမရလျှင်သော ကြီးမားမားမရလျှင်သောမှအမျိုးသားအခြေခံကုန်တင်ပို့မှုကိုနိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်များမှထိန်းချုပ်ထားခြင်းသာ ထားခြင်းသာဖြစ်သည်။ဆိုးရွားသောအချက်မှာတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတွင်အစိုးရစေခိုင်းသောကြောင့်ဝင်ရောက်လုပ် ကြောင့်ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေသောနိုင်ငံပိုင်ကုမ္ပဏီများမှာနိုင်ငံခြားမှပြသောအချက်ပြများကိုသာအလေးထားတု သာအလေးထားတုနှ့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုပြုသည်။နိုင်ငံတွင်း၌အစိုးရများဆောင်ရွက်ပုံသည်နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှ် စုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများနှင့်ထူးခြားနားသာဖြစ်သည်။ပတ်ဝန်းကျင်ကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊လူထုကိုမလေးစားခြင်းတို့ လေးစားခြင်းတို့မှာလည်းအတူတူပင်ဖြစ်သည်။တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတွင်တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုမှာထုတ်လု မှုမှာထုတ်လုပ်မှုပမာဏသည်ပြင်ပဈေးကွက်မှအချက်ပြပြီးတွန်းအားပေးစေခိုင်းသည့်ပမာဏပင်ဖြစ်သည်ဟူသော စ်သည်ဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။ထို့ကြောင့်တူးဖော်ရေးလက်သစ်ဝါဒသည်ကိုလိုနီခေတ်ကတည်းကရှိပြီးဖြ ရှိပြီးဖြစ်သောတူးဖော်ရေးဝါဒ၏အဓိကအစိတ်အပိုင်းများကိုဆက်လက်ကိုင်စွဲနေခြင်းသာဖြစ်သည်။

ရေနံနှင့်တွင်းထွက်များမှဝင်ငွေများပြားစွာရရှိကြသောတိုးတက်သည့်အစိုးရများသည်လူထု၏သေ သဘောထားကိုဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပြီးလိုလားအပ်သောခေတ်မီတိုးတက်မှုကိုခုန်ပျံ့ကျော်လွ လွှားစွမ်းဆောင်နေသည်ဟုမိမိတို့ဖာသာထင်ယောင်မှားဖြစ်လာလေ့ရှိသည်။ Fernando Coronil (2002) ကဆိုလျှင်ထိုသို့သောစီးပွားရေးစနစ်များတွင်အံ့ဘနန်းများဖြစ်လာမည်ကိုမျှော်လင့်သောယဉ်ကျေးမ မှုဘောင်အတွင်း၌တည်ဆောက်ထားသောမျက်လှည့်နိုင်ငံတော်ခေတ်စားမည်ဟုရေးသားခဲ့သည်¹⁵။ယင်းမှာ ဘင်နီဇွဲလား၊အီကွေဒေါနှင့်ဘိုလီဗီးယားနိုင်ငံများတွင်ကြုံတွေ့ ရသည်များပင်ဖြစ်သည်။

ထိုနိုင်ငံများတွင်နိုင်ငံတော်၏တန်ခိုးဩဇာပြန်လည်ကြီးမားလာသည်။နီယိုလစ်ဘရယ်ခေတ်ကအသေးင ခတ်ကအသေးငယ်ဆုံးနိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍမှသည်နိုင်ငံတော်၏တည်ရှိမှုနှင့်လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို န်းဆောင်တာများကိုအစွမ်းကုန်ချဲ့ထွင်ရန်ကြိုးစားလာကြပြန်သည်။သို့သော်ထိုနိုင်ငံများတွင်အခြေအမြစ်ကျ အမြစ်ကျကျပြောင်းလဲမှုများပြုမည့်အရိပ်အယောင်တစ်စုံတရာမပေါ်ထွက်ချေ။အင်စတီကျူးရှင်းဖွဲ့ စည်းပုံများန ပုံများနှင့်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ပြည်ပတင်ပို့ဟူသောစုံစုံမှာတစ်စုံတရာပြောင်းလဲသွားခြင်းမရှိပေ။တော်လှန် င်းမရှိပေ။တော်လှန်သောအတွေးအခေါ်များ၏တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုခံရသော်လည်းအင်အားကြီးသောစီးပွားရေး ဘီးပွားရေးအသိုင်းအဝိုင်းများသည်တူးဖော်မှုဝါဒသစ်ကြောင့်အကျိုးအမြတ်များကိုယခင်ခံစားမြဲအတိုင်းခံစား တိုင်းခံစားနေကြသည်သာဖြစ်သည်။

တိုးတက်သောအစိုးရများအာဏာရရှိပြီးတူးဖော်ရေးဝါဒသစ်ကိုအကော့ရှင်အထည်ဖော်သောနိုင်ငံများတွင်ယ များတွင်ယခင်ကအနိမ့်ခံလူတန်းစားများသည်လည်းရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုဝင်ငွေများကိုပိုမိုမျှတစွာဝေခွဲခြင်းကြော ခွဲခြင်းကြောင့်တိုးတက်မှုများကိုစတင်ကြုံတွေ့ ခံစားရသည်။သို့သော်ဝင်ငွေနှင့်နေကိုရာဒီကယ်ဆန်ဆန်အေ ယ်ဆန်ဆန်အခြေအမြစ်ကျကျပြန်လည်ခွဲဝေခြင်းများကိုတော့တွေ့ ရမည်မဟုတ်ချေ။ထိုအခြေအနေတွင်သာ ဘာတွင်သာဘာဝတရားကြီးကရက်ရောစွာပေးအပ်လာသောအသီးအပွင့်များကိုမည်သို့လွယ်ကူစွာရိတ်သိမ်းစားသံ စားသုံးနိုင်သည်ကိုတွေ့ မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးအရရှုပ်ထွေးနက်နဲသောပြန်လည်ခွဲဝေမှုဖြစ်စ ပြန်လည်ခွဲဝေမှုဖြစ်စဉ်များကိုဆောင်ရွက်နေစရာမလိုပေ။

အတိတ်ကာလကကဲ့သို့ပင်ထိုစီးပွားရေးစနစ်၏အဓိကအကျိုးအမြတ်ကိုခံစားရသူများမှာချမ်းသာသောနိုင်ငံမ များပင်ဖြစ်သည်။၎င်းတို့သည်သာဘာဝထုတ်ကုန်များကိုတင်သွင်းပြီးအချောသတ်ကုန်စည်များထုတ်လုပ်ခြ

¹⁵ General Juan Vicente Gómez အစိုးရမှ Colonel Hugo Chávez Frías အစိုးရအကြား အစိုးရများ

ခြင်းကြောင့်ရရှိသောအကျိုးအမြတ်များမှာတနေ့တခြားပိုမိုများပြား၍သာလာနေသည်။သို့သော်အခြေခြခံကုန်စည်များကိုတင်ပို့သောနိုင်ငံများမှာအကျိုးအမြတ်၏အနည်းစုကိုသာခံစားရပြီးသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများအားလုံးကိုမူခါးစည်းပြီးခံကြရသည်။

လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့်နိုင်ငံရေးအရထိခိုက်နစ်နာမှုများကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်သင့်လျော်သောအင်စတီကျူးရှင်အင်စတီကျူးရှင်းဖွဲ့စည်းပုံများကိုတည်ဆောက်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။လူမှုကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများကိုနှိမ်နင်းရန်အတွက်၊ နှိမ်နင်းရန်အတွက်သုံးရသောလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏စရိတ်သည်ပင်လျင်စီးပွားရေးအကြီးမားလှသောပမာဏကြွလှသောပမာဏဖြစ်သည်။ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သောနောက်ထပ်အချက်တစ်ချက်မှာတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းရေးလုပ်ငန်းများလွှမ်းမိုးသွားသောကြောင့်အခြားသောထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများထိခိုက်ပျက်စီးရသောကိစ္စဖြစ်သကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ဥပမာမိုင်းတွင်းများကြောင့်တစ်ပိုင်တနိုင်စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သောတောင်သူများ၏အလုပ်အကိုင်လုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများဆုံးရှုံးသွားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့်ဖြစ်သောပဋိပက္ခများနှင့်အကြမ်းဖက်မှုများသည်ဒေသန္တရအစိုးရများအပေါ်စိုးရများအပေါ်တွင်လည်းသက်ရောက်မှုရှိသည်။ဧရာမတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းကြီးများမှဆွဲသောဥဩာသံဥဩာသံများနှင့်ဗဟိုအစိုးရကပေးသောအခွန်တော်ခဝစုများကြောင့်ဒေသအစိုးရများအနေနှင့်စိတ်ယိုင်းသွားနိုင်သော်လည်းအဆုံးတစ်နေ့တွင်ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းအသိုင်းအဝိုင်း၊တူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီများနှင့်နိုင်ငံတော်တို့အကြားဖြစ်ပွားသောရှုပ်ထွေးသည့်ပဋိပက္ခများ၏ဆိုးပဋိပက္ခများ၏ဆိုးကျိုးကိုခံစားရမည်သာဖြစ်သည်။သတ္တုမိုင်းနှင့်ရေနံတွင်းများကဦးစားပေးဖြစ်သောကြောင့်အခြေခံသောကြောင့်အခြားဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များမှာလည်းနောက်တန်းရောက်သွားနိုင်သည်။နောက်ဆုံးတွင်နောက်ဆုံးတွင်ရပ်ရွာပူးပေါင်းပါဝင်ပြီးကြိုတင်သဘောတူညီမှုလည်းရရှိထားသောစီမံချက်များအားလုံးပျက်အားလုံးပျက်ဆီးသွားနိုင်သည်။သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအကြွေး (ဆိုးကျိုး) များမှာနာကျင်ထိခိုက်စရာအကောင်းဆုံးအမွေဆိုးများဖြစ်ပြီးသယံဇာတထုတ်ယူသောကုမ္ပဏီများကတာဝန်မဝန်မယူပဲရှောင်ထွက်သွားလေ့ရှိသည်။

ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုများတူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပွားသောလူမှုနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာထိခိုက်ပျက်ဆီးမှုများ၏တန်ဖိုးကိုစီးပွားတွက်ဖြင့်တွက်ချက်နိုင်မည်ဆိုပါကထိုလုပ်ငန်းများမှရရှိသောအကျိုးအမြတ်အများစုမှာကျန်တော့မည်မဟုတ်ချေ¹⁶။သို့သော်ထိုသို့သောထိခိုက်နစ်နာမှုစရိတ်အပြည့်အစုံကိုတိုးတက်သောအစိုးရများကထည့်သွင်းတွက်ချက်နိုင်မှုမရှိပဲအခြေခံကုန်စည်များထုထုတ်လုပ်သောလုပ်ငန်းများကိုမျက်စိမှိတ်ယုံကြည်လျက်ရှိကြသည်။ 71

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော်အစဉ်အလာတူးဖော်ရေးဝါဒအဟောင်းတွင်ရှိခဲ့သောဆိုးကျိုးများအားလုံးကိုတူးလုံးကိုတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးဝါဒသစ်ကအမွေဆက်ခံသည်။

အာဏာပိုင်ဝါဒနှင့်သဘာဝတရားမှရရှိသောအကျိုးအမြတ်အပေါ် အငြင်းအခုံသယံဇာတပေါ်ကြွယ်ဝခြင်းကြိမ်စာနှင့်အတူအာဏာရှင်စနစ်တည်းဟူသောကြိမ်စာမှာလည်းယှဉ်တွဲတွဲပါလာလေ့ရှိသည်။ပြန်လည်ပြည့်ဝလာခြင်းမရှိသောသယံဇာတများကိုအလုံးအရင်းနှင့်တူတူးဖော်ထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံများတွင်လူတစ်စုကအရာရာချယ်လှယ်သောနိုင်ငံတော်များဖြစ်လာလာလေ့ရှိသည်။နိုင်ငံရေးအာဏာသည်ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုလုပ်ငန်းများတွင်မည်မျှချယ်လှယ်ပိုင်ဆိ

¹⁶ရေနံတွင်းများ၏ အမှန်တကယ်ကုန်ကျမှုများကို Fander Falconí (2004) တွင်ကြည့်

ဆိုင်ခွင့်ရသည်ဟူသောအချက်ကိုအဓိကမိတ်ဆက်သည်။ ထိုနိုင်ငံများသည်သယံဇာတများအပေါ်လက်ဝါးကြဲကြီးအုပ်မှုအပြင်နိုင်ငံရေးအဖိနှိပ်ရက်စက်သောအာဏာကိုလည်းလက်ဝါးကြီးအုပ်မှုထပ်ဆင့်ဖြစ်စေပေါ်လေ့ရှိသည် (Coronil, 2002)။

ထိုသို့သောနိုင်ငံတော်များသည်အစိုးရ၏လူမှုတာဝန်ဝတ္တရားအများစုကိုရေန်နှင့်ဓာတ်သတ္တုကုမ္ပဏီများသို့လွှဲအပ်လွှဲအပ်ထားလေ့ရှိပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးရှုထောင့်မှကြည့်ပါကနိုင်ငံ၏ဒေသအများအပြားကိုလျှစ်လျူရှုထားကြောင်းရှုထောင့်ကြောင်းတွေ့ရမည်။ တိုးတက်သောအစိုးရများအာဏာရလာသောနိုင်ငံများတွင်မူယင်းအချက်မှာစတင်မှာစတင်ပြောင်းလဲလာပြီဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေများကိုနိုင်ငံတော်ဩဇာသက်ဝင်သောနယ်ပယ်များယုတ်ပယ်များယုတ်လျော့လာခြင်း

deterritorialisation

ဟုခေါ်နိုင်ပြီးနိုင်ငံတော်၏လုပ်ငန်းကိုကုမ္ပဏီများကလုပ်ဆောင်ကာနိုင်ငံတော်ကစနစ်၏သားကောင်များကိုသားကောင်များကိုဖိနှိပ်ကွပ်ကဲသောပုလိပ်နိုင်ငံတော်အသွင်ဖြင့်ရပ်တည်လေ့ရှိသည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကြီးစီရင်ရေးစနစ်ကြီးတစ်ခုလုံးသည်ပင်လျှင်ပုဂ္ဂလိကနှင့်နိုင်ငံပိုင်ကုမ္ပဏီများ၏အကျိုးစီးပွားအောက်တွင်ပိတ်မိတွင်ပိတ်မိနေသည့်အခြေအနေမျိုးကြုံရနိုင်သည်။

အပိတ်စီးပွားရေးရှိသောနိုင်ငံများတွင်နိုင်ငံရေးတည်ဆောက်မှုနှင့်ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကိုလွှဲမိုးချုပ်ကိုင်နိုင်သည့်ချုပ်ကိုင်နိုင်သည်မှာအာဏာရှင်စနစ်အပြင်လောဘတရားလည်းရှိသေးသည်။ ဈေးကွက်ကောင်းမွန်သောနှစ်များနှင့်သောနှစ်များတွင်လောဘတရားကပြည်သူ့လုပ်ငန်းများတွင်အလွန်အကျွံပိုမိုသုံးစွဲမှုများကိုဖြစ်စေပြီးဘဏ္ဍာစဉ်းဘဏ္ဍာငွေကိုလည်းအစိုးရကအာဏာဖြင့်ကျပ်မတ်ခွဲဝေလေ့ရှိစေသည်။ အစိုးရများကင်းတို့အာဏာဆက်ဆံအာဏာဆက်လက်တည်မြဲရေးအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက်အရေးပါသည်ဟုသင့်တို့ယူဆသောပြုသောပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကိုအရှိန်မြှင့်ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက်ဖြစ်စေယင်းတို့ကိုဆောင်ရွင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။

ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာသုံးစွဲမှုနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတိုးတက်လာခြင်းမှာအာဏာရှိသောအုပ်စုများအတွင်းနေခွဲဝေမှုနားအတွင်းနေခွဲဝေမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီးအကြီးအကျယ်ထိပ်တိုက်တွေ့နေမှု၏လက္ခဏာလည်းဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေသည်။ ထိုအခြေအနေများသည်ဈေးကွက်ကောင်းစဉ်တွင်အဓိကဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ Jürgen Schuldt (2005)

ကဈေးကွက်ကောင်းမှုမှတစ်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာသောလှုပ်ရှားပြီးအကန့်အသတ်မဲ့သည့်အာဏာကစားပွဲများကြောများကြောင့်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ယင်းတို့၏ဝိသေသမှာဈေးကွက်ကောင်းခြင်းကြောင့်ရသောစီးပွားရေးအသားစီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ထက်ပိုလွန်သောပမာဏကိုပြည်သူ့အသုံးစွဲရိတ်များအဖြစ်သုံးစွဲခြင်းဖြစ်သည် (ယင်းကို pro-cyclical fiscal policy ဟုခေါ်သည်)ဟုဆိုသည်။

လောဘသက်ရောက်မှုကြောင့်အငမ်းမရဆောင်ရွက်မှုများပေါ်ပေါက်လာပြီးအခြေခံကုန်စည်များတင်ပို့ပို့သည့်ကဏ္ဍမှဝင်ငွေများကိုဥပဒေပရယူမှုများလည်းဖြစ်ပေါ်လာသည်။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များမည်သို့စီမံခန့်ခွဲမည်ကိုတစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာနှင့်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သဘောတူညီမှုမရှိထားခြင်းနှင့်(လူထု၏ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုဖြင့်သာတည်ဆောက်နိုင်သော

17) ခိုင်မာသောဒီမိုကရက်တစ်အင်စတီကျူးရှင်များမရှိခြင်းကြောင့်အချင်းချင်းညီညွတ်မှုတူမရှိသောအင်အ

17 Eduardo Gudynas (2009) က ecological meta-citizenship ဟုခေါ်ပြီး တစ်ဦးချင်းနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပြင် စုပေါင်းနိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် ရပ်ရွာအသိုက်အမြို့အလိုက် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတို့လည်း ပါဝင်သည်။

အားကြီးအုပ်စုများအများအပြားပေါ်ထွက်လာသည်။ ၎င်းတို့မှာ ရေနံနှင့်သတ္တုတွင်းများမှအကျိုးအမြတ်များကို အခမ်းမရပါးမျိုးစားသောက်လိုကြသည်။

သဘာဝသယံဇာတများမှရရှိသောမက်လောက်စွယ်အကျိုးအမြတ်များကို ဝေစုမတည့်ကြသူများထဲတွင် တွင်နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီကြီးများနှင့် ၎င်းတို့၏အပေါင်းအပါများဖြစ်သော နိုင်ငံတကာဘဏ်ကြီးများ၊ စီးပွားရေးနှင့်ဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့အစည်းကြီးများ၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရအချို့နှင့် နိုင်ငံရေးဩဇာရှိသော အုပ်စုများပါဝင်ကြသည်။ ထိုသို့သော လုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်စပ်သည့် ညွှန်အလုပ်သမားသမဂ္ဂများမှာလည်း ဝေစုတစ်စုံတရာ ရရှိကြသည်။ ၎င်းတို့ကို အခွင့်ထူးခံအလုပ်သမားများ (labour aristocracy) ဟုလည်းခေါ်သည်။¹⁸ ထိုသို့သယံဇာတအကျိုးခံစားခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ပဋိပက္ခနှင့်အငြင်းအခုံများဖြစ်စဉ်များ ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံရေးတင်းမာမှုပုံစံအသစ်များဖြစ်ပေါ်သည်။

ယင်းတို့အားလုံးက ဒီမိုကရေစီကို အားပျော့ချိနဲ့စေသည်။ ၎င်းတို့က အာဏာရှင်အစိုးရအစဉ်အဆက်နှင့် လောနှင့်လောဘကြီးပြီးဆရာမွေးတပည့်မွေးလုပ်လေ့ရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စဉ်ဆက်မပြတ်ပေါ်ပေါက်ပြတ်ပေါ်ပေါက်စေသည်။ ထိုနိုင်ငံများသည် ဒီမိုကရေစီဥပမာကောင်းများဖြစ်မလာပဲ ဆန့်ကျင်ဘက်များသာဖြစ်သွား ဖြစ်သွားလေ့ရှိသည်။ ထို့အပြင် သယံဇာတဝင်ငွေများကို အလေအလွင့်များစွာသုံးစွဲခြင်း၊ တည်ငြိမ်သော မူဝါဒ မ်သော မူဝါဒများ မရှိခြင်း စသည့် အချက်များကြောင့် ရှိရင်းစွဲအင်စတီကျူးရှင်းများကို အားပျော့သွားစေပြီး အင်စတီ ပြီးအင်စတီကျူးရှင်းအသစ်ဖြစ်ခြင်းများကိုလည်း တားဆီးပိတ်ပင်သည်။

လက်တင်အမေရိကတွင် ယင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် မကုန်ခမ်းနိုင်သော ဥပမာများရှိသည်။ နိုင်ငံအများအပြားတွင် င်အများအပြားတွင် အာဏာရှင်လက္ခဏာများအပြည့်နှင့် အစိုးရများရှိပြီး သဘာဝသယံဇာတအမယ်အနည်းင နည်းငယ်ကို အခြေခံသော အခြေခံကုန်စည်တင်ပို့သည့် စီးပွားရေးပုံစံများကြောင့်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ခင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုများကို အဓိကတင်ပို့သော ကမ္ဘာ့အခြားဒေသများတွင်လည်း ထိုအရှိတရားကိုတွေ့နိုင်သည်။¹⁹ နော်ဝေးမှာ ခြွင်းချက်ဖြစ်သည်။ အထက်ဖော်ပြပါ နိုင်ငံများနှင့် နော်ဝေးတို့အကြား ခြားနားချ ချက်မှာ ခိုင်မာသော ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအင်စတီကျူးရှင်းများအခြေခိုင်ပြီး နောက်မှသာ ရေနံလုပ်ငန်းများစတင်တိုးချဲ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုတင်ပို့သော ဆင်းရဲ ရဲသော နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် လူမှုမညီမျှမှုမှာလည်း သိသိသာသာနည်းပါးသည်။ တနည်း ည်းဆိုရသော် နော်ဝေးသည် ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ယင်း၏ရေနံလုပ်ငန်းများကို လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် စ စီးပွားရေးစနစ်အတွင်း သို့အောင်မြင်စွာ ပေါင်းစည်းသိမ်းသွင်းပေးနိုင်ခဲ့သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ နိုင်ငံများသည် ကြွယ်ဝမှု၏ ကြိမ်စာအပြင် ဒီမိုကရေစီ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော အကြမ်းဖက်မှု ကမ်းဖက်မှု သဘာဝလည်း ရှိသည်။ တိုးတက်သော အစိုးရများအုပ်ချုပ်နေသည့် နိုင်ငံတော်ကိုယ်၌ ကအကြမ်းဖ ယ်၌ ကအကြမ်းဖက်မှုကို ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ ယင်းတို့သည် တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကို လူထုက ကန့်ကွက်ဆန္ဒ ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများကို ရာဇဝတ်ကြောင်းများဖြင့် ဖိနှိပ်အရေးယူလေ့ရှိသည်။

¹⁸ Eric J. Hobsbawm (1981) က အဆိုပြုသည်။

¹⁹ ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများသည် ဝင်ငွေနှင့် လူနေမှုအဆင့်အတန်းအလွန်မြင့်မားသော်လည်း မညီမျှမှုများနှင့် လွတ်လပ်မှုမရှိခြင်း၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာမတူကွဲပြားမှုများကို သည်းခံနိုင်မှုမရှိခြင်း၊ အာဏာရှင်ဖြစ် ခြင်းစသည်တို့ကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများစာရင်းတွင် မပါဝင်ကြပေ။

တူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီများကအစိုးရကျောထောက်နောက်ခံဖြင့်ဆောင်ရွက်သောအကြမ်းဖက်မှုများမှာဖိနှိပ်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးအသွင်ကိုဆောင်သည်။ဖိနှိပ်ပြီးတစ်ခါတရံမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုအသွင်ကိုပင်ဆောင်သောသမိုင်းကြောင်းအထောက်အထားများသည်လက်တင်အမေရိကတွင်အများအပြားရှိသည်²⁰။ ပြည်တွင်းစစ်များ²¹နှင့်နိုင်ငံများအကြားဖြစ်ပွားသောစစ်မက်များလည်းရှိသည်။ထို့အပြင်ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့တို့ကိုသို့အဓိကကျသောအရင်းအမြစ်များကိုကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက်ကိုလိုနီအင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏အင်အားသုံးဖိနှိပ်မှုများလည်းရှိသည်²²။

ထိုသို့သောပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားသည့်အမြဲတမ်းမတည်ငြိမ်နေသည့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ဖြစ်ပွားပြီးယင်းတို့ကြောင့်တို့ကြောင့်ကုန်ကျရသည့်စီးပွားရေးစရိတ်မှာလည်းကြီးမားသည်။ခိုင်မာသောအင်စတီကျူးရှင်းများမရှိသည်ရှိသည့်အခြေအနေတွင်ရေနံနှင့်မိုင်းတွင်းလုပ်ငန်းလုပ်သောကုမ္ပဏီများအနေနှင့်ပေးဆောင်ရမည့်အခွန်နှင့်ရမည့်အခွန်နှင့်အမြတ်တော်ကြေးများသက်သာစေရန်အတွက်တင်ပို့သောထုတ်ကုန်များကိုဈေးချထားပြီးချထားပြီးတင်သွင်းကုန်များကိုဈေးပိုထင်ထားသောအခြေအနေလည်းဖြစ်နိုင်သည်။၎င်းတို့အကျိုးအမြတ်ပိုမိုမတ်ပိုမိုရရှိနိုင်ရန်အတွက်နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီကြီးများကထုတ်လုပ်မှုကိုမမျှော်လင့်ပဲရုတ်တရက်လျော့ချလိုက်၍လိုက်ခြင်းများလည်းကြုံရနိုင်သည်။ကြားခံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖွဲ့အစည်းများအများအပြားပေါ်လာခြင်းကြောင့်လူပြားပေါ်လာခြင်းကြောင့်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကုန်ကျစရိတ်များပိုမိုမြင့်မားလာသည်။ထိုသို့သောသန္ဓေမမှန်သဘာဝသန္ဓေမမှန်သည့်ကိစ္စများနှင့်ဈေးကွက်အချိုးပျက်မှုများကြောင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအထူးသဖြင့်အလေးအအထူးသဖြင့်အလေးအနက်ဆုံးဖြတ်ရင်းနှီးသူများတဖြည်းဖြည်းလျော့ပါးလာလေ့ရှိသည်။

သဘာဝပစ္စည်းအလကားရသောအရင်းအမြစ်များကိုချဉ်းအားကိုးနေသောကြောင့်တီထွင်ဆန်းသစ်သောကုန်ထုတ်လုပ်ထုတ်လုပ်မှုများနှင့်ဈေးကွက်ထိုးဖောက်မှုများမထွန်းကားပဲအခွင့်ထူးခံတစ်ဦးတည်းလွှမ်းမိုးအုပ်စိုးသောစနစ်နှင့်လူသာစနစ်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်ထူးများနောက်သို့လိုက်သောယဉ်ကျေးမှုများသာထွန်းကားသည်။ထိုမလေ့များနှင့်မလေ့များနှင့်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီများကအစိုးရအပေါ်ပိုမိုဩဇာလွှမ်းမိုးသောကြောင့်အာဏာပြင်းသောအာဏာပြင်းသောလက်တစ်ဆုပ်စာအခွင့်ထူးခံအုပ်စုများကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။

လက်ဝေခံပုံစံမျိုးဖြင့်အစိုးရဝန်ဆောင်မှုအသုံးစရိတ်များပိုမိုတိုးမြှင့်သုံးစွဲခြင်းကြောင့်ဒီမိုကရေစီပီပိုမိုချဲ့ထွင်ရေးအတွက်တောင်းဆိုမှုများလည်းအားကောင်းမလာချေ။ယင်းမှာရန်ပုံငွေကိုသုံးပြီးပြီးပြီးခြမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းမျိုး fiscal pacification ဖြစ်ကာလူမှုအုံကြွမှုများအားကောင်းမလာစေရန်တားဆီးသောနည်းဗျူဟာတစ်မျိုးလည်းဖြစ်သည်(Schuldt, 2005)။အစိုးရ၏ဝင်ငွေများပြားလွန်းသောကြောင့်အတိုက်အခံအုပ်စုများနိုင်ငံရေးနှင့်အခြားအခွင့်အရေးများဖြစ်သောလူ့အခွင့်အရေး၊တရားမျှတမှုနှင့်အစိုးရအာဏာခွဲဝေမှုတို့ကိုတောင်းဆိုမည့်မည့်သီးခြားလွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းအုပ်စုများပေါ်ပေါက်မလာအောင်တားဆီးထားနိုင်သည်။ထ

²⁰ဝီရူးတွင် ကြိုရသော လူမှုပဋိပက္ခများ၏ ၈၀% မှာ မိုင်းတွင်းများနှင့် ဆက်စပ်ပြီးဖြစ်ပွားခြင်းဖြစ်သည် (De Echave, 2008, 2009)။ ကိုလံဘီယာတွင် ၁၉၉၅ နှင့် ၂၀၀၂ အတွင်းဖြစ်ပွားသော အတင်းအကျပ်နေရာရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်းများမှာ မိုင်းတွင်းဒေသများဖြစ်သည်။ အီကွေဒေါတွင်လည်း အဓိကလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမှာ မိုင်းနှင့် ရေနံလုပ်ငန်းမှ နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများနှင့် ပတ်သက်သည်။
²¹နိုင်ဂျီရီးယားတွင် ရေနံအတွက် ပြည်တွင်းစစ်အကြီးအကျယ်ဖြစ်ရပြီး ဌာနေ Ogoni လူမျိုးစုများကို နှိပ်ကွပ်မှုများလည်းဖြစ်ပွားသည်။ Turkmenistan, Kazakhstan, Azerbaijan, Georgia, Ossetia, Dagestan နှင့် Chechenia တို့တွင်လည်း တွင်းထွက်နှင့်ပတ်သက်သည့် ပဋိပက္ခများအထင်အရှားဖြစ်ပွားသည်။
²²အီရတ်နှင့် အာဖဂန်ကို အမေရိကန်ကျူးကျော်မှုနှင့် လစ်ဗျားကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်က နေတိုး၏ကျူးကျော်မှုများသည် သယံဇာတများကြောင့် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ကျူးကျော်မှုများနှင့် အလွယ်တကူနှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်သည်။

။ထို့အပြင်များပြားသောရန်ပုံငွေများကိုပြည်တွင်းထိန်းချုပ်မှုအထူးသဖြင့်ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ရေးယန္တရားများတပ်ဆင်ခြင်းအတွက်လည်းအလုံးအရင်းနှင့်အသုံးချနိုင်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များပေါများမှုကြောင့်ငွေသုံးကြမ်းသောစီးပွားရေးမူဝါဒများရှိလေ့ရှိပြုပြီးနိုင်ငံတကာကြွေးမြီများကိုအလုံးအရင်းနှင့်ချေးငှားရလေ့ရှိသည်။တိုင်းပြည်စီးပွားရေးတွင်အခြေတမ်းငွေလုံးငွေရင်းထည့်ဝင်နေရသောကြောင့်နိုင်ငံခြားကြွေးမြီများတစ်နေ့တခြားမြင့်တက်လာသည်။²³ အထက်တွင်ဈေးကွက်ကောင်းချိန်တွင်ငွေတွင်းကိုဝင်နှိုက်ချင်သောနိုင်ငံတကာဘဏ်များ၏လောဘဇာတက်မှုကြောင့်နိုင်ငံခြားကြွေးမြီများဖောင်းပွလာခြင်းလည်းဖြစ်နေသည်။²⁴ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်းကတရုတ်သည်အာဖရိကနှင့်လက်တင်အမေရိကရှိဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသို့ချေးငွေများအမြောက်အများထုတ်ချေးနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ရည်ရွယ်ချက်မှာဓာတ်သတ္တုနှင့်ရေနံသိုက်များ၊ဧရာမစိုက်ပျိုးမြေများကိုထိန်းချုပ်နိုင်ရန်နှင့်အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံချက်များဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။

သဘာဝသယံဇာတဝင်ငွေများအလုံးအရင်းနှင့်ရရှိခြင်းနိုင်ငံခြားချေးငွေအလွယ်နှင့်ရခြင်းတို့ကြောင့်အစိုးရများသည်ပြည်တွင်းအခွန်ကောက်ယူမှုကိုလျှော့ပေါ့ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။အခွန်ကောက်အနိမ့်ဆုံးနှုန်းထားနှင့်ကောက်ခံသလိုဝင်ငွေခွန်အပါအဝင်အခွန်ကောက်ခံမှုလုံးဝမလုပ်သည်သည်များပင်ရှိသည်။(နီယိုလစ်ဘရယ်အတွေးအခေါ်များကလည်းအခွန်တိုးမြှင့်ကောက်ခံခြင်းကိုဆန့်ကျင်သည်။²⁵)

ဤအခြေအနေတွင်အီကွေဒေါနှင့်ဘိုလီဗီးယားတို့ရှိတိုးတက်သောအစိုးရများမှအခွန်တိုးမြှင့်ကောက်ခံခြင်းနှင့်ခံခြင်းနှင့်ဝင်ငွေအလိုက်အခွန်တိုးမြှင့်ကောက်ခံသောစနစ် progressive နှင့်ပိုမိုတရားမျှတသောအခွန်စနစ်များကိုတည်ထောင်ရန်ကြိုးစားကြခြင်းမှာသိသိသာသာပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေအစိုးရအသုံးစရိတ်များကိုအလုံးအရင်းနှင့်သုံးစွဲခြင်းကြောင့်အခွန်ထမ်းပြည်သူများတွင်အလေ့ပညာများတွင်အလေ့အကျင့်ဆိုးများဖြစ်ပေါ်သည်ဟု Jürgen Schuldt (2005) ကဆိုသည်။'ပိုဆိုးသောကိစ္စမှာလူထုကအစိုးရအသုံးစရိတ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီးပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊တရားမျှတ၊တရားမျှတမှု၊ကိုယ်စားပြုမှုနှင့်စရိတ်ထိရောက်မှုတို့ကိုတောင်းဆိုရကောင်းမှန်းမသိတော့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။' ဥပမာအားဖြင့်လောင်စာဆီဈေးနှုန်းများကိုအစိုးရကကြားကန်ပေးခြင်းကဲ့သို့ကုန်ကျစရိတ်များပြီးတရားမျှတတရားမျှတမှုလည်းမရှိသောအစီအစဉ်များပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည်။၎င်းတို့ကိုလူထုအောင်မြင်မှုအဖြစ်လွဲအဖြစ်လွဲမှားစွာကဗျည်းတပ်ကြသေးသည်။

ထိုနိုင်ငံများတွင်အခွန်တိုးမြှင့်ကောက်ခံမှုသာဒီမိုကရေစီကိုယ်စားပြုမှုကိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်စတင်တင်တောင်းဆိုလေ့ရှိသည်ဟု Schuldt ကဆိုသည်။ဥပမာများမှာလွန်ခဲ့သောနှစ်၄၀၀ကပြီတိန်နိုင်ငံအခြေအနေနှင့်၁၉ရာစုပြင်သစ်ပြည်တို့

²³ယခင်က ငှက်ပျောသီးထုတ်ရာမှ ရေနံပြောင်းထုတ်သောအခါ အီကွေဒေါနိုင်ငံအနေနှင့် ချေးငွေများအလွယ်တကူ ရရှိလာသည်။
²⁴Osmel Manzano and Roberto Rigobon (2001)
²⁵ရေနံဈေးတိုးတက်သည့် ကာလများတွင် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော General Guillermo Rodríguez Lara က တိုင်းပြည်၏ အောင်မြင်မှုတစ်ခုမှာ အခွန်ကောက်ခံမှုကို ရပ်ဆိုင်းခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုခဲ့ဖူးသည်။

ဖြစ်သည်။အခွင့်ထူးခံစားပွားရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့်ဆရာမွေး၊တပည့်မွေးခလေ့တို့မှာလည်းနိုင်ငံသားတန်းဖိုးနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပြီးထိုတန်းဖိုးကိုတည်ထောင်ရာတွင်အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။

အခြေခံကုန်စည်တင်ပို့သောနိုင်ငံအစိုးရများတွင်ဈေးကွက်ကောင်းချိန်၌ပြည်သူ့လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်အတွက်ရန်ပုံငွေများစွာရှိကြသည့်အပြင်လူများကိုစည်းရုံးသိမ်းသွင်းရန်အတွက်နည်းလမ်းများကိုလိုသလိုအသုံးပြုနိုင်ရန်ရန်ပုံငွေအလုံအလောက်ရှိသည်။ထို့အပြင်လိုအပ်သလောက်အပြင်ပြောင်းအလဲများကိုဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့်ပြည်သူများကိုကောင်းစွာအုပ်ချုပ်နိုင်သောအနေအနားအထူးတွင်အမြဲရှိနေအောင်လည်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။လတ်တလောအကျိုးစီးပွားကိုအခြေခံသောနိုင်ငံရေးထောက်ခံမှုရှာဖွေသည့်စနစ်သည်နိုင်ငံသားတန်းဖိုးများခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်ရာတွင်အကြီးအကျယ်အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။နီယိုလစ်ဘရယ်အစိုးရများခေတ်မှသည်တိုးတက်သောအစိုးရများခေတ်အထိအမွေဆိုးဖြစ်သောအစိုးရပေါ်လစီများမှာလူတစ်ဦးချင်းစီကိုဦးတည်သောစနစ်မှာလည်းဆိုးရွားလှသည်။ယင်းကြောင့်စုပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများနှင့်စုပေါင်းစီမံမံချက်များပေါ်ထွက်လာနိုင်ခြင်းမရှိတော့ပေ။ယင်းကြောင့်အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများကောင်းစွာဖွံ့ဖြိုးမလာတော့ပဲရပ်ရွာဘုံခံစားချက်များလည်းအားမကောင်းချေ²⁶။

ထိုအခြေအနေများကြောင့်အာဏာရှင်စနစ်များနှင့်ထင်ရာစိုင်းသည့်အစိုးရများကိုပေါ်ပေါက်လာစေပြီးGuillermo O'Donnell ကကိုယ်စားလှယ်လွှဲအပ်သောဒီမိုကရေစီသို့မဟုတ်အဆိုးဆုံးအခြေအနေတွင်plebiscite democracy ဟုခေါ်သောဒီမိုကရေစီမဆန်သည့်အဆုံးအဖြတ်များကိုလူထုအားတစ်နည်းနည်းဖြင့်ထောက်ခံခိုင်းသည့်စနစ်များညွှန်စနစ်များဖြစ်လာသည်။

ထိုအစိုးရများတွင် (နီယိုလစ်ဘရယ်သောတိုးတက်သည့်အစိုးရများပါ) သမ္မတအာဏာအလွန်အမင်းကြီးမားစွာရှိပြီးလူ့အဖွဲ့အစည်း၏တောင်းဆိုမှုများကိုနိုင်ငံရေးလက်ဝေခံစနစ်ပုံစံစနစ်ပုံစံဖြင့်ဖြေရှင်းသောကြောင့်ရေရှည်တွင်လူမှုနိုင်ငံရေးပဋိပက္ခအသစ်များပေါက်ဖွားလာစေသည်။အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်ဆင်းရဲမွဲတေနှင့်အပစ်ပယ်ခံရမှုနှင့်အပစ်ပယ်ခံရမှုတို့၏အခြေခံအကြောင်းတရားများကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးခြင်းမရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ကြောင့်ဖြစ်သည်။ရေနံနှင့်သတ္တုတွင်းဝင်ငွေများမှပိုလျှံသောအချို့တဝက်ကိုပြန်လည်ခွဲဝေပေးသော်လည်းခွဲဝေပေးသော်လည်းဝင်ငွေနှင့်နေတို့ကိုအခြေအမြစ်ကျကျပြန်လည်ခွဲဝေမှုများမရှိချေ။ဧရာမတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းကြီးများကြောင့်ဖြစ်ရသောလူမှုနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများကိုပျိုးများကိုမျှဝေခံစားရာတွင်လည်းတရားမျှတမှုမရှိသောကြောင့်ဆန့်ကျင်ဖိဆန်မှုများဖြစ်ပေါ်လာသည်။ထိုမှတစ်ပါးသည်။ထိုမှတစ်ဖန်အာဏာရှင်ဆန်သောတုံ့ပြန်ဖိနှိပ်မှုပုံစံအသစ်များပေါ်ထွက်လာပြန်သည်။

ဤအခြေအနေတွင် Anthony Bebbington ကရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုဟူသောအယူအဆသည်ဒီမိုကရက်တစ်အစဉ်အလာများပေါ်တွင်သာအခြေခံခံရမည်ဟုအကြံပြုခဲ့သည်။ယင်းသည်ကြားကာလအဖြေအတွက်သက်သက်ဖြစ်ပြီးပြန်လည်ပြည့်တင်တင်းခြင်းမရှိသောသယံဇာတများတူးဖော်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့်ရေရှည်မတည်မြဲမှုကိုမူအခြေခံကျကျဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းရှိမည်မဟုတ်ချေ။ဖွံ့ဖြိုးရေး၏အကန့်အသတ်များကိုသတ်မှတ်ရာတွင်နိ

²⁶အစိုးရ၏ လူထုလှုပ်ရှားမှုအများအပြားက ထိုရလဒ်ကိုဖြစ်စေသည်။ တပြိုင်တည်းမှာပင် အစိုးရသည် လူထုလှုပ်ရှားမှုများ၊ အထူးသဖြင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို အပြင်းအထန်ဖိနှိပ်သည်။

ိုင်စုံကုမ္ပဏီများနှင့်အစိုးရအာဏာရှိသူအသိုင်းအဝိုင်းများကသာဆုံးဖြတ်ခြင်းမဟုတ်ပဲအရပ်
ပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများကိုပါပါဝင်ခွင့်ပေးရမည်။ သို့မှသာတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးဝါဒနှင့်ယင်းနှင့်
ဆက်စပ်နေသောအာဏာရှင်စနစ်ဘောင်အတွင်းမှထွက်ပြီးသဘာဝသယံဇာတများနှင့်ပတ်သက်
က်သောဆွေးနွေးမှုများကိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော်ပြန်လည်ပြည့်တင်းခြင်းမရှိသောသယံဇာတထုတ်လုပ်မှုအပေါ်မီခိုခြင
ခင်းကြောင့်အာဏာပိုင်၊ သို့မဟုတ်အာဏာရှင်စနစ်များသို့ဦးတည်သွားစေသည်။ အောက်ပါတို့မှာအဓိကအခ
အကြောင်းများဖြစ်သည်။

- နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများသည်ဥပဒေများအသက်ဝင်စေရန်နှင့်အစိုးရကိုထိန်
နိုးချုပ်ရန်အတွက်အားနည်းချိနဲ့လွန်းခြင်း
- စည်းမျဉ်းများနှင့်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်းကြောင့်ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာများနှင့်ဘံ
ဘုံအမွေအနှစ်များကိုစီမံရာတွင်အုပ်ချုပ်သူ၏သဘောဆန္ဒကိုသာမီတည်နေခြင်း
- အာဏာရှိသောအုပ်စုများအတွင်းစီးပွားရေးလုပ်ကွက်များအတွက်ပဋိပက္ခဖြစ်နေခြင်းကြော
ကာင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များအလှအယက်စုဆောင်းခြင်း၊ တစ်ဦးတည်းခေါင်းဆောင်မှုစသည်တို့
ဖြစ်စေပြီးရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုတို့ကိုအဟန့်အတားဖြစ်စေခြင်း
- အစိုးရများသည်သက်တမ်းအတွက်သာအဓိကစဉ်းစားပြီးရေရှည်စီမံကိန်းကောင်းများမရ
ရှိခြင်း
- ဧရာမတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများနှင့်သယံဇာတတင်ပို့မှုများကြောင့်နေကိုအလွ
လွယ်တကူပေါ်ပေါ်များများစုဆောင်းနိုင်သည်ဟူသောအယူအဆများသည်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်
အစိုးရများအတွင်းဒီအင်နီအေသဖွယ်တည်ရှိနေခြင်း

ဖောက်ပြန်ပျက်ဆီးသောဖွံ့ဖြိုးရေးဝါဒသည်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးဝါဒအလွန်ခေတ်ဆီသို့

အကယ်၍သယံဇာတကုန်ကြမ်းတင်ပို့သောစီးပွားရေးစနစ်သည်ရေရှည်တွင်ဖွံ့ဖြိုးမှုနောက်တန်းကျခြင်
င်းကိုသာဖြစ်ပေါ်စေသည်ဆိုပါကအခြေမှာသယံဇာတများတူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းကိုရပ်လိုက်ရန်
နိသာဖြစ်သည်ဟူသောအတွေးမှာတစ်ချိန်ချိန်တွင်ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ ယင်းမှာလည်းသိသာသေ
သောယုတ္တိအမှားတစ်ခုသာဖြစ်သည်။ သယံဇာတကြိမ်စာဆိုသည်မှာကံကြမ္မာတစ်ခုမဟုတ်ပဲရွေးချယ်မှု
မှုတစ်ခုသာဖြစ်သည်။ ပြန်လည်ပြည့်တင်းခြင်းမရှိသောသယံဇာတများကိုကောင်းစွာထုတ်လုပ်အသံ
သုံးချပြီးကောင်းမွန်သောလူနေမှုဘဝကိုတည်ဆောက်နိုင်ပါကကြိမ်စာကိုကောင်းချီးမင်္ဂလ
^၆ လာအဖြစ်ပြောင်းလဲနိုင်သည် (Stiglitz, 2006)။

ထို့ကြောင့်သယံဇာတကြိမ်စာမှလမ်းခွဲထွက်ပြီးမိမိတို့ကိုနိုင်ငံစုံကုမ္ပဏီကြီးများ၏လက်ဝေခံများအဖြစ်ကျ
ပျောက်စေမည့်ရှေးရိုးစွဲအစဉ်အလာများမှလမ်းခွဲထွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ အခက်ခဲဆုံးနှင့်အသိ
သိမ်မွေ့ဆုံးအလုပ်မှာတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး
ဝါဒအလွန်စီးပွားရေးစနစ်ဆီသို့ဦးတည်နိုင်မည့်မဟာဗျူဟာများကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးစနစ်ပုံစံသစ်မှာနေ့ချင်းညချင်းဖြစ်ပေါ်လာမည်မဟုတ်ပေ။ လက်ရှိတွင်တူးဖော်လည်
လည်ပတ်နေသောရေနံနှင့်ဓာတ်သတ္တုတွင်းများကိုရုတ်တရက်ပိတ်ပစ်ရန်မှာလည်းမဖြစ်နိုင်ပေ။ သိ

သို့သော်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများဆက်လက်ကျယ်ပြန့်လာနေပြီးယင်းတို့ကိုရေရှည်တွင်လျှော့
့ချနိုင်ရန်အတွက်ထိရောက်သောမဟာဗျူဟာများချမှတ်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိပါကစီးပွားရေး
ရးပုံစံသစ်ဆီသို့မည်သည့်အခါတွင်မှအသွင်ပြောင်းနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။အရင်းရှင်ကမ္ဘာကြီးမှ
မှာလည်းရေနံ၊သတ္တုနှင့်သစ်တောသယံဇာတများမရှိပဲရှင်သန်လည်ပတ်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။စီးပွားရေးပ
းပုံစံသစ်ဆီသို့ကူးပြောင်းရေးမှာယနေ့ခေတ်၏အဓိကအကျဆုံးတာဝန်ဖြစ်ပြီးလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်
တစ်ခုလုံးနှင့်အဖွဲ့အစည်းများတွင်ဖောက်ထွက်စဉ်းစားခြင်း၊တီထွင်ဖန်တီးခြင်းနှင့်ဆန်းသစ်
သစ်တီထွင်ခြင်းများလိုအပ်သည်။တောင်ကမ္ဘာခြမ်းတွင်တူးဖော်ရေးဝါဒအလွန်ခေတ်ဆီသို့ကူးပေါ
ပါင်းရန်အတွက်မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းဖွံ့ဖြိုးမှုနှုန်းပြန်လည်လျှော့ချခြင်း²⁷ သို့မဟုတ်တည်ငြိမ်သောဖွံ့ဖြိုးမှုကိုထိန်းထား
ရန်လိုအပ်သည်။ယင်းမှာစက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံအများအပြားတွင်စတင်စဉ်းစားသုံးသပ်နေပြီဖြစ်
ဖစ်သောကိစ္စရပ်လည်းဖြစ်သည်။

တူးဖော်ရေးဝါဒမှလမ်းခွဲထွက်ရာတွင်ထိုလုပ်ငန်းများကိုကာလတစ်ခုအထိဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေရဦးမည်
ရဦးမည်ဖြစ်ပြီးထိုလုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးမှုကိုအဆင့်ဆင့်လျှော့ချမည့်အစီအစဉ်တစ်ရပ်ကိုအခိုင်အမာရေးဆွဲရန်လို
ရန်လိုသည်။သို့မှသာကုန်ထုတ်လုပ်ရေး၊စိုက်ပျိုးရေး၊ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့်အသိဉာဏ်အခြေခံလုပ်ငန်းများတွ
ငန်းများတွင်ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးနိုင်မည့်လုပ်ငန်းစဉ်များပေါ်ပေါက်လာမည်ဖြစ်သည်။သဘာဝတရားကြီးကိုထပ်မံဖျက်ဆီး
မံဖျက်ဆီးမှုမျိုးမလုပ်တော့ရန်လိုသည်။လူမှုရေး၊စီးပွားရေး၊ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဂေဟဆိုင်ရာအသွင်ကူးပြောင်းမှုများ
င်းမှုများအောင်မြင်ရေးမှာမူဝါဒများ၏ပြီးပြည့်စုံမှုနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ထောက်ခံမှုလိုအပ်သည်။

ရှည်ရှယ်ချက်မှာသယံဇာတတူးဖော်ရေးကိုအခြေခံပြီးနိုင်ငံခြားဈေးကွက်များအပေါ်အဓိကမီတည်ရကာဆင်
ည်ရကာဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့်ပစ်ပယ်မှုတို့ကိုဖြစ်စေသောစီးပွားရေးပုံစံများကိုအတိတ်ကာလကအကြောင်းအ
အကြောင်းအရာများအဖြစ်စွန့်ပစ်ခဲ့ရန်ဖြစ်သည်။ထို့နောက်စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီးဝန်ဆောင်မှုကိုဦးတည်သောစီးပွား
ပွားရေး၊ထုတ်ကုန်အမျိုးမျိုးနှင့်ဈေးကွက်အမျိုးမျိုးရှိသောစီးပွားရေး၊ကောင်းမွန်သောလုပ်ငန်းခွင်ဝန်းကျင်နှင့်
ဝန်းကျင်နှင့်ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့ကိုလေးစားတန်ဖိုးထားသောရေရှည်တည်တံ့မည့်စီးပွားရေး
မည့်စီးပွားရေးများပေါ်ထွက်လာအောင်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ထိုအခြေအနေတွင်လူသားနှင့်သဘာဝပ
နှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်သဟဇာတဖြစ်ရုံမျှမကလူသားမှာသဘာဝတရားကြီး၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်
ပ်ပင်ဖြစ်သည်ဟုခံယူသောဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏လောကအမြင်များကိုပြန်လည်လေ့လာကျင့်သုံးသင့်ကြ
င့်သုံးသင့်ကြောင်းအကြံပြုလိုသည်။

ထိုအသွင်ကူးပြောင်းမှုမှာအများသဘောဆောင်ဖို့လိုသည်။ခိုင်မာအားကြွောင်းသောနိုင်ငံတော်အင
အင်စတီကျူးရှင်းများကိုပြန်လည်ထူထောင်ရန်လိုအပ်ပြီးစီးပွားရေးအဆောက်အဦကိုပြန်လည်ဖွဲ့စည်း
ည်းတည်ဆောက်ရန်လည်းအရေးကြီးသည်။ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်အတွင်းကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပူးပေါင်းပါဝ
ါဝင်ရန်လည်းနည်းလမ်းများရှာဖွေရမည်ဖြစ်သည်။အသွင်ကူးပြောင်းရေးအတွက်စီမံခန့်ခွဲမည့်အဖွဲ့
အစည်းများနှင့်မူဘောင်၊နည်းလမ်းများလည်းရှိရမည်ဖြစ်ပြီးသို့မှသာအသွင်ကူးပြောင်းရေးမှန်မ
မှန်ကန်ကန်ရှေ့ဆက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်²⁸။

²⁷စီးပွားရေးကို ပြန်ချဲ့ပစ်ရန် တွေးခေါ်ကြသော ကမ္ဘာ့တောင်ပိုင်းပညာရှင်များ Leff (2008) ကိုကြည့်
²⁸Eduardo Gudynas, Joan Martínez Alier, Enrique Leff and Roberto Guimarães စသူတို့ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြ
သည် Alejandra Alayza and Eduardo Gudynas in Peru (2011)။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို မည်သို့ဆောင်ရွက်
သင့်သည်နှင့်ပတ်သက်၍ Oxfam (2009)၊ ရေနံလွန် လူ့အဖွဲ့အစည်း (Acosta 2000 or 2009) စသည်တို့ကိုကြည့်ပါ

နိုင်ငံများကိုပြည်တွင်းစီးပွားရေး၌ဖူလုံမှုရှိစေရန်အထူးပြုထုတ်လုပ်မှုနည်းလမ်းသစ်များကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်လိုအပ်သည်။ယင်းအတွက်မတူညီသောအကျိုးစီးပွားများအကြားကျယ်ပြန့်သောသဘောတူညီမှု ညီမျှရရှိရန်ပြည်တွင်းဈေးကွက်ဖွံ့ဖြိုးစေရန်နှင့်ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးယန္တရားအသစ်များဖြစ်ထွန်းလာစေရန် ဖစ်ထွန်းလာစေရန်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။သို့မှသာကုန်ကြမ်းတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများအပေါ်မီခိုမှုတဖြည့် မှုတဖြည်းဖြည်းလျော့ချပြီးအခြားထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးလာအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

သဘာဝအပေါ်အမြတ်ထုတ်ခြင်း၊အသုံးချခြင်းတို့ကိုအဓိကထားနေရာမှသဘာဝတရားနှင့်ပြန်လည်ဆုံစည်းအော ည်ဆုံစည်းအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမှာလည်းအရေးကြီးသောလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။လူသားမျိုးနွယ်များအား နွယ်များအားလုံးသည်ဖီအဝန်းအဝိုင်းကြီးအတွင်းရှိစွမ်းအင်နှင့်ခြပ်ပစ္စည်းများလည်ပတ်စီးဆင်းမှုကိုရေရှည်တ င်းမှုကိုရေရှည်တည်တံ့အောင်ထိန်းသိမ်းရန်တာဝန်ရှိသည်။ယင်းတွင်ဂြိုဟ်ကမ္ဘာ၏ဖီအမျိုးကွဲစုံများထိန်းသိမ်း ထိန်းသိမ်းရေးလည်းပါဝင်သည်။ယင်းအတွက်သဘာဝတရားကြီးကိုစီးပွားဖြစ်အသုံးချနေခြင်းများကိုလျော့ချန ျလျော့ချနိုင်ရန်လိုအပ်သည်။သဘာဝစနစ်ကိုလည်ပတ်နေသည့်နိယာမတရားများကစီးပွားရေးဥပဒေသများထ ဒသများထက်ပိုမိုအရေးပါသည်ကိုလည်းလက်ခံရမည်။လူသားဂုဏ်သိက္ခာနှင့်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ဘဝအရ ၏ဘဝအရည်အသွေးများမထိခိုက်စေသောပုံစံများကိုရှာဖွေရမည်။

ထို့ကြောင့်သဘာဝဝန်းကျင်နှင့်လူမှုတန်ဖိုးများမြင့်မားသောဖီအမျိုးကွဲစုံများကြွယ်ဝသောဒေသမျ ဟုများကိုအဓိကထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည်။အီကွေဒေါနိုင်ငံရှိ Yasuní-ITT Initiative မှာကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဥပမာကောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်²⁹။လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုလည်ပတ်ရာတွင်ရေရှည်တည်တံ့နိုင် င်မှုတန်ဖိုးကိုအခိုင်အမာအခြေခံရမည်ဖြစ်သည်။စီးပွားရေးအရင်းကသဘာဝအရင်းကိုအစားထိုးခြင်းမျိုး ဝ်းမဖြစ်စေရပေ။အစဉ်အလာမက်ခရီးစီးပွားရေးတွက်ချက်ပုံများအစားရေရှည်တည်တံ့မှုအတွက်အညွှန် န်းကိန်းများနှင့်အညွှန်းမှတ်များကိုဖော်ထုတ်ရမည်ဖြစ်သည်။

ပမာဏကြီးမားသောတူးဖော်ရေးဝါဒကိုဆန့်ကျင်ဖယ်ရှားရန်အတွက်လူထု၏အကျယ်အပြန့်ထောက်ခံပါဝင် င်မှုလိုအပ်သည်။ယင်းတွင်သတ္တုတွင်းနှင့်ရေနံလုပ်ငန်းများမှရသောဝင်ငွေနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ျသက်ဆိုင်သောဝင်ငွေနှင့်အရင်းအမြစ်များကိုအခြေအမြစ်ကျကျပြန်လည်ခွဲဝေမှုများလိုအပ်သည် ျသည်။အာဏာရှင်စနစ်၏အဓိကထောက်တိုင်များဖြစ်သောမည်မျှမျှများအားလုံး³⁰ကိုဖယ်ရှားပစ်ရမည်။

ပထမဦးဆုံးတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတိုးချဲ့ခြင်းနှင့်တိုးမြှင့်လုပ်ကိုင်ခြင်းများကိုရှောင်ရှားပြီးစီ စီးပွားရေး၏ကုန်ကြမ်းတင်ပို့မှုအပေါ်မီခိုမှုကိုလျော့ချရမည်။ယင်းသည်သဘာဝမှရသောအကျိုးအမြတ်ကို ကိုတန်ဖိုးပိုမြှင့်ပြီးလူသားလုပ်အားကိုတန်ဖိုးလျော့ချခြင်း၊ပြည်တွင်းဈေးကွက်ကိုလျှစ်လျူပြီးပိုကုန်ဈေးကွက်တ ျတစ်မျိုးတည်းကိုသာအားထားခြင်း၊တရားမျှတမှုကိုပစ်ပယ်ပြီးနေစုစည်းမှုကိုအားပေးခြင်း၊သဘာဝပတ် ပတ်ဝန်းကျင်ကိုစနစ်တကျဖျက်ဆီးခြင်းတို့ကိုသာဖြစ်ပေါ်စေသည်။ထို့ကြောင့်တူးဖော်ရေးဝါဒအလွန်ခေတ်၊ buen vivir နှင့် sumak kawsay³¹တို့ကိုကူးပြောင်းရန်အတွက်ယင်းတို့မှလုံးဝလမ်းခွဲထွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

²⁹Martínez and Acosta (2010) တို့က အမေရိကဒေသတစ်ချို့တွင် မိုင်းနှင့် ရေနံတွင်းတူးခြင်းကို တားမြစ်ရန် အဆိုပြု ကြသည်။
³⁰စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ဂျင်ဒါ၊ မျိုးဆက်များအကြား၊ လူမျိုး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဒေသကိုအစွဲပြုသော မည်မျှမျှများ
³¹Acosta and Martínez (2009) နှင့် Acosta (2010) ကိုကြည့်။ အကျယ်အပြန့်လေ့လာလိုပါက de Tortosa (2011) ကိုကြည့်

အတွေးအခေါ်ပိုင်းအရဆိုလျှင်ကောင်းစွာရှင်သန်နေထိုင်ခြင်းသည်ဖွံ့ဖြိုးရေး၏အခြားသောနည်းလမ်းများကိုကျော်လွန်ပြီးဖွံ့ဖြိုးရေးကိုလုံးဝအစားထိုးပစ်မည့်အယူအဆများကိုဖော်ထုတ်လာခြင်းဖြစ်သည်။အချုပ်ဆိုရသော်ယင်းသည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆများအားလုံးနှင့်အခြေခံကျကျကွာခြားနေသည်။ယင်းသည်တိုးတက်မှုဟူသောအယူအဆကိုပင်ပစ်ပယ်သည်။ထို့ကြောင့်ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်ခြင်းဟူသည်လူသားနှင့်သဘာဝတရားယှဉ်တွဲနေထိုင်ခြင်း၊ကွဲပြားခြားနားခြင်းနှင့်ငှက်ဟန်ချက်ညီခြင်းတို့ကိုအားပေးမြှင့်တင်ခြင်းဖြစ်ပြီးနိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီရှိနေသောယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးများနှင့်တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိယဉ်ကျေးမှုများကိုအသိအမှတ်ပြုလေးစားသောလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကိုတည်ထောင်ခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ထိုအယူအဆတွင်တော်လှန်ဆန်းသစ်သောအချိုးအကွေ့တစ်ခုခုမှာလူသားကိုအခြေခံစဉ်းစားခြင်း anthropocentric မှလူမှု-ဇီဝအခြေခံစဉ်းစားခြင်း socio-biocentric သို့ကူးပြောင်းသွားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ယင်းနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသောလူမှုစီးပွားနှင့်နိုင်ငံရေးအကျိုးဆက်များအားလုံးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။

ဖောက်ပြန်ပျက်ဆီးနေသောဖွံ့ဖြိုးရေးဝါဒလမ်းကြောင်းကိုဆက်လိုက်ပြီး (Martínez Alier, 2008) သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းကိုဆက်လုပ်နေခြင်းသို့မဟုတ်တိုးချဲ့ခြင်းတို့ကြောင့်သဘာဝသယံဇာတများကြွယ်ဝချမ်းသာသလောက်နိုင်ငံအတွင်းရှိလူအများစုဆင်းရဲမွဲတေနေသောသံသရာမှလွတ်မြောက်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

ဗဟုစုံလူမှုအဖွဲ့အစည်းများရှိသဟဇာတနှင့်ပဋိပက္ခအသွင်ပြောင်းလဲရေးပရောဂျက်များ

Edgardo Lander

လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒသည်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်းအထူးသဖြင့်အားနည်းဆုတ်ယုတ်လာသောတေ
တောင်ကမ္ဘာလုံးခြမ်းရှိနိုင်ငံများနှင့်မြောက်ကမ္ဘာလုံးခြမ်းရှိနိုင်ငံများတွင်လူမှုအဖွဲ့အစည်း
ဦးများတည်ဆောက်ရေးအတွက်ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းကျမှန်နည်းပါးလာစေသည်။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်များ
ကူး၏မျက်နှာစာတွင်လည်းအားနည်းလာမှုနှင့်ကုမ္ပဏီများကိုဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ အ
။အားနည်းမှုအကူအညီမဲ့တို့ဘက်ပြောင်းလဲစေသည့်အခြေခံလစ်ဘရယ်လက်သစ်မဟာဗျူဟာတစ်
စ်ရပ်ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ ဤအခြေအနေများအောက်တွင်လက်တင်အမေရိက၏အငြင်းအခုံဆွေခွေးမှုမျ
များကိုချုပ်လုပ်၍နိုင်ငံနာလံထူကောင်းမွန်လာခြင်းကိုစဉ်းစားလာကြသည်။
သိသာထင်ရှားသောလူမှုအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာပြောင်းလဲရေး၏ဖြစ်နိုင်ခြေရှိမှုပြည်သူ့ရေးရာဝန်
ဝန်ဆောင်မှုများပြန်လည်နာလံထူမှုအချုပ်အခြာအာဏာပိုင်းစိုးမှုသောအချက်များအတွက်မရှိမဖြစ်
ဖစ်လိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ်ချင့်ချိန်တွေးဆကြသည်။

ဥပမာ-

ရုပ်တရား/သင်္ကေတနှင့်ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာနိုင်ငံအရင်းအမြစ်များမပါဘဲလူမှုအဖွဲ့အစည်းပြောင်းလဲရေး
ရေးကြိုးပမ်းမှုများသည်အလွယ်တကူပိုမိုရပ်ဆိုင်းသွားနိုင်သည်။ (သို့မဟုတ်)
အခွင့်ထူးခံပြည်တွင်း/ပြည်ပအကျိုးစီးပွားကြောင့်လည်းကျရှုံးနိုင်ပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေအ
စအခြေအနေကပြင်းထန်သောပဋိပက္ခများဆီသို့ဦးတည်စေလျက်အင်စတီကျူးရှင်းနိုင်ငံမူဘောင်
ဘင်များသည်သမိုင်းအစဉ်အလာအရကိုလိုနီလွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှုနှင့်ခေါင်းပုံဖြတ်မှုတို့၏တည်
ည်ရှိပြီးဆက်ဆံရေးများကိုပြန်လည်ထုတ်လုပ်စေသည်။ ကိရိယာတန်ဆာပလာနှင့်အဆောက်အဦများအပြင်
အဖြစ်လည်ပတ်ခဲ့ကြသည်။

ဂျိမ်းအိုကော်နာ(၁၉၇၃)ကလစ်ဘရယ်အရင်းရှင်နိုင်ငံသည်တင်းမာမှုနှင့်ပဋိပက္ခများအမွေခံစိမ့်ဝင်ထို
ိုဖောက်ခွဲရသည်ဟုဖော်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းနိုင်ငံသည်အရင်းအနှီးစုဆောင်းခြင်းကိုလက်
က်နက်ကိရိယာအဖြစ်ဆောင်ရွက်ရုံသာမကအရင်းရှင်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏တရားဝင်မှုကိုလည်းအာမခံရ
ရသည်။ နိုင်ငံ၏ခက်ခဲသိမ်မွေ့ရှုပ်ထွေးမှုကမ္ဘာ့စွန့်စားခွင့်အဖွဲ့အစည်းများ၌ပင်ကြီးမားလာခဲ့သ
သည်။ လက်တင်အမေရိကန်နိုင်ငံများသည်စရိုက်အမျိုးမျိုးကွဲပြား၍ယဉ်ကျေးမှုစုံလူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတ
အတွင်းရှိယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုတည်းကိုလိုနီနိုင်ငံများအဖြစ်ဆက်လက်ဖြစ်တည်ရန်အခြေခံအားဖြင့်တည်
ည်ရှိခဲ့သည်။ ဤသမိုင်းအမွေသည်လစ်ဘရယ်လက်သစ်မူဝါဒများအရွေ့မှနိုင်ငံဖျက်သိမ်းခြင်းဘက်ဆီသ
သို့ဦးတည်စေရန်အားဖြည့်ပေးခဲ့သည်။ ဒီမိုကရက်တစ်တရားဝင်မှုအပေါ်တောင်းဆိုခြင်းများကိုအပြ
ပြည့်အဝဦးစားပေးဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းအားဖြင့်နိုင်ငံများသည်အရင်းအနှီးဝန်ဆောင်မ
မှုကိုတိုက်ရိုက်နေရာယူစေသည်။ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းကိုအကြီးအကျယ်ဖြစ်စေသည်။ ထို့အပြင်
အပြင်ဒီကရီအနိမ့်အမြင့်ပေါ်မူတည်လျက်ပြည်သူလူထုအချိုးအစားကြီးကိုထုတ်ပယ်ချန်လှပ်ခဲ့သည်။ အ
။အားနည်းသောကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီစနစ်များရှိပြီးစွမ်းရည်မဲ့သော၊ မှီခိုသော၊ အကတိလိုက်စားမှုပြန်
န့်နှိမ်စိမ့်ဝင်သော၊ သဘောလက္ခဏာဆောင်ကြပါသည်။
လက်တင်အမေရိကန်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းရှိဖြစ်နိုင်ဖွယ်လူမှုရေးအပြောင်းအလဲအတွက်ဤန
နိုင်ငံများ၏ပါဝင်နိုင်မည့်အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍အရေးကြီးသောမေးခွန်းများပေါ်ထွ

ထွက်စေခဲ့သည်။ ဤနိုင်ငံများပြောင်းလဲရန်အဟန့်အတားများကမည်သည့်အရာများလဲ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံများတွင်အခြားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်တစ်ရပ်ရှိနိုင်မည်လားဟူသောအမေးများရှိလာနိုင်သည်။

ဤစာတမ်း၌ပဋိပက္ခများ၊ တင်းမာမှုများ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာတော်လှန်အပြောင်းအလဲများနှင့်မကြာမီနှစ်မ
များကဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်မှုပုံဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲတို့ကိုဖော်ဆောင်ခဲ့သောပင်နီဖွဲ့လား (၁၉၉၉)၊ အီကွေဒါ
(၂၀၀၈) နှင့်ဘိုလီဗီးယား (၂၀၀၉)
စသည့်တောင်အမေရိကန်သုံးနိုင်ငံ၏လက်တလောပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များကိုစူးစမ်းလေ့
လ့လာသွားပါမည်။

မျိုးစုံမျိုးကွဲပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အထပ်ထပ်နှင့်နိုင်ငံတော်

လက်တင်အမေရိကတိုက်ရှိလက်တလောပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များတွင်နိုင်ငံ၏လုပ်ဆောင်ချက်များ
များသည်ပြင်းထန်၍ကွဲပြားခြားနားသောတင်းမာမှုများဖြင့်သက်ရောက်မှုခံရသည်။ ဤစာတမ်း
မ်းတွင်အခြေခံနယ်ပယ်သုံးခုနှင့်စပ်လျဉ်းသောတင်းမာမှုများအကြောင်းထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါ
ပါသည်။ ယင်းအခြေခံနယ်ပယ်သုံးခုမှာလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏သမိုင်းနှင့်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာအမ
အမျိုးမျိုးကွဲပြားခြားနားမှုရှိခြင်းအတွင်းပဋိပက္ခများနှင့်ခက်ခဲရှုပ်ထွေးသည့်ပိုင်နက်အငြင်းပွားနိုင်
ငံများ၏အမျိုးမျိုးကွဲပြားခြားနားခြင်းနှင့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလော့ဂျစ်အမျိုးမျိုးတည်ရှိခြင်
င်းတို့ပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များတွင်အခါမလပ်ဖြစ်ထွန်းနေသောအပြောင်းအလဲမျ
များအတွက်တစ်ဘက်တွင်သဟဇာတဖြစ်သကဲ့သို့တစ်ဘက်တွင်ပဋိပက္ခဆောင်ပရာဂျက်များလည်းဖြစ်
စ်ကြသည်။ ဤအရာအားလုံးကိုဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးတည်ဆောက်ပုံများနှင့်အရင်းအနှီးစုဆောင်းမှု
မှုကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပုံစံများတွင်သိမ်မွေ့နက်နဲသောပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအခြေအနေမျိုးတွေ့မြင်ရမည်။

တော်လှန်သောပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးစီမံကိန်းများသည်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးကိုသတ်မှတ်ပြု
ပြီးဦးတည်နိုင်ခြင်းအားဖြင့်ယေဘုယျသိမှုဟုကြွေးကြော်သောသမိုင်းဆိုင်ရာအဆင့်ဆင့်
ဆင့်တိုးတတ်မှုကိုယုံကြည်ခြင်းအားဖြင့်တိုးတက်မှုသီရိများကထောက်ခံခြင်းအားဖြင့်ရာစု
စုနှစ်နှစ်ခုကျော်မှဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကိုဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ အနာဂတ်လူမှုအဖွဲ့အစည်းကိုနမိတ်ပြခြ
ခြင်းနှင့်ကာကွယ်နိုင်စွမ်းရှိခြင်းစသောမရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်သည်တော်လှန်ရေး၏တူ
တူညီသောအတွေးအခေါ်အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်းသိမ်မွေ့ရှုတ်ထွေးပြီးအမျိုးမျိုးကွ
ကွဲပြားခြားနားခြင်းအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုသောရင်ဆိုင်ရသောအရင်းရှင်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ
(အရင်းအနှီး/လုပ်အား (သို့မဟုတ်) ဘူဇာလူတန်းစား/ပစ္စည်းမဲ့လူတန်းစား)
နှင့်အခြေခံပဋိပက္ခအယူအဆများသည်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏အားလုံးသောပဋိပက္ခများကိုရှင်းရှင်း
င်းလင်းလင်းဖော်ထုတ်ပြောဆိုရန်ကြိုးပမ်းမှုဖြင့်တစ်ခုတည်းသောအဓိကဂင်ရိုး၌ပြုပြင်ပြေ
ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်များ၏လားရာကိုဦးတည်စေခဲ့သည်။ ထို့အပြင်စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးအနောက်တိုင
င်းယဉ်ကျေးမှုပုံစံနှင့်တိုးတက်မှုတွင်ယုံကြည်မှုဘောင်မခတ်ဘဲလည်ပတ်ခဲ့သည်။

လက်တလောကမ္ဘာတလွှားလူမှုရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်များသည်ကွဲပြားခြားနားသော
သာသမိုင်းဆိုင်ရာနောက်ခံအခြေအနေများနှင့်အကြီးအကျယ်ရင်ဆိုင်တွေ့ရသည်။ ခေတ်သစ်န
နိုင်ငံရေးတွင်လွှမ်းမိုးသည့်ယုတ္တိဗေဒသည်အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာခေတ်မှီပြုသန

သနာ၏ရလဒ်ကဲ့သို့အတွင်းဘက်ပြိုကွဲခြင်းနှင့်၎င်း၏တိုးတက်သောအတွေးအခေါ်များကြောင့်
၎င်းထိခိုက်ခံနေရပါသည်။ ဤအခြင်းအရာကိုလွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များကပင်အမေရိကန်နိုင်ငံ
ငံရေးတွင်သီးသီးသန့်သန့်မြင်လာပါသည်။ ဤဂြိုဟ်ကမ္ဘာ၏သတ်မှတ်စွမ်းဆောင်ရည်ကိုကျော်လွန်၍မဖြစ်
နိုင်သောအဆုံးမဲ့တိုးတက်မှုများကလည်းပြယုပသဖွယ်သက်သေခံတိုးပွားနေပါသည်။ သမိုင်းနိဂ
ုံးကိုအကြီးအကျယ်ငြင်းဆန်မှုနှင့်လူသားအားလုံး၏မလွဲမရှောင်သာအန္တိမသမိုင်းဝင်ရွေးချယ်စရ
စရာအဖြစ်လစ်ဘရယ်အရင်းရှင်လူ့အဖွဲ့အစည်းဟူသောယုံကြည်ချက်ကိုလက်မခံခြင်းမျိုးပြင်းပြင
ပင်းထန်ထန်ဖြစ်လာပါသည်။

ယနေ့ခေတ်ပရောဂျက်များ၊ ဖြစ်စဉ်များနှင့်အပြောင်းအလဲမျှော်မှန်းမှုများကိုတစ်ခုတည်းသောယုတ္တ
တိနှင့်လျော့ချနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်များ၏အတွင်းဘက်မျိုးစုံမျိုးကွဲကိုနည်းလမ်း
လမ်းများစွာနှင့်အယူအဆရေးရာတင်လူးကြံနိုင်သည်။ Arturo Escobar
၏အဆိုအရလတ်တလောအခြေအနေများကိုဖြစ်စဉ်နှစ်ခုဖြင့်သတ်မှတ်နိုင်သည်။ နှစ်သုံးဆယ်
ယ်ကြာနီယိုလစ်ဘရယ်ပုံစံ၏အကျပ်အတည်းနှင့်ခေတ်မီတိုးတက်ရေးကိုယူဆောင်လာသောပရော
ဂျက်များ၏အကျပ်အတည်းပင်ဖြစ်ကြသည်။ (Escobar
2010:3)။ ယင်းအမြင်အရခေတ်ပြိုင်အသွင်ပြောင်းလဲမှုအရွေ့သည်နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာကျော်မျှအ
အနောက်ကမ္ဘာတွင်လည်ပတ်ခဲ့သောလက်ဝဲလက်ယာအစွန်းနိုင်ငံရေးကိုကျော်လွန်သည်။

Esobar သည်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပုံစံများကိုပိုမိုဖော်ထုတ်သော Walter Mignolo
၏အဆိုပြုချက်ကိုလည်းထည့်သွင်းစဉ်းစားသည်။
သည်ဗဟိုပြုမှုကိုကျော်လွန်သောနိုင်ငံရေးမျက်နှာစာတွင်လက်ဝဲ၊ လယ်ယာ
အကြောင်းဖော်ပြပြောဆိုခဲ့သည်။ အသွင်ပြောင်းလဲမှုတွင်လက်ဝဲအရွေ့သာမက decolonial town
အလှည့်အပြောင်းတစ်ခုလည်းပါဝင်သည်။ (Escobar 2010:6)

ယနေ့လက်တင်အမေရိကတွင် Rail Zibechi
အလိုအရနိုင်ငံရေးနှင့်လူမှုရေးဆိုင်ရာအရှိတရားကိုမြင်ကွင်းတစ်ခုတည်းနှင့်ပုံဖော်နိုင်
င်မည်မဟုတ်ဘဲအချက်သုံးခုနှင့်သာပုံဖော်နိုင်ပါသည်။ ယင်းမှာအမေရိကန်နိုင်ငံ၏လွှမ်းမိုးမှုကြီးစိုးမ
မှုကိုကျော်လွန်ရန်ကန်ခြင်း၊ အရင်းရှင်စနစ်ကိုတွန်းလှန်ခြင်းနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုကျော်လွန်
ခြင်းတို့ပင်ဖြစ်ပါသည်။ (Zibechi 2010, ⁸³ translation AN/SN).
ယင်းတွင်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်အခြားနည်းလမ်းများရှာဖွေခြင်းအပြင်နယ်ချဲ့နှင့်အရင်းရှင်ဆန့်ကျင်ရေး
ကိုင်းညွှတ်ဖြစ်တည်လာခြင်းများပါဝင်သည်။ ဦးတည်ချက်တစ်ခုလည်းပေါ်ပေါက်လာသည်။ အမျိုးသ
ားသားရေးပေါ်ပြူလာစီမံကိန်းများအဖြစ်ရည်ညွှန်းကြသည်။ ထိုပရောဂျက်များသည်ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးခြင်း
ခင်း၊ အားလုံးအကျုံးဝင်ပါဝင်စေခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီဖြစ်တန်းစေခြင်းနှင့်စက်မှုလုပ်ငန်းများဖြစ်ထွန်း
နိုးခြင်းကိုဦးစားပေးသည်။ လတ်တလောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများတွင်ကြားညွှတ်
ပုံနေသောမျှော်မှန်းကြံစည်မှုများနှင့်တိမ်းညွှတ်ချက်များသည်မေးခွန်းတစ်ခုမဟုတ်ပေ။ အနာဂတ်ပရောဂျက်များ
(သို့) မရှိမဖြစ် (သို့) တွဲဖက်အပြန်အလှန်သမိုင်းဆိုင်ရာရွေးချယ်စရာတစ်ခြားလည်းမဟုတ်ပေ။

Esobar
ညွှန်းပြသကဲ့သို့လတ်တလောအပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်များကိုသရုပ်ဖော်သောဂေါဟာရအသုံးအနှုန်း

များသည်ထူးထူးခြားခြားရှုပ်ထွေးမှုရှိသည်။၂၁ရာစုဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ (Socialismo del siglo xx1) ယဉ်ကျေးမှုစုံနိုင်ငံတော်(Plurinationality)၊ယဉ်ကျေးမှုကူးလူးဖလှယ်ခြင်း၊တိုက်ရိုက်ဒီမိုကရေစီပြည် သူ့တော်လှန်ရေး(citizens revolution)၊သမ္မတအဇီဝ (buan vivir)၊ယဉ်ကျေးမှုနှင့်နယ်မြေကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းနိုင်မှု၊ပိုစစ်လစ်ဘယ်လူ့အဖွဲ့အစည်းများဆီရှေရှ ရှုသောကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးပရောဂျက်များစသည်ဖြင့်ဖြစ်ကြသည်။ (Escobar 2010:2, emphasis orig)

ထိုကွဲပြားခြားနားသောပရောဂျက်များ၏အပြောင်းအလဲဖြစ်ရပ်များ၏ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု၊တင်းမာ မာမှုအခြေအနေများသည် public discourseများတွင်အမြဲတမ်းစဉ်ဆက်မပြတ်ဖြစ်ပွားသည်။ယင်းနိုင်ငံများအတွင်းရှိအစိုးရ၏အဆိုပြုချက် များတွင်နည်းလမ်းများစွာနှင့်ပါဝင်နေသည်။

လက်ရှိနိုင်ငံရေးပဋိပက္ခများ၏အဓိကဗဟိုချက်ကိုအခွင့်ထူးခံနိုင်ငံနှင့်နိုင်ငံတကာကဏ္ဍများ၏အကျိုးစီး စီးပွားတို့အပေါ်၌တည်ဆောက်နေပါသည်။ဤရင်ဆိုင်တိုက်ဆိုင်မှုများသည်လက်ဝဲ၊လက်ယာကြားဂေ ဂန္ထပင်ဆန့်ကျင်မှုကဲ့သို့(သို့မဟုတ်)အားလုံးအကျိုးဝင်ပါဝင်သောလူမှုရေးအစီအစဉ်တစ်ရပ်ကိုဆန့်ကျင် ငွေသောပေါ်ပြုလာလှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့နားလည်နိုင်သည်။ဤအစီအစဉ်များသည်ဆိုရှယ်လစ်အမြင်များနှင့် ဆက်နွယ်၍မကြာခင်ပေါ်ထွက်လာသည်။ဤအမျိုးသားရေးပေါ်ပြုလာယုတ္တိဗေဒဦးစီးပေးမှုများ၌အမ အမျိုးသားရေးအချုပ်အခြာအာဏာ၊ဒီမိုကရေစီသွတ်သွင်းခြင်းနှင့်နေပြန်လည်ခွဲဝေမှုတို့ပါဝင် င်သည်။ယင်းသည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွေးအခေါ်နှင့်ဆက်စပ်နေသည်။အားကောင်းမော မာင်းသန်တိုးတက်မှုဖြစ်ရန်တောင်းဆိုမှုတစ်ရပ်၊မြေယာဝေခြမ်းရေးတိုက်ပွဲများနှင့်သာတူညီ ညီမျှမှုအဆင့်များရှာဖွေခြင်းတို့နှင့်လည်းဆက်နွယ်နေပါသည်။

ကိုလိုနီဆန့်ကျင်အဓိကဦးစားပေးလော့ဂျစ်များတွင်ယဉ်ကျေးမှုစုံနိုင်ငံသားများ၊ပိုင်နက်မြေပေါ် ပါ်တွင်အာဏာပိုင်စိုးမှု၊ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရလူမျိုးများ၊လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လှုပ်ရှားမှုများ၊ဗ ဗဟိုဆောင်တရားစီရင်ရေး၊သံယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး၊ဖွံ့ဖြိုးမှုအဓိကနိုင်ငံတော်ကိုငြင်းပယ် ယ်မှုနှင့်မိခင်ကမ္ဘာမြေအခွင့်အရေးများအသိမှတ်ပြုခြင်းကိုဦးစားပေးသည်။ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးရန် န်းကန်လှုပ်ရှားမှုအမြင်သည်အရင်းရှင်ဝါဒ၏နက်ရှိုင်းသောလူမှုရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိုမေးခ ခွန်းထုတ်သည့်သာမကလွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်သောအနောက်တိုင်းကုန်ထုတ်လုပ်မှုပုံစံများနှင့်အသိ သိပညာများကိုပင်ထောက်ပြခဲ့သည်။ယင်းအချက်ကအသက်မွေးမှုသမ္မတအဇီဝကျ၍ကောင်းစွာရှင်သ င်သန်နေထိုင်ခြင်းဟုသောစပိန်ဘာသာစကားကိုအဓိပ္ပာယ်ပြန်ထားခြင်းဖြစ်ပြီးအတွေးခေါ်ကိုအကေ ကောင်းဆုံးစွမ်းဆောင်ဖမ်းစားခြင်းဖြစ်ပါသည်။သို့သော်လည်းလက်တင်အမေရိကန်နှင့်သီးသန့် Indigenous context (Mamani 2010) အခြေအနေတွင်ကွဲပြားခြားနားသောအဓိပ္ပာယ်ရှိပါသည်။

ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ၏အနာဂတ်သည်ကွဲပြားခြားနားသောလူမှုရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလော ခ္ကလစ်ကိုထုတ်ဖော်ပြောဆိုစီမံကွက်ကဲခြင်းနှင့်အချင်းချင်းဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းရှိမရ မရှိအပေါ် မူတည်နေပါသည်ဆိုရှယ်လစ်စနစ်အတွေးအခေါ်နှင့်ဆက်စပ်သည့်နိုင်ငံရေးစီမံကိန်းမျ များသည်သမိုင်းဆိုင်ရာကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးစီမံကိန်းများနှင့်လွယ်လွယ်ကူကူသဟဇာတမဖြစ်ဘဲကွ ကွဲပြားခြားနားသောသမိုင်း၊သီအိုရီများ၊လူမှုနိုင်ငံရေးဘာသာရပ်များ၊လိုလားအပ်သောအနာဂတ် တတ်တစ်ရပ်နှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိပါသည်။၂၁ရာစုနှင့်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒအတွေးအကြံကိုထိုးသွင်းပေး

ဝဖန်ခြင်း၊လက်တင်အမေရိကန်၏ဖခင်ကြီးစိုးသောခေတ်ကိုအကန့်အသတ်ဖြင့်ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်
င်ခြင်း၊တစ်ခုတည်းသောယဉ်ကျေးမှု (သို့)
ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လက္ခဏာအစိတ်အပိုင်းများနှင့်ပို၍ကောင်းသောအနာဂတ်၏ခေါင်းပုံဖြတ်အတွေးအစ
အစ၊ဖွံ့ဖြိုးရေးသမားများ၊ ၂၀ရာစုနောက်ပိုင်းအထိလက်တင်အမေရိကန်၌လှုပ်ရှားရုန်းကန်ကျန်ရစ်ခဲ့ခြင်း
င်းနှင့်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ၏ပုံစံတစ်ခုတည်းတည်ရှိခြင်းစသည့်အချက်များကိုကာကွယ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ကွဲပြားခြားနားသောသမိုင်းအမွေအနှစ်များသည်စရိုက်မျိုးစုံဗဟုနှင့်ဒီမိုကရတစ်လူမှုပြုပြင်
ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်များ၏အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ကြသည်။ရှုပ်ထွေးသိမ်မွေ့သောစေ့စပ်
ပုံညီနိုင်မှုများ၊ခက်ခဲသောဆွေးနွေးပွဲဖြစ်စဉ်များနှင့်မိတ်ဖက်တည်ထောင်ခြင်းများမှ
မှတဆင့်ပေါ်ပေါက်သည်။ထို့အပြင်မိမိကိုယ်ကို
(နိုင်ငံရေး/ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာလေ့ထုံးတမ်းအသီးသီးအတွင်း) ၆
ပန်ညွှန်းမေးခွန်းထုတ်ခြင်းနှင့်ထက်သန်သည့်အပြန်အလှန်သင်ကြားခြင်းတို့လည်းဖြစ်လာနိုင်
နိုင်သည်။ဦးစားပေးမှုများကိုတွယ်ဖြေရှင်းရာတွင်လည်းမလွယ်မခွေ့ပေါ်ပေါက်လာမည်ပင်ပစ္စည်းများ
ားကိုအကြမ်းမဖက်သောနည်းလမ်းများဖြင့်ဖြေရှင်းရပါမည်။

အကယ်၍အထွေထွေသောပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာလော့ဂျစ်များ
(ပေါ်ပြူလာအမျိုးသားရေး၊ဆိုရှယ်လစ်၊ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေး၊ဒါ)
သည်နိုင်ငံရေးအရဆန့်ကျင်ဘက်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်စေအရင်းရှင်လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှုအမြစ်တွယ်ခိုင်ပြ
မြဲခြင်းနှင့်ဂြိုဟ်ကမ္ဘာ၏ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအကြပ်အတည်းအရှိန်တိုးမြှင့်လာခြင်းအား
းဖြင့်ဖြစ်စေအပြောင်းအလဲအတွက်စီမံကိန်းများကျရှုံးနိုင်သည်။လက်တင်အမေရိကန်ပြုပြင်လှုပ်ရှ
ရှားမှုများနှင့်အတူနိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပေါင်းစည်းခြင်းနှင့်အတူလူမှုအဖွဲ့အစည်း
ည်းအားလုံးအပေါ်ပိုလ်ကျလွှမ်းမိုးနိုင်သောပရောဂျက်တစ်ခုတလေမျှပင်မတွေ့မြင်ရပေ။

အထက်ဖော်ပြပါပေါ်ပြူလာအမျိုးသားနိုင်ငံရေး (ဆိုရှယ်လစ်ရေး၊ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေး)
၏လော့ဂျစ်နှင့်ပြောင်းလဲမှုပရောဂျက်အတွင်းရှိတင်းမာမှုများမှာဦးဆောင်သောနိုင်ငံရေးသမာ
မားများ၏ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်အတွေးအခေါ်များကနိုင်ငံအတွင်း၌ရှိနှင့်နေခြင်းနှင့်ကွဲပြားခြား
ားနားမှုအရှိဆုံးလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏အခန်းကဏ္ဍကိုအစိုးရကတောင်းဆိုကြေငြာခြင်းတို့ပင်ဖြစ်ကြသည်။

အလားတူပင်ထိုတင်းမာမှုများနှင့်အတွေးအမြင်များကပေါ်ပြူလာလူတန်းစားများအတွင်းကွဲပြားခြာ
ားနားသောဖော်ထုတ်ချက်များအဖြစ်တည်ရှိဆဲဖြစ်ပြီးအခြားသူများအမြင်များ၏ကိုဦးစားပေးမှုသည်
သည်အခြေအနေပေါ်မူတည်နေခဲ့ပါသည်။နိုင်ငံတော်ကိုတင်ပြသည့်တောင်းဆိုခြင်းမျိုးစု
စုံကိုနိုင်ငံတော်ကချက်ချင်းမသိနိုင်ပါ။အမြဲတမ်းစေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများလိုအပ်ပြီးကြာမြင့်နေသည့်
သည့်တင်းမာမှုများနှင့်ပစ္စည်းများ၏အရင်းအမြစ်များကိုဖွဲ့တည်စေသည်။ထို့ကြောင့်နိုင်ငံတော်ခို
ိုင်မာသန်စွမ်းရေး၊ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံတော်၊နိုင်ငံတော်ကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊

နိုင်ငံတော်နှင့်စပ်လျဉ်းသောလှုပ်ရှားမှုများနှင့်အဖွဲ့အစည်းများ၊ကွက်ကဲထိန်းသိမ်းမှုသေခ
သချာစေရေးနှင့်ကုန်ကြမ်းသက်သက်တင်ပို့ခြင်းအပေါ်အခြေခံသည့်သံယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လု
လုပ်ရေးကိုတိုက်ဖျက်ရေးတို့ကိုတောင်းဆိုကြသည်။

သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ထည့်သွင်းခြင်းပုံစံများ

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအတွင်းနိုင်ငံများ၏သယံဇာတထုတ်လုပ်ရေးနှင့်ထည့်သွင်းခြင်းပုံစံများဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအသစ်နှင့်ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်အသက်ဝင်လာခြင်းကလည်းပြဿနာပတ်ခြားပိုင်းသောတင်းမာမှုများကိုဖြစ်စေခဲ့သည်။ယခုခေတ်လက်တင်အမေရိကန်တစ်ဝှမ်းရှိအဓိကပေါ်ပြုလာလှုပ်ရှားမှု မှုအမြောက်အများသည်ရေနံခေါင်းပုံဖြတ်မှုကိုဆန့်ကျင်သောနယ်မြေကာကွယ်ခြင်း/တစ်သီးစားစိုက်ပျိုးရေး အရှိန်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့်အကြီးစားတွင်းဖွင့်သတ္တုမိုင်းလုပ်ကိုင်ခြင်းတို့နှင့်ဆက်နွယ်နေပုံ နပါသည်။အီကွေဒေါနှင့်ကိုလိုဗီးယားနိုင်ငံတွင်ဤပြဿနာများအထူးတလည်အရေးကြီးလျက်ရှိပါသည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင်တိုင်းရင်းသားလူထုကိုစည်းရုံးလျက်အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ကာလှုပ်ရှား ဆန့်ကျင်ကြသည်။ထို့အပြင်သမိုင်း၌နောက်ဆက်တွဲဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအသစ်နှင့်တရားဥပဒေစနစ် စိုက်လည်းတည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ဂြိုဟ်ကမ္ဘာကိုကန့်သတ်ထားခြင်းနှင့်အနိမ့်ဆုံးလူသားဘဝ (သို့) ဘဝရည်သန်တိုးပွားရေးအတွက်အခြေအနေများကိုကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်အကျပ်အတည်းများက ကြီးမားခြောက်လျက်ရှိပါသည်။အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သောအကန့်သတ်မဲ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုး တိုးတက်ရေးလောဘဇောတိုက်သည့်အစီအစဉ်ကိုအလှည့်အပြောင်းမလုပ်ခဲ့လျှင်သိသားထင်ရှား ဝေးသောမည့်သည်လူမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမှဖြစ်နိုင်စွမ်းမရှိကြောင်းသက်သေပြသည်။ အစဦးကထောက်ပြသကဲ့သို့ပင်လက်တင်အမေရိက၏လက်တင်အမေရိကပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်သည် သည်လစ်ကရယ်လက်သစ်မူဝါဒများ၏ဆယ်စုနှစ်များပြီးနောက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ပုဂ္ဂလိကပိုင်လုပ်ခြင်း၊ ပြည်သူလူထုနယ်ပယ်လျော့ပါးခြင်းနှင့်စီးပွားရေးတံခါးဖွင့်ကာကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဈေးကွက်ထဲဝင်ခဲ့ခြင်း တို့ဖြင့်သီးခြားလက္ခဏာဆောင်ခဲ့သည်။ဤအချက်သည်လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒကိုဆန့်ကျင်သည့် သည့်လှုပ်ရှားရုန်းကန်မှုများကိုဖြစ်ပေါ်စေပြီးယင်း၏အကျိုးဆက်ကိုဆန့်ကျင်သည့်စစ်ဆင်မှုဖြစ်သည်။

FTAA

နှင့်အခြားလွတ်လပ်သောကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်များအရလစ်ဘရယ်လက်သစ်ဥက္ကဋ္ဌများကိုဖြု ဖျတ်ပစ်မှုမျိုးကအငြင်းပွားမှုများဖြစ်စေသည်။အငြင်းပွားခြင်းဖြင့်နိုင်ငံရေးစွမ်းဆောင်ရည် ရည်တိုးမြှင့်လာရသည့်အပြင်တိုးတက်(သို့)လက်ဝဲစွန်းအစိုးရရွေးကောက်ပွဲအောင်နိုင်မှုကိုဖြစ် စ်ပေါ်လာစေသည်။မည်သို့ဖြစ်စေ၊နက်ရှိုင်းသောစီးပွားရေးနိုင်ငံရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပြု ပပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည်လက်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒရပ်စဲခဲ့သဖြင့်ပေါ်ပေါက်လာကြောင်းရည်ညွှန်းစရ စရာမရှိပါ။ပို၍မညီမျှသောလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊စည်းလုံးညီညွတ်မှုကင်းမဲ့ခြင်းနှင့်ဒီမိုကရေစီဆန့်ခြင်း ခင်းစီးပွားရေးပိုမို၍ဖွင့်လာခြင်း၊ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဖြစ်စဉ်များအားနည်းလိမ့်ခြင်းစသည့်အချက်များက ကြ ကပြည်တွင်းဈေးကွက်အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်သည်။ဤအချက်သည်ငွေကြေးဈေးကွက်ပမာဏပို့ကု ကုန်ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်ဆက်နွယ်သောနိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များ ပြားနှင့်အချုပ်အခြာအာဏာအားဖြင့်ပြည်ပစီးပွားရေးနှင့်ဆက်နွယ်သောအုပ်စုများကိုတေ တောင့်တင်းခိုင်မာစေပါသည်။

တိုးတက်သောသို့မဟုတ်လက်ဝဲစွန်းအားဖြင့်ကုလသမဂ္ဂလက်တင်အမေရိကစီးပွားရေးကော်မရှင်(UN- ECLA)

ကနစ်ပေါင်းများစွာကာကွယ်နေသည့်သွင်းကုန်အစားထိုးလိုအပ်မှုသည်အလွန်ကွဲပြားခြားနားသော သောပထဝီနိုင်ငံရေးနောက်ခံအခြေအနေများပင်ဖြစ်နေသည်။ယခုကာလ၌နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွား

ပွားရေးလက်နက်ကိရိယာများရနိုင်စရာအကန့်အသတ်များလွန်းသည်။လက်ဘရစ်လက်စစ်ဂလိုကယ်လို
ိုက်တေးရှင်းကအခြေအနေသစ်များဖန်တီးပြီးဖြစ်သည်။ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့(WTO)နှင့်နိုင်ငံစုံသို့မဟုတ်
ုတ်နိုင်ငံချင်းပါဝင်သည့်ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်များနှင့်
(WTO)ကဲ့သို့သောအင်းစတီကျူးရှင်းအသစ်များသည်ဈေးကွက်သစ်များဖွင့်လှစ်ခြင်းကိုဖန်တီးသည်။ကုန်
န်ထုတ်စွမ်းအားနှင့်လုပ်ခလစာကွဲပြားခြားနားမှုကြီးမားခြင်း၊စက်မှုဆိုင်ရာနိုင်ငံရေးကိုမြှင့်တင်ရန်
ရန်ကြိုးပမ်းခြင်းစသောအခက်အခဲကိုရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင်ပြည်တွင်းဈေးကွက်အကန့်အသတ်ရ
ိုရှိသည့်နိုင်ငံငယ်များမှာအထင်ကြီးလောက်စရာဖြစ်ပါသည်။ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာဒေသတွင်းစည်
ည်းလုံးညီညွတ်မှုဆီသို့ရှေးရှုသောခြေလှမ်းများသည်ယခုတိုင်လုံလောက်မှုမရှိသေးသော်လည်း
ည်းအထူးသဖြင့်ဘရာဇီးလ်၏စီးပွားရေးကဲ့သို့သောအင်အားကြီးမားလာမည့်အကျိုးစီးပွားကိုထိန်းကေ
ကျောင်းပေးသည်။

အရင်းအနှီးစုဆောင်းမှုပုံစံသစ်များသည်ကိုလိုနီပုံစံများအရနိုင်ငံတကာအလုပ်ခွဲဝေမှုနှင့်
င့်နိုင်ငံတကာသဘာဝအရင်းအမြစ်များခွဲဝေခြင်းဟုခေါ်သည့်ခွဲဝေမှုမျိုးအပေါ်အလေးထားသည
သည်။အရင်းအနှီးစုဆောင်းမှုမိုဒယ်ပုံစံ(ဟာပေး ၂၀၀၄)သည်အာဖရိကနှင့်လက်တင်အမေရိကတို့၏အခန
ခန်းကဏ္ဍကိုအခြေခံစားသောက်ကုန်များ၊လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊စွမ်းအင်နှင့်သတ္တုမိုင်းထွက်ကုန်
န်များပေးသွင်းထောက်ပံ့သူအဖြစ်ထပ်လောင်းအတည်ပြုပါသည်။ဒေသတစ်ခုလုံးသံယံဇာတတ
တတူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းအပေါ်နက်ရှိုင်းစွာအမြစ်တွယ်နေမှု၏အလားအလာသည်ကမ္ဘာဂြိုဟ်ကို
ိုလိုနီစံစနစ်ဖြင့်ပြန်လည်သိမ်းပိုက်မှုဖြစ်စဉ်သဘောဆောင်သည်။ဂလိုဘယ်အရင်းရှင်ဝါဒပု
ပုံစံအခြေအနေတစ်မျိုးအဖြစ်အလေးထားမှတ်ယူရသည်။ဤအရာအားလုံးကမ္ဘာဂြိုဟ်လပ်ထီယံယဉ်ကျေးမှု
မှုသစ်ကိုပြန်လည်ပုံဖော်ရန်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏သီးသန့်ကော်ပိုရိတ
ိုတ်ယဉ်ကျေးမှုစက်မှုလုပ်ငန်းများမှပျံ့နှံ့လာသောစားသုံးသူယဉ်ကျေးမှုနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုပြုဂ္ဂလိကဝါဒ
(Possessive individualism)
သဘောလက္ခဏာဆောင်ယုံကြည်မှုတို့သည်ပြန်လည်ကိုလိုနီကျွန်ပြုခြင်းယုတ္တိပေဒ၏အခြေခံအပု
ပိုင်းအစများဖြစ်ကြပြီးအခြားရွေးချယ်စရာများရှာဖွေခြင်းတွင်ပြင်းထန်သည့်အတားအဆီးပမာ
မာကဖြစ်လာသည်။

လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းထူးခြားထင်ရှားလာသောပြောင်းလဲမှုအမျိုးမျိုးသည်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်ထဲ
ထဲထည့်သွင်းခြင်းပုံစံများနှင့်ယင်း၏အကျိုးဆက်စီးပွားရေးသက်သက်မဟုတ်ခြင်းတို့ကိုမဖြစ်
စ်မနေလိုအပ်ပါသည်။လတ်တလောကိုလိုနီဝါဒသွတ်သွင်းခြင်းသည်ပြည်တွင်းစီးပွားရေးနိုင်ငံ
င်ရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခြေခံများအားကောင်းစေသည်။အရင်းရှင်ဝါဒဆန့်ကျင်ရေးအဟန
ဟန့်အတားများဖန်တီးခြင်းနှင့်ကိုလိုနီဝါဒဆန့်ကျင်ရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများဖြစ်ထွန်
န်းစေခြင်းကိုပင်အမြစ်တွယ်ခိုင်မာစေပါသည်။

အစိုးရများကိုရွေးချယ်ပြီးနောက်ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအလွန်ပင်နီးဖွဲ့လားနိုင်ငံ၏ဖြစ်စဉ်သည်သံယံဇာတ
ဘတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့်အခြေခံယုတ္တိနည်းကျပို့ကုန်ဆက်လက်အားပေးခြင်းဖြစ်ကြောင်း
ိုရှင်းရှင်းမြင်တွေ့ရသည်။ဤအဓိပ္ပာယ်မှာတိုးတက်သော (သို့)
လက်ဝဲစွန်းအစိုးရများနှင့်လက်ဝဲရယ်လက်သစ်အစိုးရများကြား၌သိသာထင်ရှားသည့်ခြားနားမှုမရှိ

ခြင်းဖြစ်ပါသည်။လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်ကလက်တင်အမေရိကနိုင်ငံအားလုံးနီးပါး၏ဖြစ်စဉ်များအရအရအခြေခံစားသောက်ကုန်များပို့ကုန်တန်ဖိုးစုစုပေါင်းသည်တိုးပွားလာခဲ့သည်။လက်တင်အမေရိကမရှိကတစ်တိုက်လုံးနှင့်စပ်လျဉ်း၍အခြေခံထုတ်ကုန်များစုစုပေါင်းတန်ဖိုးသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ၄၁.၁% မှ ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ၅၂.၉% အထိတိုးပွားလာသည်။လက်တင်အမေရိကတိုက်မှစက်မှုအတိုးတက်ဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည့်ဘရာဇီးလ်နိုနိုင်ငံသည်သာကေပြုယုဂ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ဘရာဇီးလ်နိုင်ငံသည်အခြေခံကုန်ပစ္စည်းများနှင့်ဆက်စပ်၍ပို့ကုန်စုစုပေါင်းတန်ဖိုးသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ၄၇.၄၂% မှ ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ၆၀.၉% အထိတိုးပွားလာခဲ့သည်။

အခြေခံကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့ခြင်းသည်အခြားနည်းလမ်းများဖြင့်မရရှိနိုင်သောပြည်သူ့ဝင်ငွေရရ ရရာရကြောင်းတိုက်ရိုက်အရင်းအမြစ်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ကမ္ဘာ့ပထဝီနိုင်ငံရေး၌တရုတ်၏ထင်ရှားလာသ ဘသည့်အခန်းကဏ္ဍသည်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင်ထည့်သွင်းလာသောပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ဤတောင်အမေ မေရိကန်နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍အခြားဒွိဟဖြစ်ဖွယ်နည်းလမ်းမှာနယ်ချဲ့ဆန့်က ကျင်သည့်လမ်းကြောင်းဖြစ်သည်။

လက်တင်အမေရိကနှင့်တရုတ်နိုင်ငံတို့ကုန်သွယ်ရာတွင်အမေရိကန်နှင့်ဥရောပတို့နှင့်ကုန်သွယ် ှယ်မှုထက်အခြေခံထုတ်ကုန်များပေါ်ပိုမိုမှီခိုခဲ့ပါသည်။လက်တင်အမေရိကမှတရုတ်သို့သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးထိ ထုတ်လုပ်မှုနှင့်သဘာဝအရင်းအမြစ်ကိုတိုးချဲ့အသုံးပြုမှုအပေါ်လုံးလုံးလျားလျားအခြေခံတင်ပို့ခဲ့ ခဲ့ပါသည်။ယင်းထုတ်ကုန်တို့ကိုအလွန်ဈေးလျော့ကာတင်ပို့ခဲ့ပြီးကုန်ကြမ်းအဖြစ်ပဲပုတ်၊ငါးမုန့်၊စပျစ်သီး၊သကြာ ကားနှင့်ကြေးနီတို့ကိုလည်းအလားတူပင်တင်ပို့ခဲ့သည်။ဤအခြေအနေကလယ်ယာမြေဖိတ်၊ရေငါ ငါးသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့်စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များရှိသည့်လက်တင်အမေရိကမြေ၏သဘာဝအရင်းအမြစ် မစ်ကိုဖယ်ရှားပစ်ခြင်းတို့အပေါ်ပြင်းထန်သောဖိအားသက်ရောက်စေရန်ဦးတည်သွားစေပြီးဒေသန္တရ ဝေရလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏အာဏာပိုင်စိုးမူသဘာဝအရင်းအမြစ်များပိုင်နက်မြေများနှင့်ဝန်ဆောင်မှုမ ျားဖြစ်သည့်အစားအစာ၊ရေစသည်တို့ကိုအားပျောစေခဲ့သည်။ (Larrrrain et al.2005:47)

ဗင်နီဇွဲလား၊အီကွေဒေါ၊ဘိုဗီးယား၊ဤသုံးနိုင်ငံတွင်သဘာဝတရား၏အခွင့်အရေးများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေး ရေးဝေဖန်မှုများကိုရည်ညွှန်းသောဥပဒေရေးရာအခြေအနေများနှင့်အလေးအနက်ရေးသားချက်များကြာ ကားအရေးကြီးမှုနှင့်တိုးတက်မှုပေးကွာနေခြင်းဖြစ်ပြီးအခြားတဖက်တွင်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာနှင့်စီးပွ ဟွားရေးဆုံးဖြတ်ချက်များအဓိကပါဝင်သည်။သိသာထင်ရှားသည့်အချက်မှာဗင်နီဇွဲလား၊အီကွေဒေါ၊ဘိုဗီးယားတို့ ျတ်ဘိုဗီးယားအစိုးရတို့ကင်းတို့၏ရေနှင့်ဓာတ်ငွေ့တွင်းများ၊ပိုက်လိုင်းများပိတ်သိမ်းရန်၊ဟိုက်ဒရ ဝေရီကာဗွန်တင်ပို့ခြင်းကိုချက်ချင်းရပ်တန့်ရန်မဖြစ်နိုင်ပါ။မည်သို့ဆိုစေအကယ်၍ရည်မှန်းချက်သည် ျည်သယံဇာတထုတ်လုပ်ရေးအပေါ် အခြေခံသည့်ထုတ်လုပ်မှုမိုဒယ်ပုံစံကိုပြောင်းလဲပစ်ရန်ဆိုလျှင်သယံ ျယ်ဇာတထုတ်လုပ်ရေးကိုကျော်လွှားနိုင်မည့်အသွင်ကူးပြောင်းကာလထုတ်လုပ်ရေးမိုဒယ်ပုံစံကို ျိုရေးရှေ့ရှုရှားမည့်ပြတ်သားထိရောက်မှုရှိသောဆုံးဖြတ်ချက်ကိုယနေ့ပင်ချမှတ်ရမည်ဖြစ်သည် သည်။ဤအချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ယခင်ကကဲ့သို့ပင်အရိပ်လက္ခဏာတစ်စွန်းတစ်စမတွေ့ရပါ။မည်သို့ဆိုစေ၄ စ၄င်းသုံးနိုင်ငံစလုံးတွင်အစိုးရ၏အလေးအနက်ပြောမှုသည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်သယံဇာ တထုတ်လုပ်ရေးသမားတို့၏လေသံအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

တစ်ဖက်တွင်ရေးသားဟောပြောချက်များ၊စီမံကိန်းများ၊စံနှုန်းများ၊ဥပဒေများနှင့်နိုင်ငံရေး၊စီးပွားရေးဆံ
ဆုံးဖြတ်ချက်များကြားအလှမ်းကွာဝေးမှုနှင့်အခြားတစ်ဖက်တွင်ဤသုံးနိုင်ငံစလုံးအရေးကြီးသောထိ
ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုများဆီဦးတည်သွားခြင်းဖြစ်သည်။နာမည်ဆိုးကျော်ကြားသောဥပမာတစ်ခုမှာပြင်
ပင်းပြင်းထန်ထန်ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခံရသည့်ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်ထုတ်လုပ်အသုံးပြုခြင်းကိုအ
အမေရိကန်အကျယ်အပြန့်ဖွင့်ပေးရန်ဘိုလီဗီးဗီးယား၏ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်သည်။ (Morales Ayma
2010)။ဤဆုံးဖြတ်ချက်ကိုဥပဒေပြုလွှတ်တော်၌သဘာဝအခွင့်အရေးဥပဒေကိုချက်ချင်းမိတ်ဆက်နိုင်ခြင်း
နီးပါးစဉ်ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ Parque Nacional Isiboro Secure (TIPNIS)
တိုင်းရင်းသားများနယ်မြေကိုဖြတ်လျက်မော်တော်ကားလမ်းဖောက်ခြင်းပတ်သက်၍တိုင်းရင်
ရင်းသားများအပိုင်အမာကန့်ကွက်သည့်ကြားမှဘိုလီဗီးဗီးယားအစိုးရ၏နောက်ဆက်တွဲဆုံးဖြတ်ချက်
က်သည်အကျယ်အကျယ်အကျိုးသက်ရောက်စေခဲ့သည်။ဤစီမံကိန်းကဘိုလီဗီးဗီးယားလူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွ
တွင်းနက်ရှိုင်းသောကွဲပြားမှုအလွန်အပြင်းပွားရသည့်ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုတစ်ခုနှင့်ပေါ်ပြုလာလှုပ်
ပိတ်ရှားများနှင့်အဖွဲ့အစည်းများကြားအရုံးအနိုင်ပေါ်နိုင်ခြေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ပဋိပက္ခအခြေအနေ
နေများဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ (Parada Alcoreza 2010 a), 2010 b) 2010 c: Arkonado 2011,
Toer/Momtero 2012, Mamani Ramirez 2012)

အီကွေဒေါသတ္တမိုင်းဥပဒေတွင်ပထမဦးအကြိမ် "သဘာဝ" အခွင့်အရေးများကိုအာမခံသည့်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်ကိုတိုက်ရိုက်ချိုးဖောက်ခြင်းကဲ့သို့တိ
တိုင်းရင်းသားများနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုပုံဖော်မှုသည် (CONAIE 2009)
သမ္မတRafael Correa
အစိုးရနှင့်တိုင်းရင်းသားများနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများကြားအစိုးရ၏ဖွံ့ဖြိုးရေး
ရေးလိုလားသောမူဝါဒအခြေအနေအတွင်းအပြင်းပွားမှုအမြောက်အမြားထဲမှအပြင်းပွားမှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဤနိုင်ငံများအားလုံး၏ဖွံ့ဖြိုးမှုဆန့်ကျင်ရေးနှင့်ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးအပြင်းပွားမှုများကိုပင်နီဆွဲလားနီ
ိုင်ငံ၌လူထုပါဝင်မှုအနည်းဆုံးအဖြစ်တွေ့ရသည်။ယင်းနိုင်ငံ၏ရာစုနှစ်ရေခံအပေါ်မှီခိုမှုထင်ရှားရ
းရခြင်းများသည်၂၀၁၀ခုနှစ်၊တင်ပို့မှုစုစုပေါင်းတန်ဖိုး၏၉၀%ဖြစ်ပါသည်။ (Banco Central Thrade
Remezuela 2011)

ဤဖြစ်ရပ်သည်ပင်နီဆွဲလားနိုင်ငံနှင့်စီးပွားရေးနိုင်ငံရေးစနစ်တွင်သမိုင်းဝင်ရေနံပဟိုပြုမှုရလဒ်
လဒ်မဟုတ်ဘဲနိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင်ရေနံဈေးမြင့်တက်မှုကြောင့်ယာယီစာရင်းအင်းပုံဖျက်မှုရ
မှုရလဒ်ကဲ့သို့ရှင်းမပြနိုင်ခဲ့ပါ။၄င်းအချက်သည်၂၀ရာစုဆိုရှယ်လစ်စနစ်၌ဖြစ်နိုင်ခြေပြုရန်မရှိမဖြစ်
စ်ကျန်ရစ်ထားသောထုတ်လုပ်မှုမိုဒယ်ပုံစံနှင့်တူညီပါသည်။

လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်အတွင်းဓာတ်ငွေနှင့်ရေနံ၊နိုင်ငံတကာနှင့်အစိုးရပိုင်၊ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့်
ှင့်အကျိုးတူလုပ်ငန်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကိုအားပေးသည့်မူဝါဒတစ်ရပ်သည်ထုတ်လုပ်မှုကိုအတော
တတ်များများတိုးမြှင့်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ရေနံနှင့်ရေနံထွက်ပစ္စည်းတင်
တင်ပို့ရောင်းချသည့်နိုင်ငံများအဖွဲ့ (OPEC)
အထောက်အထားများအရပင်နီဆွဲလားနိုင်ငံသည်ကမ္ဘာပေါ်တွင်ရေနံသယံဇာတအရန်စည်ပေါင်း၂၉၆ဘီ
ဘီလျံခန့်ရှိသောနိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ဤဥပမာသည် OPEC နိုင်ငံများ၏စုစုပေါင်းအရန်စည် 1/4
ကိုယ်စားပြုပြီးကမ္ဘာ့ရေနံ၏၂၀%ဖြစ်ကာအော်ရီနိုကိုရေနံရပ်ဝန်း (OPEC 201:22,23)
တွင်ရှိပါသည်။ပက်ထရိုလီဒီပင်နီဆွဲလားအထောက်အထားများအရအော်ရီနိုကိုရေနံရပ်ဝန်းသည်ဂြိုဟ်
ရစ်တောင်ပိုင်းအန်ဖီအီတို့နှင့်မွန်ဂါဒေသတွင်တည်ရှိပါသည်။၁၂၀၀၀ကီလိုမီတာခန့်အပေါ်ယံဟိုက်ဒရို

ရိုက်ကွက်ပါသည့်လွှမ်းမိုးမှုပေးရန်အတွက်အစီအစဉ်များကိုအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအစီအစဉ်များတွင် ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်ရေစနစ်များနှင့် ပျမ်းမျှစွမ်းအားစ.၆ API (Application Programming Terface) ရိုက်ကွက်အစီအစဉ်များသည် ရေစနစ်များစုဆောင်းသို့မှီထားမှုများပါဝင်ပါသည်။ (PDVSA 2010-92)

ထို့အပြင် ဗင်နီဇွဲလားသည် လက်တင်အမေရိကတစ်ဝန်းတွင် ဓါတ်ငွေ့စုပေါင်းသုံးပုံနှစ်ပုံကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။

ရုရှား၊ တရုတ်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ပြင်သစ်၊ ဂျပန်၊ ကာရာဇီ၊ စပိန်၊ အီရတ်၊ အိန္ဒိယ၊ နော်ဝေနှင့် တောင်အာဖရိက အပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၂၁ နိုင်ငံမှ ကုမ္ပဏီပေါင်း ၂၈ ကုမ္ပဏီတို့နှင့် အော်ရီနိုဘို ဝိုရပ်ဝန်း၏ အရန်ရေစနစ်များအရည်အသွေးထောက်ခံချက်များအတွက် သဘောတူညီချက်များ စလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဓါတ်ငွေ့ဌာနအတွက် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ကော်ပိုရေးရှင်းများမှ မှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအပြင် အီတလီ ENI နှင့် နော်ဝေ STAT OIL ကလည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာပါသည်။ အနာဂတ်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် (PDVSA) စီမံကိန်းရာထူးချွန်တရားဝင်ကြေညာချက်များသည် အချိန်အခါအလိုက် အနိမ့်အမြင့်လယ်ဗယ်ပြောင်းလဲမှုရှိပါသည်။ ယခင် သမ္မတဟူဂိုချက်အလိုအရ ဗင်နီဇွဲလားသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ထုတ်လုပ်မှုနှုန်းအမြင့်တင်မည်ဖြစ်ပြီး တစ်နေ့လျှင် ရေစနစ်စည်ပေါင်း ၁၂၀၀၀ ခု ထုတ်လုပ်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ခန့်တွင် တစ်နေ့လျှင် စည်ထောင်ပေါင်း ၁၂၀၀၀ ခု ထုတ်လုပ်ရန် ခန့်မှန်းပါသည်။ တစ်စည်လျှင် တန်ဖိုးဒေါ်လာ ၂၀၀ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ရရှိသည့် ဒေါ်လာများကို ဗင်နီဇွဲလားအမိမိမြေ၏ ကမ္ဘာ့ဩဇာအာဏာတိုးတက်ရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်ရန်အသုံးပြုပါမည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် သမ္မတက ၂၀၂၀ ခုနှစ်ခန့် နေ့စဉ်စည်ထောင်ပေါင်း ဆယ်သန်းအောင် မြင်စွာ ထုတ်လုပ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ကြေညာခဲ့ပါသည်။

သတ်မှတ်အတိုင်း အတာထိ ရေစနစ်ထုတ်လုပ်ရန် အလို့ငှာ အမျိုးသားပိုင်နက်နယ်မြေအစိတ်အပိုင်းကြီးတစ်ခုကို အပြင်ပင်လယ်ရေပိုင်နက်အပါအဝင် ရေစနစ်နှင့် ဓါတ်ငွေ့တူးဖော်သုံးစွဲရန် ခွင့်ပြုခဲ့ကြရသည်။ (Red Alerta Petrolera-Orinoco Oilwatch 2005)

ထဲတွင် အလွန်ဆန်းကျယ်သည့် အရန်ရေစနစ်ကို ပေါ်လာပြီး ထုတ်လုပ်မှုအမျိုးအစားတိုးမြှင့်ရန် အစိုးရပိုင် PDVSA နှင့် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းများပူးပေါင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည့် အော်ရီနိုဘို ဝိုရပ်ဝန်း၏ ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်ပါသည့် မှုရေစနစ်၊ ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်ပါ ရေစနစ်များ၊ ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်အိမ်များအပြားပါသည့် ရေစနစ်များတွင် တူးဖော်သုံးစွဲရန် ရှုပ်ထွေးသည့် နည်းပညာအလိုအပ်ပါသည်။ ဤရေစနစ်များ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာသည် မိရိုးဖလာဟိုက်ဒရိုကာဗွန်နည်းဖြင့် ရေစနစ်တူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုထက် မလွှဲမရှောင်သာ ကြီးမားသော ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုပါဝင်လာမည် ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းဆိုပါသည်။

တိုင်းပြည်၏ ထုတ်လုပ်မှုဖော်ဒယ်ပုံစံတွင် ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်ကို ဗဟိုပြုထားခြင်းသည် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ဦးတည်သော စီမံကိန်းအဖြစ် ကြံစည်စိတ်ကူးလျက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပထမဦးဆုံးအမျိုးသားစီမံကိန်းအဖြစ် ဖော်ပြပါသည်။ စီမံကိန်းအမည်မှာ Simon Bolivar National Project ဖြစ်သည်။ (Republica Bolivariana de Venezuela, Presidencia 2007). အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု ဗဟိုရည်မှန်းချက် ခုနှစ်ခုမှ တစ်ချက်မှာ ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့စွမ်းအင်ပါဝါတစ်ခု ဖန်တီးပြုလုပ်ရန် ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းအရ ရေစနစ်သည် နိုင်ငံခြားမှ ငွေကြေးအရင်းအနှီးများ ရရှိရန်/ပြည်တွင်းထု

ထုတ်လုပ်ရေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတိုးမြှင့်ရန်/တိုင်းပြည်၏စွမ်းရည်လိုအပ်ချက်များဖြည့်ဆည်းရန်နှင့်ဆိုရှယ်လစ်လုပ်ငန်းထုတ်စွမ်းအားမိုဒယ်ပုံစံတည်တံ့ခိုင်မြဲရန်အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့်လက်နက်ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်တွင်းဈေးကွက်နှင့်နိုင်ငံရေးစွမ်းဆောင်မှုသည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးမိုဒယ်ပုံစံနှင့်ရေခဲအခြေခံခံစွမ်းအင်ပုံစံတို့တွင်အခြေခံကျကျဆက်လက်ဖော်ပြမှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။အော့တိုနိုးပါဝင်မှုမြှင့်သောဈေးနှုန်းသက်သာသောခါတ်ဆီတစ်လီတာကိုပင်နီဇွဲလား၌အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂ဆင့်နှင့် ၄ဆင့်ကြားရောင်းချပေးပါသည်။ဤကြီးမားသောစိုက်ထုတ်ကုန်ကျမှုကတိုင်းပြည်၌ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်များတိုးမြှင့်သုံးစွဲလာခြင်းကြောင့်စွမ်းအင်အမှိုက်နှင့်ဝင်ငွေအပေါ်ရပ်တည်သူများအဖြစ်ကိုကိုအားပေးသကဲ့သို့မလွှဲမရှောင်သာအရှိန်မြှင့်စေခဲ့သည်။

မကြာမီအရေးပါအရာရောက်ဆုံးသောနိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအများဆုံးမှာတရုတ်လူမျိုးမျှများဖြစ်ကြသည်။ပင်နီဇွဲလားအစိုးရကြေညာချက်အရတရုတ်စီးပွားရေးဟိုက်ဒရိုကာဗွန်လိုအပ်ချက်ကြီးမားသဖြင့် (Aporrea 2011)

၂၀၁၀ခုနှစ်စက်တင်ဘာလ၌ကန်ထရိုက်စာချုပ်များ၏အရေးကြီးဆုံးအာဏာသက်ရောက်သည့်ဥပဒေကိုထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။တရုတ်နိုင်ငံကပင်နီဇွဲလားကိုအမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၀ဘီလီယံထုတ်ပြန်ရန်နှင့် တန်ဖိုးတစ်ပက်ကိုတရုတ်ယွမ်ဖြင့်ပေးချေရပါမည်။ပင်နီဇွဲလားကအကြွေးကြေသည့်အထိနေ့စဉ်ရေခဲစည်ပေါင်း ၂သိန်းမှ ၂၅၀၀၀၀ (၂)နှစ်အတွင်းနှင့်နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင်စည်ပေါင်း(၃)သိန်းထက်မနည်းပေးပို့ရန်သဘောတူခဲ့ပါသည်။

ကန်ထရိုက်စာချုပ်တွင်ရေခဲတစ်စည်ဈေးနှုန်းနှင့်ချေးငွေအတိုးနှုန်းတို့ကိုသတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ချေးငွေအသုံးနှုန်းနှင့်ပတ်သက်၍ဈေးကွက်အခြေခံနှင့်ငွေချေးသူနှင့်ငွေချေးယူသူတို့တိုက်ရိုက်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုပေါ်အခြေခံပူးတွဲဆုံးဖြတ်ပါမည်။ဤအနာဂတ်ရောင်းဝယ်မှုများသည်ငွေကြေးကုန်ကျစရိတ်များသို့မဟုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၏ရေရှည်ရေခဲအပေါ်မှီခိုမှုကာလခိုင်မြဲမဲရန်သာမဟုတ်။အချိန်အခါအလိုက်ထုတ်လုပ်မှုအနိမ့်အမြင့်များတိုးတက်လာရန်၊ယန္တရားစနစ်ဆိုင်ရာတိုးမြှင့်ခြင်း၊ဘဏ္ဍာဝင်ငွေအဆင့်ကိုအလားတူသိမ်းထားနိုင်ရန်ငွေကြေးအသုံးပြုပေးပါသည်။

သမ္မတဟိုက်ချက်ပက်ကတရုတ်နိုင်ငံနှင့်ဆက်ဆံရေးအကြောင်းကိုဖော်ပြပါစကားရပ်များနှင့်ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

"တရုတ်နိုင်ငံအနေနှင့်ကမ္ဘာ့ဦးဆောင်ပါဂါဖြစ်လာမည်ဟုကျွန်ုပ်ထင်မြင်ယူဆပါသည်။ဤအချက်ကကမ္ဘာကြီးအတွက်ကောင်းပါသည်။အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်တရုတ်နိုင်ငံသည်လူအများ၏အခအချုပ်အခြာအာဏာပိုင်စိုးမူမှုကိုမဖောက်ဖျက်ဘဲလူအများစုကိုအလဲမထိုးဘဲ၊မခြိမ်းခြောက်ဘဲတစ်စုံတစ်ယောက်ကိုကျူးကျော်ခြင်း၊ပိတ်ဆို့ခြင်းမရှိဘဲကမ္ဘာ့အင်အားကြီးပါဂါနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။။ ကျွန်ုပ်တို့ရိုးသားစွာပြောရလျှင်တရုတ်၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ်တည်တံ့ခိုင်မြဲမဲရန်တရုတ်ပြည်သူများ၏လူနေမှုအခြေအနေဆက်လက်တိုးတက်ရန်ရေခဲစီမံလိုအပ်သည်သာမဟုတ်ဘဲဘဲသံလည်းလိုအပ်နေပါလိမ့်မည်။ (Venezolanade Television 2010)

ဒီမိုကရေစီပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ

လတ်တလောပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ၏အခြေခံကျသောစိန်ခေါ်မှုများအနက်နက်ရှိုင်းသောယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့်နိုင်ငံတော်ပုံစံတစ်တည်ဆောက်မှု၊လက်ရှိအမျိုးသားနယ်ယ်မြေဆိုင်ရာကန့်သတ်ချက်အတွင်းမှပဟိုလူမှုအဖွဲ့အစည်းများအကြောင်းရင်းလင်းစွာဖော်ထုတ်ပြော

ပြာဆိုနိုင်သောအဖွဲ့အစည်းတို့ကိုတောင်းဆိုလာသည်။လွန်လေပြီးသောသမိုင်းနှင့်ကိုလိုနီ နီခေတ်နယ်ချဲ့သူများမရောက်လာမီတည်ရှိခဲ့သည်လူမှုယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအဖြစ်မှန်အားလုံးကိုလုံးဝမ ဝမသိသောရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာများသည်ဤသုံးနိုင်အစိုးရများတပ်ဆင်ထားသကဲ့သို့မှတ်ယူခဲ့ပြ ပြီးဖြစ်ပါသည်။အမျိုးသားနယ်မြေများ၏စည်းလုံးညီညွတ်မှုသည်လက်ယာစွန်းဆန့်ကျင်ဘက်လှုပ်ရှား ဘေးမှုများကခြိမ်းခြောက်ရန်သီးခြားနိုင်ရေးလက်နက်တစ်ခုကဲ့သို့အဆင်ပြေစွာသုံးရန်တွေ့ရ ရှိသွားပါသည်။ဤပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များသည်အမျိုးသားနယ်မြေများအတွင်းတည်ရှိဆဲသမိုင်းဆိုင် င်ရာတည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာမျိုးစုံကွဲပြားခြားနားမှုအတွင်းဆောင်ရွက်ကြရမည်ဟုသွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆို ခဲ့ပါသည်။ဤအရာသည်ယဉ်ကျေးမှုစုံအမျိုးသားရေးဝါဒအတွေးအခေါ်များ၊ယဉ်ကျေးမှုချင်းရင်းနီ ဝိုးဖလှယ်ဝါဒနှင့်ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးဝါဒဆိုင်ရာဘုတ်ဘာလဲဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ (Walsh 2008)

ဤအသစ်/အခြားနိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပုံစံများသည်လိုလားအပ်သောအနာဂတ်လူမှုအဖွဲ့အစည်း အစည်းအဖွဲ့၏ပုံစံအမျိုးအစားနှင့်ပတ်သက်၍လက်တွေ့ကျသည့်နိုင်ငံရေးနှင့်ပို၍အခြေခံကျသော သာကြောင်းအကျိုးဆက်နွယ်မှုများအရဒီမိုကရက်တစ်ကျကျတည်ဆောက်ခဲ့လျှင်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါ ပါလိမ့်မည်။လက်တင်အမေရိကတိုက်တွင်လတ်တလောပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များသည်ရွေးကောက် က်တင်မြှောက်သည့်နည်းလမ်းများအားဖြင့်ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။အစိုးရများဆက်လက် လက်တည်ရှိမှုသည်နိုင်ငံရေးအရတရားဝင်မှုတည်မြဲမှုအလျှောက်အစီအစဉ်တွင်ပါပုံမပေါ်သောလက်ရှိအဖ ဖွဲ့အစည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေမူဘောင်ကိုရပ်ဆိုင်းရန်မပြုလုပ်လျှင်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါ သည်။ဤအခြေအနေများတွင်ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများသည်ယုံကြည်မှုများပြုပြင်ပြောင်းလဲစိန်ခေါ် ခ်မှုနှင့်ရွေးကောက်ပွဲရုံးနိမ့်မှုကိုဦးတည်စေမည့်သာမန်အသိပေးမှုခြင်းမှအသိမှန်ပေးမှုခြင်းတို့ နှင့်ရင်ဆိုင်ကြရသည်။

နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့်တော်လှန်ရေးနည်းကျလူမှုအဖွဲ့အစည်းပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း ၎င်းကိုအင်အားသုံးချမှတ်ရန်ကြိုးစားသောနိုင်ငံများဖြစ်ပျက်သွားသည်ကိုသမိုင်းကသင်ပြခဲ့ပါသည် သည်။ဇာတ်လမ်းပမာအာဏာရှင်တို့ချမှတ်သောဆိုဗီယက်ဘုံစုပေါင်းလယ်ယာများ (သို့မဟုတ်) တရုတ်ပြည်ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးတို့မှာလူသိများပါသည်။ဤအဖြစ်အပျက်များသည်သာမန်ထက် က်ထူးခြားစွာမြင့်မားသည့်လူ့တန်ဖိုးများဆုံးရှုံးသည်သာမကတော်လှန်သောစိမ့်ကိန်းများ၏တရားဝင် မှုကိုဆုံးရှုံးရန်အကြောင်းလည်းဖြစ်ခဲ့ပြီးအရင်းရှင်အဖွဲ့အစည်းအလွန်သို့ရေးရှုသောပြုပြင်ပြောင်း ၎င်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များကိုပြင်းပြင်းထန်ထန်လျော့ပါးစေသည်။လူမှုအဖွဲ့အစည်းများပြုပြင်ပြော ဟင်းလဲရန်နိုင်ငံတော်ကိုယ်တိုင်စူးစမ်းရှာဖွေတာဝန်ယူသည့်ပြုမှုဆော့ဇီရွက်ခြင်းမှာအကြ ကြီးအကျယ်ကန့်သတ်ချက်များရှိနေသည်။နိုင်ငံတော်ပါဝါကိုအကြမ်းစားအသုံးပြုသည့်စရိုက်မျိုးစုံ စုံကွဲပြားခြားနားသည့်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၌လူသိများသည့်ရလဒ်များရှုပ်ထွေးမှုပြုပြင်ပြော ဟင်းလဲမှုနှေးကွေးခြင်း၊ယဉ်ကျေးမှုများအချင်းချင်းစေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများကိုဟန်ဆော ဆောင်အစားထိုးပါသည်။ဤရာစုနှစ်၏တော်လှန်သောဖြစ်စဉ်များတွင်အခြေခံကျသောသင်ခန်းစာများ ဘေးအနက်သင်ခန်းစာတစ်ခုဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။နိုင်ငံတော်ကပြုပြင်ပြောင်းလဲစ ရေးစက်ကူပစ္စည်းပမာအဆုံးစွန်သောအာဏာရှင်စနစ်ကိုချမှတ်၍ဦးဆောင်နေရာဒီမိုကရက်တစ်လူမှုအ ဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်တည်ဆောက်ရေးအတွက်ဖြစ်နိုင်ချေများလျော့ပါးစေခဲ့ပါသည်။

ထူးခြားသောသမိုင်းဝင်အခြေအနေတစ်ခု

လက်တင်အမေရိကသည်ထူးခြားအံ့မခန်းသောသမိုင်းဆိုင်ရာလမ်းဆုံ၌ရှိနေသည်။တိုးတက်သော
သာလက်ဝဲအစိုးရများသည်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သည့်လစ်ကရယ်လက်သစ်ဝါဒဆန့်ကျင်
င်ရေးတိုက်ပွဲများ/

ဒီမိုကရေစီလူထုလှုပ်ရှားမှုများနှင့်လှုပ်ရှားမှုများကိုကျယ်ပြန့်စွာအခြေခံသည့်နှစ်ရှည်လများဖြစ်စဉ်များ
များ၏ရလဒ်ကြောင့်ရွေးချယ်ခံကြရသည်။အထူးသဖြင့်ကုန်ကြမ်းတင်ပို့သည့်စီးပွားရေးမိုဒယ်ပုံစံအ
ါအချို့သောလူစုနိုင်ငံရေးမူဝါဒများနယ်ပယ်အချို့၌ဆက်လက်တည်ရှိမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ပေဖန
ဖန်မှုကိုမည်ကဲ့သို့တုန့်ပြန်မည်ဟူသောဒီမိုကရက်တစ်စည်းခံမှုနည်းပါးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊
း၎င်းတို့သည်လက်ယာစွန်းအစိုးရများမဟုတ်တော့ပါ။၎င်းတို့သည်ကြံ့ခိုင်သောအစိုးရများမဟုတ်ဘဲ
နိုင်ငံတော်ဦးစီးဦးဆောင်သာမန်ထက်ထူးခြားအရေးပါလျက်ရှိသည်။၎င်းတို့သည်အစိုးရများနှ
နှင့်နိုင်ငံတော်များကြားတွင်အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်နေကြသည်။၎င်းတို့၏မူလလူသားနှင့်အယ
အယူအဆအရ၎င်းတို့သည်ကိုင်းညွတ်မှုပေါင်းစုံပဋိပက္ခများနှင့်တင်းမာမှုများတင်းကြမ်းပြည့်အစ
အစိုးရများဖြစ်ကြပါသည်။ပေါ်ပြူလာ၊တောင်သူလယ်သမားနှင့်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများကဤအစ
အစိုးရများကိုရွေးကောက်ပွဲမဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများမှတစ်ဆင့်ထောက်ပံ့ခဲ့ကြပြီးယခုအခါ၎င်းတို့၏မူဝါဒများကို
ိုစိတ်ပျက်လျက်ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုတည်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝါဒမြှင့်တင်ခြင်းကိုရပ်ဆိုင်းရန်ပြုပြင်
ပင်ပြောင်းလဲရေးလားရာများကိုသန်စွမ်းစေရန်အလို့ငှာမဟာမိတ်များရှာဖွေ၍ရည်ရွယ်ကိုင်းညွတ်မှု
မှုကိုစိန်ခေါ်အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်လာကြသည်။မည်သို့ဆိုစေဤအစိုးရများသည်ယခင်အစိုးရများ၏အခြေခံ
ခံပြဌာန်းချက်များ၊မူဝါဒများကိုဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်ရုံမှတစ်ပါးဘာမျှမပိုသဖြင့်ထိပ်တိုက်ရင်
ရင်ဆိုင်မှုများနှင့်ကြုံရသည်။၎င်းတို့၏မူဝါဒများကိုလွှမ်းမိုးစေရန်စွမ်းရည်လျော့နည်းကြသည်။

ယနေ့ခေတ်တွင်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအခွင့်အရေးများနှင့်သာဘဝအခွင့်အရေးများအတွက်လှုပ်ရှားမှု
မှုများကိုအစိုးရများသာမကပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများ၌လည်းတွေ့ခဲ့ကြသည်။စာတမ်း၌ဆွေးနွေး
းငြင်းခုံသည့်အတိုင်းလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ယဉ်ကျေးမှုသည်နက်ရှိုင်းစွာစရိုက်မျိုးစုံကွဲပြားခြာ
စားနားကြသည်။ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကိုလူထုဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့်အတည်ပြုပြီးရလဒ်များကြောင့်
Sumak Kawsay နှင့် Suma Samana အတွေးအခေါ်များ
(ရွေးချယ်စရာယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုကဲ့သို့ဖြစ်နိုင်စွမ်း)
ကိုဤတိုင်းပြည်များ၌နေထိုင်သည့်ပြည်သူလူထုအများစု၏ဘုံနားလည်ဖော်ပြမှုအဖြစ်မမှတ်ယူနိုင်ပါ။ရာစုနှစ်
(၅)စုသက်တမ်းရှိကိုလိုနီနယ်ချဲ့ဝါဒနှင့်လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒတို့သည်လက်ရာခြေရာများကိုစွဲထင်ထင်
ထင်ချန်ထားရစ်ခဲ့ကြသည်။ကော်ပိုရိတ်မီဒီယာကပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုဝါဒပြန်လည်မွေးဖွားမှု /
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုစားသုံးမှုပုံစံနှင့် Buan Nivir ခေ
ခါသမာအာဇီဝဘဝရှင်သန်မှုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းတို့၌အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှဆက်လက်အသုံးတော်ခံလှ
လျက်ရှိသည်။

ဂုဏ်သိက္ခာရှိသောဘဝအတွက်အခြေခံစားဝတ်နေရေးလိုအပ်ချက်ကိုလက်လှမ်းမမီသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတ
းတတ်ရေး၊အလုပ်အကိုင်၊လူထုကျန်းမာရေးအစီအမံများ၊ပညာရေးနှင့်လူမှုဘဝလုံခြုံရေးတို့က
ကိုတောင်းဆိုသောကဏ္ဍများစွာတွင်ဖယ်ကြန်ခံရသည်။လူထုကြီးကအဆိုပါအခွင့်အရေးများကိုအစိုးရများ
များထံမှတောင်းဆိုလာကြသည်။တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏စိတ်ကူးနှင့်အစိုးရမူဝါဒများအကြားပွတ်
တ်တိုက်မှုများသည်ရိုးသားပွင့်လင်းမှုပြတ်သားမှုမရှိခဲ့ကြပါ။အစိုးရများ၏လူမှုရေးအစီအမံများတိုင်းရင်
င်းသားအဖွဲ့အစည်းများထံရောက်ရှိသည့်အခါနေ့စဉ်နေထိုင်မှုဘဝတိုးတက်လာခြင်း၊အစိုးရအပေါ်အပြု
အမြင်ကွဲပြားသောအဖွဲ့အစည်းတွင်းခေါင်းဆောင်မှု/တောင်းဆိုမှုအကွဲအပြေဖန်တီးခြင်းသီးသန့်ဖြစ်ရပ်များရှိစေ

ခွဲသည်။ ဤပဋိပက္ခများနှင့်တင်းမာမှုများသည်တိုင်းရင်းသားလူထုများနှင့်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် တွင်း၌လည်းနေရာယူခဲ့ကြသည်။ ဤအခြင်းအရာများသည်စရိုက်မျိုးစုံကွဲပြားခြားနားခြင်းနှင့်ကို ကိုလိုနီခေတ်သမိုင်းကြောင်းသက်ရောက်မှုတို့ကြောင့်ဖြစ်လာကြရသည်။ အဖွဲ့အစည်းများ၏ခေါင်း ငါင်းဆောင်မှုကရာထူးအဆင့်ဆင့်တိုင်းရှိတင်းမာမှုကိုဖော်ထုတ်နိုင်လျှင်ပင်နိဗ္ဗာန်လမ်းခရီးအား အစိုးရများ၏ပြည်တော်သာနိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်ကိုလမ်းဖွင့်ပေးလျှင်အဖွဲ့အစည်းများ၏အခြေခံ ခံများကိုအားလျော့စေလိမ့်မည်။

ဤပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များတွင်ထိခိုက်သောအားနည်းချက်များကန့်သတ်ချက်များနှင့်အရေးပါသော သာဓကပြန်ဆုတ်မှုများကနိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများ/ ဗြူရိုကရက်နှင့်နိုင်ငံရေးခုခံမှုများအစိုး ရအတွင်းနေရာယူမှုဟုမှတ်ယူနိုင်သည်။ ထိုအချက်များအပြင်စွမ်းဆောင်ရည်အကန့်အသတ်န နှင့်နိုင်ငံရေးဆန္ဒနည်းပါးသောခေါင်းဆောင်များကြောင့်တစ်ဖက်တွင်လူမှုရေးတောင်းဆိုမှု များကြားရှုပ်ထွေးသော / ရှာဖွေစုံစမ်းသောဆက်ဆံမှုဖြစ်စေပြီးအခြားတစ်ဖက်၌ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်သယံဇာတတူးဖော် ဖော်ထုတ်လုပ်ရေးမိုးဒယ်ပုံစံများဘက်ဦးတည်သောခြေလှမ်းများဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

မည်သို့ဖြစ်စေတွေ့ကြုံရသည့်စိန်ခေါ်မှုများသည်အစိုးရ၏နိုင်ငံရေးဆန္ဒမရှိခြင်းနှင့်အရင်းစုဆောင် င်မှုပုံစံလွှမ်းမိုးသည့်တည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာအကန့်အသတ်များအတွင်းနိုင်ငံရေးတည်ဆောက်မှု မှုနှင့်လူမှုရေးအများသဘောတူညီမှုပြုရာတွင်တွေ့ရှိရသည်။ ထိခိုက်မှုရှိသည့်အားနည်းချက်များသည် သည်နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများအတွက်သင့် ငဲ့တော်သောဒီမိုကရက်တစ်လက်နက်ကိရိယာများစုပေါင်းတာဝန်ယူသည့်ပြည်သူ့ရေးရာစီမံခန့်ခွဲမှုများ၌ရ ခွဲရင်ဆိုင်ရဆဲဖြစ်သည်။ ရွေးချယ်စရာလူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ဝိသေသလက္ခဏာများအပေါ်ငြင်းပယ်ခြင်းများထ ဝေးထွက်လိုအပ်ချက်ကိုရှင်းလင်းဖို့လိုအပ်ပါသည်။

လူမှုအဖွဲ့အစည်းကြီးများသည်အရင်းရှင်ကိုလိုနီစနစ်လမ်းကြောင်းအတိုင်းလိုက်ပါခဲ့သည့်အစွန်အ ချားလူမှုအဖွဲ့အစည်းများကိုပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန်နှင့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် က်ရေးဝေဖန်မှုကိုနက်နဲတင်းကြပ်စွာပြုလုပ်ခဲ့ရပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအခြားရွေးချယ်စရာအဖြစ်သဘာဝအတိုင်းနှင့်ဆက်စပ်၍ထုတ်လုပ်ခြင်း/အသက်ရှင်သန်ရေး နည်းလမ်းများကိုရှင်းလင်းဖော်ပြသည့်ယဉ်ကျေးမှုမျိုးစုံလူ့အဖွဲ့အစည်းဒေသန္တရနှင့် ဝေသဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံများရှိကြပါသည်။ သို့သော်လည်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝါဒနှင့်သယံဇာတတူးဖော် ဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းရွေးချယ်ခြင်း၌တွေ့ကြုံရသည့်ပဋိပက္ခများကိုရှောင်ရာတွင်ပြည်သူ့ရေးရာမူဝ ့ဝါဒများကိုအလေးထားမှု/

သဘောတရားရေးပိုင်းနှင့်ခံယူကျင့်သုံးမှုပိုင်းအတွေ့အကြုံအနည်းငယ်သာရှိပါသည်။ (Escobar2007) ကာလတိုအတွင်းနိုင်ငံရေးအရဖြစ်နိုင်ချေများသည့်ကူးပြောင်းကာလအတွင်းခိုင်မာသောမူဝါ ဝါဒအဆိုပြုချက်များနည်းပါးလှသဖြင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအလွန်သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုး ဖိုးတိုးတက်ရေး၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းဘက်သို့ဦးတည်သွားစေသည်။ ဤအခြေအနေများကိုတည်ထွင်၍မရ ဖေ။ ၎င်းသည်ကျယ်ပြန့်သောမျိုးစုံသောစုပေါင်းရအပ်သောအတွေ့အကြုံများမှထွက်ပေါ်လာ လာနိုင်သည်။ အထွေထွေသောအစိုးရဝန်ကြီးဌာနများနှင့်ကောင်းမွန်သောနေထိုင်မှုအတွက်ဖွံ့ဖြိုးတိုး

တိုးတက်ရေးစီမံကိန်းဟုခေါ်သော Senplades ၂၀၀၅စီမံကိန်းများသည်စုပေါင်းတည်ထွင်မှုအမျိုးအစားအတွက်အသင့်တော်ဆုံးလက်နက်ကိရိယာများမ

မဟုတ်ပါ။စီမံကိန်းနှင့်အုပ်ချုပ်ရေးလက်နက်ကိရိယာများသည်မဏ္ဍိမပဋိပဒါဒမကျပါ။ယင်းစီမံကိန်းမျှ
များသည်အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုတည်းပုံစံအရတတိယကမ္ဘာဟုခေါ်သည့်နိုင်ငံများအတွက်
တွက်ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးနောက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၌အစိုးရလက်ခံသည့်ထုတ်ကုန်သဘောတစ်မျိုးအဓိပ္ပ
ပွယ်သာဖြစ်ပါသည်။ဤလူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏မျိုးစုံမျိုးကွဲပုံစံအခြေခံသည့်ဗဟုနှင့်ဒီမိုကရက်တစ်
တစ်အတွေ့အကြုံစမ်းသပ်မှုများဖြစ်စဉ်များကိုဗဟိုပြုသည့်စီမံကိန်းမဟုတ်ပါ။ထို့အပြင်အနာဂတ်လူ
မှုအဖွဲ့အစည်း၏ဝိသေသလက္ခဏာများနှင့်ပတ်သက်၍အာမခံမှုအဟောင်းသည်ရပ်တည်မှုရပ်စဲသွားရသည့်
သည်။အခြားရွေးချယ်စရာလူမှုအဖွဲ့အစည်းသည်နည်းပညာဒီဇိုင်းအတွက်ငွေကြေးထုတ်သုံးရန်မဖြစ်နိုင်ပါ။

ဤဖြစ်စဉ်များ၏အနိုင်အရှုံးအခြေအနေသည်လက်တင်အမေရိကအတွက်သာမဟုတ်ဘဲကမ္ဘာဂြိုဟ်လှ
ရှိဘဝအခြေခံများကိုလျော့ပါးစေသည့်အမြတ်ကြီးစားယုတ္တိဗေဒမှတိုးတက်သောရွေးချယ်စရာများကို
ဖြစ်စေပါသည်။လက်တင်အမေရိကဖြစ်စဉ်များမှာသိမ်မွေ့သောပဋိပက္ခများကြောင့်အခက်ခဲဆုံးရွေ
ရွေးချယ်စရာများမှယဉ်ကျေးမှုများပွတ်တိုက်ခြင်းပုံစံကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်
ည့်နေရာဖြစ်လာပါသည်။ဤဖြစ်စဉ်နှင့်ပြောင်းပြန်ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းအရင်းရှင်ဆန့်ကျင်ရေး
ရားအတွက်ပြင်းထန်သောဆုတ်ယုတ်မှုတစ်ခုဖွဲ့တည်လာလိမ့်မည်။

မှတ်စုများ

၁။

ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုတည်းသောကိုလိုနီနိုင်ငံများအကြောင်းပြောသည့်အခါကွဲပြားခြားနားသောလ
လူမျိုးများ၊ဘာသာစကားများ၊သဘာဝတရားနှင့်ဆက်နွယ်သောစိတ်ခံစားမှုများပါဝင်သည်။ဤသိမ်
မွေ့သောစရိုက်မျိုးစုံကွဲပြားခြားနားမှုသည်ကိုလိုနီခေတ်နှင့်သမ္မတနိုင်ငံအတွင်းရှိလက်တင်အမ
အမေရိကနိုင်ငံများကိုဆိုလိုပါသည်။ဤနိုင်ငံများ၏အမျိုးမျိုးသောအောင်မြင်မှုအနိမ့်အမြင့်အဆင့်
အတန်းများရှိကြသည်။တစ်ခုတည်းသောကိုလိုနီယဉ်ကျေးမှုမှတ်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ဉာဏ်ပညာဖွဲ့
စည်းပုံတစ်ခု၊ဘာသာစကားတစ်ခု၊ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုတညီတညွှန်တည်းပုံစံများ/တစ်ဖက်သတ်တရားဥပဒေ
နစ်/
နိုင်ငံသားဘာသာတစ်ခု၊တစ်လင်တစ်မယားစနစ်နှင့်တစ်ပုံစံတည်းနိုင်ငံတည်ဖြစ်မှုပျက်ပြယ်မှုကိုဖြစ်သည်။

၂။

သမိုင်းဆိုင်ရာစရိုက်မျိုးစုံကွဲပြားခြားနားမှုသဘောတရားသည်ခေတ်ပြိုင်လူမှုရေးသိပ္ပံ၌လွှမ်းမိုး
ိုးကျန်ရစ်သောကိုလိုနီပုံစံအသိပညာနှင့်ဥရောပဗဟိုပြုဝေဖန်ရေးအစိတ်အပိုင်းအဖြစ် Amibsal Quijano
ကထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ဤအမျိုးအစားမှအရှေ့နှင့်အနောက်ရိုးရာအစဉ်အလာနှင့်ခေတ်သ
်သစ်အရိုင်းခေတ်နှင့်အယဉ်ခေတ်သည်ကွဲပြားခြားနားသောအစိတ်အပိုင်းအသီးသီးကိုပယ်ဖျက်ရန်ရ
်ရည်ရွယ်ခဲ့ပါသည်။ Quijano

အဆိုအရသမိုင်းဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာစရိုက်မျိုးစုံကွဲပြားခြားနားမှုကလူမှုရေးတည်ရှိမှု၏အားလုံးပြည့်
ပည့်ခွင့်အခြင်းအရာသဘောဖြစ်သည်။တစ်မျိုးတစ်စားတည်းလူ့အဖွဲ့အစည်းများမရှိပါ။လူမှုအဖွဲ့အစည်း
စည်းဆိုင်ရာတည်ဆောက်ပုံတစ်ခုလုံးမှတ်သားဖွယ်ရာအလွန်ကောင်းသည်မှာအခြေခံသဘောတရ
တရားများအတွေ့အကြုံအများနှင့်ထုတ်ကုန်များသမိုင်းအရခါးပြတ်ခြင်း/

ညီညွတ်မှုမရှိသဖြင့်အတူတကွပူးပေါင်းနိုင်မှုဝေးကွာထွေပြား၍စရိုက်မျိုးစုံကွဲပြားခြားနားခြင်း/အတူပူးပေါင်းဆောင်ရ
်ရွက်ရန်ဘုံလုပ်ငန်းများ၌ပဋိပက္ခရှိခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ကိုလိုနီသမိုင်းဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံသည်လက်
က်တင်အမေရိကလူမှုအဖွဲ့အစည်းများရှိစရိုက်မျိုးစုံကွဲပြားခြားနားမှုသမိုင်းကြောင်းတည်ရှိပုံကိုအသိအမှ

မှတ်မပြုဘဲအထူးသဖြင့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများတည်ရှိမှုနှင့်ကျွန်ုပ်တို့၏စနစ်ရှိသည့်နိုင်ငံများကိုအတည်တည်ပြုမဖော်ထုတ်ဘဲနားလည်သဘောပေါက်ရန်မဖြစ်နိုင်ပါ

၃။ ပြည်သူ့ဆန္ဒကောက်ယူမှုကိုနောက်ခံပြုပြီး Correa
အစိုးရ၏အချက်အလက်များအရအဓိကတိုင်းရင်းသားများ၏ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများချ
ချိုးဖျက်ခံရသည်။ပဋိပက္ခပြရပ်မှာ Correa
စီမံကိန်းသည်အရင်းရှင်ခေတ်မီရေးမော်ဒယ်ပုံစံလာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုနှင့်အာဏာရှင်ဆန်သည့်ကု
ကိုယ်စားပြုမှုအကြောင်းဖြစ်သည်။တစ်တိုင်းတစ်ပြည်လုံး၏အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၊အလုပ်သမ
သမားသမဂ္ဂတောင်သူလယ်သမားတိုင်းရင်းသားအများစုသည် ၂၀၁၁ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လတွင်အီကွေဒေါလ
၇၂လူမှုရေးလှုပ်ရှားမှုများညီလာခံကြေညာစာတမ်းလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

၄။
ဤစာတမ်းတစ်လျှောက်လုံးကိုးကားသည့်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များသည်နိုင်ငံလူမှုအဖွဲ့အ
စည်းဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကိုယ်စားခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း/ရည်ညွှန်းခြင်းမဟုတ်ဘဲအစိုးရများ၏စီမံကိန်းမျ
များလည်းပါဝင်သည်။ထို့ကြောင့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်များတွင်နက်ရှိုင်းမှုဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်မှုဆီ
ဆိုလိုချက်တို့တွင်ယခုလက်ရှိနိုင်ငံ၏ခေါင်းဆောင်များသို့မဟုတ်ယင်းတို့၏နိုင်ငံရေးများပါဝင်ပ
ပတ်သက်ခြင်းမရှိပေ။

အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ်များအတွင်းရှိပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်နိုင်ငံတော်၏အခန်းကဏ္ဍ¹

Ulrich Brand²

လက်တင်အမေရိကန်နှင့်အခြားမည်သည့်နေရာ၌မဆိုနီယိုလစ်ဘရယ်နှင့်ကိုလိုနီလက်သစ်ဂါဒပေါ်လစီများ၏ ပေါ်လစီများနှင့်ပတ်သက်၍ ဖြစ်တန်နိုင်စွမ်းသောအခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းအငြင်းအခုံလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများအားလုံးပေါ်လာသည်။ လုံလောက်သောပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်အတူယဉ်ကျေးမှုနှင့်တူယဉ်ကျေးမှုနှင့်လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအလေ့အကျင့်များကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစိုးရတစ်ရပ်ကဦးဆောင်သော နှစ်ဦးဆောင်သောနိုင်ငံတစ်ခုကပြောင်းလဲနိုင်သည်ဟုမကြာခဏယူဆကြသည်။ ယင်းအလေ့အကျင့်ဆောင်ရွက်မှုနှင့်ဆောင်ရွက်မှုများသည်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိရုန်းကန်မှုများနှင့်အဆိုပြုချက်များမှသန္ဓေတည်ပေါ်သန္ဓေတည်ပေါက်ဖွားလာသည်ဟုနားလည်ရသည်။ ထိုမျှမကလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ခွန်တွဲသည့် Gramsci ၏စကားလုံး 'ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေး' (hegemony)ကိုဖန်တီးလျှက်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏အပြောင်းအလဲဆက်ဆံရေးများကိုစဉ်ဆက်မပြတ်ထောက်ပံ့နိုင်စွမ်းရှိသောနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်လည်းရှုမြင်ကြသည်။

ယခုဆောင်းပါးသည်သီအိုရီဆိုင်ရာရည်ညွှန်းကိုးကားဘောင်တစ်ခုနှင့်ယူဆမှုတစ်ချို့ကိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေတိုးတက်စေလျက်လက်တင်အမေရိကအတွင်းရှိအငြင်းအခုံဆွေးနွေးထည့်ဝင်မှုတစ်ခုအဖြစ်ကနေဦးရည်ရွယ်ပါးရည်ရွယ်ပါသည်။ ယင်းရည်ညွှန်းယူဆမှုအချို့သည်ဥရောပဗဟိုပြုလူ့အဖွဲ့အစည်းပြောင်းလဲမှုနှင့်အတော့မှုနှင့်အတော်အတန်ဝေးကွာပြီးပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်နိုင်ငံတော်၏အသွင်ကူးပြောင်းရေး၏အသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင်တန်ပြန်ကြုံတွေ့ရသည့်အခက်အခဲများနှင့်အတားအဆီးများကိုနားလည်နိုင်စေနားလည်နိုင်စေရန်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာကျွန်ုပ်တို့နှင့် လက်တင်အမေရိကန်ရှိ လက်တင်အမေရိကန်ရှိ မျက်မှောက်ရေးရာအခြေအနေများကိုနားလည်စေရန်အထောက်အကူပြုသောအယူအဆတစ်ရပ်နှင့်အစပြုနှင့်အစပြုပါမည်။ ထို့နောက် လူမှု လူမှုဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်အဖြစ် နိုင်ငံတော်ကိုနားလည်စေသည့် အစဉ်အလာပေ အစဉ်အလာပေဖန်သီအိုရီအတွင်းရှိ သမိုင်းရေးရာရုပ်ဝတ္ထုဂါဒသီအိုရီ ရည်ညွှန်းကိုးကားမှုတစ်ရပ်ကို ဖော်ထုတ်ရဖော်ထုတ်ရန် ဖြစ်သည်။ အဆုံးသတ်၌ နိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာကူးလူးဆက်နွယ်ရေး အယူအဆတစ်ရပ်ကို အကျဉ်းချုပ် မိတ်ဆက်မည် ဖြစ်သည်။ ယထာဘူတန် ဖြစ်သည်။ ယယင်းသည်အမျိုးသားနိုင်ငံတော်အတွင်းနှင့်ကျော်လွန်၍ ဖြစ်ပွားသော အပြောင်းအလဲဖြစ်စ အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်အပေါ် ရိုက်ခတ်နိုင်သည့် အပြောင်းအလဲခိုင်းနမစ်ကို နားလည်စေရန် ဖြစ်သည်။

အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ် (သို့) အသွင်ကူးပြောင်းမှု

လူမှုရေးပေါ်လစီများအကြောင်းပြောသောအခါများတွင်မည်သည့်အဓိပ္ပာယ်နှင့်ဆိုလိုသည်ကို ကိုနားလည်သဘောပေါက်ရန်အလွန်အရေးကြီးသောအယူအဆရေးရာပိုင်းခြားစိတ်ဖြာမှုတစ်ရပ်ကိုမိမိတ်ဆက်လိုပါသည်။ လူမှု ရေးနှင့်နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကိုရည်ညွှန်းသည့်အခါများတွင်ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာမှုမရှိဘဲအ

1
2

အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ် (Transition) (သို့) အသွင်ကူးပြောင်းမှု (transformation) တစ်ခုအဖြစ်မကြာခင်ရော့ထွေထွေသုံးနှုန်းလေ့ရှိကြသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ လက်ရှိအငြင်းအခုံဆွေးနွေးမှုများတွင် ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်အတူ နိုင်ငံရေးနှင့်လူမှုရေးဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်များကို အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ် (Transition) အဖြစ်မကြာခင် ယူဆကြသည်။ မဟာဗျူဟာစီးရီးတစ်ခုအဖြစ်လည်းနားလည်ကြသည်။ ယင်းတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာရည်ညွှန်းကိန်းကားဘောင်အသစ်တစ်ခုဖန်တီးခြင်း ယေဘုယျပါဝင်နေသည်။ ယင်းကိန်းကားဘောင်အသစ်သည် ဆန္ဒရှိသောပြောင်းလဲမှုများကို တိုးမြှင့်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအင်စတီကျုရှင်းများနှင့်အသစ်(သို့) တည်ရှိပြီးအင်စတီကျုရှင်းများကို ထူထောင်ရာတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပြဿနာများကို စိစစ်သတ်မှတ် တ်ရာတွင် ပံ့ပိုးကူညီနိုင်သည်။ ပြောင်းလဲရမည့်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများ၏ မထိရောက်သောရလဒ်လဒ်များအဖြစ် ယင်းပြဿနာများကို ဖော်ပြနိုင်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှု (Transformation) အယူအဆတွင် ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့် ငှင်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံများကို သာလျှင် အဓိကထားဘဲ ကွဲပြားခြားနားသော မဟာဗျူဟာများနှင့် အတူကွဲပြားခြားနားသော လူမှုဘဝစက်ဝန်းများအတွင်း ရှိလူမှုရေးရေးရာအပြောင်းအလဲများကို ပိုမိုခြုံငုံတွေ့ရှိစေသည်။ (Cf. Geels, 2010, Brand 2012, Brand/Brunnengraber et al. 2013) ထိုနေရာ၌ အခြေခံကျသော မေးခွန်းအချို့မှာ ပြောင်းလဲရမည့်လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့် ပြဿနာများ၊ လက်တွေ့ကျကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံများ၊ ပလေရာများနှင့် အင်စတီကျုရှင်းများသည် မည်သည့်အရာများနည်း၊ မည်ကဲ့သို့သော ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများမှ တစ်ဆင့် ယင်းတို့ကို မည်သို့ ပြောငှားလဲ နိုင်မည်နည်း၊ ပြောင်းလဲမှုများကို ရရှိစေနိုင်မည့် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အခြားမဟာဗျူဟာများမှာ အဘယ်နည်း။

အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများအဖြစ် လက်တင်အမေရိက ဥပဒေနှင့် အခြားကမ္ဘာ့နေရာများရှိ လတ်တလော လောကဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများတွင် အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ် (Transformation) အယူအဆသည် ရေပန်းစားသွားသည်။ အကောင်းဆုံး ဥပမာတစ်ခုမှာ အရင်းရှင်နှောင်းစနစ် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းမှုတစ်ခုအဖြစ် အစိမ်းရောင်စီးပွားရေး (Green economy) (သို့) အစိမ်းရောင်စေ့စပ်မှုအသစ် (Green New Deal) စသည်ဖြင့် လတ်တလော ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုမျိုးဖြစ်သည်။ 2012 ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းလုပ်ကိုင်ကျင်းပသော ကုလသမဂ္ဂ စဉ်ဆက်မပြတ် ရေရှည်တည်တံ့ဖွံ့ဖြိုးရေး ကွန်ဖရင့် (Rio+20) အတွက် ရေးသားသော စာတမ်းများတွင် ယင်းဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများကို ရောင်ပြန်ဟပ်စေသည်။

(See UNEP, 2009, 2011, European commission, 2011, for a⁹⁸critical view see also " The tale of the green economy" AIAI 2011, Salleh, 2013)

ယင်းအငြင်းအခုံဆွေးနွေးမှုတွင် ပါဝင်သူအများစုသည် အစိမ်းရောင်အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးခြင်း၊ တီထွင်ဆန်းစစ်မှု၊ အစိမ်းရောင်စီးပွားရေးနှင့် အစိမ်းရောင်ဖွံ့ဖြိုးရေးကြီးထွားမှု စသော အပြောင်းအလဲလမ်းကြောင်းတစ်ခုနှင့် လုံလောက်သော ပေါ်လစီဘောင်တစ်ခုဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်သည်ဟု ခံယူထားကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကုမ္ပဏီများ၊ ဝန်ထမ်းများနှင့် သဘာဝတရားကြီးအတွက် ရှုရှင်လည်းလျှောက်သာ ပျားလည်းစွဲသာ (win – win – situation) အခြေနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးရန်ဖြစ်သည်။

သို့သော်ငြားလည်းအရင်းရှင်စနစ်ကိုစိမ်းလန်းရေးနှင့်တွဲဖက်အလေးထားတိုးမြှင့်သောအစီမံ
ရေးရာစီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့အစည်းများသည်လတ်တလောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမဟာဗျူဟာများနှင့်
အတော်အတန်ပေးကွာလွန်းလှသည်။အရင်းရှင်စနစ်ကိုပြန်လည်ဆန်းသစ်ထားပုံမျိုးဟုမေးမြန်း
ရန်ထိုက်တန်ပါ၏လော။ရှည်တည်တံ့သောစွမ်းအင်စနစ်တစ်ရပ်ကိုပဟိုပြုစွမ်းအင်အခြေခံမှပဟိုဖြေ
ဖြေလျော့စွမ်းအင်အခြေခံအဖြစ်ထူးထူးခြားခြားတစ်စိတ်တစ်ဒေသပြောင်းလဲထားမှုမျိုးဖြစ်ပါ၏လော(သို့)
အင်အားကြီးနိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီများ၏ထိန်းချုပ်ထားမှုမျိုးဖြစ်ပါ၏လော။နိုင်ငံအများစုတွင်သံယံ
ယံဇာတအလွန်အကျွံထုတ်ယူမှုပုံစံနှင့်ယင်းကိုအဆုံးသတ်စေသောလယ်ယာလောင်စာ (Agro
fuel)များကိုပိုမိုသုံးစွဲလာစေနိုင်မည်လော။ (သို့)

ပထဝီနိုင်ငံရေးနှင့်ပထဝီစီးပွားရေးကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုများအဖြစ်ရုပ်ကြွင်းလောင်စာသုံးစွဲမှု
မှုကိုများပြားလာစေနိုင်သောအစီမံခန့်ခွဲရေးစနစ်ကျင့်သက်ရလဒ်တစ်ခုအဖြစ်ရှိစေမည်လော။

အစီမံခန့်ခွဲရေးတစ်ရပ်၏မဟာဗျူဟာများသည်အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်အတွင်းရှိပြည်
ည်သူရေးရာပေါ်လစီများအပေါ်တွင်အဓိကအလေးထားသောကြောင့်ကမ္ဘာကြီး၏အခြားတစ်စိတ်တစ်ဒေသ
ဒေသရှိလုပ်အားစုနှင့်ကုန်းခမ်းလာသောအရင်းအမြစ်များအပေါ်တွင်တည်မှီနေရသောအရင်းရှင်စနစ်
စနစ်၏နေထိုင်မှုပုံစံသွေးစုပ်သောပုံစံကိုမေးခွန်းထုတ်ခြင်းမရှိချေ။ (imperial mode of living)
လူမှုအဆင့်အတန်းလွှာများကိုဖြတ်တောက်သောလူမျိုးရေးနှင့်လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု
မေးခွန်းမျိုးမထုတ်ချေ။အရင်းရှင်စနစ်၏ပဟိုတွင်နေထိုင်မှုပုံစံသွေးစုပ်သောပုံစံသည်ဗိုလ်ကျစိုးမိုး
မှုတစ်ရပ်အဖြစ်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။(အခြားသောလူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်းရှိအလယ်လတ်တန်းစားနှု
နှင့်အထက်တန်းလူမှုအလွှာများတွင်လည်းရှိနေနိုင်ပါသည်။)

အစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့်ပတ်သက်သောလတ်တလောဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများတွင် 1992
ခုနှစ်ပထမဆုံးရီယိုကွန်ဖရင့်တွင်စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့သောစဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး(Sustionable
Development)

ဟူသောအသုံးအနှုန်းပါဝင်မှုမရှိခြင်းသည်အရေးကြီးသောအချက်တစ်ချက်ဖြစ်သည်။ရေရှည်စဉ်
စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးမှုတိုးတက်ရေးပေါ်လစီများကိုဖော်ဆောင်နိုင်စွမ်းမရှိခဲ့ပေ။နိုင်ငံရေး၊
ယဉ်ကျေးမှုနှင့်လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအချက်အလက်များကိုလျော့ပေါ့တွက်ချက်ခဲ့ခြင်းကြောင့်
လည်းထိုသို့ကျဆုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။လူမှုဖွံ့စည်းပုံများမည်သို့မည်ပုံပြောင်းလဲနိုင်
သနည်းဟုကနဦးမေးမြန်းခြင်းမရှိပါကပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီတွင်ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော
သာအသွင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ရပ်ကိုလျော့ချရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။အနည်းနှင့်အများဆိုသလိုကိုယ်ပိုင်ပြု
ပြုဋ္ဌာန်းမှုလက္ခဏာနှင့်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများသည်ယင်းလူမှုဖွံ့စည်းပုံများ၏ဖော်ပြချက်တစ်
စုံပင်ဖြစ်လေ့ရှိကြသည်။

နိုင်ငံတော်ဟူသည်လူမှုဆက်သွယ်ချက်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်

အသွင်ကူးပြောင်းမှု(transformation)တစ်ခု၏နည်းလမ်းတစ်ရပ်တွင်ရှိသောဖွံ့စည်းပုံများကိုပိုမိုနားလည်
ည်ရန်နိုင်ငံတော်သည် Michel foucault နှင့် Nicos Poulantzas
၏အစဉ်အလာယူဆချက်ဖြစ်သောလူမှုရေးဆိုင်ရာဆက်နွယ်မှုတစ်ရပ် (a social
relation)ကိုခံယူသဘောပေါက်နားလည်ရန်လိုအပ်သည်။ (Poulantzas, 1980, foucault, 2006,
Jessop, 1985, Aronwitz and Bratisis, 2006 , Brand & Gorg, 2008)
အခြေခံအားဖြင့်အရင်းရှင်အားလုံးအကျိုးဝင်ပါဝင်ခြင်းမရှိသောဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာလူမှု

မူရေးဆက်နွယ်ချက်စီးရီးများအဖြစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုကြည့်ရှုပုံမျိုးဖြစ်သည်။ပါဝါနှင့်လွှမ်းမိုးကြီး
ကီးစိုးမှုဆက်ဆံရေးများအပေါ်တွင်အခြေခံသောအပြုခံ
(သို့)ပြုမူဆောင်ရွက်လက်ခံထားသောဆောင်ရွက်ချက်များအဖြစ်ယူဆသည်။နိုင်ငံတော်၏ဝေဖန်
နံရေးသီအိုရီတစ်ရပ်သည်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏စိစစ်လေ့လာမှုတစ်ရပ်နှင့်အတူစတင်သင့်သည်။နိ
ိုင်ငံတော်၏စိစစ်လေ့လာမှုတစ်ရပ်မဟုတ်ပေ။

လူတန်းစားခွဲခြားသူမျိုးချစ်၊လူမျိုးရေးခွဲခြားသူပိုင်းကိုလိုနီရယ်နှင့်နယ်ချဲ့စသည်ဖြင့်အရင်းရှင်န
နိုင်ငံတစ်ခု၏အဓိကစွမ်းဆောင်မှုသည်(ဆီလျော်သင့်မြတ်သောဖြစ်ထွန်းစုဖွဲ့မှုအသစ်များ၏အရွေ့က
ကိုအထောက်အပံ့ပေးရန်ခွင့်ပြုသော်ငြား)လွှမ်းမိုးအားကောင်းသောလူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးမျ
များကိုပေါင်းစည်းရန်နှင့်စဉ်ဆက်မပြတ်ဖြစ်ထွန်းစေရန်ဖြစ်သည်။နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုနှင့်လူမှု
မှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာပြန်လည်ထုတ်လုပ်မှုများသည်ပဋိပက္ခနှင့်အကျပ်အတည်းများကိုအခွင့်အလမ်းမျ
များအဖြစ်အသွင်ပြောင်းလဲစေခြင်းဖြင့်အကျိုးအာနိသင်များပေါ်ထွန်းစေသည်။

နိုင်ငံတော်၏နောက်ထပ်ဆောင်ရွက်ချက်တစ်ရပ်ကိုဥရောပတွင်လတ်တလောကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်
လေ့လာနိုင်သည်။လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသောအဖွဲ့အစည်းများအကြိုက်အကျပ်အတည်းများတွင်ပါဝင်စွက
တ်ဖက်ခြင်းဖြစ်သည်။နိုင်ငံတော်၏ချုပ်ကိုင်တန်ဆာသည်သူနည်းသူဟန်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးအလုပ်ပြ
ဖြစ်နိုင်သော်လည်းလူ့အဖွဲ့အစည်းမှသီးခြားအမှီအခိုကင်းခြင်းမရှိပေ။လွှမ်းမိုးကြီးစိုး
သောအဖွဲ့အစည်းများ၏အသုံးချခံကိရိယာတစ်ခုလည်းမဟုတ်ချေ။နိုင်ငံတော်အတွင်းသမု
မိုင်းဆိုင်ရာရုန်းကန်မှုများနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကိုယင်း၏ဥပဒေနှင့်ရုပ်ဝတ္ထုဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းအုပ်
ပံချုပ်မှု၊ယင်း၏ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့်ပေါ်လစီများ၊ယင်း၏ဆောင်ရွက်မှုပုံစံ၊ဦးစားပေးမှုနှင့်ဆုံးငြ
းဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းများအဖြစ်ဖော်ပြနိုင်ကြသည်။ဗျူရိုကရေစီများသည်၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်စဉ်ဆ
ဆက်မပြတ်ရပ်တည်မှုအတွက်သေချာထက်သန်သောအကျိုးစီးပွားတစ်ရပ်ရှိကြသည်။နိုင်ငံတော်၏ဖ
၏ဖွဲ့စည်းပုံစံများနှင့်ဆောင်ရွက်ချက်များသည်ရွေးချယ်လက်ခံမှုပုံစံရှိသည်။လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည်
သည်၎င်းတို့၏မဟာဗျူဟာများအတွင်းယင်းရွေးချယ်လက်ခံသောစရိုက်လက္ခဏာကိုထည့်သွင်းစဉ
စဉ်းစားကြသည်။ Bob Jessop က Nicos Poulantzas
၏အလုပ်ကိုရည်ညွှန်းလျက်ယင်းဖြစ်စဉ်ကိုနိုင်ငံတော်၏မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာရွေးချယ်လက်ခံမှု (Strategic
selectivity of the state) အဖြစ်ခေါ်ဆိုသည်။

နိုင်ငံတော်ကိုသီးခြားနည်းလမ်းတစ်ခုဖြင့်ဖွဲ့စည်းရှုမြင်လျှင်စစ်မြေပြင်တူရိယာလည်းဖြစ်သည်
ည်။ကွဲပြားခြားနားသောလူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများသည်၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်အကျ
ကျိုးစီးပွား၊ဥပမာအမှတ်အသားနှင့်တန်ဖိုးထားမှုများအတွက်ပြိုင်ဆိုင်ကြသည်။အပေးအယူ(သို့)အခြားသူများ
ကိုအားနည်းအောင်ပြုလုပ်ကြသည်။အုပ်စုတစ်ခုချင်းစီသည်အထွေထွေအကျိုးစီးပွားအဖြစ်ကိုယ်စားပြ
ပြုသော၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားများရှိရန်ရည်ရွယ်ကြသည်။အင်အားကြီးသောနိုင်ငံများတွင်
င်လွှမ်းမိုးအားကောင်းသောအရင်းအနှီးများနှင့်အထွေထွေအကျိုးစီးပွားဟူသောစကားလုံးအစား
ဘယျှင်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိမှု (Competitiveness)
အဖြစ်သုံးစွဲလာကြသည်။ထို့ကြောင့်နိုင်ငံတော်အတွင်းအဓိကဇာတ်ကောင်များနှင့်အင်အားချို
ျိုနဲ့သောအဖွဲ့အစည်းများကိုလည်းတွေ့ရှိလာကြသည်။ယင်းသည်အချိုးမညီမျှသောဆက်ဆံရေးတစ်
စ်ရပ်လည်းဖြစ်သည်။အဆိုပါရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုများသည်ပဋိနိုင်ငံရေးသမားများ (Anti
political) ပြုလုပ်သောလူမှုရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့်နိုင်ငံတော်ကိုခရီးတွင်စေသည်။ယင်းပဋိနိ
ိုင်ငံရေးသမားများသည်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိလွှမ်းမိုးကြီးစိုးသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများနှင့်ပါဝါ

ဝါဆက်ဆံရေးများအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုတချို့ရှိကြသည်။ သို့ဖြစ်ရာနိုင်ငံတော်တွင်လည်းလွှမ်းမိုးမှုတစ်ချို့ ရှိနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့်နိုင်ငံတော်သည်လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှု၏အခြေခံအကျ ကျဆုံးအချက်အလက်တစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ စည်းမျဉ်းဥပဒေများကိုပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့အခြေ အခြေအနေတစ်ရပ်အတွင်းလိုက်နာစေရန်လည်းပြုလုပ်နိုင်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင်နိုင်ငံ ဝင်ငံတော်သည်ဥပဒေရဲတပ်ဖွဲ့၊ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအရင်းအမြစ်များ၊ အသိပညာအသိအမှတ်ပြုမှုနှင့်လူပု င်နိုင်စွမ်းရှိမှုအပေါ်တွင်အလေးထားကြိုးစားသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်အားနည်းသောလူ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်သာမန်လူများ၏ပါဝါကိုဆီလျော်မှန်ကန်စေသည်။ နိုင်ငံတော်သည်မြော မာက်များလှစွာသောလူမှုပြဿနာရပ်များအပေါ်တွင်လည်းကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှုရှိသည်။ ယင်းပြဿ ပဿနာများကိုဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်သောအခြားနည်းလမ်းများကိုလည်းပိတ်ပင်ဟန့်တားနိုင်သည်။

လူမှုဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်အဖြစ်နိုင်ငံတော်အယူအဆသည်ဝါဆက်ဆံရေးအခင်းအကျင်းမျှပင် င်မဟုတ်ပေ။ လူများစု၏စိတ်ထဲတွင်သာသာဝကျကျရှိသောယေဘုယျဆန်သော discourses များကိုလည်းစဉ်းစားသင့်ကြသည်။ ယင်းရှုထောင့်သည်လူမျိုးရေး(သို့)လိင်ခွဲခြားဆက်ဆံရေးများကိုသဘော ဘာပေါက်နားလည်နိုင်ရေးအတွက်သော့ချက်ပင်ဖြစ်သည်။

ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများ

အထက်တွင်တင်ပြခဲ့သောလေ့လာစစ်မှုများကိုအကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြရလျှင်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီ စီများသည်နိုင်ငံတော်၏ပြုမူဆောင်ရွက်ချက်များအတွက်ကိရိယာတန်ဆာပလာတစ်ခုမျှမဟုတ်ပေ။ ဘာ ဘက်မလိုက်သောဆောင်ရွက်မှုလည်းဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကိုအောက်ပါဆက်ဆံရေးအခြေအနေများ ဝးတွင်နားလည်ရမည်။

- နိုင်ငံတော်အတွင်းအမျိုးမျိုးအပြားပြားသောဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများ
- လူ့အဖွဲ့စည်း၏အမျိုးမျိုးအပြားပြားသောဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများ
- နိုင်ငံတော်နှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ပြန်လည်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းဆောင်တာများ

ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများသည်နိုင်ငံရေးသိပ္ပံသဘောတရားအများစုနှင့်ကွဲပြားခြားနားသည် ည်။ နိုင်ငံတော်၏ကိရိယာတန်ဆာပလာတစ်ခုလည်းမဟုတ်ပေ။ အခြေအနေအဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွ တွင်အမြဲဆက်စပ်နေသောကွဲပြားခြားနားသည့်လူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဇာတ်ကောင်များအကြား အကြားပြိုင်ဆိုင်မှုရလဒ်အဖြစ်၊ တည်ငြိမ်မှုမဲ့မျှခြေတစ်ရပ်အဖြစ်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများကိုနားလည် လည်ရမည်။ ပြဿနာများကိုထိရောက်စွာကိုယ်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သောပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီ စီဟုတ်မဟုတ်ဖွင့်ဆိုဖော်ပြနိုင်သည့်အချက်အလက်များစွာရှိသည်။ ယင်းသည်မှီငြမ်းထားသောအတု တိုင်းအတာများအပေါ်တွင်သာတည်မှီနေခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲလူမှုရေးနှင့်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဖွဲ့စ ည်စည်းပုံများအပေါ်တွင်လည်းမူတည်ပါသည်။ ဤနေရာတွင်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများကိုပိုမိုပုံဖော် ဖ်ရန်အလိုငှာတစ်ချို့အချက်အလက်များကိုအကျယ်ချဲ့ဖော်ပြလိုပါသည်။

၁။ ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်တည်ရှိပြီးလူမှုရေးဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းပုံများ

၁၉၇၇ခုနှစ်က Clauss offe နှင့် Gero Lenhardt ၏မေးခွန်းတစ်ခုသည်အလွန်အရေးပါသောစမှတ်တစ်ခုဖြစ်ပေါ်ပုံဆဲပင်ဖြစ်သည်။

(၄င်းတို့၏ရည်ညွှန်းစကားစုကိုအောက်ပါအတိုင်းအမွမ်းတင်ဖော်ပြလိုသည်။လူ့အဖွဲ့အစည်းမျှများသည်လူတန်းစားပဋိပက္ခတစ်မျိုးတည်းကြောင့်သာပျက်ဆီးရွေ့လျော့သွားခြင်းမဟုတ်ပေ။ငွေရငွေရင်းကိုပုဂ္ဂလိကတစ်ဦးချင်းစီကမည်သို့ရယူသုံးစွဲသည်ဆိုသည်ကလည်းပြန်၎င်းချက်တစ်ခုဖြစ်နေပြန်သည်။အခမဲ့လုပ်အားလုပ်ခနှင့်ပုဂ္ဂလိကအရင်းအနှီးတန်ဖိုးတိုးပွားခြင်းအပေါ်အခြေခံသောစီးပွားရေးနှင့်လူတန်းစားအလွှာဆိုင်ရာသီးခြားပြဿနာများအတွင်းပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများမည်သို့ပေါ်ထွက်လာပါသနည်း။ (1977:100)

တစ်နည်းဆိုသော်တည်ရှိပြီးလူမှုရေးဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းပုံများအတွင်းပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများကိုကမ္ဘာ့ကဦးစတင်စဉ်းစားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ပိုမိုတိကျသောလေးနက်သောဖော်ပြချက်အဖြစ်သို့မဟုတ်ရရှိမည့်ထွေးသောတုန့်ပြန်ရိုက်ခတ်မှုတစ်ခုအဖြစ်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများကမည်သို့ရှိမည်နည်း? Offe နှင့် Lenhardt ၏အလိုအရ- အရင်းရှင်စနစ်၏ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာပြဿနာများကိုအောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြနိုင်သည်။

(က)လူမှုရေးဆိုင်ရာဇာတ်ကောင်းများ၏တောင်းဆိုမှု

(တရားဝင်မှုထိန်းသိမ်းရန်အလိုငှာအတိုင်းအတာဒီကရီတစ်ရပ်အထိလိုအပ်သော)

(ခ) စုဖွဲ့စုပုံဖြစ်စဉ်ကိုဖွင့်ဆိုရင်းပြနိုင်သောမောင်းနှင်အား

ယင်းအဆိုဆွေးနွေးချက်သည်အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်။အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သာဓကပြခြင်းနှင့်တောင်းဆိုခြင်းသည်ပြဿနာများကိုသူနည်းသူဟန်နှင့်ဖြေရှင်းရန် နှိပ်စားတားမြက်သောအခြားဇာတ်ကောင်းများ၊ဗျူရိုကရေစီများနှင့်နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ပြုမူဆော ဆောင်ရွက်ချက်များပင်ဖြစ်သည်။နိုင်ငံတော်အတွင်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုချင်းစီကြားတင်းမာမှုများအား အဖြစ်အနက်ပြန်နိုင်ပါသည်။

ယနေ့လက်တင်အမေရိကအတွက်တူညီသောမေးခွန်းတစ်ခုကိုလည်းမေးမြန်းနိုင်ပါသည်။ သယံဇာတထုတ်ယူခြင်းမှတစ်ဆင့်ထိန်းသိမ်းထားသောစုဖွဲ့စုပုံဖြစ်စဉ်သည်မည်သို့နည်း? ထုတ်လုပ်ရေးပိုလျှံမှုအတွက်ဖြန့်ဖြူးမှုဆိုင်ရာပေါ်လစီများနှင့်သယံဇာတထုတ်လုပ်မှုကိုလှုံ့ဆော်သော သာလူမှုရေးဆိုင်ရာတောင်းဆိုမှုများကမည်သည့်အရာများ ဖြစ်သနည်း။ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်သယံဇာတထုတ်ယူမှုကိုဆန့်ကျင်သောတောင်းဆိုမှုများကမ ကမည်သည့်အရာများနည်း။ဆိုရသော်တရားဝင်မှုတစ်ရပ်ကိုပြန်လည်ဖန်တီးလုပ်ရန်ကြိုးစားသောတောင် ဘင်းဆိုမှုများနှင့်ရင်းပြဖွင့်ဆိုချက်များအပေါ်နိုင်ငံတော်ကမည်သို့ဆောင်ရွက်သည်ကိုလေ့လာသင့်သည်။

Offe နှင့် Lenhardt

တို့၏အဆိုကိုဖတ်၍ကြည့်လျှင်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများချမှတ်နိုင်ရန်အစပြုအခြေအနေတစ်ရပ် ပ်အဖြစ်ပြဿနာများ၏အတိမ်အနက်ကိုနိုင်ငံတော်ကမည်သို့စုစည်းနားလည်နိုင်သနည်းဟုမေးြားမြန်နိုင်ပါသည်။အမှန်စင်စစ်တောင်းဆိုမှုကိုပြုလုပ်သောဇာတ်ကောင်းများကိုယ်တိုင်ပင်ဖြစ် စိနေနိုင်ပါသည်။ထို့ပြင်ပြဿနာများနှင့်ဖြေရှင်းမှုများကိုလှုံ့ဆော်သောကော်မရှင် (သို့) အတွင်းရေးမှူးများ၊စာရင်းဇယားများနှင့်သတင်းပို့ချက်ကဲ့သို့သောယန္တရားများလည်းရှိနေပါ ပါသေးသည်။လွတ်လပ်သောရှုထောင့်တစ်ခုမှကြည့်လျှင်ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုများ၊တောင်းဆိုမှုများနှင့် လိုအပ်ချက်များကိုသဘောပေါက်နားလည်ရန်အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

၂။ နိုင်ငံတော်သည် လူမှုဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်

အထွေထွေစိတ်ဆန္ဒသဘောထားနှင့်ပြဿနာဖြေရှင်းစီမံနိုင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်း၌ နိုင်ငံတော်သည် ပြုမူဆောင်ရွက်ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် ပါဝင်သက်ဆိုင်သူမဟုတ်ပေ။ ရံဖန်ရံခါ၌ ထင်ထင်မြင်ယူဆတတ်သော ကိုလိုနီပါဝါသို့မဟုတ် အရင်းအနှီးကိရိယာလည်းမဟုတ်ပေ။ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသော လူမှုဆက်ဆံရေးများအနေနှင့် ရာစုနှစ်များစွာထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခဲ့သော လူမှုဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်အဖြစ် နိုင်ငံတော်ကို ထင်မြင်ယူဆခြင်းသည် ပိုမိုအလုပ်ဖြစ်သည်။ အနည်းနှင့်အများဆိုသလို အပြောင်းအလဲဒိုင်နမစ်နှင့် အကျပ်အတည်းကဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလည်းဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ် နိုင်ငံတော်သည် အပြိုင်အဆိုင်အခြေအနေတစ်ရပ်၌ ဘူဇ္ဇာလူတန်းစားကဲ့သို့သော အုပ်စုများကို တက်ကြွစွာစုစည်းသကဲ့သို့ အားနည်းသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသော အုပ်စုများကို ကွဲပြားစေသည်။ ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့် ယင်း၏ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံများမှတစ်ဆင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဝိရောဓိ - Materially condense (Poulantzas, 1980) တို့သည် ပုံပေါ်ရုံသာမက အစေးကပ်မှုပြုကြွခြင်းကို ကာကွယ်ရာတွင်လည်း အမြဲတမ်းထင်သာမြင်သာကြိုဦးစားအားထုတ်မှုရှိသည်။ လွတ်လပ်သော အမြင်တစ်ရပ်နှင့် ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတော်၏ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံသည် ပါဝါဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု သောအချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။ အသံအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ဖြစ်စေသော တန်ဆာပလာစီရီးများသည်လည်း မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်သည်မှာ ပါဝါဆက်ဆံရေးများကို ပြန်လည်စုစည်းရန်နှင့် ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းရှိရန် အလိုငှာ နိုင်ငံတော်ကို နားလည်ရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။ သို့မဟုတ် ပို၍ဆိုရသော် သင်ယူမှုဖြစ်စဉ်၊ ဒီမိုကရက်တစ်တစ်ရပ်နှင့် ရုန်းကန်မှုတိုက်ပွဲများမှတစ်ဆင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ (Discourses) နှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆက်ဆံရေးများအကြောင်း ပင်ဖြစ်ပါသည်။

၃။ အရင်းရှင်ကိုလိုနီပြန်လည်ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွင်းရှိ နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍရပ်

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဦးစားပေးအစိုးရများနှင့် ဘိုလီဗီးယားနှင့် အီကွေဒေါ နိုင်ငံများအတွင်းရှိ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်များတွင် နိုင်ငံတော်၏ဖွဲ့စည်းပုံသဏ္ဍာန်ပြောင်းလဲခြင်းအခက်အခဲများကြီးစွာရှိနေသည်။ နိုင်ငံ၏ လူမှုအင်အားစုများသည် ယင်းတို့၏ အကျိုးစီးပွား၊ သဘောထားများနှင့် ဝေဖန်ချက်များကို (အရင်းရှင်စနစ်နှင့် ပိုမိုကိုလိုနီနိုင်ငံများအတွင်း) ဖော်ပြကြသည်။ Marx သည် ငွေကြေးနှင့် တန်ဖိုးကဲ့သို့သော အရင်းရှင်လူမှုရေးပုံစံများအကြောင်းကို လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထုတ်လုပ်မှု၏ အရေးကြီးသောပုံစံတစ်ချို့အဖြစ် ပြောဆိုခဲ့သည်။ လူသားတို့သည် ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်တုံ့ပြန်ချက်များအတွင်း (အလိုအလျောက်) တန်ဖိုးများကို ပြန်လည်ထုတ်လုပ်ကြသည်။ ယင်းတန်ဖိုးသည် ထုတ်လုပ်ပုံနည်းလမ်းနှင့် ထုတ်လုပ်သူ သူကွဲပြားခြားနားခြင်းအပေါ် မူတည်သည်။ အပြိုင်အဆိုင်အခြေအနေများအတွင်း အရင်းရှင်တို့၏ လိုအပ်ချက်အရ အစွန်းထွက် (လုပ်အားခများမှတစ်ဆင့်) ပန်လည်ထုတ်လုပ်ကြသည်။ တန်ဖိုးပုံစံသည် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ရပ် မျှမက အရင်းရှင်အဖြစ်နှင့် လုပ်ခရရှိသူအဖြစ်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို မြင်ပုံမြင်နည်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုနှင့် အမြတ်ထုတ်ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၏ ဆက်ဆံရေးများသည် အခါခပ်သိမ်းဖြစ်ပျက်နေခြင်းမဟုတ်ပေ။ ဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်အားဖြင့် နိုင်ငံတော်သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် အရေးကြီးသော အခြေအနေများကို ပြန်လည်ထုတ်လုပ်ပေးသည်။ ယင်းသည် တိုးပွားမြင့်တက်လာသော ပဋိပက္ခများကို တွယ်ရေးအတွက် နည်းလမ်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

သည်။ ယင်းဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်သည် နိုင်ငံအမှုထမ်းများ၏ နေ့စဉ်တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများမှ တစ်ဆင့် ဆင့်ကဲတိုးတက်ပြန်လည်ထုတ်လုပ်သည်။ အသေးအဖွဲ့ ပြုမူဆောင်ရွက်မှုများ၊ အသိပညာနှင့် ကိုယ်ပိုင်တူ တူရှုချက်များမှ တစ်ဆင့် ပြန်လည်ထုတ်လုပ်သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ လော်ဘီများ/အသင်းအဖွဲ့များနှင့် အခြား ဘေးသော အရာများဖြင့် ပြန်လည်ထုတ်လုပ်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိ နိုင်ငံ၏ သီးခြားအခန်းကဏ္ဍဖြစ်စေ
သော မီဒီယာနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုများမှ တစ်ဆင့် ကိုယ်တိုင် တရားဝင် ပြန် ပန်လည်ထုတ်လုပ်သည်။

အကျိုးစီးပွားကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် အာမခံခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်သည် မည်မျှ မှုများကို မွေးထုတ်သည်ဟု အရေးတကြီးမှတ်သားရသည်။ ယင်းဘက်လိုက်မှုသည် အခါခပ်သိမ်းထင်ရ ရှားမြင်သာနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ Poulantzas

ကိုင်ငံတော်၏ ရွေးချယ်မှုအယူအဆတစ်ရပ်ကို မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ ဘဏ္ဍာရေးလျာထားမှု ဥပဒေစည်း နည်းမျဉ်းများနှင့် အမှုထမ်းများသည် နိုင်ငံတော်၏ ချုပ်ကိုင်တန်ဆာဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်များလည် လည်းဖြစ်ကြသည်။ ယင်းချုပ်ကိုင်တန်ဆာများသည် အခြားသူများထက် အကျိုးစီးပွားနှင့် ဇာတ်ကောင်များ ဘေးသော ချာစေရန် (လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသော လူတန်းစား/လူဖြူ) နှင့် ပြဿနာများအပေါ် ဤအရှိန်မြှင့်အလေးထားမှုကို ပြသရန် အသုံးဝင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပြည် နယ်သူ့ ရေးရာပေါ် လစီများသည် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံတစ်ရပ်၏ အစိတ်အပိုင်း မျှသာလျှင် ဖြစ်သည်။ လွှမ်းမိုး မိုးကြီးစိုးသောဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် ဖြစ်စဉ်များကို ဆန့်ကျင်ရပ်ခံသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲ လဲခြင်းကို ခုခံရပ်တည်မှု ပိုမိုကိုလိုနီနယ်ချဲ့ဝါဒီမျိုးချစ်လူတန်းစားခွဲသူစသည်ဖြင့် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံကို ဝှံ့မြင်နိုင်သည်။ ထိုပြင် နိုင်ငံတော်သည် နီယိုလစ်ဘရယ်ခေတ်၏ အတော်တန်ထိ ရောက် ဘက်ကောင်းမွန်သောပေါ်လစီများနှင့် အခြားအကျိုးစီးပွားများကို လည်းလှုံ့ဆော်ပွားများနိုင်သည်။

၄။ နိုင်ငံတော်နှင့် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေး

နိုင်ငံတော်နှင့် ယင်း၏ ချုပ်ကိုင်တန်ဆာသည် အင်အားစုများ၏ ရုပ်ဝတ္ထုစုဖွဲ့ပေါင်းစည်းမှုဆိုင် ရ်ရာ သီးခြားဆက်ဆံရေးများနှင့် ကွဲပြားခြားနားမှုအစုအပေါင်းကြီးတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘေးသီးနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပရောဂျက်တစ်ခုအဖြစ် မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးန နှင့် စက်မှုလယ်ယာပြုလုပ်ရေးတို့သည် အတူတကွပူးတွဲတည်ရှိကြသည်။ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆန့်ကျင် ကွဲလွဲသည်သာမက ယင်းပရောဂျက်များအကြား ဆက်ဆံရေးမှာလည်း အချိုးမညီဖြစ်ကြသည်။ ဆိုလိုသည် မှာ မြေရှင်ဘူအာမြို့ပြလူဦးရေတောင်သူလယ်သမားများ၊ မြေယာမဲ့များ စသည်ဖြင့် အင်အားစုများ၏ ဖွဲ့စည်းခြားဆက်ဆံရေးများအပေါ်တွင် အလေးဂရုပြုရမည်။

ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများသည် နိုင်ငံတော်ပရောဂျက်များအဖြစ် ရည်ရွယ်သော ဖြစ်စဉ်များ၏ အစိတ်
အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ နီယိုလစ်ဘရယ်ဝါဒမှာ ကဲ့သို့ နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍကို တဖြည်းဖြည်း ဖယ်သေးငယ်အောင် လျော့ချသည်မှန်သော်လည်း ယခုဥပမာတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို ကိုစက်မှုလယ်ယာသို့ ကူးပြောင်းရေးကို အဓိကဦးစားပေးဆောင်ရွက်သည်ကိုလည်း တွေ့နိုင် င်သည်။ နိုင်ငံတော်ပရောဂျက်တစ်ခုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွင်း ရှိဗိုလ်ကျစိုးမိုးသော သာပရောဂျက်များနှင့် ဆက်စပ်မှုကင်းစွာမဖွံ့ဖြိုးနိုင်ပေ။ အမှန်တကယ်အသုံးပြုမှု (သို့) မြှမ်းခြောက်မှုအပေါ် အခြေခံသော ပရောဂျက်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ အများသဘောတူညီမှုနှင့် စေ့စပ်ည ညီနှိုင်းထားသော ကတိကဝတ်များလည်း ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးပရောဂျက်များတွင် သီးပြ

ခြားလွတ်လပ်မှုရှိနိုင်သေးသော်လည်းယင်း၏ဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဍာန်နှင့်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီ
လစီများအနေဖြင့်မူလူ့အဖွဲ့အစည်းကဖော်ဆောင်သောပရောဂျက်များအတွင်းမှလွတ်ကင်းခြင်းမရှိနိုင်ပေ။

သို့ဖြစ်ရာပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများတွင်မကြာခဏတွေ့ရတတ်သောလူမှုအစေးကပ်မှုမရှိခြင်းသည်နိ
ိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြဿနာတစ်ရပ်မဟုတ်ကြောင်းလေ့လာရန်အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ယင်းသည်
သည်အဓိကအခြေခံကျသောဇာတ်ကောင်များသဘောတူညီမှုတစ်ရပ်မရှိနိုင်ခြင်းအခြေအနေတစ်ရပ်

ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။အစေးကပ်မှုမဲ့ခြင်းသည်ဗိုလ်ကျစိုးမိုးနိုင်ခြင်းမရှိမှု၏သင်္ကေတအညွှန်းတစ်ရပ်
ဖြစ်သည်။တစ်နည်းဆိုသော်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုပုံစံများကိုဥ
ဦးဆောင်ရန်အင်အားစုတစ်ရပ်၏မစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ဆိုရလျှင်လွှမ်းမိုးကြီးစိုး
စိုးသောပရောဂျက်တစ်ခုရှိမှသာလျှင်နိုင်ငံတော်ပရောဂျက်တစ်ခု (သို့)

ပရောဂျက်များအဖြစ်အနက်ပြန်ဆိုနိုင်ပါသည်။ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးအခြေအနေတစ်ရပ်၌အရင်းရှင်စနစ်ဖံ
ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကိုလျင်လျင်မြန်မြန်လက်ခံထားသောကြောင့်တည်ရှိပြီးပရောဂျက်စုဖွဲ့မှုတစ်ခုထက်
ထက်အခြားနည်းလမ်းများကိုဖော်ဆောင်ရန်ပိုမိုခက်ခဲတတ်သည်။ယင်းသည်ဖြစ်တန်နိုင်စွမ်း
မ်းသောအခြားနည်းလမ်းများနှင့်သံယဇာတထုတ်လုပ်မှုပုံစံမော်ဒယ်တစ်ရပ်အတွက်အရေးကြီးကွဲ
ပြားသောမေးခွန်းများပင်ဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခ (သို့) ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုမဲ့ခြင်းတွင်ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးကိုအသုံးမချနိုင်ပါ။ပါဝါ (သို့)
လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုမရှိဘဲဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးမရှိနိုင်ပါ။ဗိုလ်ကျစိုးမိုးခြင်းသည်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းမ
မှုပုံစံများအတွင်းအဓိကကိုယ်စားပြုဇာတ်ကောင်များသီးခြားစုဖွဲ့မှုတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ယင်းဇာတ်ကေ
ကောင်များသည်ဆိုင်ရာဥပမာအမှတ်အသားသရုပ်ကိုပြန်လည်ထုတ်လုပ်ကြသည်။အရင်းရှင်စနစ်ဗိုလ်ကျစိုး
မိုးရေးထက်ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေး၏လွတ်လပ်မှုအမြင်တစ်ရပ်ကိုပိုမိုပါဝင်စေသင့်သည်။

၅။ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏အသိပညာ

လက်တင်အမေရိက၏အပြောင်းအလဲဖြစ်စဉ်များတွင်ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများချမှတ်ရန်ပြဿနာများ၊ဇာ
ဇာတ်ကောင်များနှင့်ကိစ္စရေးရာအဖြာဖြာ၏အတိမ်အနက်ကိုနိုင်ငံအမှုထမ်းများအနေနှင့်လုံလေ
လောက်သိမြင်နဲ့စပ်မှုရှိလျှင်ထင်သာမြင်သာရှိပါလိမ့်မည်။လက်တွေ့တွင်၎င်းတို့၏ရှုမြင်မှုသ
ည်အကန့်အသတ်နှင့်သာဖြစ်ပြီးပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများပြုလုပ်မှုသည်ပင်နည်းပညာဆိုင်ရာဖြ
ဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်မဟုတ်ပေ။နိုင်ငံတော်သည်ပြောင်းလဲရမည့်လူမှုရေးပုံစံများနှင့်ပြဿနာများကို
အပြည့်အဝကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်စုစည်းရမည်။နီယိုလစ်ဘရယ်ပရောဂျက်သည်ကုမ္ပဏီများ၊ပုဂ္ဂလိ
လိကအကြံပေးများမှတစ်ဆင့်ရှာဖွေရွေးချယ်ရမည်။

လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းသောပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများသည်တန်ဖိုးထားမှုကိုယ်ကျိုးစီးပွား၊လိုအပ်
အပ်ချက်၊ပြဿနာစသောလူ့အဖွဲ့အစည်း၏အသိဉာဏ်ပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပုံစံနှင့်ထက်အောက်ဆ
ဆက်ဆံရေးမဟုတ်သောစုစည်းသိမ်းဆည်းမှု၏အဓိကဇာတ်ကောင်ဖြစ်သည်။နိုင်ငံတော်အဖ
အနေနှင့်လည်းလူမှုရေးပဋိပက္ခများ၏အကြောင်းရင်း၊လူ့အဖွဲ့အစည်း၏အကျိုးစီးပွား၊ပြဿနာ၊ဆ
ဆန္ဒသဘောထားများနှင့်ပတ်သက်သောအသိအမြင်ကြွယ်ဝမှုရှိရမည်။သို့မဟုတ်အန္တရာယ်အလွန်ကြီးပါ
ပါမည်။ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများမအောင်မြင်ခြင်းတွင်ဗျူရိုကရေစီကိုယ်ကျိုးစီးပွားကိုဆန့်ကျင်ဝေး
ဝေးကွာခြင်းသည်အဓိကလွှမ်းမိုးကြီးစိုးသောအမြင်တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။အဆုံးတွင်လူ့အဖွဲ့အစည်း
ည်းမှနိုင်ငံတော်ကိုသီးခြားခွဲထုတ်ရှုမြင်သောအမြင်တစ်ရပ်နှင့်အာဏာရှင်နိုင်ငံရေးသဘောထ
ဘထားတစ်ရပ်အဖြစ်လျော့ကျပြန်လည်ထုတ်လုပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်ကိုအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဇာတ်သွင်းခြင်း

စီးပွားရေးတွင်သာအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဆောင်ရွက်ချက်ရှိသည်မဟုတ်ပေ။နိုင်ငံတွင်လည်းအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဇာတ်သွင်းခြင်းရှိလာသည်။ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်၏ဝယ်လိုအားကို (သံယံဇာတထုတ်လုပ်မှုပုံစံကဲ့သို့သော)

၆

ပည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်နိုင်ငံ၏အဆောက်အဦးသဏ္ဍာန်များဖြင့်ရေးသားထားသည်။အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနိုင်ငံရေးအဆောက်အဦးပုံစံများတွင်နိုင်ငံတစ်ရပ်၏လက္ခဏာများရှိကြသည်။ (Brand & Gorg, 2008)

လက်တင်အမေရိကအစိုးရများ၏နိယိုလစ်ဘရယ်ဆန့်ကျင်ရေးပေါ်လစီများတွင် (ဥပမာအခွန်ကောက်ခံခြင်းမှတစ်ဆင့်စီးပွားရေးတိုးတက်စေ)နိုင်ငံတော်၏နှိုင်းရလွတ်လပ်မှုကိုပြန်လည်ရေးဆွဲဖွဲ့စည်းသည်။ပုံမှန်အားဖြင့်နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင်ဖြစ်ပေါ်သည်။လူမှုရေးအင်အားစုများ၊နိယိုလစ်ဘရယ်စီးပွားရေးနှင့်နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတွေးတောမှုများသည်စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးများနှင့်တွေးခေါ်ပုံနည်းလမ်းများကိုပြောင်းလဲစေသည်။လက်ရှိတိုးတက်စေတတ်သောဖြန့်ဖြူးရေးပေါ်လစီများသည်ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်၏ပေါင်းစည်းမှုတစ်ရပ်အပေါ်တွင်လုံလုံလျားလျားအခြေတည်ပါသည်။ဆိုလိုသည်မှာသံယံဇာတထုတ်လုပ်မှုပုံစံများပြင်းထန်သိပ်သည်းလာခြင်းကိုနိုင်ငံတော်၏အဆောက်အဦးများအတွင်းတွေ့ရှိလာခြင်း၊နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအားထုတ်ကြိုးပမ်းခြင်းနှင့်တရားဝင်မှုပိုမိုရှိလာခြင်းများသည်ယင်းအစိုးရများကိုမေးခွန်းထုတ်စရာများပင်ဖြစ်သည်။

ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများနှင့်ပတ်သက်၍အထူးအလေးပေးပြောလိုသည်မှာအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဇာတ်သွင်းခံရသောနိုင်ငံများသည်တူညီသောမော်ဒယ်ကိုပင်ပြန်လည်ထုတ်လုပ်နေသည်။စကားမျိုးစုံနှင့်စက်မှုထွန်းကားဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ခြင်းအခြေအနေများကိုအားပေးနေသည်။ (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစကေး၏ဇာတ်ကောင်များမှာ WTO, World Bank, UN Framework Agreement on Climate Change)

အမျိုးသားအဆင့်နှင့်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစကေးနှစ်ခုလုံးတွင်တစ်ခြားသောရွေးချယ်စရာပြည်ပည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများစဉ်ဆက်မပြတ်လိုအပ်နေပါသည်။နိုင်ငံတော်သည်လူမှုရေးဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်ဟုဆိုလျှင်ပါဝါဆက်ဆံရေးလူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ discourses, ထုတ်လုပ်မှုနှင့်နေထိုင်မှုပုံစံ၊ယဉ်ကျေးမှုနှင့်လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးများပြောင်းလဲမှုတို့တွင်တစ်ချိန်တည်းတစ်ပြိုင်နက်အသီးသီးအလုပ်လုပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ကျွန်ုပ်တို့သည်သမာအာဇီဝ (Buen Vivir)

အတွေ့အကြုံရှေ့ရှုမှုများကိုလိုအပ်ပါသည်။ပြည်သူ့ရေးရာပေါ်လစီများမှတစ်ဆင့်ကတိကဝတ်ပြုပုထားသောအပြောင်းအလဲများနှင့်ဝေးကွာစေနိုင်သောလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏အသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင်ရုန်းကန်ခက်ခဲမှုမျက်နှာစာများပွင့်လင်းလျက်ရှိပါသည်။

မှတ်စုများ

1. This text results from a lecture given in Quito in April 2011. Therefore, references are scarce.

2. Chair of International Politics at the University of Vienna. Brand works on critical and especially state and governance theory, global political economy, resource and environmental politics, and on critiques of neoliberal globalisation. He was a member of the "Growth, Well-Being, Quality of Life" Expert Commission of the German parliament (January 2011-April 2013), is a member of Rosa Luxemburg Foundation and on the Scientific Council of Attac Germany.

3. Again, for the purpose of the lecture in Quito I referred to theoretical debates in Europe and acknowledged that they might contribute some elements for understanding aspects of actual problems of transformation in Latin America. I did not want to deny the rich debate on the state and heterogeneous societies in Latin America.

ကျမ်းကိုးချုပ်:

Brand, Ulrich (2012): Green Economy and Green Capitalism: Some Theoretical Considerations In: Journal für Entwicklungspolitik 28(3), 118-137 – available at: <http://rosalux-europa.info/userfiles/file/JEP-gesamt.pdf>

Brand, Ulrich / Wissen, Markus (2012): Global Environmental Politics and the Imperial Mode of Living. Articulations of State-Capital Relations in the Multiple Crisis. In: Globalizations 9(4), 547-560.

Brand, Ulrich/Brunnengräber, Achim et al. (2013): Socio-ecological transformations in times of a multiple crisis. Common ground of the debate, divergences and open questions. In: International Social Science Council (ed.): World Social Science Report 2013. Paris: UNESCO.

Dellheim, Judith (2012): In Search of Possibilities for Action. Manuscript.

Geels, F.W. 2010.Ontologies, socio-technical transitions (to sustainability), and the multilevel perspective, Research Policy 39: 495-510.

Lander, Edgardo (2012): The State in the Current Processes of Change in Latin America: Complementary and Conflicting Transformation Projects in Heterogeneous Societies, In: Journal für Entwicklungspolitik (JEP) 28 (3): 77-93 - – available at: <http://rosalux-europa.info/userfiles/file/JEP-gesamt.pdf>

Salleh, Ariel (2013): The "Green Economy": Class Hegemony and Counter Hegemony. In: Globalizations 10(3), 343-356.

Svampa, Maristella (2012): Resource Extractivism and Alternatives: Latin American Perspectives on Development. In: Journal für Entwicklungspolitik (JEP) 28 (3): 43-73 - – available at: <http://rosalux-europa.info/userfiles/file/JEP-gesamt.pdf>